

δικαιώματα
 φύλο
Ισοτιητα
 ευάλωτες
 Καλλικράτης
 δημόσιες
 κέντρα αποφάσεων
 περιβάλλον
 συμβουλευτική ζωής
 παρεμβάσεις εφαρμογή
 δημοκρατικής
 ανδρες
 ανθρωπινό
 μονογονείς
 έμφυλα
 οργανώσεις
 αποστολές
 θεμελιώδες
 πολιτικές
 συμφιλίωση
χώρα
 δραστηριότητα
 δήμος
**Οδηγός Εφαρμογής της
 Ευρωπαϊκής Χάρτας**
 για την Ισότητα Των Φύλων
 πρόνοια
 στις Τοπικές Κοινωνίες
 κοινωνικής
 προσαρμοστικότητα
 επίπεδο
 παιδικοί σταθμοί
 κοινά μειονότητες
 πολιτισμός
 Ευρώπη
 αξιολόγηση
 γυναικείες
 δράσεις
 διαβούλευση
 χάραξη
στόχος
 φροντίδα ανισότητα
 αποφασίζω
Δικαιώματα
 Οπτική φύλου
 στρατηγική
 υπηρεσίες
 εργασία
 άνισες
 χρόνο
 μεταρρύθμιση
 περιφέρεια
 συνθήκες
 πολιτική

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

ΟΔΗΓΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΧΑΡΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ ΣΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΟΙΝΟΝΙΕΣ

Συγγραφική ομάδα: Ειρήνη Μάρη
Δημήτρης Μπίρμπας

Αθήνα, Οκτώβριος 2011

Οδηγός Εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Χάρτας για την Ισότητα των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες

Συγγραφική ομάδα: Ειρήνη Μάρη
Δημήτρης Μπίρμπας

Επιμέλεια κειμένου: Ναυσικά Μοσχοβάκου, Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων
Αγγελική Παπάζογλου, Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων

Σχήμα: B5 (16,7x25)
Σελίδες: 112

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ (ΓΓΙΦ)
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ «ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΚΠΣ 2000-2006, ΤΟΥ ΕΣΠΑ
ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ» (ΕΥΕ/ΓΓΙΦ)
ΕΡΓΟ: «ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΕ ΘΕΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΕΥΘΥΝΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗΣ
ΣΕ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ»**

ΥΠΟΕΡΓΟ 1: «Οριζόντιες Δράσεις Υποστήριξης για την ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων της Τοπικής και Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης»

**Τελικός Δικαιούχος
Πληροφόρηση-Επιμόρφωση-Τοπική Ανάπτυξη (ΠΕΤΑ)
3ης Σεπτεμβρίου & Ηπείρου 11, Αθήνα 104 33
peta@info-peta.gr, 213 215 56 00, 210 8252608
www.info-peta.gr**

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή τη χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια της ΠΕΤΑ Α.Ε.

Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (ΓΓΙΦ)
Δραγατσανίου 8, Αθήνα 10559
info@isotita.gr, 213 1511102-103
www.isotita.gr

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
ΣΥΝΟΨΗ	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΦΥΛΟΥ ΣΤΙΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ	13
ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ	15
ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ Η ΧΑΡΤΑ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ	17
Επιχειρησιακά Σχέδια των Δήμων	17
Υπηρεσιακή Μονάδα Άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής και Πολιτικών Ισότητας των Φύλων στους Δήμους	18
Δημοτική Επιτροπή Ισότητας των Φύλων	20
ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΛΑΙΣΙΟ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΧΑΡΤΑΣ ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ	21
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΧΑΡΤΑΣ ΚΑΤΑ ΑΡΘΡΟ	23
Άρθρο 1	23
Άρθρο 2-Πολιτική Αντιπροσώπευση	25
Άρθρο 3-Συμμετοχή στον Πολιτικό και στον Αστικό Βίο	29
Άρθρο 4-Δημόσια Δέσμευση για Ισότητα των Φύλων	32
Άρθρο 5-Συνεργασία με Εταίρους για την Προώθηση της Ισότητας των Φύλων	34
Άρθρο 6-Καταπολέμηση των Στερεοτύπων	37
Άρθρο 7-Χρηστή Διοίκηση και Διαβούλευση	39
Άρθρο 8-Γενική Δέσμευση	42
Άρθρο 9-Αξιολόγηση για την Ισότητα των Φύλων	43
Άρθρο 10-Πολλαπλές Διακρίσεις ή Αποκλεισμοί	46
Άρθρο 11	50
Άρθρο 12	54
Άρθρο 13-Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση	57
Άρθρο 14-Υγεία	60
Άρθρο 15-Κοινωνική Περίθαλψη και Υπηρεσίες	63
Άρθρο 16-Παιδική Φροντίδα	66
Άρθρο 17-Φροντίδα άλλων Εξαρτώμενων Ατόμων	69
Άρθρο 18-Κοινωνική Ένταξη	71
Άρθρο 19-Στέγαση	75
Άρθρο 20-Πολιτισμός, Αθλητισμός και Ψυχαγωγία	77
Άρθρο 21-Προστασία και Ασφάλεια	80
Άρθρο 22-Βία που σχετίζεται με το Φύλο	82
Άρθρο 23-Εμπορία Ανθρώπων	84
Άρθρο 24-Αειφόρος Ανάπτυξη	87
Άρθρο 25-Πολεοδομικός και Χωροταξικός Σχεδιασμός	89
Άρθρο 26-Κινητικότητα και Μεταφορές	91
Άρθρο 27-Οικονομική Ανάπτυξη	94
Άρθρο 28-Περιβάλλον	97
Άρθρο 29-Οι τοπικές αρχές ως κανονιστικός παράγοντας	99
Άρθρο 30	101
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	103
I. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΦΥΛΟΥ ΣΤΙΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ	103
II. ΓΛΩΣΣΑΡΙ ΒΑΣΙΚΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ	107
ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ	110
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	111

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η προώθηση της Ουσιαστικής Ισότητας των Φύλων προϋποθέτει την ανάπτυξη και την εφαρμογή πολιτικών σε όλους τους τομείς της κοινωνίας και σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων και άσκησης πολιτικής. Σε αυτήν την κατεύθυνση, η Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (ΓΓΙΦ) εκπόνησε το **«Εθνικό Πρόγραμμα για την Ουσιαστική Ισότητα των Φύλων 2010-2013»**, το οποίο είναι εθνικής εμβέλειας και συμπεριλαμβάνει δράσεις που καλύπτουν όλο το φάσμα της δημόσιας πολιτικής σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Οι Περιφέρειες και οι Δήμοι, ως φορείς τοπικής διακυβέρνησης, οφείλουν να συμβάλλουν σημαντικά στη δημιουργία μιας δημοκρατικής και ανοιχτής κοινωνίας, αναλαμβάνοντας συγκεκριμένες πρωτοβουλίες υπέρ της ισότητας των φύλων. Με τη μεταρρύθμιση της τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης (Πρόγραμμα «Καλλικράτης»), οι Δήμοι συγκεντρώνουν πλέον όλες τις αρμοδιότητες στους τομείς της φροντίδας, της πρόληψης και καταπολέμησης της βίας, των κοινωνικών υπηρεσιών και της πρόνοιας. Για το λόγο αυτό, η Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων συνεργάζεται με τις Περιφέρειες και τους Δήμους της χώρας, προκειμένου να αναπτυχθούν πολιτικές που να απευθύνονται σε ομάδες γυναικών που υφίστανται διακρίσεις.

Το Συμβούλιο των Δήμων και Περιφερειών της Ευρώπης (CEMR), αναγνωρίζοντας τον καθοριστικό ρόλο των Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών στην προώθηση της Ισότητας των Φύλων, κατάρτισε την **«Ευρωπαϊκή Χάρτα για την Ισότητα των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες»**, ώστε αυτές να αναλάβουν δημόσια δέσμευση υπέρ της αρχής της Ισότητας των Φύλων και να εφαρμόσουν τις πολιτικές που περιλαμβάνονται στη Χάρτα. Η ένταξη της διάστασης του φύλου (gender mainstreaming) στις πολιτικές των Δήμων και των Περιφερειών αποσκοπεί στη χάραξη, εφαρμογή και αξιολόγηση των δημόσιων πολιτικών, έτσι ώστε άνδρες και γυναίκες να επωφελούνται ισότιμα από όλες τις δημόσιες παρεμβάσεις.

Στην κατεύθυνση αυτή, ελπίζουμε ο παρών Οδηγός να αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο για την εφαρμογή της Χάρτας και να βοηθήσει τους Δήμους να εκπονήσουν και να εφαρμόσουν **Σχέδιο Δράσης (action plan) για την Ένταξη της Ισότητας των Φύλων** στις πολιτικές τους.

Δεδομένου ότι η Ισότητα των Φύλων αποτελεί προϋπόθεση για βιώσιμη ανάπτυξη, απασχόληση, ανταγωνιστικότητα και κοινωνική συνοχή, κρίνουμε ότι κάθε προσπάθεια ενίσχυσης των πολιτικών ισότητας των φύλων συμβάλλει καθοριστικά στην εξάλειψη των έμφυλων στερεοτύπων και στη διασφάλιση της ισόρροπης συμμετοχής γυναικών και ανδρών σε όλους τους τομείς, με απώτερο στόχο τη βελτίωση της ίδιας της δημοκρατίας.

ΜΑΡΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΑΚΗ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ
Οκτώβριος 2011

ΣΥΝΟΨΗ

Τις τελευταίες δεκαετίες οι ευρωπαϊκές πολιτικές θέτουν σε προτεραιότητα την προώθηση της ισότητας των φύλων και προτάσσουν την αναγκαιότητα ένταξης της διάστασης του φύλου στο σύνολο των δραστηριοτήτων και δράσεων που σχεδιάζονται και υλοποιούνται σε όλα τα επίπεδα πολιτικής (gender mainstreaming). Στο πλαίσιο αυτό, οι Δήμοι και οι Περιφέρειες καλούνται πλέον να συμβάλλουν στην προώθηση της ισότητας, εκπονώντας Σχέδια Δράσης για την Ένταξη της Ισότητας των Φύλων. Η Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (ΓΓΙΦ), επιδιώκοντας την υποστήριξη των Δήμων και των Περιφερειών στην προσπάθεια ενδυνάμωσης των γυναικών και επίτευξης της ισότητας των φύλων, στο πλαίσιο του «Εθνικού Προγράμματος για την Ουσιαστική Ισότητα των Φύλων 2010-2013» έχει σχεδιάσει συγκεκριμένες δράσεις για τους Δήμους και τις Περιφέρειες (βλ. σχετικά: www.isotita.gr).

Η «**Ευρωπαϊκή Χάρτα για την Ισότητα των Φύλων στις τοπικές κοινωνίες**» εκπονήθηκε από το Συμβούλιο Δήμων και Περιφερειών της Ευρώπης (CEMR) σε συνεργασία με φορείς από διάφορες χώρες (από την Ελλάδα συμμετείχε η Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας-ΚΕΔΚΕ), με στόχο οι Δήμοι και οι Περιφέρειες να αναλάβουν δέσμευση για την ένταξη της διάστασης του φύλου στις πολιτικές τους. Ειδικότερα η Χάρτα αποτελεί συνέχεια της «Πόλης της Ισότητας», η οποία συνιστά εργαλείο με στόχο την απεικόνιση του ιδανικού πορτρέτου μιας πόλης που λαμβάνει υπόψη την ισότητα των φύλων σε όλες τις πολιτικές της. Η «Ευρωπαϊκή Χάρτα για την Ισότητα των Φύλων στις τοπικές κοινωνίες» διαρθρώνεται σε τρία μέρη και, λαμβάνοντας υπόψη τις αρμοδιότητες των τοπικών και περιφερειακών αρχών, αποτυπώνει συγκεκριμένες δεσμεύσεις για την εφαρμογή Σχεδίου Δράσης για την Ένταξη της Ισότητας των Φύλων.

Ο **Οδηγός Εφαρμογής** της «Ευρωπαϊκής Χάρτας για την Ισότητα των Φύλων στις τοπικές κοινωνίες» στοχεύει στην επίτευξη της ουσιαστικής ισότητας και, έχοντας ως αφετηρία ότι η Ισότητα των Φύλων συνιστά θεμελιώδες δικαίωμα για όλους και όλες, καθώς και στοιχειώδη αξία για κάθε δημοκρατία, προτείνει ενδεικτικές δραστηριότητες για την ένταξη της διάστασης του φύλου σε όλους τους τομείς δραστηριότητας των Δήμων, λαμβάνοντας υπόψη τους σχετικούς προβληματισμούς που διατυπώνονται.

Για το σκοπό αυτό, αξιοποιείται το ισχύον θεσμικό πλαίσιο για τους Δήμους, όπως προκύπτει από το πλαίσιο λειτουργίας τους, καθώς και το Πρόγραμμα «Καλλικράτης», με το οποίο συνενώθηκαν στους νέους Δήμους όλες οι αρμοδιότητες στους τομείς της φροντίδας, των κοινωνικών υπηρεσιών και της πρόνοιας.

Για την ουσιαστική εφαρμογή των δεσμεύσεων της «Ευρωπαϊκής Χάρτας για την Ισότητα των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες», όπως προβλέπεται από τη μεταρρύθμιση της Τοπικής και Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης, απαιτείται η σύσταση **Υπηρεσιακής Μονάδας Πολιτικών Ισότητας των Φύλων** (Πρόγραμμα «Καλλικράτης», **Άρθρο 97**). Στο πλαίσιο αυτό, στα Πρότυπα Σχέδια Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας των νέων Δήμων που σχεδίασε η Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ), προτείνει, με πληθυσμιακά και γεωγραφικά κριτήρια, η παραπάνω Υπηρεσιακή Μονάδα να αποτελεί: α) **Τμήμα** της Διεύθυνσης Άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής και Πολιτικών Ισότητας, ή β) **Γραφείο** Πολιτικών Ισότητας των Φύλων, ή γ) **Ομάδα Έργου**.

Στόχο της Υπηρεσιακής Μονάδας Πολιτικών Ισότητας των Φύλων -σε επίπεδο Δήμου- αποτελεί η ανάπτυξη των δημοτικών πολιτικών και προγραμμάτων με την οπτική του φύλου. Ενδεικτικά, σύμφωνα με τα Πρότυπα Σχέδια Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας των νέων Δήμων, καθώς και τις πολιτικές και τις κατευθύνσεις της ΓΓΙΦ, η Υπηρεσιακή Μονάδα Πολιτικών Ισότητας των Φύλων σχεδιάζει, εισηγείται και μεριμνά για την εφαρμογή προγραμμάτων και μέτρων που στοχεύουν στην ισότητα γυναικών και ανδρών σε όλους τους τομείς.

Στο πλαίσιο αυτό, η Υπηρεσιακή Μονάδα Πολιτικών Ισότητας των Φύλων θα πρέπει να δραστηριοποιείται για:

- τη λήψη μέτρων σχετικά με την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και των παιδιών,
- την ανάπτυξη δράσεων για την καταπολέμηση των κοινωνικών στερεοτύπων με βάση το φύλο,
- την ανάπτυξη ειδικών προγραμμάτων αναφορικά με κοινωνικά ευπαθείς ομάδες και ιδιαίτερα για γυναίκες που υφίστανται πολλαπλές διακρίσεις,
- την ανάπτυξη δράσεων για την αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην απασχόληση,
- τη λήψη μέτρων για τη συμφιλίωση των επαγγελματικών και οικογενειακών/ιδιωτικών υποχρεώσεων, και
- την ανάπτυξη δράσεων για την κοινωνική και πολιτική συμμετοχή των γυναικών και την προώθησή τους στα κέντρα λήψης αποφάσεων.

Από τα ανωτέρω, προκύπτει ότι η Υπηρεσιακή Μονάδα Πολιτικών Ισότητας των Φύλων έχει διττό ρόλο: α) **συμβουλευτικό**, προς όλους/ες τους/τις κατοίκους του Δήμου, με έμφαση στις γυναίκες, και β) **συντονιστικό**, προς το εσωτερικό του Δήμου (υπηρεσίες και δομές του φορέα) μέσα από την ένταξη της διάστασης του φύλου στις τοπικές πολιτικές (gender mainstreaming).

Επιπλέον, το νέο θεσμικό πλαίσιο, (Πρόγραμμα «Καλλικράτης», **Άρθρο 70**), προβλέπει τη δυνατότητα συγκρότησης **Δημοτικής Επιτροπής Ισότητας των Φύλων**. Στην Επιτροπή αυτή συμμετέχουν αιρετοί/ές, στελέχη της Υπηρεσιακής Μονάδας Πολιτικών Ισότητας των Φύλων του Δήμου ή του ΝΠΔΔ, καθώς και εμπειρογνώμονες σε θέματα ένταξης της διάστασης του φύλου στις τοπικές πολιτικές και εκπρόσωποι γυναικείων οργανώσεων της περιοχής.

Με αφετηρία το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, οι Δήμοι που υπογράφουν την **«Ευρωπαϊκή Χάρτα για την Ισότητα των Φύλων στις τοπικές κοινωνίες»** καλούνται να καταρτίσουν και να υιοθετήσουν το δικό τους Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη της Ισότητας των Φύλων και στη συνέχεια, να το εφαρμόσουν. Το παραπάνω Σχέδιο Δράσης θα αποτελεί προϊόν διαβουλεύσεων με τους τοπικούς κοινωνικούς φορείς, θα αξιολογείται και θα επικαιροποιείται ανάλογα με τις αναγκαιότητες που προκύπτουν και εντοπίζονται.

Οι δράσεις που καλείται ο κάθε Δήμος να υλοποιήσει σύμφωνα με την «Ευρωπαϊκή Χάρτα για την Ισότητα των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες», καλύπτουν τους ακόλουθους γενικούς άξονες:

- **Ενίσχυση, βελτίωση και επέκταση παροχών ή/και δομών.** Η Ισότητα των Φύλων πρέπει να εφαρμόζεται από τους Δήμους σε όλους τους τομείς των αρμοδιοτήτων τους. Για το σκοπό αυτό, κρίνεται απαραίτητη η αξιοποίηση και εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου (π.χ. συγκρότηση Δημοτικής Επιτροπής Ισότητας σε κάθε Δήμο-Άρθρ. 70 «Καλλικράτης»), καθώς και η βελτίωση των υφιστάμενων παροχών και δομών για την καλύτερη εξυπηρέτηση και την ενίσχυση των γυναικών (π.χ. διεύρυνση ωραρίου των δημοτικών παιδικών σταθμών).
- **Στρατηγικές και μέτρα για την αλλαγή νοοτροπίας.** Οι Δημοτικές Αρχές καλούνται να συμβάλουν αποφασιστικά στην εξάλειψη των έμφυλων στερεοτύπων, στα οποία βασίζονται οι ανισότητες αναφορικά με τη θέση και την κατάσταση των γυναικών, μέσα από τη λήψη κατάλληλων μέτρων και την υιοθέτηση συγκεκριμένων στρατηγικών (π.χ. εμπλουτισμός των διαδικτυακών τόπων των Δήμων με Ενότητες σχετικές με θέματα Ισότητας και αξιοποίησή τους για την παρουσίαση του Σχεδίου Δράσης για την Ένταξη της Ισότητας των Φύλων).

- **Προγράμματα επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης.** Η υλοποίηση επιμορφωτικών προγραμμάτων σε θέματα Ισότητας των Φύλων για όσους/ες (στελέχη) εμπλέκονται στο σχεδιασμό αλλά και την εφαρμογή των πολιτικών των Δήμων κρίνεται απαραίτητη, προκειμένου και οι ίδιοι/ες να κατανοήσουν την αναγκαιότητα της ένταξης της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές και δράσεις (π.χ. επιμόρφωση και ενημέρωση των στελεχών των Δήμων για το Πρόγραμμα και τις Δράσεις της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων). Στο ίδιο πλαίσιο, έχει ιδιαίτερη σημασία να πραγματοποιηθούν ενέργειες διάχυσης και ευαισθητοποίησης των δημοτών/ισσών σε θέματα που άπτονται της ισότητας των φύλων (π.χ. πολιτιστικές εκδηλώσεις για την προβολή γυναικών καλλιτεχνών).
- **Δημιουργία δικτύων και ανάπτυξη συνεργασιών με την κοινωνία των πολιτών.** Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και οι γυναικείες οργανώσεις της περιοχής του Δήμου αποτελούν σημαντική πηγή πληροφοριών, καθώς και απαραίτητους εταίρους διαβούλευσης για το σχεδιασμό και την υλοποίηση δράσεων προώθησης της Ισότητας των Φύλων, και επομένως, είναι απαραίτητη η δικτύωση και η συνεργασία μαζί τους (π.χ. συνδιοργάνωση ημερίδων και δράσεων με φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών).
- **Ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων.** Η προώθηση της Ισότητας των Φύλων απαιτεί οι δημοτικές Αρχές να λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα και να υιοθετήσουν όλες τις απαραίτητες στρατηγικές για την προώθηση της ισόρροπης συμμετοχής και αντιπροσώπευσης των ανδρών και των γυναικών σε όλα τα κέντρα και όργανα λήψης αποφάσεων (π.χ. ενίσχυση συμμετοχής των γυναικών στα διοικητικά συμβούλια των αθλητικών και πολιτιστικών συλλόγων του Δήμου).

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η «Ευρωπαϊκή Χάρτα για την Ισότητα των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες» και ο Οδηγός Εφαρμογής της, επιχειρούν να περιγράψουν τη «διαδρομή» για την ένταξη της διάστασης του φύλου στο σύνολο των δράσεων των Δήμων, περιλαμβάνοντας προτάσεις και στοιχεία, τα οποία απουσιάζουν πολλές φορές από τις πολιτικές τους. Ο παρών «Οδηγός Εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Χάρτας για την Ισότητα των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες» αποτελεί εργαλείο εξειδίκευσης της «Ευρωπαϊκής Χάρτας για την Ισότητα των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες», η οποία καταρτίστηκε και προωθείται από το Συμβούλιο των Δήμων και Περιφερειών της Ευρώπης (CEMR).

Η «Ευρωπαϊκή Χάρτα για την Ισότητα των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες» απευθύνεται στις τοπικές και περιφερειακές αρχές της Ευρώπης, οι οποίες καλούνται να την υπογράψουν, να αναλάβουν δημόσια επίσημη δέσμευση υπέρ της αρχής της ισότητας των φύλων, και να υλοποιήσουν, εντός της επικράτειάς τους, τις δεσμεύσεις που διατυπώνονται στη Χάρτα. Το Συμβούλιο Δήμων και Περιφερειών της Ευρώπης και η Επιτροπή Αιρετών Γυναικών Αντιπροσώπων των Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών, για πολλά χρόνια προωθούν ενεργά την ισότητα των φύλων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Το 2005, το CEMR ανέπτυξε ένα συγκεκριμένο εργαλείο για τις τοπικές και περιφερειακές αρχές της Ευρώπης: την «Πόλη της Ισότητας». Ο στόχος της «Πόλης της Ισότητας» ήταν να απεικονίσει το ιδανικό πορτρέτο μιας πόλης που λαμβάνει υπόψη την ισότητα των φύλων σε όλες τις πολιτικές της.

Συνέχεια αυτής της προσπάθειας, των εμπειριών και των Καλών Πρακτικών ήταν η εκπόνηση της «Ευρωπαϊκής Χάρτας για την Ισότητα των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες». Μέχρι σήμερα περισσότερες από χίλιες (1.000) τοπικές και περιφερειακές Αρχές έχουν υπογράψει τη Χάρτα και έχουν ήδη ξεκινήσει την κατάρτιση των Σχεδίων Δράσης για την εφαρμογή της. Από την Ελλάδα, στην κατάρτιση της Χάρτας για την Ισότητα των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες συμμετείχε η Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας (ΚΕΔΚΕ).

Η Ευρωπαϊκή Χάρτα για την Ισότητα των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες, περιλαμβάνει τριάντα (30) Άρθρα. Ειδικότερα, στη Χάρτα διακρίνονται οι εξής Άξονες:

- Ο πολιτικός ρόλος του Δήμου.
- Ο ρόλος του Δήμου ως εργοδότη.
- Ο Δήμος ως αντιπρόσωπος υπηρεσιών.
- Ο Δήμος ως πάροχος υπηρεσιών.
- Ο Δήμος ως υπεύθυνος σχεδιασμού και κανονιστικός παράγοντας.

Κάθε Δήμος, προκειμένου να συμβάλει στην υλοποίηση των δεσμεύσεων που προκύπτουν από την υπογραφή της Χάρτας, αναλαμβάνει να καταρτίσει ένα **Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη της Ισότητας των Φύλων**, στο οποίο καθορίζονται οι προτεραιότητες, οι ενέργειες και τα μέσα που υιοθετούνται για το σκοπό αυτό.

Το Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη της Ισότητας των Φύλων δεν πρέπει απλά να αφεθεί στα χέρια μιας ομάδας νέων εμπειρογνομόνων στο Δήμο, αλλά πρέπει να ζυμωθεί και εν τέλει να αγκαλιαστεί από όλους/ες εκείνους/ες που η καθημερινή τους ενασχόληση είναι η διαμόρφωση και η εφαρμογή πολιτικών και υπηρεσιών για τους/τις δημότες/ισσες. Η ορθή διακυβέρνηση, γενικότερα, και η ένταξη της διάστασης του φύλου, ειδικότερα, απαιτούν πολύπλευρη συμμετοχή σε αυτή τη διαδικασία, συμπεριλαμβανομένων της Κοινωνίας των Πολιτών, των Κοινωνικών Εταίρων, των συνδικάτων και των εμπειρογνομόνων σε θέματα ισότητας των φύλων.

Επιπλέον, με τον παρόντα Οδηγό επιχειρείται η ανάπτυξη επιχειρηματολογίας, η οποία με αφορμή την εφαρμογή του Προγράμματος «Καλλικράτης», μπορεί να οδηγήσει σε μια διεύρυνση των πολιτικών σε όλους τους τομείς που αφορούν στην Ισότητα των Φύλων. Η διεύρυνση αυτή είναι πρωτίστως ευθύνη και καθήκον της ηγεσίας των Δήμων, καθώς και των συλλογικών τους οργάνων. Η εισαγωγή της σύγχρονης γνώσης για τα θέματα της Ισότητας των Φύλων και της διακυβέρνησης είναι στοιχείο με το οποίο οι ηγεσίες των Δήμων και των Περιφερειών είναι σημαντικό να ασχοληθούν με πάθος και ενδιαφέρον. Στην κατεύθυνση αυτή θεωρούμε ότι ο συγκεκριμένος Οδηγός θα μπορέσει να βοηθήσει αποτελεσματικά.

Ο Οδηγός Εφαρμογής της «Ευρωπαϊκής Χάρτας για την Ισότητα των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες» έχει ως στόχο να βοηθήσει τους Δήμους που θα υπογράψουν τη «Χάρτα για την Ισότητα των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες», να εντάξουν στην πολιτική τους και τη λειτουργία τους τη διάσταση του φύλου και να διαμορφώσουν ένα **Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη της Ισότητας των Φύλων**. Επιπλέον, βασικός στόχος του Οδηγού είναι ο καθορισμός των προϋποθέσεων για την επίτευξη ισότητας στην πράξη στις τοπικές κοινωνίες, και η επισήμανση των συγκεκριμένων προκλήσεων από την ένταξη της διάστασης του φύλου στο σύνολο των πολιτικών και δράσεων των Δήμων. Επίσης, ο Οδηγός λειτουργεί ως μεθοδολογικό πλαίσιο, το οποίο εμβαθύνει στην ανάλυση των απαραίτητων ενεργειών για την ένταξη της διάστασης του φύλου. Τέλος, επιδιώκει την ευαισθητοποίηση των υπαλλήλων των Δήμων για τις διαφορετικές επιπτώσεις που επιφέρουν οι πολιτικές που σχεδιάζονται και απευθύνονται στους/στις δημότες/ισσες τους.

Ο Οδηγός απευθύνεται στους/στις εκπροσώπους και στα στελέχη των Δήμων που θα αναλάβουν την κατάρτιση του εν λόγω Σχεδίου Δράσης, καθώς και σε όλους τους φορείς και τα πρόσωπα που θα κληθούν να υλοποιήσουν Προγράμματα και δράσεις λαμβάνοντας υπόψη τη διάσταση του φύλου. Επίσης, απευθύνεται στους/στις υπαλλήλους και τα στελέχη του Δήμου, όλων των βαθμίδων της ιεραρχίας, προκειμένου κατά την άσκηση των καθηκόντων τους να εξαλείψουν τα στερεότυπα φύλου, τα οποία προσδιορίζουν αντιλήψεις και συμπεριφορές προς τους/τις τελικούς/ές αποδέκτες/τριες των παρεχόμενων υπηρεσιών του Δήμου.

Επιπλέον, ο Οδηγός υποστηρίζει τη δημιουργία ενός στελεχιακού δυναμικού, ικανού να κατανοεί και να προωθεί την αρχή της ισότητας των φύλων σε όλους τους τομείς της κοινωνίας (οικονομικό, αναπτυξιακό, κοινωνικό, πολιτικό) και να συσχετίζει την εργασία του με τις απαιτήσεις της διεθνούς, ευρωπαϊκής και εθνικής πολιτικής στον τομέα της ισότητας των φύλων.

Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΦΥΛΟΥ ΣΤΙΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ

Ο ορισμός του Συμβουλίου της Ευρώπης¹ για την ένταξη της διάστασης του φύλου προσδιορίζει όλους/ες τους/τις υπεύθυνους/ες για την εν λόγω διαδικασία:

«Η ένταξη της διάστασης του φύλου αποτελεί την (ανα)διοργάνωση, τη βελτίωση, την ανάπτυξη και την αξιολόγηση των πολιτικών διαδικασιών, ώστε η προοπτική της ισότητας των φύλων να ενσωματωθεί σε όλες τις πολιτικές, σε όλα τα επίπεδα και στάδια, από τους δρώντες στην εφαρμογή πολιτικών».

Η διαδικασία της ένταξης της διάστασης του φύλου καλύπτει:² α) το σχεδιασμό πολιτικών, β) τη λήψη αποφάσεων, γ) την πρόσβαση σε πόρους, δ) τις διαδικασίες και πρακτικές, ε) τη μεθοδολογία, στ) την υλοποίηση, και ζ) την παρακολούθηση και αξιολόγηση.

Ειδικότερα, η ένταξη της διάστασης του φύλου:

- δεν είναι ένα θέμα που αφορά μόνο στις γυναίκες
- δεν έχει μόνο σχέση με τη βελτίωση της πρόσβασης ή την εξισορρόπηση των στατιστικών
- δεν είναι η απόδοση ευθυνών σε οποιονδήποτε για τις υφιστάμενες ανισότητες
- δεν συνεπάγεται την ανάληψη δράσης εκ μέρους των γυναικών μόνο
- δεν είναι προς όφελος μόνο των γυναικών
- δεν σημαίνει κατάργηση ή αντικατάσταση πολιτικών και σχεδίων ειδικά για το φύλο που απευθύνονται, είτε σε γυναίκες είτε σε άνδρες
- αποβλέπει στη μείωση της φτώχειας, την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και την ενίσχυση της ιδιότητας του πολίτη
- είναι μια δυναμική αντιμετώπισης των ανισοτήτων που μπορούν να οδηγήσουν και οδηγούν στη διακριτική μεταχείριση των φύλων
- έχει ως στόχο σημαντικές οικονομικές και κοινωνικές πολιτικές που δημιουργούν σημαντικούς νέους πόρους
- έχει νόημα από οικονομική άποψη, διότι εξασφαλίζει την απασχόληση τόσο των γυναικών όσο και των ανδρών, χρησιμοποιώντας έτσι το 100% του παραγωγικού εργατικού δυναμικού
- αποτελεί ένα περαιτέρω βήμα προς την αναζήτηση ισότητας
- αναγνωρίζει ότι το φύλο είναι ένας από τους βασικότερους οργανωτικούς παράγοντες στην κοινωνία και επηρεάζει τις ζωές μας από τη στιγμή της γέννησής μας
- προϋποθέτει την αναγνώριση των προσωπικοτήτων των ανδρών και γυναικών
- αναγνωρίζει ότι υπάρχουν διαφορές στις ζωές των ανδρών και γυναικών και ότι, επομένως, οι ανάγκες, οι εμπειρίες και οι προτεραιότητές τους διαφέρουν
- προϋποθέτει μια βούληση για καθιέρωση μιας ισορροπημένης κατανομής των ευθυνών μεταξύ γυναικών και ανδρών
- χρειάζεται μια αποφασιστική πολιτική δράση και υποστήριξη με σαφείς δείκτες και στόχους
- δεν πραγματοποιείται αμέσως, αλλά είναι μια συνεχής διαδικασία.

¹ Quinn, S. (2009), *Η Κατάρτιση Δημόσιων Προϋπολογισμών με την Οπτική του Φύλου (Gender budgeting): Πρακτική εφαρμογή*, Συμβούλιο της Ευρώπης (ελληνική έκδοση: Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων), και Συμβούλιο της Ευρώπης (1998), *Ένταξη της Διάστασης του Φύλου: Γενικό Πλαίσιο, Μεθοδολογία και Παρουσίαση Καλών Πρακτικών*, Στρασβούργο, σ. 11. text at: ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=2045&langId=el

² ΚΠ EQUAL (2004), *Οδηγός της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας EQUAL για την Ενσωμάτωση της Διάστασης του Φύλου*.

Ένταξη της διάστασης του φύλου **σημαίνει:**

- ότι οι διαφορές μεταξύ γυναικών και ανδρών ουδέποτε χρησιμοποιούνται ως λόγος για την καθιέρωση διακρίσεων
- μια ριζική επανεξέταση του τρόπου λειτουργίας των αγορών εργασίας και του αντίκτυπού τους στην απασχόληση των γυναικών και ανδρών
- μακράς διάρκειας μεταβολές στην κοινωνία, ριζική αλλαγή των ρόλων των γονέων και των οικογενειακών δομών και της οργάνωσης της εργασίας, του χρόνου, καθώς και των θεσμικών πρακτικών
- μια σύμπραξη μεταξύ γυναικών και ανδρών που εξασφαλίζει ότι και τα δύο φύλα συμμετέχουν πλήρως στην εξέλιξη της κοινωνίας και επωφελούνται εξίσου από τους πόρους της
- αντιμετώπιση των βασικών αιτιών της ανισότητας με την ανάληψη επανορθωτικών μέτρων
- εγγύηση ότι οι πρωτοβουλίες δεν καλύπτουν μόνο τις διαφορές φύλου, αλλά επιδιώκουν και τη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων
- υποβολή του κατάλληλου ερωτήματος για να διαπιστωθεί πού θα διατεθούν καλύτερα οι περι-ορισμένοι πόροι
- ότι πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στους άνδρες και στο ρόλο τους για τη δημιουργία μιας πιο δίκαιης κοινωνίας.

Στο πλαίσιο των αξόνων/δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται στην «Ευρωπαϊκή Χάρτα για την Ισότητα των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες», αναλύονται μέτρα και δράσεις που δύναται να σχεδιασθούν και να διαμορφώσουν τα Σχέδια Δράσης για την Ένταξη της Ισότητας των Φύλων στις πολιτικές των Δήμων. Κατά την ανάπτυξη και σχεδιασμό κάθε δράσης που θα περιληφθεί στο Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη της Ισότητας των Φύλων είναι σημαντικό να ακολουθεί τη μεθοδολογία ένταξης της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές (gender mainstreaming).

Πρακτικά αυτή η διαδικασία συνεπάγεται ότι θα πρέπει να καταγραφεί, εάν υφίσταται, πρόβλημα ισότητας των φύλων και στη συνέχεια, η έκταση και το είδος του προβλήματος, καθώς επίσης να αναπτυχθούν νέες πολιτικές και να γίνει εκτίμηση των συνεπειών των άλλων πολιτικών που έχουν εισαχθεί, καθώς και να υιοθετηθούν νέα πρότυπα για το τι πρέπει να επιτευχθεί και πότε.

Με άλλα λόγια, η προσέγγιση της ένταξης της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές έχει: α) αναλυτική προοπτική, και β) προοπτική αλλαγής.³ Οι στόχοι της αναλυτικής προοπτικής είναι η τεκμηρίωση ενδεχόμενης έμφυλης διάκρισης σε ένα συγκεκριμένο τομέα, όπου επικεντρώνεται η ένταξη της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές, ενώ η προοπτική αλλαγής είναι η διαμόρφωση συγκεκριμένων δράσεων για την εφαρμογή της ισότητας των φύλων. Μια σημαντική πλευρά αυτής της διαδικασίας αλλαγής είναι ότι το ρόλο των ειδικευμένων φορέων σε θέματα ισότητας των φύλων τον έχουν αναλάβει πλέον δημοτικοί/ές υπάλληλοι, στελέχη και πολιτικοί. Για το σκοπό αυτό, στο **Παράρτημα Ι** παρουσιάζεται ενδεικτικά μια μεθοδολογική προσέγγιση για την ένταξη της διάστασης του φύλου στις πολιτικές.

³ Sjørup, K. & Schmitz, C. (επιμ.) (2005), Παραδείγματα Καλών Πρακτικών στην Επιμόρφωση. Εστιάσεις και Παγίδες. Εκπαίδευση και Επιμόρφωση του Πολίτη σε Θέματα σχετικά με την Ένταξη της Διάστασης του Φύλου σε όλες τις Πολιτικές, ΚΕΘΙ, Αθήνα.

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

Για την καταπολέμηση των έμφυλων διακρίσεων δραστηριοποιούνται όλοι οι διεθνείς και ευρωπαϊκοί οργανισμοί. Σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση του ΟΗΕ «Σύμβαση Ενωμένων Εθνών για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών» (CEDAW), η οποία κυρώθηκε από τη χώρα μας με το Ν. 1342/1983 (ΦΕΚ 39 Α'/1983), τα Κράτη-Μέλη είναι υποχρεωμένα να λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων και των νομοθετικών, σε όλους τους τομείς, ιδίως στον πολιτικό, κοινωνικό, οικονομικό και πολιτιστικό, για να εξασφαλίσουν την πλήρη ισότητα, ανάπτυξη και πρόοδο των γυναικών σε βάση ισότητας.

Οι πολιτικές για την ισότητα των φύλων έχουν ως στόχο την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και τη βέλτιστη αξιοποίηση των ανθρωπίνων πόρων, συμβάλλοντας στην προώθηση της κοινωνικής συνοχής που αποτελεί κεντρική πολιτική ιδέα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην κατεύθυνση αυτή, η ένταξη της ισότητας των φύλων σε όλες τις δημόσιες πολιτικές και τα επίπεδα διακυβέρνησης και δημοσίων υπηρεσιών αποτελεί στρατηγικό στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 1996, έτσι ώστε να επιταχυνθεί η ουσιαστική ισότητα ανάμεσα στα δύο φύλα.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης ενέκρινε νέο Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για την ισότητα των φύλων για την περίοδο 2011-2020. Το νέο Σύμφωνο, το οποίο επισυνάφθηκε στα συμπεράσματα του Συμβουλίου επαναβεβαιώνει τις δεσμεύσεις της ΕΕ για γεφύρωση του χάσματος μεταξύ των φύλων στην απασχόληση, την εκπαίδευση και την κοινωνική προστασία, την προώθηση της καλύτερης ισορροπίας μεταξύ του επαγγελματικού και του ιδιωτικού βίου για τις γυναίκες και την καταπολέμηση όλων των μορφών βίας κατά των γυναικών.

Επίσης, παροτρύνει τα Κράτη-Μέλη να αναλάβουν άμεση δράση, λαμβάνοντας μέτρα για:

- την εξάλειψη των έμφυλων στερεότυπων, την εξασφάλιση ίσων αμοιβών για ίση εργασία και την προώθηση της ισότιμης συμμετοχής των γυναικών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων,
- τη βελτίωση της παροχής οικονομικά προσιτών και υψηλής ποιότητας υπηρεσιών παιδικής μέριμνας και την προώθηση ευέλικτων ρυθμίσεων εργασίας,
- την ενίσχυση της πρόληψης της βίας κατά των γυναικών και της προστασίας των θυμάτων, και την επικέντρωση στο ρόλο που διαδραματίζουν οι άνδρες και τα αγόρια στη διαδικασία της εξάλειψης της βίας.
- για τη σημασία της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές, περιλαμβανομένων και των εξωτερικών δράσεων της ΕΕ.

Η αναγκαιότητα για την προώθηση της ισότητας των φύλων επιβεβαιώνεται και στην αναπτυξιακή στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ερχόμενη δεκαετία (EUROPE 2020). Πιο συγκεκριμένα, η Ένωση έθεσε πέντε (5) φιλόδοξους στόχους προς επίτευξη μέχρι το 2020 για: α) την απασχόληση, β) την καινοτομία, γ) την εκπαίδευση, δ) την κοινωνική ένταξη, και ε) το κλίμα και την ενέργεια. Η Ευρώπη 2020 προτάσσει τρεις (3) αλληλοενισχυόμενες προτεραιότητες:

- Έξυπνη ανάπτυξη: ανάπτυξη μιας οικονομίας βασιζόμενης στη γνώση και την καινοτομία.
- Διατηρήσιμη ανάπτυξη: προώθηση μιας πιο αποδοτικής στη χρήση πόρων, πιο πράσινης και πιο ανταγωνιστικής οικονομίας.
- Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς: μια οικονομία με υψηλή απασχόληση που θα επιτυγχάνει κοινωνική και εδαφική συνοχή. Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σημαίνει αύξηση του ποσοστού απασχόλησης στην Ευρώπη – περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας, ιδίως για τις γυναίκες, τους/τις νέους/ες και τους/τις εργαζομένους/ες μεγαλύτερης ηλικίας, βοήθεια στα άτομα όλων των ηλικιών να προετοιμαστούν και να μπορέσουν να διαχειριστούν τις αλλαγές, μέσω επενδύσεων σε δεξιότητες και επαγγελματική κατάρτιση, εκσυγχρονισμό των αγορών εργασίας και των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, διασφάλιση ότι το σύνολο των κοινωνικών υποκειμένων και των εδαφικών ενοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα αποκομίσει τα οφέλη της ανάπτυξης.

Η **Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (ΓΓΙΦ)** του Υπουργείου Εσωτερικών είναι ο αρμόδιος κυβερνητικός φορέας για το σχεδιασμό, την υλοποίηση και την παρακολούθηση της εφαρμογής των πολιτικών για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών σε όλους τους τομείς. Επιπλέον, η ΓΓΙΦ είναι αρμόδια για την προώθηση και πραγματοποίηση της νομικής και ουσιαστικής ισότητας των φύλων σε όλους τους τομείς της κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής ζωής.

Στο **«Εθνικό Πρόγραμμα για την Ουσιαστική Ισότητα των Φύλων 2010-2013»⁴** περιλαμβάνονται αναλυτικά οι δράσεις που θα υλοποιήσει η ΓΓΙΦ στους Δήμους:

1. Ένταξη της ισότητας των φύλων (gender mainstreaming) στις πολιτικές των Δήμων
 - Ανάπτυξη και εφαρμογή Σχεδίων Δράσης (action plan) για Ένταξη της Ισότητας των Φύλων με βάση το πρότυπο Σύστημα Ένταξης της Ισότητας των Φύλων στις πολιτικές των μεγάλων Δήμων.
 - Εκπόνηση Οδηγών για την ένταξη της ισότητας των φύλων στις πολιτικές των Δήμων με έμφαση στις γυναίκες που ανήκουν σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (ρομά, μετανάστριες, πρόσφυγες, γυναίκες με αναπηρία κ.λπ.).
2. Επιμορφωτικά προγράμματα σε στελέχη της Αυτοδιοίκησης
 - Επιμόρφωση στελεχών των Τμημάτων Κοινωνικής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων των ΟΤΑ σχετικά με: α) την ισότητα των φύλων και β) την ένταξη της διάστασης του φύλου στις πολιτικές. Η δράση αυτή θα διευκολύνει το σχεδιασμό, το συντονισμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση κοινωνικών προγραμμάτων που απευθύνονται σε γυναίκες (σε συνεργασία με ΕΚΔΔΑ).
3. Συμβουλευτικά Κέντρα και Ξενώνες Φιλοξενίας για γυναίκες θύματα βίας
 - Δημιουργία Συμβουλευτικών Κέντρων Γυναικών στις πρωτεύουσες των Περιφερειών και σε επιλεγμένους με πληθυσμιακά κριτήρια Δήμους. Στα Κέντρα θα παρέχεται νομική συμβουλευτική, νομική βοήθεια σε συνεργασία με τους δικηγορικούς συλλόγους, ψυχοκοινωνική στήριξη, συμβουλευτική για την απασχόληση και την επιχειρηματικότητα, καθώς επίσης και πληροφόρηση για θέματα υγείας.
 - Δημιουργία Ξενώνων φιλοξενίας γυναικών-θυμάτων βίας από τους Δήμους των πρωτευουσών των Περιφερειών, καθώς επίσης και δημιουργία Συμβουλευτικών Κέντρων στους δεύτερους πληθυσμιακά Δήμους ανά Περιφέρεια.
 - Ευαισθητοποίηση των τοπικών κοινωνιών για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών (φυλλάδια, ραδιοτηλεοπτικό σποτ κ.ά.).
4. Ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στα κέντρα λήψης των αποφάσεων στην τοπική αυτοδιοίκηση
 - Σύσταση και στελέχωση Γραφείων Ισότητας των Φύλων στην ΚΕΔΕ και στην ΕΝΠΕ με στόχο την αξιοποίηση και ανταλλαγή εμπειριών, την ενδυνάμωση των γυναικών και την ενίσχυση της συμμετοχής τους σε θέσεις πολιτικής ευθύνης.
 - Διοργάνωση Διήμερου Συνεδρίου: «Η Πόλη της Ισότητας» με στόχο την υπογραφή συμφωνίας για την εφαρμογή της «Ευρωπαϊκής Χάρτας για την Ισότητα των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες» από τους/τις νεοεκλεγέντες/είσες Δημάρχους και Περιφερειάρχες και την παροχή κατευθυντήριων οδηγιών εφαρμογής της (σε συνεργασία με την Επιτροπή Ισότητας της ΚΕΔΕ).
 - Δημιουργία Μητρώου εκλεγμένων γυναικών και υποψηφίων γυναικών στις Δημοτικές εκλογές ανά κόμμα και εκλογική αναμέτρηση.
 - Επιμόρφωση και ενδυνάμωση αιρετών γυναικών και υποψηφίων στις Δημοτικές εκλογές – μέσα από βιωματικά σεμινάρια, για την προσωπική τους ανάπτυξη και ενδυνάμωση σε τομείς επικοινωνίας, παρουσίασης εαυτού, ηγεσίας κ.ά. Η επιμόρφωση θα περιλαμβάνει και θέματα τοπικής αυτοδιοίκησης, πολιτικών ισότητας των φύλων, σχετικής νομοθεσίας κ.λπ.
 - Ενεργοποίηση της ιστοσελίδας: **www.airetes.gr**

⁴ Βλ. σχετικά: **www.isotita.gr**

ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ Η ΧΑΡΤΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση αποτελεί θεμελιώδη θεσμό για την ποιότητα της δημοκρατίας μας, ο οποίος συμπορεύθηκε μαζί της, σχεδόν από τη σύσταση του πρώτου ανεξάρτητου Ελληνικού Κράτους, έως τις μέρες μας. Με το Ν. 1065/1980 (ΦΕΚ 168 Α'), ο οποίος αποτελεί ουσιαστικά τον πρώτο ολοκληρωμένο Δημοτικό και Κοινοτικό Κώδικα, τις τρεις κωδικοποιήσεις του που ακολούθησαν, καθώς και μια πληθώρα νομοθετημάτων, τα οποία είχαν άλλοτε συστηματικό και άλλοτε αποσπασματικό χαρακτήρα, διαμορφώθηκε σταδιακά το ισχύον θεσμικό πλαίσιο που διέπει την οργάνωση και λειτουργία των Δήμων και των Κοινοτήτων.

Το 2006, για τον εκσυγχρονισμό του πλέγματος των αρμοδιοτήτων των Δήμων και των Κοινοτήτων, με το Ν. 3463/2006 (ΦΕΚ 114/Α') «Κύρωση Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων» επιχειρήθηκε μια θεματική συστηματοποίησή τους και κατανεμήθηκαν οι αρμοδιότητες των Δήμων σε επτά (7) τομείς, στους οποίους μπορούν να αναπτύξουν τη δράση τους. Πιο συγκεκριμένα, οι τομείς αυτοί είναι: ανάπτυξη, περιβάλλον, ποιότητας ζωής και εύρυθμη λειτουργία των πόλεων και των οικισμών, απασχόληση, κοινωνική προστασία και αλληλεγγύη, παιδείας, πολιτισμού και αθλητισμού, πολιτική προστασία.

Στον Κώδικα προσδιορίζονται οι γενικές αρχές που πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους οι δημοτικές αρχές κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους. Έτσι, καθιερώνεται η υποχρέωση εναρμόνισης της πολιτικής τους, όχι μόνο με το ισχύον κάθε φορά θεσμικό πλαίσιο, αλλά και με τις πολιτικές που εφαρμόζονται σε ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο και σχετίζονται με τις αρμοδιότητές τους. Τονίζεται η ανάγκη συνεργασίας και συντονισμού με άλλες τοπικές, δημόσιες αρχές και οργανισμούς, η ανάγκη της διασφάλισης της πλέον επωφελούς και αποτελεσματικής χρήσης των πόρων που διαθέτουν και της ισόρροπης κατανομής τους, η ανάγκη διασφάλισης υψηλής ποιότητας και επάρκειας παροχής υπηρεσιών και η ανάγκη περιβαλλοντικής προστασίας, προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς και προώθησης της βιώσιμης ανάπτυξης.

Με το **Ν. 3852/2010 (ΦΕΚ 87/Α'/2010)** «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα Καλλικράτης» (άρθρα 94 και 204) απονέμεται στους Δήμους σειρά πρόσθετων αρμοδιοτήτων, στους ήδη διαμορφωμένους, από τον Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, θεματικούς τομείς αρμοδιοτήτων (σημειώνεται ότι οι αρμοδιότητες αυτές ασκούσαν στην πλειονότητά τους από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις). Ειδικότερα, συνενώθηκαν στους νέους Δήμους όλες οι αρμοδιότητες στους τομείς της φροντίδας, των κοινωνικών υπηρεσιών και της πρόνοιας. Το πλαίσιο αυτό ενισχύει τη λειτουργία των ΝΠΔΔ που δραστηριοποιούνται στους τομείς στήριξης των ευπαθών ομάδων και, κατά συνέπεια, επιδρά θετικά στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες και ιδιαίτερα προς τις γυναίκες που αποτελούν την πλειονότητα των αποδεκτών/τριών των υπηρεσιών αυτών.

Επιχειρησιακά Σχέδια των Δήμων

Με τα άρθρα 203-207 του **Ν. 3463/2006 (ΦΕΚ 114/Α'/2006)** «Κύρωση Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων», θεσπίστηκε η υποχρέωση κατάρτισης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων από τους Δήμους και με τον Ν. 3852/2010 (Πρόγραμμα «Καλλικράτης») άρθρο 266 ορίζεται ότι για το μεσοπρόθεσμο προγραμματισμό των Δήμων εκπονείται το Πενταετές Τεχνικό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΤΕΠ), το οποίο εξειδικεύεται κατα έτος σε Ετήσιο Πρόγραμμα Δράσης (ΕΠΔ) και ετήσιο Προϋπολογισμό.

Η θεσμική υποχρέωση σύνταξης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων αποσκοπεί στην εισαγωγή μόνιμων εσωτερικών διαδικασιών και συστημάτων προγραμματισμού στους Δήμους. Στόχος είναι η διαδικασία του προγραμματισμού, της παρακολούθησης και της μέτρησης των αποτελεσμάτων των δράσεων των Δήμων, να αποτελέσει μια σταθερή εσωτερική λειτουργία, στην οποία θα συμμετέχει σε όλες τις φάσεις τόσο το ανθρώπινο δυναμικό τους, όσο και το σύνολο, ει δυνατόν, της τοπικής κοινωνίας μέσα από τη Δημοτική Επιτροπή Διαβούλευσης (αρθ. 76 του Ν. 3852/2010).

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα των Δήμων αποτελεί εργαλείο για την άσκηση του αναπτυξιακού και κοινωνικού τους ρόλου, καθώς:⁵

- Αποτελεί πρόγραμμα αναπτυξιακών υποδομών και τοπικών επενδύσεων, αλλά και πρόγραμμα για τη βελτίωση της υφιστάμενης λειτουργίας των δημοτικών υπηρεσιών. Είναι πρόγραμμα, πολυτομεακού χαρακτήρα, με εύρος θεματικών αντικειμένων αντίστοιχου του φάσματος των θεμάτων που απασχολούν την καθημερινή λειτουργία του Δήμου. Καλύπτει όλο το φάσμα των αρμοδιοτήτων του Δήμου και εν δυνάμει το σύνολο των τοπικών υποθέσεων. **Δεδομένης αυτής της αναπτυξιακής διάστασης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, οι Δήμοι που θα συνυπογράψουν τη Χάρτα Ισότητας των φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες, είναι απαραίτητο να εντάξουν τη διάσταση του φύλου σε κάθε αντίστοιχη δράση του επιχειρησιακού.**
- Στις προτεραιότητες του Προγράμματος αντανakλάται η βούληση και το όραμα του Δημοτικού Συμβουλίου, καθώς και οι προτεραιότητες του αναπτυξιακού σχεδιασμού σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο. Στο όραμα και στη βούληση των δημοτικών αρχών πρέπει να καταγράφεται σαφώς η επιδίωξη για ίσες ευκαιρίες και η ισότητα για όλες και όλους.
- Η σύνταξη του Επιχειρησιακού Προγράμματος είναι η αρχική φάση της διαδικασίας προγραμματισμού, παρακολούθησης και αξιολόγησης της δράσης του Δήμου. Η διαδικασία αυτή αποτελεί το διαρκές αντικείμενο ενασχόλησης των αιρετών οργάνων, των προϊσταμένων και της αρμόδιας υπηρεσίας προγραμματισμού.
- Κατά τη διαδικασία σύνταξης του συμμετέχουν με σαφώς καθορισμένο τρόπο αιρετά όργανα, υπηρεσιακά στελέχη, τοπικοί φορείς και ομάδες πολιτών. Σε αυτή τη διαδικασία διαβούλευσης πρέπει να δίνεται η δυνατότητα ισόρροπης εκπροσώπησης των φύλων.
- Η λήψη των αποφάσεων προγραμματισμού δεν στηρίζεται μόνο στην ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, αλλά και στις ανάγκες και προσδοκίες των κατοίκων και του ανθρώπινου δυναμικού του Δήμου, όπως αυτές διατυπώνονται στις **διαδικασίες συμμετοχής**.
- Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα αποτελεί το βασικό πλαίσιο κατεύθυνσης, προσδιορισμού και συντονισμού των ενεργειών όλων των οργάνων διοίκησης και υπηρεσιών και είναι ευρύτερα γνωστό στην τοπική κοινωνία και στους/στις εργαζόμενους/ες του Δήμου, προκειμένου να υλοποιηθούν οι στόχοι του.

Υπηρεσιακή Μονάδα Άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής και Πολιτικών Ισότητας των Φύλων στους Δήμους

Στην αρμοδιότητα των Δήμων περιλαμβάνεται ο σχεδιασμός και η υλοποίηση των πολιτικών κοινωνικής φροντίδας σε τοπικό (δημοτικό) επίπεδο. Οι αρμοδιότητες αυτές θα υλοποιούνται από την Υπηρεσιακή Μονάδα Άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής και Πολιτικών Ισότητας (άρθρο 97, Ν. 3852/2010), η οποία απαιτείται να προβλεφθεί στους υπό σύσταση Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας των νέων Δήμων. Παράλληλα, στο άρθρο 103, προβλέφθηκε η συγχώνευση νομικών προσώπων, έτσι ώστε κάθε Δήμος να μπορεί να έχει έως δύο νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ΝΠΔΔ), ένα για τους τομείς αρμοδιοτήτων κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης και παιδείας και ένα για τους τομείς πολιτισμού, αθλητισμού και περιβάλλοντος.

Στο πλαίσιο αυτό, στα Πρότυπα Σχέδια Οργανισμών Εσωτερικών Υπηρεσιών που σχεδίασε η Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ) προβλέπεται η σύσταση Διεύθυνσης Άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής και Πολιτικών Ισότητας. Ειδικότερα, στους πρότυπους ΟΕΥ των μεγάλων Δήμων άνω των 60.000 κατοίκων, προβλέπεται εντός της Διεύθυνσης Άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής και Πολιτικών Ισότητας η λειτουργία τουλάχιστον των εξής Τμημάτων:⁶

- Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής (κυρίως με επιτελικό/σχεδιαστικό ρόλο)
- Τμήμα Εφαρμογής Προγραμμάτων Κοινωνικής Προστασίας (για τα Προγράμματα της κοινωνικής Πρόνοιας, καθώς και τα θέματα ΟΓΑ)
- Τμήμα Πολιτικών Ισότητας των Φύλων που θα αναλάβει την ένταξη της διάστασης του φύλου στις πολιτικές του Δήμου και την παρακολούθηση εφαρμογής τους σε συνεργασία με τη Δημοτική Επιτροπή Ισότητας.

⁵ ΕΕΤΑΑ (2007), Οδηγός Κατάρτισης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων ΟΤΑ, Αθήνα.

⁶ ΕΕΤΑΑ (2010), Οδηγός Προσαρμογής των Πρότυπων Σχεδίων Οργανισμών Εσωτερικών Υπηρεσιών των Νέων Δήμων, Αθήνα.

Για την ουσιαστική εφαρμογή των δεσμεύσεων της Χάρτας Ισότητας των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες, απαιτείται η σύσταση αντίστοιχης Υπηρεσιακής Μονάδας Πολιτικών Ισότητας των Φύλων (τμήμα, γραφείο, ομάδα έργου κ.λπ.), ανάλογα με το μέγεθος και τη γεωγραφική θέση κάθε Δήμου που προτείνεται από την ΕΕΤΑΑ.

Συγκριμένα, προκειμένου να είναι εφικτή η εφαρμογή του παρόντος οδηγού και των δεσμεύσεων της Χάρτας Ισότητας προτείνονται ως ελάχιστη προϋπόθεση, οι παρακάτω οργανωτικές μορφές (βλ. Πίνακα):

Οργανωτικές Μορφές Υπηρεσιακής Μονάδας Πολιτικών Ισότητας των Φύλων των Νέων Δήμων

Ομάδα	Υποομάδα	Πληθυσμός	Υπηρεσιακή Μονάδα Πολιτικών Ισότητας των Φύλων		
			Τμήμα της Δ/σης Άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής και Πολιτικών Ισότητας	Γραφείο Πολιτικών Ισότητας των Φύλων	Ομάδα Έργου Ορισμός Υπευθύνου/ης
Δήμοι Μητροπολιτικών Κέντρων	Μεσαίοι προς Μεγάλοι Δήμοι	25.000-60.000	X		
	Μεγάλοι Δήμοι	> 60.000	X		
Περιφερειακοί Ηπειρωτικοί Δήμοι/ Δήμοι Κρήτης και λοιποί Νησιωτικοί Δήμοι	Μικροί Δήμοι	<=10.000			X
	Μικροί προς Μεσαίοι Δήμοι	10.001-30.000		X	
	Μεσαίοι προς Μεγάλοι Δήμοι	30.001-60.000		X	
	Μεγάλοι Δήμοι	> 60.000	X		
Νησιωτικοί Δήμοι Ν. Αιγαίου, Β. Αιγαίου Ιονίου	Μικροί νησιωτικοί Δήμοι	<=3.000			X
	Μικροί προς Μεσαίοι Νησιωτικοί Δήμοι	3.001-20.000		X	X (< 10.000)
	Μεσαίοι προς Μεγάλοι Νησιωτικοί Δήμοι	20.001-60.000		X	
	Μεγάλοι Νησιωτικοί Δήμοι	> 60.000	X		

Στόχος της Υπηρεσιακής Μονάδας Πολιτικών Ισότητας των Φύλων σε επίπεδο Δήμου, είναι να επιτρέψει την ανάπτυξη των εκάστοτε δημοτικών πολιτικών και προγραμμάτων με την οπτική του φύλου. Ενδεικτικά, σύμφωνα με τα Πρότυπα Σχέδια Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας των νέων Δήμων, καθώς και τις πολιτικές κατευθύνσεις της ΓΓΦ, η Υπηρεσιακή Μονάδα Πολιτικών Ισότητας των Φύλων σχεδιάζει, εισηγείται και μεριμνά για την εφαρμογή προγραμμάτων και μέτρων που στοχεύουν στην ισότητα των γυναικών και ανδρών σε όλους τους τομείς.

Στο πλαίσιο αυτό μεριμνά για:

- (α) Τη λήψη μέτρων για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και των παιδιών: Δικτύωση και συνεργασία με συναρμόδιους φορείς για τη στήριξη δικτύου τοπικών δομών (Συμβουλευτικών Κέντρων και Ξενώνων Φιλοξενίας γυναικών θυμάτων βίας και των παιδιών τους) και υπηρεσιών για την αρωγή των θυμάτων βίας, καθώς και την πρόληψη και ευαισθητοποίηση των τοπικών κοινωνιών.
- (β) Την ανάπτυξη δράσεων για την καταπολέμηση των κοινωνικών στερεοτύπων με βάση το φύλο: Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινής γνώμης για την άρση των έμφυλων στερεοτύπων.
- (γ) Την ανάπτυξη ειδικών προγραμμάτων για κοινωνικά ευπαθείς ομάδες και ιδιαίτερα των γυναικών που υφίστανται πολλαπλές διακρίσεις: Συνεργασία με συναρμόδιους φορείς, μη κυβερνητικές και γυναικείες οργανώσεις για την ανάπτυξη δράσεων σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες πληθυσμού (ΑΜΕΑ, άστεγοι/ες κ.ά.) και ιδιαίτερα των γυναικών που υφίστανται πολλαπλές διακρίσεις (μετανάστριες, πρόσφυγες και αιτούσες άσυλο, γυναίκες με αναπηρία, φυλακισμένες και αποφυλακισμένες και γυναίκες με μονογονεϊκή οικογένεια).
- (δ) Την ανάπτυξη δράσεων για την αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην απασχόληση: Δικτύωση και συνεργασία με φορείς σχετιζόμενους με την αγορά εργασίας και την παροχή επαγγελματικής κατάρτισης, με επαγγελματικούς και συνδικαλιστικούς φορείς και γυναικείες οργανώσεις με στόχο τη συγκέντρωση πληροφοριών, την ανταλλαγή απόψεων, την από κοινού εκπόνηση και προώθηση δράσεων.
- (ε) Τη λήψη μέτρων για την εναρμόνιση επαγγελματικών και οικογενειακών υποχρεώσεων: Παρακολούθηση προγραμμάτων για την εξισορρόπηση της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής (π.χ. λειτουργία βρεφικών, βρεφονηπιακών σταθμών ολοκληρωμένης φροντίδας, παιδικών σταθμών, κέντρων δημιουργικής απασχόλησης παιδιών και παιδιών με ειδικές ανάγκες).
- (στ) Την ανάπτυξη δράσεων για την κοινωνική και πολιτική συμμετοχή των γυναικών και την προώθησή τους στα κέντρα λήψης αποφάσεων: Συνεργασία με τους αρμόδιους αιρετούς και αιρετές με στόχο την παροχή ενημέρωσης, και την ευαισθητοποίηση γύρω από τα ζητήματα των γυναικών και την κινητοποίησή τους για στήριξη πολιτικών και δράσεων υπέρ της ισότητας.

Από τα ανωτέρω, προκύπτει ότι η Υπηρεσιακή Μονάδα Πολιτικών Ισότητας των Φύλων έχει διττό ρόλο: α) συμβουλευτικό, προς όλους/ες τους/τις κατοίκους του Δήμου, με έμφαση στις γυναίκες, και β) συντονιστικό, προς το εσωτερικό του Δήμου (υπηρεσίες και δομές του φορέα) μέσα από την ένταξη της διάστασης του φύλου (gender mainstreaming) στις τοπικές πολιτικές, με σκοπό την ευαισθητοποίηση, τη συμμετοχή στην εκπόνηση και εφαρμογή πολιτικών, την παροχή ενημέρωσης και τη διάχυση της πληροφόρησης.

Δημοτική Επιτροπή Ισότητας των Φύλων

Παράλληλα με τις Υπηρεσιακές Μονάδες Άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής και των Πολιτικών Ισότητας των Φύλων που αναφέρθηκαν, δίνεται η δυνατότητα στους Δήμους λειτουργίας Δημοτικών Επιτροπών Ισότητας. Πιο συγκεκριμένα, στο Άρθρο 70 του Ν. 3852/2010 (Πρόγραμμα «Καλλικράτης») προβλέπεται η συγκρότηση από το Δημοτικό Συμβούλιο Επιτροπών για την επεξεργασία και εισήγηση ειδικών θεμάτων. Στο πλαίσιο αυτό, παρέχεται η δυνατότητα συγκρότησης **Δημοτικών Επιτροπών Ισότητας των Φύλων**. Στις Επιτροπές αυτές μπορούν να συμμετέχουν αιρετοί και αιρετές, υπηρεσιακά στελέχη της αρμόδιας, για τις πολιτικές φύλου, Διεύθυνσης του Δήμου ή του ΝΠΔΔ, καθώς και εμπειρογνώμονες στα θέματα ένταξης της διάστασης του φύλου στις τοπικές πολιτικές, εκπρόσωποι Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και γυναικείων οργανώσεων της περιοχής.

Ενδεικτικά οι αρμοδιότητες της Δημοτικής Επιτροπής Ισότητας περιλαμβάνουν:

- Η εισήγηση προτάσεων στο Δημοτικό Συμβούλιο, καθώς και η προώθηση, με κάθε πρόσφορο μέσο σε επίπεδο Δήμου του γενικότερου στόχου για την επίτευξη της ουσιαστικής ισότητας των φύλων σε όλους τους τομείς.
- Η ευαισθητοποίηση/ενημέρωση και πληροφόρηση των κατοίκων στο ζήτημα της ισότητας με διοργάνωση εκδηλώσεων, ελεύθερων συζητήσεων, συνεδρίων, σεμιναρίων, επιμορφωτικών προγραμμάτων και μέτρων δράσης.
- Ο εντοπισμός και η προσπάθεια εξεύρεσης και προώθησης λύσεων των προβλημάτων που προκύπτουν σε τοπικό επίπεδο από κρίσεις που γίνονται σε βάρος του ενός φύλου στον τομέα της εργασίας, της παιδείας, της εκπαίδευσης, των οικογενειακών σχέσεων, της υγείας, της κοινωνικής ασφάλισης.
- Η επιδίωξη μόνιμης και στενής συνεργασίας με την Περιφερειακή Επιτροπή Ισότητας, τους ΟΤΑ του Νομού, τις τοπικές συνδικαλιστικές και συνεταιριστικές οργανώσεις, τους μαζικούς φορείς και τις ΜΚΟ.

ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΛΑΙΣΙΟ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΧΑΡΤΑΣ ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ

Η εκπόνηση και η εφαρμογή της «Ευρωπαϊκής Χάρτας για την Ισότητα των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες» περιλαμβάνει τις ακόλουθες δεσμεύσεις για τους Δήμους:

- Κάθε Δήμος που υπογράφει τη Χάρτα, εντός εύλογης χρονικής προθεσμίας (η οποία δεν πρέπει να υπερβαίνει τα δύο έτη) από την ημερομηνία υπογραφής, θα καταρτίζει και θα υιοθετεί το δικό του Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη της Ισότητας των Φύλων και, στη συνέχεια, θα το εφαρμόζει.
- Το Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη της Ισότητας των Φύλων θα ορίζει τους στόχους και τις προτεραιότητες του Δήμου, τα μέτρα που σκοπεύει να λάβει και τους πόρους που θα διαθέσει, για την υλοποίηση της Χάρτας και των δεσμεύσεών της. Στο Σχέδιο Δράσης πρέπει να ορίζονται προθεσμίες για την εφαρμογή του.
- Κάθε Δήμος, πριν υιοθετήσει ένα Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη της Ισότητας των Φύλων, δεσμεύεται ότι θα προβεί σε ευρείες διαβουλεύσεις με τους τοπικούς κοινωνικούς φορείς αξιοποιώντας τις θεσμικές δυνατότητες (Δημοτική Επιτροπή Ισότητας, Δημοτική Επιτροπή Διαβούλευσης, Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών κ.λπ.) και ενεργοποιώντας άλλα υφιστάμενα σχήματα συνεργασίας (Τοπικές Πρωτοβουλίες και Σχέδια Δράσης και για την αντιμετώπιση κοινωνικού αποκλεισμού, προώθησης της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας κ.λπ.). Επιπλέον, θα δημοσιοποιεί ευρέως το Σχέδιο Δράσης μόλις το υιοθετήσει και θα παρουσιάζει σε τακτική βάση, αναφορές για την πρόοδο που έχει επιτευχθεί στην εφαρμογή του.
- Κάθε Δήμος θα επεξεργάζεται και θα αναθεωρεί το Σχέδιο Δράσης την Ένταξη της Ισότητας των Φύλων, όπως επιβάλλουν οι συνθήκες, και θα καταρτίζει περαιτέρω Σχέδιο Δράσης για κάθε επόμενη περίοδο.
- Κάθε Δήμος αναλαμβάνει να υιοθετήσει ένα κατάλληλο σύστημα αξιολόγησης του Σχεδίου Δράσης την Ένταξη της Ισότητας των Φύλων και να βοηθά άλλες Αρχές για την υλοποίηση αντίστοιχων δράσεων για την προώθηση της ισότητας των φύλων.
- Κάθε Δήμος θα ενημερώνει εγγράφως το Συμβούλιο των Δήμων και των Περιφερειών της Ευρώπης για την εκ μέρους του υπογραφή της Χάρτας, με τη σχετική ημερομηνία της υπογραφής.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΧΑΡΤΑΣ ΚΑΤΑ ΑΡΘΡΟ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ

Άρθρο 1

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει ότι η Ισότητα των Φύλων είναι θεμελιώδης προϋπόθεση της δημοκρατίας και ότι μια δημοκρατική κοινωνία δεν είναι δυνατόν να αγνοεί τις δεξιότητες, τη γνώση, την εμπειρία και τη δημιουργικότητα των γυναικών. Για το σκοπό αυτό, πρέπει να διασφαλίζει, σε μια βάση ισότητας, την ένταξη, την αντιπροσώπευση και τη συμμετοχή γυναικών με διαφορετικό υπόβαθρο και διαφορετικών ηλικιακών ομάδων σε όλους τους πολιτικούς και κοινωνικούς τομείς λήψης αποφάσεων.

(2) Η Υπογράφουσα Αρχή, ως το δημοκρατικά εκλεγμένο όργανο που είναι υπεύθυνο για την ευημερία του πληθυσμού της περιοχής του, δεσμεύεται να προάγει και να προωθεί την εφαρμογή αυτού του δικαιώματος στην πράξη σε όλους τους κύκλους της δραστηριότητάς του – ως δημοκρατικός ηγέτης της τοπικής κοινότητας, πάροχος ή αντιπρόσωπος υπηρεσιών, υπεύθυνος σχεδιασμού και ρυθμιστικός παράγοντας, και ως εργοδότης.

Η πολιτική ευθύνη που αναλαμβάνουν οι αιρετοί/ές και τα στελέχη της τοπικής αυτοδιοίκησης με την υπογραφή της «Ευρωπαϊκής Χάρτας Ισότητας των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες» είναι ότι με τις δικές τους δυνάμεις θα προασπίσουν και θα εμβαθύνουν το δικαίωμα στην ισότητα των φύλων που αποτελεί άλλωστε θεμελιώδη προϋπόθεση της δημοκρατίας. Μια δημοκρατική κοινωνία δεν πρέπει να αγνοεί τις δεξιότητες, τη γνώση, την εμπειρία και τη δημιουργικότητα των γυναικών. Για το σκοπό αυτό, πρέπει να διασφαλίζει με ενεργά μέτρα και δράσεις την ένταξη, την αντιπροσώπευση και την ισότιμη συμμετοχή των γυναικών.

Νομικό Πλαίσιο

Σύνταγμα 2001 (ΦΕΚ 85/Α'/2001)

Άρθρο 4 παρ.2

«Οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις.»

Άρθρο 116 παρ.2

«Δεν αποτελεί διάκριση λόγω φύλου η λήψη θετικών μέτρων για την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το Κράτος μεριμνά για την άρση των ανισοτήτων που υφίστανται στην πράξη, ιδίως σε βάρος των γυναικών.»

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει τα ίσα δικαιώματα ανδρών και γυναικών στο εκλέγειν, το εκλέγεσθαι και την ανάληψη αιρετών δημοσίων αξιωμάτων.

(2) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει τα ίσα δικαιώματα ανδρών και γυναικών στη συμμετοχή τη διαμόρφωση και εφαρμογή πολιτικών, την ανάληψη δημοσίων αξιωμάτων και στην άσκηση δημοσίων λειτουργιών σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης.

(3) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει την αρχή της ισόρροπης αντιπροσώπευσης ανδρών και γυναικών σε όλα τα αιρετά και δημόσια όργανα λήψης αποφάσεων.

(4) Η Υπογράφουσα Αρχή δεσμεύεται ότι θα λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα υποστήριξης των ανωτέρω δικαιωμάτων και αρχών, συμπεριλαμβανομένων:

- της ενθάρρυνσης των γυναικών να εγγράφονται στα εκλογικά μητρώα, να ασκούν τα ατομικά εκλογικά τους δικαιώματα και να θέτουν υποψηφιότητα για δημόσια αξιώματα
- της ενθάρρυνσης των πολιτικών κομμάτων και ομάδων να υιοθετούν και να εφαρμόζουν την αρχή της ισόρροπης αντιπροσώπευσης ανδρών και γυναικών
- της ενθάρρυνσης, για το σκοπό αυτό, των πολιτικών κομμάτων και ομάδων να λαμβάνουν όλα τα νόμιμα μέτρα, συμπεριλαμβανομένης της θέσπισης ποσοτώσεων, όπου κρίνεται απαραίτητο, για την αύξηση του αριθμού των γυναικών που επιλέγονται ως υποψήφιοι και στη συνέχεια εκλέγονται
- του καθορισμού των δικών της διαδικασιών και δεοντολογικών προτύπων, ούτως ώστε οι πιθανοί/ές υποψήφιοι/ες και οι εκλεγμένοι/ες αντιπρόσωποι να μην αποθαρρύνονται από στερεομορφές συμπεριφοράς ή από παρενόχληση λόγω φύλου
- της λήψης μέτρων που θα επιτρέπουν στους/στις αιρετούς/ές αντιπροσώπους να εξισορροπούν τον ιδιωτικό, τον εργασιακό και το δημόσιο βίο τους, για παράδειγμα, διασφαλίζοντας ότι τα ωράρια, οι μέθοδοι εργασίας και η διαθεσιμότητα της φροντίδας εξαρτημένων ατόμων, επιτρέπουν σε όλους τους αιρετούς αντιπροσώπους να συμμετέχουν πλήρως.

(5) Η Υπογράφουσα Αρχή δεσμεύεται ότι θα προωθεί και θα εφαρμόζει την αρχή της ισόρροπης αντιπροσώπευσης των φύλων στα δικά της συμβουλευτικά όργανα και όργανα λήψης αποφάσεων, και στους διορισμούς σε εξωτερικά όργανα. Εντούτοις, σε περίπτωση κατά την οποία η αρχή δεν διαθέτει ισόρροπη αντιπροσώπευση ανδρών και γυναικών, θα εφαρμόζει τα ανωτέρω βάσει ενός προτύπου τουλάχιστον τόσο ευνοϊκού για το φύλο της μειοψηφίας όσο και για την τρέχουσα ισορροπία των φύλων.

(6) Δεσμεύεται δε περαιτέρω να διασφαλίζει ότι κανένα δημόσιο ή πολιτικό αξίωμα στο οποίο διορίζει ή εκλέγει αντιπρόσωπο δεν θα περιορίζεται ή θα θεωρείται, επί της αρχής ή στην πράξη, ως φυσικός ρόλος ενός φύλου, λόγω στερεοτυπικών αντιλήψεων.

Νομικό Πλαίσιο

N. 2839/2000 (ΦΕΚ 196/Α'/2000) «Ρυθμίσεις θεμάτων του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και άλλες διατάξεις».

Με το άρθρο 6, παρ. 1 & 2 καθιερώθηκε η υποχρεωτική, κατ' ελάχιστο στο 1/3, συμμετοχή κάθε φύλου στα υπηρεσιακά συμβούλια και στα συλλογικά όργανα του Δημοσίου, των Δημοσίων Οργανισμών και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

N. 2910/2001 (ΦΕΚ 91/Α'/2001) «Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην ελληνική επικράτεια. Κτήση της ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση και άλλες διατάξεις».

Με το άρθρο 75, παρ. 1 καθιερώθηκε η υποχρεωτική, κατ' ελάχιστο στο 1/3, συμμετοχή από κάθε φύλο ως υποψηφίων στα ψηφοδέλτια για την ανάδειξη των Νομαρχιακών και Δημοτικών εκλογών.

N. 3463/2006 (ΦΕΚ 114/Α'/2006) «Κύρωση Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων».

Με το άρθρο 34, παρ. 3 διατηρήθηκε η πρόβλεψη του Ν. 2910/2001, για την κατά το 1/3 συμμετοχή από κάθε φύλο, στα ψηφοδέλτια για την ανάδειξη των δημοτικών ή κοινοτικών συμβουλίων, των συμβουλίων των δημοτικών διαμερισμάτων και των τοπικών συμβουλίων.

N. 3852/2010 (ΦΕΚ 87/Α'/2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα Καλλικράτης».

Στο άρθρο 18, παρ. 3 ορίζεται ότι ο αριθμός των υποψηφίων δημοτικών συμβούλων, συμβούλων δημοτικής κοινότητας και συμβούλων τοπικής κοινότητας από κάθε φύλο ανέρχεται τουλάχιστον στο ένα τρίτο (1/3) του συνολικού αριθμού των μελών του δημοτικού συμβουλίου ή του συμβουλίου δημοτικής ή τοπικής κοινότητας που υπολογίζεται διακεκριμένα για κάθε δημοτικό συμβούλιο και κάθε συμβούλιο δημοτικής ή τοπικής κοινότητας.

Προβληματισμοί-Αναγκαιότητες

Οι παράγοντες που αποτρέπουν την πλειοψηφία των γυναικών στην ενεργό συμμετοχή στις δημοτικές εκλογές είναι οι εξής:⁷

- **Οι πολιτισμικές παραδόσεις και συμπεριφορές:** Στερεότυπα και προκαταλήψεις έχουν συχνά χρησιμοποιηθεί ως δικαιολογία για τον αποκλεισμό των γυναικών από την εκλογική διαδικασία.
- **Το κατεστημένο:** Τα δίκτυα των ανδρών έχουν δημιουργήσει ισχυρούς δεσμούς αμοιβαιότητας σε θέσεις ισχύος, τα οποία εξορισμού εξαιρούν τις γυναίκες. Είναι πολύ δύσκολο γι' αυτές να «σπάσουν» τον εσωτερικό κλοιό της εξουσίας που έχουν δημιουργήσει οι άνδρες ή να προωθήσουν βιώσιμες εναλλακτικές λύσεις.
- **Οι πόροι:** Οι προεκλογικές εκστρατείες και η καριέρα στην πολιτική μπορούν να αποδειχθούν πολυδάπανες. Κατά τεκμήριο, οι γυναίκες έχουν μικρότερη πρόσβαση στη διαχείριση πόρων και κονδυλίων σε σχέση με τους άνδρες.
- **Εμπιστοσύνη:** πολύ συχνά οι γυναίκες δεν έχουν εμπιστοσύνη στον εαυτό τους ώστε να συμμετέχουν ως υποψήφιας.
- **Μόνιμη έλλειψη χρόνου:** Παρατηρείται ότι από τη στιγμή που οι γυναίκες ασχοληθούν με την πολιτική, συνεχίζουν να ανταποκρίνονται ταυτόχρονα στις οικογενειακές και στις επαγγελματικές τους υποχρεώσεις.
- **Εμπόδια καριέρας:** Η επιρροή των παραδοσιακών και θρησκευτικών ηγεσιών, η αποθάρρυνση ακόμη και από την ίδια την οικογένειά τους και η ανδροκρατούμενη φύση πολλών πολιτικών οργανισμών λειτουργούν ως τροχοπέδη στην πολιτική σταδιοδρομία των γυναικών.

Για τον περιορισμό των ανωτέρω ανισοτήτων καθιερώθηκαν θεσμικά οι ποσοτώσεις για τις υποψηφιότητες για το αιρετό αξίωμα στην τοπική αυτοδιοίκηση. Πολλές φορές τίθεται το ερώτημα αν οι ποσοτώσεις υποβιβάζουν τις γυναίκες, ότι δηλαδή οι γυναίκες δεν χρειάζονται τις ποσοτώσεις γιατί μπορούν να φτάσουν εκεί που θέλουν με την αξία τους. Η αξία δεν φαίνεται να είναι από μόνη της ικανή για τις γυναίκες. Οι ποσοτώσεις είναι απαραίτητες, όχι επειδή οι γυναίκες δεν μπορούν να πετύχουν στην πολιτική με την αξία τους, αλλά διότι σπάνια τους δίνεται η ευκαιρία να προσπαθήσουν. Το δεύτερο ερώτημα που τίθεται είναι αν με τις ποσοτώσεις και τις θετικές δράσεις καταλήξουμε να έχουμε χαμηλής ποιότητας εκπροσώπους στους Δήμους. Ωστόσο, δεν υπάρχει τίποτα που να αποδεικνύει ότι οι γυναίκες, οι οποίες επιλέγονται μέσα από μηχανισμούς θετικών δράσεων, είναι χειρότερες ή καλύτερες από τους/τις λοιπούς/ές αιρετούς/ές συναδέλφους/ισσες. Σε κάθε περίπτωση, οι ποσοτώσεις είναι ένα μόνο μέσο ενίσχυσης της γυναικείας συμμετοχής.

Ενδεικτικές δράσεις

Ενίσχυση, βελτίωση και επέκταση παροχών ή/και δομών

- Τα ωράρια των δημοτικών συμβουλίων ή των δημοτικών επιτροπών να επιτρέπουν σε όλους/ες τους/τις αιρετούς/ές αντιπροσώπους να συμμετέχουν.
- Λειτουργία δομών κοινωνικής φροντίδας παράλληλα με τις συνεδριάσεις των δημοτικών οργάνων.

Στρατηγικές και μέτρα για την αλλαγή νοοτροπίας

- Συμφωνία δημοτικών παρατάξεων για εφαρμογή πιο προωθημένης αναλογίας.
- Με κατάλληλες νομοθετικές ρυθμίσεις μπορούν να επιλεγούν τα εξής:

⁷ Abdela, L (2005), Εγχειρίδιο εκπαιδευτών/-τριών: Επικοινωνιακές Δεξιότητες στην Πολιτική, ΚΕΘΙ.

- Εισαγωγή «ποσόστωσης για την ισότιμη συμμετοχή», όπου οι κανόνες είναι οι ίδιοι τόσο για τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες, π.χ. «εναλλάξ παράθεση ονομάτων». Η ποσόστωση για την ισότιμη συμμετοχή αποτρέπει από τον κίνδυνο του συνδρόμου «βασίλισσα της ποσόστωσης», όπου οι γυναίκες, οι οποίες εκλέγονται με σύστημα ποσοστώσεων θεωρούνται από τους/τις συναδέλφους/ισσές τους και τα ΜΜΕ ως εκπρόσωποι «δευτέρας κατηγορίας». Τα πιο πετυχημένα συστήματα στην Ευρώπη είναι αυτά της «ισότιμης συμμετοχής των δύο φύλων» στα οποία οι κανόνες είναι ίδιοι τόσο για τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες: για παράδειγμα, σύστημα που προβλέπει ότι το 40% τουλάχιστον των υποψηφίων πρέπει να είναι άνδρες και το 40% τουλάχιστον των υποψηφίων πρέπει να είναι γυναίκες. Αυτό σημαίνει ότι κανένα φύλο δεν μπορεί να εκπροσωπείται με περισσότερο από 60%.

- Εναλλάξ παράθεση ονομάτων ως πρόταση διαδικασίας ισότιμης συμμετοχής των δύο φύλων.

- Άρση της στερεότυπης αντίληψης ότι π.χ. θέσεις αντιδημάρχων καθαριότητας καταλαμβάνουν άνδρες, ενώ αντίστοιχες θέσεις στους τομείς της Κοινωνικής Πολιτικής ή του Πολιτισμού καταλαμβάνονται από γυναίκες.

Δημιουργία δικτύων και ανάπτυξη συνεργασιών με την κοινωνία των πολιτών

Αξιοποίηση Δικτύου Αιρετών Γυναικών στην Τοπική Κοινωνία.

Ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων

- Οι θέσεις δημάρχων, αντιδημάρχων, η συγκρότηση επιτροπών και λοιπών οργάνων δεν πρέπει να καθορίζονται βάσει του φύλου.
- Εκστρατείες ενημέρωσης για συμμετοχή στις εκλογικές διαδικασίες κυρίως στις απομακρυσμένες περιοχές μέσω δράσεων ενημέρωσης.
- Ενδυνάμωση αιρετών γυναικών και υποψηφίων για την προσωπική τους ανάδειξη μέσω της επικοινωνίας, της δημόσιας παρουσίασης του εαυτού τους κ.λπ.
- Αξιοποίηση και προβολή του έργου γυναικών που έχουν διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην τοπική κοινωνία και στην ισότητα των φύλων.
- Έκδοση Οδηγού με τις αιρετές γυναίκες που διετέλεσαν σε θέσεις ευθύνης από τη σύσταση του Δήμου μέχρι σήμερα.

Καλές Πρακτικές/Παραδείγματα

Γαλλία

Το 2000 θεσπίστηκε ο νόμος για την ισότιμη πρόσβαση ανδρών/γυναικών στις εκλογές, που προέβλεπε ότι στους Δήμους με περισσότερους από 3.500 κατοίκους που διεξάγονται εκλογές με την αναλογική μέθοδο, οι συνδυασμοί πρέπει να παρουσιάζουν στα ψηφοδέλτια, υποψηφίους και υποψήφιες που να αντιπροσωπεύουν το 50% κάθε φύλου. Παράλληλα, κάθε συνδυασμός δημιουργεί «κλειστές λίστες» από τις οποίες οι ψηφοφόροι διαλέγουν μία χωρίς να έχουν το δικαίωμα να διαγράψουν οποιοδήποτε όνομα της λίστας. Για να είναι έγκυρες οι λίστες, έπρεπε να συμπεριλαμβάνουν τόσες γυναίκες όσους και άνδρες για κάθε έξι υποψηφίους. Οι λίστες/συνδυασμοί που δεν σεβόντουσαν αυτό τον κανόνα αποκλείονταν από την ψηφοφορία. Κατά τη διάρκεια των δημοτικών εκλογών του 2001, ο αριθμός των εκλεγμένων γυναικών αυξήθηκε από 22% σε 47,5%. Έτσι, ακόμα και σε μικρότερους Δήμους όπου ο νόμος ήταν ανεφάρμοστος, παρατηρήθηκε αύξηση των γυναικών που εκλέχτηκαν.

Ostergotland (Σουηδία) - Συμβουλευτική για νέες εκλεγμένες γυναίκες:

Το Σχέδιο «Ο Μεταβαλλόμενος Ρόλος των Πολιτικών» δημιουργήθηκε στην Κομητεία Ostergotland το 1995 με σκοπό να βοηθήσει στην ενσωμάτωση των εκλεγμένων γυναικών στην πρώτη τους ανάληψη καθηκόντων στις δημοτικές ομάδες. Στόχος του σχεδίου ήταν να χρησιμοποιήσει κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα προσόντα, τις ειδικότητες και τις εμπειρίες των γυναικών, ώστε να πείσει νεότερες σε ηλικία ή/και νεοεκλεγμένες γυναίκες αντιπροσώπους ότι έχουν τα απαραίτητα προσόντα να αναλάβουν εργασίες με μεγαλύτερες ευθύνες, να αναπτύξει τις ηγετικές ικανότητες των γυναικών. Παράλληλα, στόχος του σχεδίου ήταν να βοηθήσει τους άνδρες συναδέλφους τους να κατανοήσουν περισσότερο και να εκμεταλλευτούν τα δυνατά σημεία των γυναικών, καθώς και να αλλάξουν τους μηχανισμούς λήψης αποφάσεων, εφαρμόζοντας ιδέες για την ένταξη της ισότητας των φύλων.

Πηγή: Εγχειρίδιο: «Ο Μεταβαλλόμενος Ρόλος των Πολιτικών», Ομοσπονδία του Συμβουλίου της Κομητείας της Σουηδίας (Landstingsforbundet)

Ιστοσελίδα: **www.lf.se, www.ostergotland.se**

Άρθρο 3-Συμμετοχή στον Πολιτικό και στον Αστικό Βίο

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει ότι το δικαίωμα των πολιτών να συμμετέχουν στη διαχείριση των δημοσίων υποθέσεων αποτελεί θεμελιώδη δημοκρατική αρχή, και ότι άνδρες και γυναίκες έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν επί ίσοις όροις στη διακυβέρνηση και στη δημόσια ζωή της περιφέρειας και του Δήμου.

(2) Όσον αφορά στις διάφορες μορφές δημόσιας συμμετοχής στις δικές της υποθέσεις, για παράδειγμα μέσω συμβουλευτικών επιτροπών, συννοικιακών συμβουλίων, ηλεκτρονικής συμμετοχής (e-participation) ή ασκήσεων συμμετοχικού σχεδιασμού, η Υπογράφουσα Αρχή δεσμεύεται να διασφαλίζει ότι άνδρες και γυναίκες θα μπορούν να συμμετέχουν επί ίσοις όροις στην πράξη. Σε περίπτωση κατά την οποία τα υφιστάμενα μέσα συμμετοχής δεν οδηγούν στην ισότητα, δεσμεύεται να αναπτύσσει και να δοκιμάζει νέες μεθόδους.

(3) Η Υπογράφουσα Αρχή δεσμεύεται ότι θα προωθή την ενεργό συμμετοχή στον πολιτικό και αστικό βίο της ανδρών και γυναικών από όλα τα τμήματα της κοινότητας, ιδιαίτερα άνδρες και γυναίκες από μειονοτικές ομάδες, οι οποίοι/-ες είναι πιθανό σε διαφορετική περίπτωση να υφίστανται αποκλεισμό.

Νομικό Πλαίσιο

N. 3463/2006 (ΦΕΚ 114/Α'/2006) «Κύρωση Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων».

Το άρθρο 214 κατοχυρώνει **το δικαίωμα των πολιτών για πληροφόρηση και πρόσβαση στη χρήση των υπηρεσιών χωρίς διακρίσεις**. Παράλληλα, οι δημοτικές αρχές μεριμνούν για τη διαρκή βελτίωση της διαφάνειας της δράσης τους και την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής με την κατάρτιση του Οδηγού «Υποχρεώσεις και Δεσμεύσεις του Δήμου-Χάρτα Δικαιωμάτων και Υποχρεώσεων του Δημότη και της Δημότισσας» και την αξιοποίηση της Κοινωνίας της Πληροφορίας.

Με το άρθρο 215 διευρύνεται το θεσμοθετημένο δικαίωμα των κατοίκων και των δημοτών/ισσών να καταθέτουν ατομικά ή συλλογικά αναφορές και ερωτήσεις σχετικά με αποφάσεις των οργάνων και υπηρεσιών του Δήμου. Ενώ με το άρθρο 216 θεσπίζεται για πρώτη φορά, ο θεσμός των τοπικών δημοψηφισμάτων, ως ακρογωνιαίος λίθος της τοπικής δημοκρατίας, καθώς ενισχύεται η δημοκρατική νομιμοποίηση των αρμοδίων οργάνων.

N. 3852/2010 (ΦΕΚ 87/Α'/2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα Καλλικράτης»

Με το **Πρόγραμμα Καλλικράτης** πέρα από τη διεύρυνση των αρμοδιοτήτων των Δήμων και των ορίων τους, διαμορφώθηκε ένα νέο πλαίσιο του συστήματος τοπικής διακυβέρνησης. Πιο συγκριμένα, προβλέπονται οι εξής θεσμοί που επιτρέπουν την αμεσότερη και αποτελεσματικότερη συμμετοχή και εξυπηρέτηση του δημότη και της δημότισσας:

Επιτροπή Ποιότητας Ζωής (Άρθρο 73):

Συστήνεται στους Δήμους άνω των δέκα χιλιάδων κατοίκων και είναι αποφασιστικό και εισηγητικό όργανο άσκησης θεμάτων που άπτονται της ποιότητας ζωής των δημοτών και κατοίκων.

Δημοτική Επιτροπή Διαβούλευσης (Άρθρο 76):

Συστήνεται στους Δήμους άνω των δέκα χιλιάδων κατοίκων και αποτελείται από εκπροσώπους των φορέων της τοπικής κοινωνίας (Εκπρόσωποι εργαζομένων και επιχειρήσεων, εμπορικών και επαγγελματικών συλλόγων, επιστημονικών, αθλητικών ή πολιτιστικών συλλόγων, συλλόγων γονέων, φορέων της κοινωνίας των πολιτών κ.ά.) και από δημότισσες και δημότες που κληρώνονται από το σύνολο των εγγεγραμμένων στους οικείους εκλογικούς καταλόγους. Η Δημοτική Επιτροπή Διαβούλευσης προσφέρει τη δυνατότητα συγκροτημένης, θεσμοποιημένης και ανοικτής συμμετοχής και ανταλλαγής επιχειρημάτων με εκπροσώπους της τοπικής κοινωνίας.

Συμπαραστάτης του Δημότη και της Επιχείρησης (Άρθρο 77):

Καθιερώνεται ο θεσμός εσωτερικής διαμεσολάβησης του Συμπαραστάτη του Δημότη και της Επιχείρησης μεταξύ πολιτών, επιχειρήσεων και Δήμων, για την καταπολέμηση της κακοδιοίκησης. Ο συμπαραστάτης έχει ως αποστολή, πέραν από την έγκαιρη καταπολέμηση της κακοδιοίκησης, τη διασφάλιση της αμεροληψίας των δημοτικών αρχών, τη βελτίωση της εξυπηρέτησης των πολιτών και των επιχειρήσεων, καθώς και των αιρετών οργάνων του Δήμου από τη συσσώρευση αιτημάτων και παραπόνων των πολιτών.

Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών (Άρθρο 78):

Είναι συμβουλευτικό όργανο του Δήμου. Έργο του είναι η καταγραφή και η διερεύνηση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες και οι μετανάστριες, που κατοικούν μόνιμα στο Δήμο, με στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Επιτροπές Δημοτικού Συμβουλίου (Άρθρο 70): Το Δημοτικό Συμβούλιο μπορεί να συγκροτεί επιτροπές για την επεξεργασία και εισήγηση ειδικών θεμάτων. Στο πλαίσιο αυτό, παρέχεται η δυνατότητα συγκρότησης Δημοτικών Επιτροπών Ισότητας των Φύλων. Στις Επιτροπές αυτές μπορούν να συμμετέχουν αιρετοί και αιρετές, υπηρεσιακά στελέχη της αρμόδιας, για τις πολιτικές φύλου, Διεύθυνσης του Δήμου ή του ΝΠΔΔ, καθώς και εμπειρογνώμονες στα θέματα ένταξης της διάστασης του φύλου στις τοπικές πολιτικές και εκπρόσωποι γυναικείων οργανώσεων της περιοχής.

Προβληματισμοί-Αναγκαιότητες

Ο όρος **συμμετοχή** συνδέεται στενά με τον τύπο διακυβέρνησης. Αφορά στον τρόπο με τον οποίο μια κοινωνία καθορίζει την κατανομή και άσκηση των εξουσιών μεταξύ των φύλων, των δικαιωμάτων και των αρμοδιοτήτων, όπως επίσης και τον τρόπο συλλογικής επίλυσης των προβλημάτων τους. Η **γνωμοδότηση ή διαβούλευση** δίνει την ευκαιρία σε γυναίκες και άνδρες να εκφράσουν τη γνώμη τους και να επηρεάσουν την τελική απόφαση, χωρίς ωστόσο να συμμετέχουν στη λήψη της απόφασης. Τέλος, η **συν-απόφαση** προχωρά ένα βήμα πιο πέρα διασφαλίζοντας τη συναίνεση για τη διαδικασία λήψης αποφάσεων, ενώ οι κοινές αποφάσεις περιέχουν τις γνώμες και τις προτεραιότητες όλων εκείνων που επηρεάζονται από την απόφαση. Στο στάδιο αυτό εμφανίζονται συχνά εμπόδια που παρακωλύουν την ουσιαστική, ενεργό και διαρκή συμμετοχή των γυναικών. Ενδεικτικά, μπορεί να αναφερθούν:

Ποια είναι τα εμπόδια κατά τη διαδικασία εμπλοκής και συμμετοχής;

Θεσμικά/πολιτικά εμπόδια: Τα στερεότυπα που υπάρχουν για τα δύο φύλα, οδηγούν να αντιμετωπίζονται οι γυναίκες και οι άνδρες ως μέλη μιας γενικής ομάδας και όχι ως μοναδικές οντότητες.

Πολιτισμικά εμπόδια: Πιθανή «απάθεια» και «αδιαφορία» για τα θέματα της ισότητας και η απροθυμία να αλλάξουν τα άτομα άποψη, έλλειψη εμπιστοσύνης στις πολιτικές διαδικασίες.

Φυσικά εμπόδια: Απουσία υποδομών κοινωνικής φροντίδας, προβλήματα με τον τόπο διοργάνωσης των συναντήσεων και την προσβασιμότητα στα μέσα μαζικής μεταφοράς, απουσία πρόβλεψης για την ισότιμη πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία στη διαδικασία.

Τεχνικά εμπόδια: Απουσία αποτελεσματικών κοινωνικών υποδομών για τη ανάπτυξη συμμετοχικών διαδικασιών.

Οικονομικά εμπόδια: Ανεπαρκείς οικονομικοί πόροι για τη διευκόλυνση της συμμετοχής γυναικών που έχουν πολλαπλούς ρόλους (φύλαξη παιδιών, ηλικιωμένα άτομα κ.λπ.).

Ενδεικτικές δράσεις

Ενίσχυση, βελτίωση και επέκταση παροχών ή/και δομών

Συγκρότηση Δημοτικής Επιτροπής Ισότητας σε κάθε Δήμο (Άρθρ. 70)

Δημιουργία δικτύων και ανάπτυξη συνεργασιών με την κοινωνία των πολιτών

Ένας τρόπος για να ξεπεραστούν τα εμπόδια στη συμμετοχή είναι η οργάνωση τοπικών συναντήσεων και ανάπτυξη συνεργασιών και σχέσεων μεταξύ των διαφορετικών φορέων. Οι συναντήσεις/εκδηλώσεις για πολλά άτομα αποτελούν το αρχικό βήμα μεταξύ της ιδιωτικής και δημόσιας ζωής για να μάθουν τι συμβαίνει στην κοινότητα, να βοηθήσουν και να βοηθηθούν, να συμβάλλουν σε καμπάνιες κ.ο.κ. Οι δικτυώσεις αυτές μπορούν να οδηγήσουν στην οικοδόμηση τοπικών σχημάτων συνεργασίας στα οποία μπορούν να συμμετάσχουν άτομα με γνώσεις στην οπτική του φύλου, ΜΚΟ κ.ά., που μπορούν να συμβάλλουν στην εξειδίκευση των τοπικών πολιτικών. Μπορούν να λειτουργήσουν ως φόρουμ καινοτομίας και πειραματισμού για την αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των πόρων.

Ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων

- Η σύνθεση των διαφόρων επιτροπών και οργάνων των Δήμων (διοικητικά συμβούλια ΝΠΔΔ, επιτροπή διαβούλευσης, συμβούλιο ένταξης μεταναστών/τριών κ.λπ.) να πραγματοποιείται σύμφωνα με την αρχή της ισόρροπης αντιπροσώπευσης, τόσο σε ό,τι αφορά τον αριθμό αντιπροσώπων από το Δημοτικό Συμβούλιο όσο και από τους συλλογικούς φορείς που καλούνται να συμμετάσχουν.
- Προώθηση και εφαρμογή της αρχής της ισόρροπης αντιπροσώπευσης στην εκλογή των συλλογικών οργάνων της αυτοδιοίκησης (ΠΕΔ, ΚΕΔΕ κ.λπ.) και σε άλλους θεσμικούς φορείς.

Καλές Πρακτικές/Παραδείγματα

Γαλλία - Εθνική οργάνωση που ενθαρρύνει τις υποψηφιότητες γυναικών

Από το 1994 ο οργανισμός «Elles Aussi» προγραμμάτισε σεμινάρια σε όλη τη χώρα, ώστε να ενθαρρύνει τις γυναίκες να παρουσιάσουν τους εαυτούς τους ως υποψήφιες σε εκλογές, ειδικότερα τις τοπικές.

Πηγή: Οργανισμός «Elles Aussi»

Ιστοσελίδα: <http://www.ellesaussi.org/>

Αsten (Ολλανδία) - Καμπάνια για την εκλογή γυναικών

Ένα χρόνο πριν από τις τοπικές εκλογές, μία ομάδα υιοθέτησε καμπάνια, ώστε να αυξηθεί ο αριθμός των εκλεγμένων γυναικών. Κάθε εβδομάδα, τα μέλη της ομάδας έγραφαν ένα άρθρο σε μία τοπική εφημερίδα. Ταυτόχρονα, ένας κάτοικος της πόλης κατέθετε τη γνώμη του σε εβδομαδιαία βάση όσον αφορά στη σπουδαιότητα του να ψηφίζονται γυναίκες και οι πολιτικές παρατάξεις υποκινήθηκαν να παρουσιάσουν γυναίκες στους συνδυασμούς τους.

Πηγή: SNV – Netherlands Development Organization

Ιστοσελίδα: www.snvworld.org, http://www.asten.nl/Wonen_leven

Χαϊδελβέργη (Γερμανία) - Έρευνα για περισσότερες γυναίκες στη δημοτική πολιτική

Έρευνα διεξήχθη σε γυναίκες που δραστηριοποιούνται σε οργανισμούς, κοινωνικούς φορείς, πολιτικά κόμματα και άλλες ομάδες με την προοπτική να συλλεχθούν πληροφορίες όσον αφορά στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν και τις αλλαγές που χρειάζονται, ώστε να γίνουν ενεργές στην πολιτική. Σχεδιάστηκε και προωθήθηκε ένα σχέδιο για να αυξηθεί η συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική, επικεντρωμένο γύρω από την ανάπτυξη δεξιοτήτων, την παρουσίαση εαυτού, τη διαχείριση χρόνου και στόχων, την ικανότητα συμμετοχής σε συζήτηση και την επιτυχή παρουσίαση απόψεων σε συμβούλια, τη διαχείριση έργων, την επικοινωνία, καθώς και την ενθάρρυνση. Η εκπαίδευση περιελάμβανε δύο στάδια. Το πρώτο εστίαζε στην εισαγωγή τις τοπικές πολιτικές και υποθέσεις, ενώ το δεύτερο επικεντρώθηκε στην εξάσκηση των νεοαποκτηθεισών δεξιοτήτων.

Πηγή: Deutscher Stadtetag - Ένταξη της ισότητας των φύλων, Παραδείγματα καλών πρακτικών που εντοπίστηκαν σε Δήμους.

Ιστοσελίδα: www.staedtetag.de, http://www.heidelberg.de/servlet/PB/menu/1095607_I2/index.html

Βενετία (Ιταλία) - Σχολή Πολιτικών Επιστημών

Ο Δήμος Βενετίας προώθησε μια σχολή πολιτικών επιστημών για γυναίκες ως μέρος του σχεδίου «Sister Cities Going Gender». Η σχολή έθεσε δύο στόχους: 1) την κατάρτιση γυναικών δημοτικών υπαλλήλων, ώστε να υποστηρίξουν τις καριέρες τους, 2) την κατάρτιση των γυναικών της περιοχής, ώστε να τις ενθαρρύνουν να αναλάβουν ενεργό δράση στις δημοτικές δραστηριότητες και ιδίως στην πολιτική.

Πηγή: Δήμος Βενετίας - Σχέδιο Αδελφών Πόλεων για την Πορεία των Δύο Φύλων

Ιστοσελίδα: www.comune.venezia.it, www.sister-cities-going-gender.org

Άρθρο 4-Δημόσια Δέσμευση για Ισότητα των Φύλων

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή, ως δημοκρατικά εκλεγμένη εξουσία που εκπροσωπεί την κοινότητα και την περιοχή της, θα αναλάβει επίσημη δημόσια δέσμευση για την αρχή της Ισότητας των Φύλων στις τοπικές κοινωνίες, συμπεριλαμβανομένων:

- της ανακοίνωσης της υπογραφής της παρούσας Χάρτας από την Υπογράφουσα Αρχή, κατόπιν ανοικτής συζήτησης στο ανώτερο αντιπροσωπευτικό της όργανο και υιοθέτησής της από αυτό
- της δέσμευσης να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις της δυνάμει της παρούσας Χάρτας, και να υποβάλλει δημόσιες αναφορές, σε τακτή βάση, σχετικά με την πρόοδο εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης της για την Ένταξη της Ισότητας των Φύλων
- της δέσμευσης ότι η Υπογράφουσα Αρχή, και τα αιρετά μέλη της, θα συνεκτιμούν τη διάσταση του φύλου στις δράσεις τους και θα υιοθετούν καλά πρότυπα συμπεριφοράς που θα προωθούν την Ισότητα των Φύλων.

(2) Η Υπογράφουσα Αρχή θα χρησιμοποιεί τη δημοκρατική της εντολή για να παρακινεί άλλους πολιτικούς και δημόσιους οργανισμούς και ιδιωτικούς φορείς, καθώς και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, στη λήψη μέτρων για τη διασφάλιση και την προώθηση, στην πράξη, της Ισότητας των Φύλων.

Νομικό Πλαίσιο

N. 3463/2006 (ΦΕΚ 114/Α'/2006) «Κύρωση Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων».

Το άρθρο 214 κατοχυρώνει το **δικαίωμα των πολιτών για πληροφόρηση και πρόσβαση στη χρήση των υπηρεσιών χωρίς διακρίσεις**. Παράλληλα, οι δημοτικές αρχές μεριμνούν για τη διαρκή βελτίωση της διαφάνειας της δράσης τους και την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής με την κατάρτιση του Οδηγού «Υποχρεώσεις και Δεσμεύσεις του Δήμου-Χάρτα Δικαιωμάτων και Υποχρεώσεων του Δημότη και της Δημότισσας» και την αξιοποίηση της Κοινωνίας της Πληροφορίας. Με τα άρθρα 203-207, θεσπίστηκε η υποχρέωση κατάρτισης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων από τους Δήμους.

Προβληματισμοί-Αναγκαιότητες

Η ισότητα των φύλων μπορεί να επιτευχθεί μόνο με μια σαφή δέσμευση σε υψηλό πολιτικό επίπεδο. Συχνά, η ισότητα χρησιμοποιείται μόνο για επικοινωνιακούς λόγους ή ως ένδειξη καλών προθέσεων αλλά στην πράξη υποβιβάζεται η αξία της για τον ίδιο τον οργανισμό και την κοινωνία. Σε αυτό συντελεί εν μέρει η άγνοια, αλλά κυρίως το στερεοτυπικό περιβάλλον και οι επικρατούσες απόψεις στους Δήμους.

Η πραγματική υιοθέτηση ενός μοντέλου ανάπτυξης μιας τοπικής κοινωνίας και ενός Δήμου που ενσωματώνει τη διάσταση του φύλου, πρέπει να αναδεικνύεται συνεχώς. Με πρωτοβουλία των εκλεγμένων οργάνων πρέπει να υποστηρίζεται η ισότητα σε όλους τους τομείς, να εξηγούνται οι επιπτώσεις της δέσμευσης αυτής σε όσους και όσες εμπλέκονται, συμπεριλαμβανομένων των εθελοντών/τριών, των εταίρων, των ενδιαφερόμενων φορέων και των συμμετεχόντων/ουσών.

Η υποστήριξη και ενθάρρυνση των αιρετών και των στελεχών που είναι αρμόδιοι/ες για την ένταξη της ισότητας των φύλων στις πολιτικές των Δήμων έχει μεγάλη σημασία.

Ενδεικτικές δράσεις

Ενίσχυση, βελτίωση και επέκταση παροχών ή/και δομών

Κατά την κατάρτιση του Επιχειρησιακού Προγράμματος, των Ετησίων Προγραμμάτων Δράσης, του Προϋπολογισμού και του Τεχνικού Προγράμματος πρέπει να υπάρχει σαφής αναφορά στις δράσεις/έργα/προμήθειες/υπηρεσίες που προέρχονται από το Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη της Ισότητας των Φύλων.

Στρατηγικές και μέτρα για την αλλαγή νοοτροπίας

- Ανάρτηση στο δικτυακό τόπο του Δήμου της υπογραφής της Ευρωπαϊκής Χάρτας Ισότητας των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες.
- Ανάρτηση στο δικτυακό τόπο του Δήμου του Σχεδίου Δράσης για την Ένταξη της Ισότητας των Φύλων και των αποτελεσμάτων της εφαρμογής του.

Προγράμματα επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης στα στελέχη του Δήμου

- Έκδοση ενημερωτικών φυλλαδίων, προκειμένου να γίνουν ευρύτερα γνωστές οι στοχευμένες παρεμβάσεις που υλοποιεί ο Δήμος για την ισότητα των φύλων.
- Διοργάνωση ανοιχτών θεματικών ημερίδων, με τη συμμετοχή στελεχών των μονάδων άσκησης κοινωνικής πολιτικής και πολιτικών ισότητας των Δήμων, εκπροσώπων κοινωνικών υπηρεσιών και οργανισμών.
- Συναντήσεις/Συσκέψεις/Δημόσιες Εκδηλώσεις/Ενημερωτικές Εκστρατείες.

Δημιουργία δικτύων και ανάπτυξη συνεργασιών με την κοινωνία των πολιτών

- Η δικτύωση του Δήμου με το σύνολο των φορέων που θα αποτελέσουν κανάλια επικοινωνίας με τις επωφελούμενες της κάθε ομάδας-στόχου, τις ΜΚΟ, άλλους φορείς κ.λπ.
- Διμερείς επαφές με εκπροσώπους κοινωνικών υπηρεσιών άλλων φορέων, οργανισμών και οργανώσεων.

Καλές Πρακτικές/Παραδείγματα

Βιέννη (Αυστρία)

Θεσπίζοντας την ένταξη της ισότητας των φύλων σε διοικητικά επίπεδα:

Εδώ και μερικά χρόνια ο Δήμος Βιέννης υιοθέτησε μια σαφή πολιτική δέσμευση για την ένταξη της ισότητας των φύλων. Πέρα από την ύπαρξη της Υπηρεσίας «Γυναικείο Τμήμα του Δήμου Βιέννης», καθιερώθηκαν συγκεκριμένες εγκαταστάσεις για γυναίκες σε διάφορες δημοτικές υπηρεσίες, ώστε να εντάξουν τη διάσταση της ισότητας των φύλων. Ο Δήμος, επίσης, αποφάσισε να επιλέξει πέντε εργαζόμενες να γίνουν Σύμβουλοι Ισότητας και τις αποδέσμευσε από τα καθήκοντά τους. Δημιουργήθηκε, επίσης, ο θεσμός «Άτομο Επικοινωνίας Ίσων Ευκαιριών». Τα άτομα επικοινωνίας είναι γυναίκες που εξυπηρετούν σε πρώτη φάση το προσωπικό και των δύο φύλων σε διαφορετικές υπηρεσίες και τμήματα του Δήμου. Αυτή τη στιγμή υπάρχουν 145 Άτομα Επικοινωνίας διορισμένα για ολόκληρη την πόλη. Τέλος, στο Δήμο λειτουργεί Ομάδα Εργασίας για Θέματα Ίσων Ευκαιριών.

Πηγή: Γυναικείο Τμήμα του Δήμου Βιέννης

Ιστοσελίδα: <http://www.wien.gv.at/menschen/frauen/>

Άρθρο 5-Συνεργασία με Εταίρους για την Προώθηση της Ισότητας των Φύλων

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή δεσμεύεται να συνεργάζεται με όλους τους εταίρους της, από τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, καθώς και με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, με σκοπό την προώθηση της Ισότητας των Φύλων σε όλους τους τομείς της ζωής στην περιοχή της. Θα προσπαθεί ιδιαίτερα να συνεργάζεται με τους κοινωνικούς εταίρους για αυτόν το σκοπό.

(2) Η Υπογράφουσα Αρχή θα διαβουλεύεται με συνεργαζόμενους φορείς και επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών της εταιρών, για την ανάπτυξη και την αναθεώρηση των Σχεδίων Δράσης για ένταξη της Ισότητας των Φύλων, και για άλλα μείζονα ζητήματα σχετικά με την Ισότητα των Φύλων.

Νομικό Πλαίσιο

N. 3463/2006 (ΦΕΚ 114/Α'/2006) «Κύρωση Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων».

Με τα άρθρα 219 έως 221 διευρύνθηκαν οι συνεργασίες των Δήμων και των Συνδέσμων τους, αφού δεν περιορίζονται στην πραγματοποίηση πολιτιστικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων και την ανταλλαγών αποστολών, αλλά καλύπτουν και την αντιμετώπιση θεμάτων κοινού ενδιαφέροντος για την προαγωγή των οικονομικών, πολιτιστικών, μορφωτικών και κοινωνικών σχέσεων.

N. 3852/2010 (ΦΕΚ 87/Α'/2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα Καλλικράτης». Προσφέρει τις εξής θεσμικές δυνατότητες:

Επιτροπή Ποιότητας Ζωής (Άρθρο 73): Συστήνεται στους Δήμους άνω των δέκα χιλιάδων κατοίκων και είναι αποφασιστικό και εισηγητικό όργανο άσκησης θεμάτων που άπτονται της ποιότητας ζωής των δημοτών και κατοίκων.

Δημοτική Επιτροπή Διαβούλευσης (Άρθρο 76): Συστήνεται στους Δήμους άνω των δέκα χιλιάδων κατοίκων και αποτελείται από εκπροσώπους των φορέων της τοπικής κοινωνίας (εκπρόσωποι εργαζομένων και επιχειρήσεων, εμπορικών και επαγγελματικών συλλόγων, επιστημονικών, αθλητικών ή πολιτιστικών συλλόγων, συλλόγων γονέων, φορέων της κοινωνίας των πολιτών κ.ά.) και από δημότισσες και δημότες που κληρώνονται από το σύνολο των εγγεγραμμένων στους οικείους εκλογικούς καταλόγους.

Η Δημοτική Επιτροπή Διαβούλευσης προσφέρει τη δυνατότητα συγκροτημένης, θεσμοποιημένης και ανοικτής συμμετοχής και ανταλλαγής επιχειρημάτων με εκπροσώπους της τοπικής κοινωνίας.

Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών/τριών (Άρθρο 78): Είναι συμβουλευτικό όργανο του Δήμου. Έργο του είναι η καταγραφή και η διερεύνηση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες/τριες, που κατοικούν μόνιμα στο Δήμο, με στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Επιτροπές Δημοτικού Συμβουλίου (Άρθρο 70):

Το Δημοτικό Συμβούλιο μπορεί να συγκροτεί επιτροπές για την επεξεργασία και εισήγηση ειδικών θεμάτων. Στο πλαίσιο αυτό, παρέχεται η δυνατότητα συγκρότησης Δημοτικών Επιτροπών Ισότητας των Φύλων. Στις Επιτροπές αυτές μπορούν να συμμετέχουν αιρετοί και αιρετές, υπηρεσιακά στελέχη της αρμόδιας, για τις πολιτικές φύλου, Διεύθυνσης του Δήμου ή του ΝΠΔΔ, καθώς και εμπειρογνώμονες στα θέματα ένταξης της διάστασης του φύλου στις τοπικές πολιτικές και εκπρόσωποι γυναικείων οργανώσεων της περιοχής.

Δίκτυα Δήμων και Περιφερειών (Άρθρ. 101): Δύο ή περισσότεροι Δήμοι ή Δήμοι και Περιφέρειες, μπορούν να συνιστούν δίκτυα, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 219 και 220 του ΚΔΚ. Για την καλύτερη εξυπηρέτηση των σκοπών του δικτύου δύνανται να συμμετέχουν σε αυτό κοινωνικοί φορείς με σκοπούς αντίστοιχους αυτών του δικτύου, καθώς και πανεπιστημιακά ή ερευνητικά ιδρύματα.

Προβληματισμοί-Αναγκαιότητες

Ο εντοπισμός, η επικοινωνία και η συνεργασία με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς αποτελεί το ουσιαστικότερο μέρος της διαβούλευσης. Θα πρέπει να γίνεται στα αρχικά στάδια και να καταβάλλεται προσπάθεια ανάπτυξης εμπιστοσύνης προς την όλη διαδικασία.

Στην πράξη συναντώνται συνήθως δύο είδη συνεργασιών: τα **δίκτυα** και οι **εταιρικές σχέσεις**. Σε πολλές περιπτώσεις και κυρίως επειδή κοινοτικά προγράμματα και χρηματοδοτήσεις το θέτουν ως προϋπόθεση, συστήνονται εταιρικές σχέσεις. Αυτές μπορεί να προκύπτουν από προϋπάρχοντα δίκτυα αλλά και ορισμένες φορές τα δίκτυα να προκύπτουν από αυτές.⁸

Τα δίκτυα αποτελούν ευρύτερη μορφή συνεργασίας (από πλευράς συμμετεχόντων/ουσών, όρων, αντικειμένου) σε σχέση με την εταιρική σχέση. Μπορεί να έχουν τυπική ή άτυπη μορφή και η βάση τους είναι το αμοιβαίο ενδιαφέρον των μελών τους. Πολλές φορές τα δίκτυα αποτελούν, ένα μέσο για την επικοινωνία, την ανάπτυξη στενότερων επαφών και εν τέλει δημιουργίας αισθήματος «μιας κοινότητας» στον πληθυσμό της περιοχής. Η δημιουργία δικτύων κυρίως αποσκοπεί:⁹

- Στο συντονισμό πολιτικών και δράσεων των φορέων και των συντελεστών που δραστηριοποιούνται σε τοπικό επίπεδο, προκειμένου να αποφεύγεται ο κατακερματισμός πόρων και η διπλή εκτέλεση εργασιών ή παροχή υπηρεσιών.
- Στην επικοινωνία, ενημέρωση και διακίνηση πληροφοριών μεταξύ των μελών του δικτύου.
- Στην καλύτερη εκπροσώπηση και εμπλοκή στη λήψη αποφάσεων των τελικών αποδεκτών/τριών.
- Στη συμμετοχή και ουσιαστική εμπλοκή στις διαδικασίες σχεδιασμού των «ανωτέρων» διοικητικών επιπέδων (περιφερειακό, εθνικό) και στην άσκηση επιρροής σε φορείς λήψης αποφάσεων σε κεντρικό επίπεδο.
- Για την επιτυχή λειτουργία ενός δικτύου πρέπει, για κάθε μέλος του, να διασφαλίζεται ότι έχει κάτι να συνεισφέρει αλλά και κάτι να κερδίσει από τη συνεργασία.

Σημαντική προϋπόθεση για την αποτελεσματική λειτουργία των δικτύων είναι η αναγνώρισή τους και η διασφάλιση καθορισμένου χώρου δράσης εντός του πολιτικού και διοικητικού πλαισίου, ώστε να επιτυγχάνεται συνεργασία μεταξύ εθνικού, περιφερειακού και τοπικού επιπέδου.

Κατά το σχεδιασμό, οργάνωση και λειτουργία δικτύων πολλές παράμετροι μπορεί να διαφέρουν μεταξύ περιοχών, π.χ. ιστορικές, γεωμορφολογίας, οικονομικές και κοινωνικές. Αυτές οι παράμετροι εν τέλει διαμορφώνουν και τα τελικά χαρακτηριστικά της δικτύωσης, δηλαδή τη μορφή του, τον αριθμό και το είδος των συμμετεχόντων φορέων, τη στρατηγική του, το πρόγραμμά του κ.ο.κ.

Ενδεικτικές δράσεις

Ενίσχυση, βελτίωση και επέκταση παροχών ή/και δομών

- Ανάπτυξη συνεργασίας με τις κατά τόπου δομές της και τις αντίστοιχες μονάδες των Δήμων.
- Στο πλαίσιο της διαβούλευσης του Σχεδίου Δράσης για την Ένταξη της Ισότητας των Φύλων, συνεργασία με τους τοπικούς φορείς (πολιτιστικοί σύλλογοι, Σύλλογοι Γονέων, Σχολικές Κοινότητες κ.λπ.), τους κοινωνικούς εταίρους (Ενώσεις Επαγγελματιών, Εργατικά Κέντρα, Ενώσεις Εργαζομένων κ.ά.) και επιχειρήσεις.
- Κατά την κατάρτιση, των Ετησίων Προγραμμάτων Δράσης, του Προϋπολογισμού και του Τεχνικού Προγράμματος πρέπει να υπάρχει σαφής αναφορά στις δράσεις/έργα/προμήθειες/υπηρεσίες που προέρχονται από το Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη της Ισότητας των Φύλων.

Στρατηγικές και μέτρα για την αλλαγή νοοτροπίας

- Έρευνες πολιτών, έρευνες βασισμένες σε ερωτηματολόγιο, προσωπικές Συνεντεύξεις.
- Ανοικτές παρουσιάσεις του Σχεδίου Δράσης για την Ένταξη της Ισότητας των Φύλων σε δημόσιους χώρους/εκθέσεις.

⁸ ΚΠ EQUAL (2004), Σχεδιασμός, Οργάνωση και λειτουργία Δικτύων: Συμπεράσματα και Προτάσεις, Αθήνα.

⁹ Στο ίδιο.

Προγράμματα επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης στα στελέχη του Δήμου

- Επιμόρφωση στελεχών Δήμων στη λειτουργία δικτύων και συνεργασιών.
- Ενημέρωση για τις Δράσεις και τα Σημεία Επαφής της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων.
- Ενημέρωση για το «Εθνικό Πρόγραμμα για την Ουσιαστική Ισότητα των Φύλων 2010-2013» της ΓΓΙΦ.

Δημιουργία δικτύων και ανάπτυξη συνεργασιών με την κοινωνία των πολιτών

- Η ανάπτυξη άτυπων δικτύων κοινωνικής στήριξης και προώθηση πνεύματος ομαδικής συνεργασίας και αλληλεγγύης σε συνδυασμό με την ενθάρρυνση της ενεργούς συμμετοχής στα κοινά.
- Συνεργασία με ΜΚΟ, Συλλόγους γυναικών και άλλους φορείς που δραστηριοποιούνται σε θέματα ισότητας των φύλων.

Καλές Πρακτικές/Παραδείγματα

Φιλανδία

Αναπτύχθηκαν δίκτυα συνεργασίας υπαλλήλων ίσων ευκαιριών που εργάζονται σε διάφορους Δήμους Espo, Helsinki, Oulu, Turku. Αυτά τα δίκτυα είναι υπεύθυνα για σχέδια ισότητας, διανομή πληροφοριών και συντονισμό εκπαίδευσης σε θέματα ισότητας του προσωπικού.

Πηγή: Ένωση Φιλανδικών Περιφερειών και Τοπικών Αρχών

Ιστοσελίδα: **www.kunnat.net**

Άρθρο 6-Καταπολέμηση των Στερεοτύπων

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή δεσμεύεται να καταπολεμά και, στο μέτρο που είναι δυνατόν, να εμποδίζει προκαταλήψεις, πρακτικές και τη χρήση γλώσσας και εικόνων που βασίζονται στην ιδέα της ανωτερότητας ή κατωτερότητας ενός εκ των δύο φύλων, ή σε στερεότυπους ρόλους για τους άνδρες και τις γυναίκες.

(2) Για το σκοπό αυτό, η Υπογράφουσα Αρχή θα διασφαλίζει ότι οι δημόσιες και εσωτερικές επικοινωνίες θα είναι πλήρως εναρμονισμένες με την παρούσα δέσμευση, και ότι προωθούν θετικές εικόνες και παραδείγματα σε σχέση με το ρόλο των φύλων.

(3) Η Υπογράφουσα Αρχή θα βοηθά επίσης το προσωπικό της, μέσω εκπαίδευσης και άλλων μέσων, να διακρίνει και να εξαλείφει τυχόν έμφυλες στερεότυπες νοοτροπίες και συμπεριφορές, και επίσης θα ρυθμίζει πρότυπα συμπεριφοράς για το σκοπό αυτό.

(4) Η Υπογράφουσα Αρχή θα διεξάγει δραστηριότητες και εκστρατείες ενημέρωσης για την περαιτέρω ευαισθητοποίηση σχετικά με τον επιζήμιο ρόλο των έμφυλων στερεοτύπων στην επίτευξη της Ισότητας των Φύλων.

Νομικό Πλαίσιο

Σύνταγμα 2001 (ΦΕΚ 85/Α'/2001)

Άρθρο 4 παρ. 2

«Οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις».

Άρθρο 116 παρ. 2

«Δεν αποτελεί διάκριση λόγω φύλου η λήψη θετικών μέτρων για την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το Κράτος μεριμνά για την άρση των ανισοτήτων που υφίστανται στην πράξη, ιδίως σε βάρος των γυναικών».

Προβληματισμοί-Αναγκαιότητες

Τα στερεότυπα αναφέρονται σε μια τυποποιημένη διανοητική εικόνα που συχνά έχουν από κοινού τα μέλη μιας ομάδας και αντιπροσωπεύει μια υπερ-απλουστευμένη άποψη ή προκατειλημμένη τοποθέτηση ή επιπόλαια κρίση. Η δημιουργία στερεοτύπων αναφέρεται μερικώς στο φαινόμενο της υπερβολικής γενίκευσης: όλα τα μέλη μιας ομάδας αναμένονται να είναι ίδια και να ενεργούν με τον ίδιο τρόπο, να μοιράζονται τα ίδια χαρακτηριστικά. Τα στερεότυπα μπορούν να προέλθουν από την κουλτούρα μέσα στην οποία τα άτομα κοινωνικοποιούνται, από πραγματικές πολιτιστικές και κοινωνικοοικονομικές διαφορές μεταξύ των ομάδων.

Τα έμφυλα στερεότυπα περιλαμβάνουν ένα σύνολο πεποιθήσεων για τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχουν οι άνδρες και οι γυναίκες και επίσης για το πώς πρέπει να είναι ο άνδρας και η γυναίκα. Τα παραδοσιακά πρότυπα των φύλων, παρά τις βελτιώσεις που έχουν σημειωθεί στην κοινωνική θέση των γυναικών, παρουσιάζουν αντοχή, σταθερότητα και αδράνεια στην αλλαγή και είναι αποδεκτά και αναφέρονται από πολλά άτομα ανεξάρτητα από την ηλικία το φύλο, και το μορφωτικό τους επίπεδο. Αυτό όμως που αξίζει να σημειωθεί είναι η διαπίστωση ότι οι κυρίαρχες για τα φύλα κοινωνικές αντιλήψεις δεν είναι απλά στερεότυπες αλλά και μεροληπτικές υπέρ του ανδρικού φύλου, εφόσον, ότι αποδίδεται και θεωρείται τυπικό για το ανδρικό φύλο αξιολογείται θετικά και θεωρείται περισσότερο σημαντικό. Αντίθετα, ότι αποδίδεται στο γυναικείο φύλο αξιολογείται αρνητικά. Όλες οι μορφές διάκρισης και προκατάληψης σε βάρος του ενός φύλου, που είναι συνήθως οι γυναίκες μοιράζονται μια κοινή ρίζα, εκείνη της δημιουργίας στερεοτύπων. Οι εξωτερικές εκδηλώσεις των διακρίσεων αρνούνται την ίση αξία κάθε ατόμου και αποτελούν μια παραβίαση της θεμελιώδους αρχής της ισότητας.

Τα στερεότυπα των φύλων είναι πολιτιστικές και κοινωνικές στάσεις έναντι αυτού που παραδοσιακά θεωρείται ο ρόλος και η λειτουργία του «άνδρα» ή της «γυναίκας». Τα εν λόγω στερεότυπα επηρεάζουν την άνιση κατανομή του εργασιακού χρόνου, του εισοδήματος και των οικογενειακών ευθυνών για τις γυναίκες και τους άνδρες. Επίσης, συνιστούν φραγμούς στην εξέλιξη της σταδιοδρομίας των γυναικών και στο διορισμό τους σε θέσεις λήψης αποφάσεων. Η καταπολέμηση των έμφυλων στερεοτύπων σημαίνει, ως εκ τούτου, την αντιμετώπιση της ριζικής αιτίας των συνεχιζόμενων διαφορών μεταξύ των φύλων στην αγορά εργασίας.

Ενδεικτικές δράσεις

Ενίσχυση, βελτίωση και επέκταση παροχών ή/και δομών

- Καθορισμός προτύπων στα δημόσια και εσωτερικά έγγραφα (δελτία τύπου, ανακοινώσεις κ.λπ.), προκειμένου να καταπολεμηθούν προκαταλήψεις και πρακτικές που βασίζονται σε στερεότυπους ρόλους.
- Οι Κανονισμοί Λειτουργίας των συλλογικών οργάνων (π.χ. Δημοτικού Συμβουλίου, Επιτροπών κ.λπ.) να συντάσσονται λαμβάνοντας υπόψη τη διάσταση του φύλου.
- Ο Οδηγός «Υποχρεώσεις και Δεσμεύσεις του Δήμου-Χάρτα Δικαιωμάτων και Υποχρεώσεων του Δημότη και της Δημότισσας» να συνταχθεί με τρόπο ώστε να μην αναπαράγει στερεότυπες αντιλήψεις.

Στρατηγικές και μέτρα για την αλλαγή νοοτροπίας

- Στους δικτυακούς τόπους των Δήμων να συμπεριληφθούν ενότητες περιεχομένου σχετικού με τη διάσταση του φύλου και διασφάλιση ότι δεν θα αναπαράγουν έμφυλα στερεότυπα.
- Καμπάνιες ευαισθητοποίησης για την ανατροπή παραδοσιακών αντιλήψεων για τους έμφυλους ρόλους και αλλαγή της νοοτροπίας, σε συνεργασία με σχολικές κοινότητες, εθελοντικές ομάδες, ΜΚΟ κ.λπ.
- Συνεργασία με Εργατικά Κέντρα, ΜΚΟ, Συλλόγους γυναικών και άλλους φορείς που δραστηριοποιούνται σε θέματα ισότητας των φύλων για την ανάπτυξη πρωτοβουλιών που έχουν ως στόχο την αλλαγή των στερεοτύπων.

Καλές Πρακτικές/Παραδείγματα

Γλασκόβη (Σκωτία)

Οδηγός για το προσωπικό του Δήμου σχετικά με τη μη σεξιστική συμπεριφορά στον εργασιακό χώρο:

Ο σεξισμός εξακολουθεί να είναι ένα εμπόδιο για τις γυναίκες υπαλλήλους. Αυτή η Σκωτσέζικη πόλη εφαρμόζει μια σημαντική πολιτική για την καταπολέμηση των διακρίσεων, ώστε να διασφαλίσει ότι τα θέματα ισότητας λαμβάνονται περισσότερο υπόψη από τους δημοσίους υπαλλήλους και τα μέλη του συμβουλίου. Ο οδηγός διανεμήθηκε, ώστε να ενημερώσει τις γυναίκες υπαλλήλους για τη νέα πραγματικότητα.

Πηγή: Δημοτικό Συμβούλιο Γλασκόβης

Ιστοσελίδα: http://www.glasgow.gov.uk/en/YourCouncil/PolicyPlanning_Strategy/Corporate/Equalities/Gender/index.htm

Σαραγόσα (Ισπανία)

Σχέδιο «Atrevete a Cambiar»:

Αυτή η Ισπανική πόλη οργάνωσε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για να ενθαρρύνει την ισότιμη διανομή των δραστηριοτήτων του νοικοκυριού που παραδοσιακά θεωρείται τομέας της γυναίκας. Αυτή η καμπάνια πρόβαλε διαφημίσεις, οι οποίες ενθάρρυναν το μίσθισμα των δραστηριοτήτων του σπιτιού μεταξύ γυναικών και ανδρών. Σε αυτή την καμπάνια χρησιμοποιήθηκε χιούμορ για να εμπνεύσει και να αποφύγει κλισέ.

Πηγή: Casa de la Mujer del Ayuntamiento de Zaragoza

Ιστοσελίδα: http://www.femp.es/files/120-50-CampoFichero/atrevete_a_cambiar.pdf
http://www.femp.es/Portal/Front/Atencion_al_asociado/BuenasPracticasDetalle

Άρθρο 7-Χρηστή Διοίκηση και Διαβούλευση

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει το δικαίωμα ανδρών και γυναικών για διαχείριση των υποθέσεών τους επί ίσοις όροις, αμερόληπτα, δίκαια και σε εύλογο χρονικό διάστημα, συμπεριλαμβανομένων:

- Του δικαιώματος ακροάσεως πριν από τη λήψη οιασδήποτε μεμονωμένης απόφασης, η οποία θα μπορούσε να τους/τις επηρεάσει δυσμενώς.
- Του καθήκοντος της Αρχής να αιτιολογεί τις αποφάσεις της.
- Του δικαιώματος στην ενημέρωση για ζητήματα που τους/τις επηρεάζουν.

(2) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει ότι, σε ολόκληρο το φάσμα των αρμοδιοτήτων της, η ποιότητα των πολιτικών της και της λήψης αποφάσεων πιθανότατα θα βελτιωθεί εάν εκείνοι/ες που μπορεί να επηρεάζονται έχουν την ευκαιρία να εκφράζουν τη γνώμη τους στο στάδιο της διαμόρφωσης, και ότι είναι απαραίτητο να παρέχεται στην πράξη στους άνδρες και τις γυναίκες πρόσβαση επί ίσοις όροις σε σχετικές πληροφορίες και ίσες ευκαιρίες ανταπόκρισης.

(3) Η Υπογράφουσα Αρχή δεσμεύεται να λαμβάνει τα παρακάτω μέτρα, ανάλογα με την περίπτωση:

- Θα διασφαλίζει ότι στις ρυθμίσεις για την παροχή πληροφοριών θα λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες ανδρών και γυναικών, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασής τους σε πληροφορίες και σε τεχνολογίες επικοινωνίας.
- Θα διασφαλίζει ότι, κατά τη διενέργεια διαβουλεύσεων, εκείνοι/ες, οι απόψεις των οποίων είναι υπό άλλες συνθήκες, λιγότερο πιθανό να ακουστούν, θα έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν επί ίσοις όροις στη διαδικασία της διαβούλευσης, και ότι θα λαμβάνονται νόμιμα θετικά μέτρα για να διασφαλίζεται αυτό.
- Θα διεξάγει, ανάλογα με την περίπτωση, επιμέρους δραστηριότητες διαβούλευσης για γυναίκες.

Νομικό Πλαίσιο

N. 3463/2006 (ΦΕΚ 114/Α'/2006) «Κύρωση Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων».

Το άρθρο 214 κατοχυρώνει το **δικαίωμα των πολιτών για πληροφόρηση και πρόσβαση στη χρήση των υπηρεσιών χωρίς διακρίσεις**. Παράλληλα, οι δημοτικές αρχές μεριμνούν για τη διαρκή βελτίωση της διαφάνειας της δράσης τους και την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής με την κατάρτιση του Οδηγού «Υποχρεώσεις και Δεσμεύσεις του Δήμου-Χάρτα Δικαιωμάτων και Υποχρεώσεων του Δημότη και της Δημότισσας» και την αξιοποίηση της Κοινωνίας της Πληροφορίας.

Με το άρθρο 215 διευρύνεται το θεσμοθετημένο δικαίωμα των κατοίκων και των δημοτών/ισσών να καταθέτουν ατομικά ή συλλογικά αναφορές και ερωτήσεις σχετικά με αποφάσεις των οργάνων και υπηρεσιών του Δήμου. Ενώ με το άρθρο 216 θεσπίζεται για πρώτη φορά, ο θεσμός των τοπικών δημοψηφισμάτων, ως ακρογωνιαίος λίθος της τοπικής δημοκρατίας, καθώς ενισχύεται η δημοκρατική νομιμοποίηση των αρμοδίων οργάνων.

Τα άρθρα 217 και 218 ρυθμίζουν τα ζητήματα που αφορούν στον απολογισμό των δημοτικών αρχών, τη διοίκηση και την εφαρμογή του προγράμματος δημοτικής δράσης και την υποχρέωση των δημοτικών συμβουλίων για δημόσιες συνεδριάσεις.

Προβληματισμοί-Αναγκαιότητες

Η «πρόσβαση», η «καθολική πρόσβαση», οι «ίσες ευκαιρίες» και η «δημοκρατία» αποτελούν τις λέξεις-κλειδιά σε όλες τις τοπικές στρατηγικές ανάπτυξης.

Είναι αναγκαίο να γίνουν μεταρρυθμίσεις στον τομέα της διακυβέρνησης, ώστε να έλθουν οι Δήμοι πιο κοντά στους/στις πολίτες βασιζόμενοι τις αρχές της χρηστής διακυβέρνησης: επιδεικνύοντας υπευθυνότητα και διαφάνεια.

Η καλή διακυβέρνηση εδράζεται σε πέντε (5) σωρευτικές αρχές:

- **Διαφάνεια:** Οι Δήμοι είναι σημαντικό να δώσουν μεγαλύτερη σημασία στη διαφάνεια και την κοινοποίηση των αποφάσεών τους στους δημότες και στις δημότισσες αξιοποιώντας το Πρόγραμμα ΔΙΑΥΓΕΙΑ.
- **Συμμετοχή:** οι πολίτες είναι αναγκαίο να κληθούν να συμμετάσχουν πιο συστηματικά στην εκπόνηση και την υλοποίηση των πολιτικών των Δήμων.
- **Ευθύνη:** πρέπει να αποσαφηνιστεί ο ρόλος του κάθε συντελεστή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Κάθε εμπλεκόμενος συντελεστής πρέπει, στη συνέχεια, να αναλαμβάνει το ρόλο που του αναλογεί.
- **Αποτελεσματικότητα:** οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται στο κατάλληλο επίπεδο και την κατάλληλη στιγμή και να παράγουν τα απαιτούμενα αποτελέσματα.
- **Συνοχή:** οι πολιτικές που εφαρμόζουν οι Δήμοι παρουσιάζουν πολύ μεγάλη διαφοροποίηση και απαιτείται συνεχής προσπάθεια για να εξασφαλίζεται η συνοχή τους.

Οι πολιτικές των Δήμων θα πρέπει να συνδέονται σήμερα με τη συμμετοχή των πολιτών και με ένα πιο διαφανή τρόπο λειτουργίας.

Ο δικτυακός τόπος των Δήμων, όπου υπάρχει, καλείται να λειτουργήσει ως ένα διαδραστικό βήμα διαλόγου και συζήτησης. Οι Δήμοι είναι σημαντικό να διευκολύνουν την πρόσβαση στις πληροφορίες των δημοτών και δημοτισσών που παρέχουν σε όλα τα στάδια της διαδικασίας της συναπόφασης, ιδιαίτερα κατά το στάδιο της συνδιαλλαγής.

Ενδεικτικές δράσεις

Ενίσχυση, βελτίωση και επέκταση παροχών ή/και δομών

- Συγκρότηση Δημοτικής Επιτροπής Ισότητας σε κάθε Δήμο (Άρθρο 70 Ν. 3852/2010)
- Σύσταση Δ/νσης «Άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής και Πολιτικών Ισότητας των Φύλων» (Άρθρο 97 Ν. 3852/2010)
- Υπηρεσίες πληροφόρησης. Οι υπηρεσίες αυτές αφορούν στην ανάπτυξη του κοινωνικού διαλόγου για την προώθηση των θεμάτων της ανάπτυξης και τη συμβολή των γυναικών σε αυτήν, στην παρέμβαση στην κοινότητα για την ευαισθητοποίηση του κοινού μέσω εκδηλώσεων, επιστημονικών ημερίδων, εκστρατειών πληροφόρησης κ.λπ., καθώς και στην ανάπτυξη συνεργασιών με αντίστοιχες υπηρεσίες και φορείς για τη δημιουργία κοινωνικών υποστηρικτικών μηχανισμών, τη διευκόλυνση των παραπομπών και την εξειδικευμένη πληροφόρηση σε θέματα κοινωνικής πολιτικής (π.χ. κοινωνική ασφάλιση, επιδόματα κ.λπ.).

Στρατηγικές και μέτρα για την αλλαγή νοοτροπίας

Στην παροχή πληροφοριών και στη διενέργεια των διαβουλεύσεων θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες τόσο των ανδρών όσο και των γυναικών.

Για να δημιουργηθεί μια καλύτερη σχέση μεταξύ των διαφορετικών επιπέδων εκπροσώπησης, οι Δήμοι μπορούν να πάρουν διάφορες πρωτοβουλίες, μεταξύ άλλων τις εξής:

- Συμμετοχή των ενώσεων των τοπικών αρχών στην εκπόνηση των πολιτικών: Οι Δήμοι είναι σημαντικό να ξετάζουν πιο συστηματικά τον αντίκτυπο που έχουν οι πολιτικές στο τοπικό επίπεδο και να προωθούν τη μεγαλύτερη συμμετοχή των τοπικών παραγόντων όπως ΜΚΟ, Συλλόγων γυναικών κ.α. στον καθορισμό των πολιτικών.
- Συνοχή των πολιτικών: οι πολιτικές των Δήμων λειτουργούν πολύ συχνά με μια λογική που βασίζεται στο διαχωρισμό των τομέων. Είναι σκόπιμο να ενσωματωθούν οι πολιτικές σε ένα συνεκτικό σύνολο και να ληφθεί υπόψη ο τοπικός τους αντίκτυπος, ώστε να επιτευχθεί μια διαρκέστερη και πιο ισόρροπη τοπική ανάπτυξη εντός των Δήμων. Οι Δήμοι είναι χρήσιμο να προβλέψουν την εκπόνηση δεικτών που θα επιτρέπουν να εντοπιστούν οι τομείς αυτοί στους οποίους απαιτείται μεγαλύτερη συνοχή διασφαλίζοντας την εφαρμογή της ενσωμάτωσης του φύλου.
- Συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών: Οι Δήμοι είναι σημαντικό να αναγνωρίζουν ότι η κοινωνία των πολιτών διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην εκπόνηση των πολιτικών και να ενθαρρύνει τις ενέργειες των ΜΚΟ των συλλόγων γυναικών, των κοινωνικών εταίρων και, γενικότερα, της κοινωνίας των πολιτών.

- Ουσιαστικότερη και διαφανέστερη διαβούλευση: Οι Δήμοι είναι σημαντικό να διευκρινίσουν τον τρόπο με τον οποίο διεξάγονται οι διαβουλεύσεις. Είναι απαραίτητο να δημοσιεύουν έναν κατάλογο των διαβουλεύσεων που πραγματοποιούνται σε κάθε τομέα, να πλαισιώσουν τις διαβουλεύσεις με έναν κώδικα συμπεριφοράς, ο οποίος θα καθορίζει τις ελάχιστες προδιαγραφές που θα διέπουν τις διαβουλεύσεις. Οι προδιαγραφές αναμένεται να βελτιώσουν την αντιπροσωπευτικότητα των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και να διαρθρώσουν το διάλογό τους με το Δήμο.
- Διασύνδεση με δίκτυα: Τα δίκτυα διασυνδέουν επαγγελματικούς συλλόγους, ΜΚΟ, συλλόγους γυναικών. Τα δίκτυα αυτά πρέπει να προάγουν την επιτυχία των δημοτικών πολιτικών. Οι Δήμοι είναι απαραίτητο να συνεργάζονται πιο συστηματικά με τα εν λόγω δίκτυα για να συμμετέχουν στη χάραξη και την υλοποίηση των πολιτικών με την οπτική του φύλου.

Καλές Πρακτικές/Παραδείγματα

Μπρίστολ (Ηνωμένο Βασίλειο)

Forum Γυναικών του Μπρίστολ:

Ο Τόπος Συζήτησης Γυναικών του Μπρίστολ συνεργάζεται με τη Μονάδα Ισότητας του Δήμου. Ομάδες γυναικών οργανώνουν κοινές συνεδριάσεις με τους/τις συμβούλους της πόλης, καθώς και με τους/τις δημοτικούς/ές υπαλλήλους, ώστε να προετοιμαστούν αποφάσεις που να εμπεριέχουν τις απόψεις των γυναικών.

Πηγή: Τοπικό Κυβερνητικό Διεθνές Γραφείο

Ιστοσελίδα: <http://www.bristol.gov.uk/ccm/content/Community-Living/Equality-Diversity/bristol-womens-forum.en>

Βαρκελώνη (Ισπανία)

Συμβούλια Γυναικών:

Ο Δήμος της Βαρκελώνη σύστησε ένα Συμβούλιο γυναικών υπό την αιγίδα της Δημοτικής Επιτροπής για την κοινωνική ανάπτυξη και συμβούλια γυναικών σε κάθε συνοικία. Στόχος αυτών των συμβουλευτικών δομών είναι να διασφαλίσουν τη συμμετοχή των γυναικείων ομάδων στην εφαρμογή του δημοτικού προγράμματος, στο γυναικείο τμήμα του δημοτικού προγράμματος δράσης και στο σχέδιο δράσης ενάντια στη βία κατά των γυναικών.

Ιστοσελίδα: www.cird.bcn.es

Λονδίνο (Ηνωμένο Βασίλειο)

Διάλογος με Τοπικές Οργανώσεις Γυναικών:

Η Μητροπολιτική Περιφέρεια του Λονδίνου (Greater London Authority –GLA) είναι πολύ αφοσιωμένη στην εκπροσώπηση και συμπερίληψη των απόψεων των διαφορετικών κοινοτήτων του Λονδίνου. Για το σκοπό αυτό, έχει εκπονήσει έναν οδηγό καλών πρακτικών συμβουλευτικής για γυναίκες και άλλες αποκλεισμένες ομάδες.

Κάθε χρόνο διοργανώνεται δημόσια διαβούλευση, προκειμένου να συμβουλευτεί τις γυναίκες. Η εκδήλωση χρησιμοποιείται επίσης για την προώθηση Σχεδίου Ισότητας Φύλων του GLA και αξιολογεί την καταγεγραμμένη πρόοδο του σχεδίου.

Ιστοσελίδα: <http://www.london.gov.uk/gender-equality-scheme>

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ

Άρθρο 8-Γενική Δέσμευση

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή, σε σχέση με όλες τις αρμοδιότητές της, θα αναγνωρίζει, θα σέβεται και θα προωθεί τα σχετικά δικαιώματα και τις αρχές της ισότητας ανδρών και γυναικών και θα αντιμάχεται τις διακρίσεις και τους αποκλεισμούς με βάση το φύλο.

(2) Οι δεσμεύσεις που διατυπώνονται στην παρούσα Χάρτα ισχύουν για τις Υπογράφουσες Αρχές μόνο εφόσον αυτές, εμπίπτουν στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους.

Προβληματισμοί-Αναγκαιότητες

Η εν λόγω δέσμευση είναι σημαντικό να μεταφραστεί σε δράση και πρόοδο όσον αφορά στην ισότητα των φύλων σε όλες τις πολιτικές των Δήμων. Γι' αυτό απαιτείται από όλους τους φορείς γνώση και κατανόηση των παραγόντων που συντείνουν στη δημιουργία των έμφυλων ανισοτήτων, καθώς και των μηχανισμών και των μέσων για την εξάλειψή τους. Η ύπαρξη επαρκών πόρων και δομών είναι ζωτικής σημασίας, ενώ οι ικανότητες ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου είναι απαραίτητο να βελτιωθούν. Η ενίσχυση και βελτίωση της επικοινωνίας συμβάλει στην ευαισθητοποίηση και καθιστά τα θέματα των φύλων εμφανέστερα και περισσότερο κατανοητά σε όλα τα επίπεδα της πολιτικής των Δήμων.

Η ένταξη της διάστασης του φύλου είναι σημαντικό να ενισχυθεί μέσω της επιμόρφωσης και της δημιουργίας ικανοτήτων για όσους/ες συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, με στόχο την αποτελεσματικότερη χρήση του εν λόγω μέσου για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές και δράσεις. Η ανάπτυξη στατιστικών και δεικτών για τα φύλα, βάσει των υφιστάμενων στοιχείων, αλλά και η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στην ανάλυση των πολιτικών και η καλύτερη γνώση και κατανόηση των θεμάτων των φύλων σε όλα τα κοινωνικά επίπεδα, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης δραστηριοτήτων επικοινωνίας, αυξάνει την ευαισθητοποίηση μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών και του κοινού, την παρακολούθηση της εφαρμογής τους και συμβάλει στη δημιουργία αυτών των ικανοτήτων.

Άρθρο 9-Αξιολόγηση για την Ισότητα των Φύλων

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή δεσμεύεται, αναφορικά με κάθε έναν από τους τομείς αρμοδιότητάς της, να αναλαμβάνει αξιολογήσεις για την Ισότητα των Φύλων, όπως ορίζονται σε αυτό το Άρθρο.

(2) Για το σκοπό αυτό, η Υπογράφουσα Αρχή αναλαμβάνει να καταρτίσει ένα Σχέδιο Δράσης για την πραγματοποίηση των αξιολογήσεων για την Ισότητα των Φύλων, σύμφωνα με τις δικές της προτεραιότητες, πόρους και προθεσμίες, που θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται ή να λαμβάνονται υπόψη στο Σχέδιο Δράσης της για την Ένταξη της Ισότητας των Φύλων.

(3) Οι αξιολογήσεις για την ισότητα των φύλων θα περιλαμβάνουν, κατά περίπτωση, τα παρακάτω βήματα:

- Επανεξέταση των υφιστάμενων πολιτικών, διαδικασιών, πρακτικών και της συχνότητας χρήσης τους, με σκοπό να εκτιμηθεί αν παρουσιάζουν τυχόν διακρίσεις, αν βασίζονται σε στερεότυπα για το φύλο και αν λαμβάνουν επαρκώς υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες ανδρών και γυναικών.
- Επανεξέταση της κατανομής των πόρων, χρηματοοικονομικών και άλλων, για τους παραπάνω σκοπούς.
- Προσδιορισμό των προτεραιοτήτων και, ανάλογα με την περίπτωση, των στόχων με σκοπό την αντιμετώπιση των σχετικών ζητημάτων που θα προκύψουν από τις εν λόγω επανεξετάσεις, και την εφαρμογή ορατών βελτιώσεων στην παροχή υπηρεσιών.
- Ανάληψη, σε πρώιμο στάδιο, αξιολόγησης όλων των σημαντικών προτάσεων για νέες ή τροποποιημένες πολιτικές, διαδικασίες και αλλαγές στην κατανομή των πόρων, για τον προσδιορισμό των πιθανών επιπτώσεών τους στους άνδρες και τις γυναίκες, και για τη λήψη οριστικών αποφάσεων υπό το φως αυτής της αξιολόγησης.
- Συνεκτίμηση των αναγκών ή των συμφερόντων όσων υφίστανται πολλαπλές διακρίσεις ή αποκλεισμούς.

Νομικό Πλαίσιο

Σύνταγμα 2001 (ΦΕΚ 85/Α'/2001)

Άρθρο 4 παρ. 2

«Οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις».

Άρθρο 116 παρ. 2

«Δεν αποτελεί διάκριση λόγω φύλου η λήψη θετικών μέτρων για την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το Κράτος μεριμνά για την άρση των ανισοτήτων που υφίστανται στην πράξη, ιδίως σε βάρος των γυναικών».

Προβληματισμοί-Αναγκαιότητες

Οι ανισότητες των φύλων συνήθως δεν λαμβάνονται υπόψη σε όλα τα στάδια υλοποίησης των δράσεων των Δήμων. Για το λόγο αυτό, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να διασφαλιστεί η ύπαρξη στατιστικών αναφορικά με το φύλο, καθώς και ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα για την παρουσίαση της ισχύουσας κατάστασης. Στο πλαίσιο αυτό, ορισμένες από τις μεθόδους, οι οποίες συχνά χρησιμοποιούνται είναι **ο διαχωρισμός των στατιστικών δεδομένων βάσει φύλου, η συγκριτική αξιολόγηση (benchmarking), η αξιολόγηση των επιπτώσεων της ένταξης της διάστασης του φύλου και η ανάλυση φύλου**. Οι μέθοδοι αυτές είναι τόσο μέθοδοι ανάλυσης, όσο και αλλαγής προοπτικής. Ο διαχωρισμός των στατιστικών δεδομένων βάσει φύλου αποτελεί μέσο τεκμηρίωσης και οριοθέτησης του πυρήνα των προβλημάτων που σχετίζονται με την ισότητα των φύλων. Αυτό μπορεί να είναι ανάλυση των στοιχείων που αφορούν στο μισθολογικό χάσμα μεταξύ των δύο φύλων, την έλλειψη πρόσβασης των γυναικών σε θέσεις λήψης αποφάσεων κ.ά. Παρ' όλο που ο διαχωρισμός των στατιστικών δεδομένων βάσει φύλου αποτελεί ένα μόνο εργαλείο της συνολικής πολιτικής διεργασίας, υπάρχει μια τάση να δίνεται μεγάλη έμφαση στις στατιστικές αυτού του είδους στο πλαίσιο της στρατηγικής της ένταξης της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές στην ΕΕ.

Όστόσο, όταν η ισότητα των φύλων καταγράφεται απλώς, δεν αναπτύσσονται μέθοδοι που να οδηγούν σε αλλαγές. Παρά ταύτα, η εργασία που έχει καταβληθεί για να αναπτυχθούν οι εν λόγω στατιστικές, αποτελεί ένα σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση της καταγραφής της ανισότητας μεταξύ των φύλων μέσω του είδους του τιθέμενου στόχου.

Ο στόχος της συγκριτικής αξιολόγησης (benchmarking) είναι να θέτει στόχους, συχνά μέσα από παραδείγματα Καλών Πρακτικών σε άλλες χώρες. Σχετίζεται με στόχους, οι οποίοι απορρέουν από μια ρεαλιστική σύγκριση δεικτών, προτύπων, τα οποία θα πρέπει να υιοθετηθούν σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων της ένταξης της διάστασης του φύλου είναι μια μέθοδος, η οποία μας βοηθά να δούμε εάν μια απόφαση, μια νομοθετική ρύθμιση ή ένα πρόγραμμα ανάπτυξης θα είχε ανεπιθύμητες συνέπειες για την ισότητα των φύλων. Πρόκειται για μια μέθοδο, η οποία θα διασφαλίσει από τη μια ότι δεν θα προκύψει νέα ανισότητα μεταξύ των φύλων ως αποτέλεσμα της εφαρμογής νέων αποφάσεων και από την άλλη, θα εξασφαλίσει τα επιθυμητά αποτελέσματα. Αυτή η ανάλυση μπορεί να λάβει χώρα σε διαφορετικά επίπεδα:

1. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο η διάσταση του φύλου λειτουργεί κοινωνικά, πολιτικά ή οικονομικά σε ένα συγκεκριμένο τομέα.
2. Χρήση της υφιστάμενης γνώσης για ανάλυση των συνεπειών που θα έχει μια απόφαση.
3. Εξεύρεση εναλλακτικών νομοθετικών ρυθμίσεων, προγραμμάτων, προτάσεων για λήψη αποφάσεων, δεικτών, συγκριτικής αξιολόγησης κ.λπ.

Η συλλογή και παρουσίαση στατιστικών στοιχείων αποτελεί το θεμέλιο της στρατηγικής ένταξης της ισότητας στις πολιτικές (gender mainstreaming), καθώς δεν είναι εφικτή η χάραξη οποιασδήποτε πολιτικής δίχως την καταγραφή των υπαρχόντων δεδομένων, αναγκών και προβλημάτων κατά φύλο.

Η ανάπτυξη στατιστικών και δεικτών για τα φύλα, βάσει των υφιστάμενων στοιχείων, αλλά και η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στην ανάλυση των πολιτικών και την παρακολούθηση της εφαρμογής τους, θα συμβάλει στην αποτελεσματικότερη ένταξη της διάστασης του φύλου.

Ενδεικτικές δράσεις

Ενίσχυση, βελτίωση και επέκταση παροχών ή/και δομών

Πριν την εκπόνηση του Σχεδίου Δράσης για την Ένταξη της Ισότητας των Φύλων, είναι απαραίτητη η πραγματοποίηση αξιολογήσεων για την υφιστάμενη κατάσταση σχετικά με την ισότητα των φύλων, καθώς και ο προσδιορισμός προτεραιοτήτων, διαθέσιμων πόρων και προθεσμιών. Οι αξιολογήσεις θα περιλαμβάνουν, ενδεικτικά, τα παρακάτω βήματα:

- Εξέταση των υφιστάμενων πολιτικών, διαδικασιών και πρακτικών, με σκοπό να εκτιμηθεί αν εμφανίζονται διακρίσεις που βασίζονται σε έμφυλα στερεότυπα και αν λαμβάνουν επαρκώς υπόψη τυχόν ιδιαίτερες ανάγκες των ανδρών και των γυναικών.
- Εξέταση της κατανομής των πόρων (χρηματοοικονομικών και άλλων), για τους παραπάνω σκοπούς.
- Προσδιορισμός προτεραιοτήτων και στόχων με σκοπό την αντιμετώπιση των σχετικών ζητημάτων που θα προκύψουν από τις εν λόγω επανεξετάσεις και την εφαρμογή ορατών βελτιώσεων στην παροχή υπηρεσιών.
- Ανάληψη, σε πρώιμο στάδιο, αξιολόγησης όλων των σημαντικών προτάσεων για νέες ή τροποποιημένες πολιτικές, διαδικασίες και αλλαγές στην κατανομή των πόρων, για τον προσδιορισμό των πιθανών επιπτώσεων τους στους άνδρες και τις γυναίκες, και για τη λήψη οριστικών αποφάσεων στο πλαίσιο αυτής της αξιολόγησης.
- Συνεκτίμηση των αναγκών ή των συμφερόντων όσων υφίστανται πολλαπλές διακρίσεις ή αποκλεισμούς.
- Συλλογή στοιχείων εργατικού δυναμικού, απασχόλησης και ανεργίας κατά φύλο στον Δήμο.
- Καταγραφή υπαρχόντων Θετικών Δράσεων και αποτίμηση των πόρων (χρηματοοικονομικών και άλλων) που διατίθενται.
- Καταγραφή και αξιολόγηση πιθανών στερεότυπων αντιλήψεων και πρακτικών εντός του Δήμου.

- Καταγραφή και αξιολόγηση πιθανών στερεότυπων αντιλήψεων και πρακτικών κατά την παροχή υπηρεσιών προς τους/τις πολίτες.
- Παρουσίαση αποτελεσμάτων, αδυναμιών και προτάσεων βελτίωσης προηγούμενων παρεμβάσεων ως προς τα δύο φύλα στον Δήμο.

Καλές Πρακτικές/Παραδείγματα

Νορβηγία

Δημοτικοί δείκτες σε θέματα ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών:

Από το 1999, η Νορβηγική Στατιστική Υπηρεσία σε ετήσια βάση εκδίδει ένα «μετρητή ισότητας των φύλων», ο οποίος επιτρέπει την κατηγοριοποίηση των πόλεων σύμφωνα με έξι (6) δείκτες: παιδικό σταθμό, ποσοστό γυναικών μέλη του δημοτικού συμβουλίου, επίπεδα εκπαίδευσης γυναικών και ανδρών, αριθμό γυναικών ανά 100 άνδρες ηλικίας 20-39 ετών, συμμετοχή εργατικού δυναμικού ανδρών και γυναικών και εισόδημα ανδρών και γυναικών.

Πηγή: Στατιστικά Νορβηγίας

Ιστοσελίδα: www.ssb.no/likekom_en/mail.html

Φιλανδία

Η Ένωση Φιλανδικών Περιφερειών και Τοπικών Αρχών διατηρεί αναλυτικά στατιστικά για τα δύο φύλα, όπως σε δημοτικά συμβούλια και δημοτικές επιτροπές. Η επιτροπή των τοπικών εργοδοτών, η οποία είναι μέρος της Ένωσης των Φιλανδικών Περιφερειών και Τοπικών Αρχών, διατηρεί αναλυτικά στατιστικά δεδομένα των δύο φύλων που αφορούν στους/στις δημοτικούς/ές υπαλλήλους.

Πηγή: Ένωση Φιλανδικών Περιφερειών και Τοπικών Αρχών

Ιστοσελίδα: www.kunnat.net

Άρθρο 10-Πολλαπλές Διακρίσεις ή Αποκλεισμοί

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει ότι οποιεσδήποτε διακρίσεις λόγω φύλου, φυλής, εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων ή πεποιθήσεων, ιδιότητας μέλους εθνικής μειονότητας, περιουσίας, αναπηρίας, ηλικίας ή σεξουαλικών προτιμήσεων απαγορεύονται.

(2) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει περαιτέρω ότι παρά την ανωτέρω απαγόρευση, πολλοί/ές άνδρες και γυναίκες υφίστανται πολλαπλές διακρίσεις ή αποκλεισμούς, συμπεριλαμβανομένων κοινωνικοοικονομικών αποκλεισμών, οι οποίοι έχουν άμεσο αντίκτυπο στη δυνατότητά τους να ασκήσουν τα άλλα δικαιώματα που διατυπώνονται και αναφέρονται στην παρούσα Χάρτα.

(3) Η Υπογράφουσα Αρχή αναλαμβάνει τη δέσμευση, σε ολόκληρο το φάσμα των αρμοδιοτήτων της, να λαμβάνει όλα τα εύλογα μέτρα για την καταπολέμηση των επιπτώσεων των πολλαπλών διακρίσεων ή αποκλεισμών, συμπεριλαμβανομένων:

- διασφάλισης ότι το Σχέδιο Δράσης της για ένταξη της Ισότητας των Φύλων και οι αξιολογήσεις της για την ισότητα των φύλων επιλαμβάνονται των ζητημάτων των πολλαπλών διακρίσεων ή αποκλεισμών
- διασφάλισης ότι τα ζητήματα που προκύπτουν από τις πολλαπλές διακρίσεις ή τους περιορισμούς λαμβάνονται υπόψη κατά την ανάληψη δράσεων ή τη λήψη μέτρων σύμφωνα με τα άλλα άρθρα της παρούσας Χάρτας
- ανάληψης της διενέργειας δημοσίων εκστρατειών πληροφόρησης για την καταπολέμηση των στερεοτύπων και της προώθησης της ίσης μεταχείρισης για τους άνδρες και τις γυναίκες που μπορεί να υφίστανται πολλαπλές διακρίσεις ή αποκλεισμούς
- λήψης ειδικών μέτρων για την αντιμετώπιση των ιδιαίτερων αναγκών των μεταναστών ανδρών και γυναικών.

Νομικό Πλαίσιο

N. 3463/2006 (ΦΕΚ 114/Α'/2006) «Κύρωση Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων».

Το άρθρο 214 κατοχυρώνει το **δικαίωμα των πολιτών για πληροφόρηση και πρόσβαση στη χρήση των υπηρεσιών χωρίς διακρίσεις**. Παράλληλα, οι δημοτικές αρχές μεριμνούν για τη διαρκή βελτίωση της διαφάνειας της δράσης τους και την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής με την κατάρτιση του Οδηγού «Υποχρεώσεις και Δεσμεύσεις του Δήμου-Χάρτα Δικαιωμάτων και Υποχρεώσεων του Δημότη και της Δημότισσας» και την αξιοποίηση της Κοινωνίας της Πληροφορίας.

Με το άρθρο 215 διευρύνεται το θεσμοθετημένο δικαίωμα των κατοίκων και των δημοτών/ισσών να καταθέτουν ατομικά ή συλλογικά αναφορές και ερωτήσεις σχετικά με αποφάσεις των οργάνων και υπηρεσιών του Δήμου. Επιπλέον, με το άρθρο 216 θεσπίζεται για πρώτη φορά, ο θεσμός των τοπικών δημοψηφισμάτων, ως ακρογωνιαίος λίθος της τοπικής δημοκρατίας, καθώς ενισχύεται η δημοκρατική νομιμοποίηση των αρμοδίων οργάνων.

Προβληματισμοί-Αναγκαιότητες

Οι διακρίσεις αντιτίθενται στις πιο θεμελιώδεις αξίες μιας σύγχρονης κοινωνίας. Αποτελούν απειλή για τη δημοκρατία, η οποία στηρίζεται στην ιδέα μιας κοινωνίας όπου οι αυθαίρετες ιεραρχίες και προτιμήσεις, π.χ. βασισμένες στο φύλο, την κοινωνική τάξη, την εθνική προέλευση έχουν απορριφθεί με στόχο την επίτευξη της ισότητας. Η ισότητα, με την απαγόρευση της διάκρισης, αποτελεί επίσης τον ακρογωνιαίο λίθο των ανθρώπινων δικαιωμάτων: όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα ανήκουν σε όλους/ες, χωρίς διάκριση για οποιοδήποτε λόγο και έτσι το νόημα της ισότητας ενσωματώνεται στην έννοια των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Η διάκριση γίνεται σοβαρότερη από το γεγονός ότι πραγματοποιείται για λόγους που δεν υπόκεινται σε επιλογή, όπως είναι το φύλο, η εθνική ή φυλετική προέλευση, η ανικανότητα, η ηλικία κ.λπ.¹⁰

¹⁰ ΔΟΜ (2003), Εγχειρίδιο κατά των διακρίσεων.

Στις περισσότερες περιπτώσεις οι γυναίκες είναι εκείνες που είναι θύματα πολλαπλών διακρίσεων. Για παράδειγμα μια γυναίκα μπορεί να ανήκει σε μονογονεϊκή οικογένεια ή να είναι με αναπηρία ή να έχει ειδικές ανάγκες. Οι γυναίκες με αναπηρίες εξακολουθούν να ανήκουν σε μεγάλο βαθμό στην ομάδα των αποκλεισμένων από την αγορά εργασίας. Άλλη γυναίκα μπορεί να είναι εξαρτημένη από ουσίες ή να είναι άστεγη. Επίσης, γυναίκες που είναι μετανάστριες, πρόσφυγες, ρομά, ηλικιωμένες, γυναίκες που ζουν μόνες, υφίστανται πολλαπλούς αποκλεισμούς.

Αυτές οι συνθήκες μπορούν να είναι τόσο παγιωμένες που ακόμη και τα όποια μέτρα για την ισότητα των φύλων να εφαρμόζονται με αργούς ρυθμούς.

Μέλος μιας τοπικής κοινωνίας θεωρείται ο δημότης ή η δημότισσα που συμμετέχει στα εξής τέσσερα (4) συστήματα/διαδικασίες που προσδιορίζουν και καθορίζουν την κοινωνική ζωή:

- Την αστική ενσωμάτωση που σημαίνει αναγνώριση της ιδιότητας του/της ως πολίτη σε μια δημοκρατική κοινωνία.
- Την οικονομική ενσωμάτωση που συνεπάγεται πρόσβαση στην απασχόληση και ένταξη στο ευρύτερο οικονομικό γίγνεσθαι.
- Την κοινωνική ενσωμάτωση που επιτρέπει και προάγει την πρόσβαση στην κρατική βοήθεια χωρίς στιγματισμό και περιθωριοποίηση.
- Τη διαπροσωπική ενσωμάτωση, το να έχει δηλαδή κάποιος/α οικογένεια, φίλους/ες, γείτονες/ισσες και κοινωνικά δίκτυα.

Η αποχή ή αποξένωση των ατόμων και ομάδων από έναν ή περισσότερους από τους παραπάνω κύριους μηχανισμούς της κοινωνίας μπορεί να κατανοηθεί ως αποκλεισμός.

Είναι σημαντικό στο σχεδιασμό των πολιτικών ενός Δήμου, να έχει διασφαλιστεί η πρόσβαση όλων των μελών της τοπικής κοινωνίας στα τέσσερα αυτά συστήματα/διαδικασίες.

Ενδεικτικές δράσεις

Ενίσχυση, βελτίωση και επέκταση παροχών ή/και δομών

- Δομές κοινωνικής στήριξης, οι οποίες μπορούν να λειτουργήσουν αποτελεσματικά παρέχοντας συγκεκριμένα κοινωνικά αποτελέσματα σε περιοχές με χαρακτηριστικά, όπως η πολυπληθυσμικότητα, το χαμηλό οικονομικό και κατά συνέπεια βιοτικό επίπεδο, οι δυσκολίες στην ανεύρεση εργασίας κ.ά.
- «Χώρος» και διαδικασίες που θα διασφαλίζουν το δικαίωμα των χρηστών/τριών να αρθρώνουν οι ίδιοι/ες λόγο για τις ανάγκες τους.
- Η πρόσβαση όλων στα συστήματα και στις διαδικασίες που καθορίζουν την λειτουργία της τοπικής κοινωνίας και του Δήμου μπορεί να αποτυπωθεί στον προβλεπόμενο Οδηγό «Υποχρεώσεις και Δεσμεύσεις του Δήμου-Χάρτα Δικαιωμάτων και Υποχρεώσεων του Δημότη και της Δημότισσας».
- Δημιουργία Αιρετού Συμβουλίου Μεταναστών/τριών και θεσμική παρέμβαση στο Δημοτικό Συμβούλιο με στόχο την καθιέρωση της ψήφου των μεταναστών/τριών τουλάχιστον στις δημοτικές εκλογές.
- Αναβάθμιση των υπηρεσιών των Δήμων που απευθύνονται σε κατοίκους προερχόμενους από άλλες χώρες με κοινωνική και νομική στήριξη.
- Εφαρμογή Προγράμματος «Opendoors», όπου οι μετανάστες/τριες να έχουν τη δυνατότητα με τη βοήθεια του προσωπικού του Δήμου να φτιάξουν το βιογραφικό τους σημείωμα, να καλέσουν τον υποψήφιο εργοδότη τηλεφωνικά, να συζητήσουν για τις δεξιότητες που απαιτούνται στην προσπάθεια εξεύρεσης εργασίας, γενικά ή ειδικά στη θέση εργασίας.

- Πειραματική τοποθέτηση ανέργων μεταναστριών σε θέσεις εργασίας - «Give a chance». Προϋπόθεση υλοποίησης ενός τέτοιου προγράμματος είναι η εκ των προτέρων ενημέρωση και ευαισθητοποίηση εργοδοτών/τριών για τις πολλαπλές διακρίσεις που βιώνουν οι άνεργες μετανάστριες τόσο με έντυπα, όσο και με προσωπική επικοινωνία. Η τοποθέτηση αυτή μπορεί να γίνεται για το χρονικό διάστημα ενός μήνα, με απώτερο στόχο τη δυνατότητα (επαν)ένταξης των ανέργων μεταναστριών στην αγορά εργασίας και την άρση των πιθανών προκαταλήψεων των εργοδοτών/τριών απέναντι στις συγκεκριμένες ευπαθείς κοινωνικά ομάδες.

Στρατηγικές και μέτρα για την αλλαγή νοοτροπίας

- Οργάνωση πρωτοβουλιών, οι οποίες δίνουν έμφαση σε θέματα ισότητας και διαφορετικότητας. Για παράδειγμα, οι Ημέρες Διαφορετικότητας που προωθεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή,¹¹ είναι εκδηλώσεις που απευθύνονται στο ευρύ κοινό και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ώστε να δώσουν έμφαση σε θέματα ισότητας και διαφορετικότητας, να παράσχουν πληροφορίες για το δίκαιο κατά των διακρίσεων, να δείξουν αυτά που υλοποιεί η Ευρώπη για την προστασία των κατοίκων της και να ενθαρρύνουν τα άτομα να αμφισβητήσουν τις ίδιες τις απόψεις και προκαταλήψεις τους. Οργανώνονται σε συνεργασία με τα εθνικά Υπουργεία (στην Ελλάδα αρμόδιο είναι το Υπουργείο Εργασίας) και ενδιαφερόμενα μέρη όπως είναι οι ΜΚΟ, οι ενώσεις εργοδοτών και οι φορείς ισότητας. Οι δραστηριότητες περιλαμβάνουν κουίζ, μουσικές και χορευτικές παραστάσεις, εργαστήρια, συζητήσεις και αθλητικές εκδηλώσεις.
- Δημιουργία Ανοιχτών Κοινωνικών και Πολιτιστικών Κέντρων Μεταναστών/τριών στις γειτονιές και οικονομική στήριξη για δραστηριότητες πολυπολιτισμικής εκπαίδευσης, επιμορφωτικά σεμινάρια, μαθήματα ελληνικής γλώσσας με σκοπό την επαγγελματική και κοινωνική ένταξη.
- Ευαισθητοποίηση εργοδοτών/τριών και εργαζομένων, όπως επίσης και του ευρύτερου κοινού απέναντι στο ρατσισμό και την ξενοφοβία.

Προγράμματα επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης στα στελέχη του Δήμου

Εκπαίδευση των στελεχών του Δήμου σε θέματα φύλου και πολλαπλών διακρίσεων.

Καλές Πρακτικές/Παραδείγματα

Δήμος Αθηναίων

Το Πρόγραμμα του Δήμου Αθηναίων ονομάζεται «Η Μαμά Μαθαίνει Ελληνικά» και υλοποιήθηκε πιλοτικά για πρώτη φορά το 2008, ανέπτυξε τεχνογνωσία και ανέδειξε καλές πρακτικές, με αποτέλεσμα να συνεχίζεται ως δομή. Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε με ίδιους πόρους το 2008 και το 2010 και μόνο το 2009 χρηματοδοτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης Υψηκών Τρίτων Χωρών στην Ελλάδα. Η επιτυχία του συνίσταται στο ότι είναι προσαρμοσμένο στις ανάγκες των γυναικών, εφόσον μπορούν να παρακολουθούν τα μαθήματα απερίσπαστες και παράλληλα τα παιδιά τους να απασχολούνται δημιουργικά. Αναγνωρίστηκε ως καλή πρακτική από το ευρωπαϊκό δίκτυο πόλεων CLIP. Στο πλαίσιο του προγράμματος, χορηγείται πιστοποιητικό ελληνομάθειας (επίπεδο Α2) σε συνεργασία με το αρμόδιο Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΙΔΕΚΕ). Η κάτοχος αυτού του πιστοποιητικού εξασφαλίζει άδεια παραμονής για 5 αντί για 2 χρόνια. Επιπλέον, ενέργειες που γίνονται στο πλαίσιο του προγράμματος, έχουν ως αποτέλεσμα αφενός την επαφή των μεταναστριών με τον πολιτισμό της Ελλάδας (οργανώνεται μία εκδρομή σε κάποιον αρχαιολογικό ή άλλου ενδιαφέροντος χώρο) και αφετέρου ενισχύεται η γενικότερη ένταξή τους. Το πρόγραμμα λειτούργησε το 2010 (Φεβρουάριος-Ιούνιος) σε 7 παιδικούς σταθμούς με 13 τμήματα εκμάθησης.

¹¹ http://ec.europa.eu/employment_social/fdad/cms/stopdiscrimination/?langid=el

Οι μητέρες μετανάστριες εξασφαλίζουν το χρόνο που απαιτείται για την παρακολούθηση του προγράμματος χάρη στην υποστηρικτική λειτουργία της φύλαξης των παιδιών από το αρμόδιο προσωπικό του Δήμου με άμεσο όφελος την ενίσχυση του κοινωνικού τους κεφαλαίου, ώστε να λειτουργούν καλύτερα στις σχέσεις τους με την κοινωνία και την πολιτεία, αλλά και να είναι σε θέση να παρακολουθούν την εκπαιδευτική εξέλιξη των παιδιών τους. Επισημαίνουμε ότι το συγκεκριμένο πρόγραμμα καλής πρακτικής είναι το μόνο που απευθύνεται αποκλειστικά σε μετανάστριες.

Ρότερνταμ (Ολλανδία)

RADAR (Συμβούλιο Δράσης Ενάντια των Διακρίσεων του Ρότερνταμ):

Στο Δήμο του Ρότερνταμ το 42% του πληθυσμού είναι ξένης καταγωγής. Γυναίκες μεγάλου μέρους αυτής της ομάδας έχουν τις δικές τους συγκεκριμένες ανάγκες και υποφέρουν από διπλές διακρίσεις. Συνεπώς, η πόλη εργάζεται ενεργά ώστε να ενσωματώσει τους αλλοδαπούς, και ιδιαίτερα τις γυναίκες.

Το Συμβούλιο Δράσης Ενάντια των Διακρίσεων του Ρότερνταμ ήταν ένα από τα πρώτα που δημιουργήθηκαν στην Ολλανδία το 1983. Κύριος στόχος του συμβουλίου ήταν να καταπολεμήσει όλες τις μορφές διακρίσεων, ανεξάρτητα από το αν αφορούσε θέματα ρατσισμού, εθνικότητας, θρησκείας, σεξουαλικών προτιμήσεων, ηλικίας και φύλου. Σχέδια στόχευσαν στην ενσωμάτωση γυναικών ξένης καταγωγής και αποτέλεσαν προτεραιότητα του συμβουλίου.

Ιστοσελίδα: www.radar.nl

Μόναχο (Γερμανία)

Το γραφείο της πόλης του Μονάχου για τα πολυπολιτισμικά θέματα εκπόνησε σχέδιο για την ενσωμάτωση όλων των κατοίκων της πόλης και τη δημιουργία ενός πολυπολιτισμικού αστικού πληθυσμού. Στον αστικό πληθυσμό του Μονάχου το 23% αποτελείται από κατοίκους με καταγωγή από 181 διαφορετικές χώρες, οι οποίοι/ες δεν έχουν Γερμανική υπηκοότητα. Το πρόγραμμα στοχεύει στη συμμετοχή όλων των κατοίκων της πόλης, με ισότιμο τρόπο, στις πολιτικές και κοινωνικές πτυχές της αστικής ζωής. Λαμβάνει υπόψη του τις συγκεκριμένες ανάγκες των μεταναστριών και των γυναικών ξένης καταγωγής προσφέροντάς τους ανοιχτούς χώρους συζήτησης, μαθήματα Γερμανικής γλώσσας σχεδιασμένα για τις ανάγκες τους και καταφύγια κακοποιημένων γυναικών για γυναίκες και νεαρά κορίτσια.

Ιστοσελίδα: <http://www.muenchen.de/Rathaus/soz/wohnenmigration/migration/139342/index.html>

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΩΣ ΕΡΓΟΔΟΤΗ

Άρθρο 11

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή στο ρόλο της ως εργοδότης αναγνωρίζει το δικαίωμα στην ισότητα ανδρών και γυναικών όσον αφορά σε όλες τις διαστάσεις της απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της οργάνωσης της εργασίας και των εργασιακών συνθηκών.

(2) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει το δικαίωμα εξισορρόπησης του επαγγελματικού, του κοινωνικού και του ιδιωτικού βίου και το δικαίωμα της αξιοπρέπειας και της ασφάλειας στο χώρο εργασίας.

(3) Η Υπογράφουσα Αρχή δεσμεύεται να λαμβάνει όλα τα εύλογα μέτρα, συμπεριλαμβανομένης της θετικής δράσης στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους υπέρ των ανωτέρω δικαιωμάτων.

(4) Στα μέτρα που αναφέρονται στην παράγραφο (3) συμπεριλαμβάνονται τα εξής:

(α) επανεξέταση των σχετικών πολιτικών και διαδικασιών αναλογικά με την απασχόληση στο εσωτερικό της οργάνωσής της, και της ανάπτυξης και εφαρμογής του τμήματος περί απασχόλησης του Σχεδίου Δράσης της για την Ένταξη της Ισότητας των Φύλων, με σκοπό την αντιμετώπιση των ανισοτήτων σε εύλογο χρονικό διάστημα, που, μεταξύ άλλων θα καλύπτει:

- Ισότητα αμοιβών, συμπεριλαμβανομένης της ίσης αμοιβής για εργασία ίσης αξίας
- Ρυθμίσεις για την επανεξέταση των αμοιβών, των αποζημιώσεων, των συστημάτων πληρωμής και των συντάξεων
- Μέτρα για τη διασφάλιση δίκαιων και διαφανών ευκαιριών προαγωγής και εξέλιξης σταδιοδρομίας
- Μέτρα για τη διασφάλιση ισόρροπης αντιπροσώπευσης ανδρών και γυναικών σε όλα τα επίπεδα, ιδιαίτερα για την αντιμετώπιση έλλειψης ισορροπίας σε ανώτερα διευθυντικά επίπεδα
- Μέτρα για την αντιμετώπιση τυχόν εργασιακών διακρίσεων λόγω φύλου, και την ενθάρρυνση των εργαζομένων για την αποδοχή μη-παραδοσιακής απασχόλησης
- Μέτρα για τη διασφάλιση δίκαιων προσλήψεων
- Μέτρα για τη διασφάλιση κατάλληλων, υγιεινών και ασφαλών συνθηκών εργασίας
- Διαδικασίες διαβούλευσης με τους/τις εργαζόμενους/ες και τις συνδικαλιστικές τους οργανώσεις με διασφάλιση ισόρροπης συμμετοχής ανδρών και γυναικών σε οποιοδήποτε όργανο διαβούλευσης ή διαπραγματεύσεως

(β) Καταπολέμηση της σεξουαλικής παρενόχλησης στο χώρο εργασίας μέσω ρητής δήλωσης ότι η εν λόγω συμπεριφορά είναι απαράδεκτη, υποστήριξης των θυμάτων, καθιέρωσης και εφαρμογής διαφανών πολιτικών για την αντιμετώπιση των δραστών, και ενίσχυσης της συνειδητοποίησης του ζητήματος,

(γ) Πέρασμα σε ένα εργατικό δυναμικό σε όλα τα επίπεδα του οργανισμού, το οποίο να αντανακλά την κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ποικιλομορφία του τοπικού πληθυσμού,

(δ) Υποστήριξη της εξισορρόπησης του επαγγελματικού, του κοινωνικού και του ιδιωτικού βίου μέσω:

- καθιέρωσης πολιτικών που να επιτρέπουν, ανάλογα με την περίπτωση, προσαρμογές των ωραρίων εργασίας και ρυθμίσεων για τη φροντίδα εξαρτημένων ατόμων για τους/τις εργαζόμενους/ες
- ενθάρρυνσης των ανδρών για τη λήψη γονικών αδειών για τη φροντίδα εξαρτημένων ατόμων.

Νομικό Πλαίσιο

N. 3250/2004 (ΦΕΚ 124/Α'/2004) «Μερική Απασχόληση στο Δημόσιο, τους ΟΤΑ και τα ΝΠΔΔ».

Στο προσωπικό που επιλέγεται περιλαμβάνονται: Μητέρες ανηλίκων σε ποσοστό δέκα τις εκατό (10%), γονείς με τρία παιδιά και άνω καθώς και τα παιδιά αυτών σε ποσοστό δέκα τις εκατό (10%). Με το Ν. 3454/2006 «Ενίσχυση της οικογένειας και λοιπές διατάξεις» η παραπάνω πρόβλεψη επεκτάθηκε πέρα από τους πολύτεκνους και στους γονείς με τρία παιδιά. Επίσης, προβλέπεται ότι ποσοστό μέχρι 60% από τις διάφορες κατηγορίες των ανέργων, που επωφελούνται από την πρόσληψη (α. άνεργοι/ες, άνω των τριάντα ετών, που έχουν εξαντλήσει το χρόνο της τακτικής επιδότησης ανεργίας, β. άνεργοι/ες που βρίσκονται στην τελευταία πενταετία πριν από τη συνταξιοδότησή τους, γ. άνεργοι/ες, μέχρι τριάντα ετών, εγγεγραμμένοι/ες στον ΟΑΕΔ για χρονικό διάστημα τουλάχιστον δεκαοκτώ μηνών), καλύπτεται από γυναίκες, εφόσον εκδηλωθεί αντίστοιχο ενδιαφέρον.

N. 3488/2006 (ΦΕΚ 191/Α'/2006) «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών όσον αφορά στην πρόσβαση στην απασχόληση, στην επαγγελματική εκπαίδευση και προώθηση, στους όρους και στις συνθήκες εργασίας».

Ο ανωτέρω νόμος που ενσωματώνει την Κοινοτική Οδηγία 2002/73/ΕΚ, ορίζει για πρώτη φορά τη σεξουαλική παρενόχληση, την οποία και αντιμετωπίζει ως διάκριση λόγω φύλου στο χώρο εργασίας (άρθρο 4) και ως ποινικά κολάσιμη πράξη, θεσμοθετώντας ποινές (φυλάκιση από έξι μήνες μέχρι τρία χρόνια) και χρηματική ποινή (τουλάχιστον χιλίων ευρώ) και προβλέποντας αξίωση προς αποζημίωση του θύματος (άρθρο 16). Επίσης, θεσμοθετείται η σεξουαλική παρενόχληση και ως πειθαρχικό παράπτωμα (άρθρο 16).

Στις διατάξεις του νόμου περιλαμβάνεται η απαγόρευση καταγγελίας της σχέσης εργασίας: α) για λόγους φύλου ή οικογενειακής κατάστασης, β) όταν συνιστά εκδικητική συμπεριφορά εργοδότη ή στελεχών της επιχείρησης, λόγω μη ενδοτικότητας του εργαζόμενου σε σεξουαλική ή άλλη παρενόχληση σε βάρος του, και γ) όταν γίνεται ως αντίδραση του εργοδότη εξαιτίας της μαρτυρίας ή οποιαδήποτε άλλης ενέργειας εργαζομένου ενώπιον δικαστηρίου ή άλλης αρχής (άρθρο 9).

Επίσης, καταργείται κάθε διάκριση μεταξύ ανδρών και γυναικών στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, όσον αφορά στην πρόσβαση στην απασχόληση. Ο εργοδότης δεν μπορεί να αρνηθεί την πρόσληψη γυναίκας λόγω εγκυμοσύνης ή πρόσφατου τοκετού, ενώ η εργαζόμενη που έχει λάβει άδεια μητρότητας μετά το πέρας της άδειας επιστρέφει στην εργασία της σε ισοδύναμη θέση με τους ίδιους επαγγελματικούς όρους και συνθήκες και επωφελείται από οποιαδήποτε βελτίωση των συνθηκών εργασίας. Η προστασία αυτή ισχύει και για τους εργαζόμενους γονείς που κάνουν χρήση γονικής άδειας ανατροφής παιδιού. Τυχόν λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση γυναίκας λόγω εγκυμοσύνης ή μητρότητας, ή γονέων λόγω γονικής άδειας ανατροφής ή λόγω άδειας φροντίδας παιδιού, συνιστά διάκριση λόγω φύλου (άρθρο 5).

Σε εναρμόνιση με την Οδηγία 97/80/ΕΚ «σχετικά με το βάρος της αποδείξεως σε περιπτώσεις διακριτικής μεταχείρισης λόγω φύλου», η οποία μεταφέρθηκε στο ελληνικό δίκαιο με το ΠΔ 105/2003 (ΦΕΚ 96/Α'/23-4-2003), όταν ένα πρόσωπο ισχυρίζεται ότι υφίσταται μεταχείριση που ενέχει διάκριση λόγω φύλου, και επικαλείται, ενώπιον δικαστηρίου ή άλλης αρμόδιας αρχής, γεγονότα ή στοιχεία από τα οποία πιθανολογείται άμεση ή έμμεση διάκριση λόγω φύλου, ή ότι εκδηλώθηκε σεξουαλική ή άλλη παρενόχληση, ο εγκαλούμενος φέρει το βάρος να αποδείξει ότι δεν υπήρξε παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών. Η συγκεκριμένη ρύθμιση δεν ισχύει στην περίπτωση της ποινικής διαδικασίας, προκειμένου να μη θιγεί το τεκμήριο αθωότητας του κατηγορουμένου (άρθρο 17).

Φορέας παρακολούθησης της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών ορίζεται ο Συνήγορος του Πολίτη, ο οποίος για τον ιδιωτικό τομέα θα συνεργάζεται με το Σώμα Επιθεωρητών Εργασίας (ΣΕΠΕ) (άρθρο 13).

N. 3896/2010 (ΦΕΚ 207/Α'/2010) «Εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης - Εναρμόνιση της κείμενης νομοθεσίας με την Οδηγία 2006/54/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουλίου 2006 και άλλες συναφείς διατάξεις».

Ο Νόμος 3896/2010 τροποποιεί το Νόμο 3488/2006 ρυθμίζοντας θέματα σχετικά με:

- την ισότητα των αμοιβών μεταξύ γυναικών και ανδρών
- την ίση μεταχείριση στα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης
- την ίση μεταχείριση σε σχέση με την πρόσβαση στην απασχόληση στην επαγγελματική εξέλιξη και κατάρτιση και τους όρους εργασίας
- μέτρα του εθνικού νομοθέτη για την εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης.

N. 3839/2010 (ΦΕΚ 51/Α'/2010) «Σύστημα επιλογής Προϊσταμένων οργανικών μονάδων με αντικειμενικά και αξιοκρατικά κριτήρια - Σύσταση Ειδικού Συμβουλίου Επιλογής Προϊσταμένων (ΕΙΣΕΠ) και λοιπές διατάξεις».

Με το άρθρο 4 αντικαταστάθηκε μεταξύ άλλων το άρθρο 161 με τίτλο «Εκπροσώπηση των Φύλων» (πριν το άρθρο 160 παρ. 3 του «Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων ΝΠΔΔ» (Ν. 3528/2007, ΦΕΚ/Α'/26/9.2.2007), ώστε να ορίζει ότι στα Συμβούλια των άρθρων 157, 158 και 159 ο αριθμός των μελών που ορίζονται από κάθε φύλο ανέρχεται σε ποσοστό ίσο τουλάχιστον με το ένα τρίτο (1/3) του συνόλου των μελών που ορίζονται σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, εφόσον στην οικεία υπηρεσία υπηρετεί επαρκής αριθμός υπαλλήλων που συγκεντρώνει τις νόμιμες προϋποθέσεις για ορισμό και τα μέλη που ορίζονται είναι περισσότερα από ένα (1). Τυχόν δεκαδικός αριθμός στρογγυλοποιείται στην αμέσως επόμενη ακέραιη μονάδα, εφόσον το κλάσμα είναι τουλάχιστον ίσο με μισό της μονάδας.

Ν. 3584/2007 (ΦΕΚ/Α'/2007) «Κώδικας Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων».

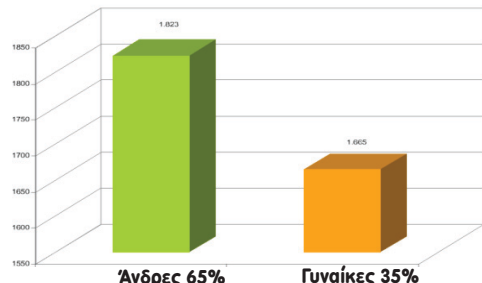
Με το άρθρο 7, παρ. 5 αναφορικά με τα υπηρεσιακά συμβούλια των ΟΤΑ ενσωματώνεται σχετική διάταξη αναφορικά με την κατ' ελάχιστο στο 1/3 συμμετοχή και των δύο φύλων σε αυτά.

Προβληματισμοί-Αναγκαιότητες

Ο Δήμος ως εργοδότης οφείλει να αναγνωρίζει το δικαίωμα στην ισότητα ανδρών και γυναικών σε όλες τις διαστάσεις της απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της οργάνωσης της εργασίας και των εργασιακών συνθηκών. Επιπλέον, οφείλει να αναγνωρίζει το δικαίωμα εξισορρόπησης του επαγγελματικού, του κοινωνικού και του ιδιωτικού βίου και το δικαίωμα της αξιοπρέπειας και της ασφάλειας στο χώρο εργασίας.

Στην Ελλάδα, αποτελεί πολύ συχνό φαινόμενο, οι Δήμοι να αποτελούν τον «μεγαλύτερο» εργοδότη μιας περιοχής. Ιδιαίτερα μετά την εφαρμογή του Προγράμματος «Καλλικράτης», οι Δήμοι που προέκυψαν αυτόματα κατέλαβαν ηγετική θέση στην κατάταξη των εργοδοτών ως προς το προσωπικό που απασχολούν. Στους νέους Δήμους, το ποσοστό απασχόλησης ανά φύλο είναι 35% για τις γυναίκες, έναντι 65% για τους άνδρες.¹²

Κατανομή θέσεων Προϊσταμένων ανά φύλο ¹³

Οι προσλήψεις, οι αμοιβές, η αξιολόγηση και οι προαγωγές καθορίζονται από ένα ενιαίο θεσμικό πλαίσιο (Κώδικας Δημοτικών Υπαλλήλων, ΑΣΕΠ κ.λπ.) και ως εκ τούτου δεν φαίνεται τυπικά να υπάρχουν παρεκκλίσεις ή στερεότυπες συμπεριφορές.

Είναι σημαντικό, όμως, να μην εναπόκεινται οι ρυθμίσεις για την ισότητα ανδρών και γυναικών στην απασχόληση, τις εργασιακές σχέσεις και την κοινωνική προστασία μόνο στον κρατικό νομοθέτη και στον κρατικό μηχανισμό.

Έχει αποδειχθεί ότι το έλλειμμα ισότητας των φύλων δεν είναι αποτέλεσμα ελλιπούς νομοθεσίας, αλλά άλλων δομικών παραγόντων, που για να καταπολεμηθούν απαιτούνται δράσεις των ίδιων των συντελεστών της παραγωγής, εν προκειμένω της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Τέλος, το πειθαρχικό δίκαιο των Δημοτικών Υπαλλήλων έχει αναφορές και προβλέπει ποινές για τη σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο εργασίας. Απαιτείται, όμως, ενεργή υποστήριξη των θυμάτων από τις αιρετές Διοικήσεις των Δήμων, καθώς και από τους συνδικαλιστικούς φορείς των εργαζομένων.

Ενδεικτικές δράσεις

Ενίσχυση, βελτίωση και επέκταση παροχών ή/και δομών

- Σύσταση Υπηρεσιακής Μονάδας «Άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής και Πολιτικών Ισότητας των Φύλων».
- Υποστήριξη της εξισορρόπησης του επαγγελματικού, του κοινωνικού και του ιδιωτικού βίου μέσω: α) καθιέρωσης πολιτικών που να επιτρέπουν, προσαρμογές των ωραρίων εργασίας και ρυθμίσεων για τη φροντίδα εξαρτημένων ατόμων για τους/τις εργαζόμενους/ες, και β) ενθάρρυνσης των ανδρών για τη λήψη γονικών αδειών για τη φροντίδα εξαρτημένων ατόμων.

¹² Οι Δήμοι σε Αριθμούς στον Καλλικράτη, ΚΕΔΚΕ-ΕΕΤΑΑ, Αθήνα 2011.

¹³ Στο ίδιο.

- Στις διαδικασίες διαβούλευσης (τυπικές ή άτυπες) με τους/τις εργαζόμενους/ες να διασφαλίζεται η ισόρροπη συμμετοχή ανδρών και γυναικών. Ειδικά στην Δημοτική Επιτροπή Διαβούλευσης ή/και στη Δημοτική Επιτροπή Ισότητας μπορεί να αποτελεί προϋπόθεση η ισόρροπη συμμετοχή αντιπροσώπων διαφορετικού φύλου από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις.

Στρατηγικές και μέτρα για την αλλαγή νοοτροπίας

- Ρητή κοινή δήλωση (εργαζομένων και Δήμου) αποδοκίμασias της σεξουαλικής παρενόχλησης στο χώρο εργασίας και υποστήριξη των θυμάτων με ένδικα ή άλλα μέσα.
- Εφαρμογή διαφανών πολιτικών για την αντιμετώπιση των δραστών, και ενίσχυσης της συνειδητοποίησης του ζητήματος.

Προγράμματα επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης στα στελέχη του Δήμου

- Επιμόρφωση δημοτικών υπαλλήλων για τις ευρωπαϊκές πολιτικές σε θέματα ισότητας περιλαμβανομένης της πολιτικής και οικονομικής/αναπτυξιακής σημασίας της παρουσίας των γυναικών σε θέσεις ευθύνης στους Δήμους.
- Πρόγραμμα πληροφόρησης/ευαισθητοποίησης συνδικαλιστικών στελεχών (ανδρών και γυναικών), προκειμένου να εντάξουν τη διάσταση του φύλου στις συνδικαλιστικές τους διεκδικήσεις.
- Επιμόρφωση δημοτικών υπαλλήλων σε ότι αφορά τη σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο εργασίας και στον έλεγχο εφαρμογής της υφιστάμενης νομοθεσίας.

Καλές Πρακτικές/Παραδείγματα

Βαχιο (Σουηδία)

Αυξάνοντας την ευαισθητοποίηση του προσωπικού του Δήμου και των εκλεγμένων αντιπροσώπων σε θέματα ισότητας φύλου στη διαχείριση προσωπικού:

Ο Δήμος Βαχιο ενθαρρύνει τους υπαλλήλους του, γυναίκες και άνδρες, να ξεκινήσουν καριέρα εντός της δημοτικής διοίκησης και με αυτό τον τρόπο διασφαλίζει ισότιμη εξέλιξη για όλους/ες και ικανό αριθμό γυναικών σε θέσεις ευθύνης. Κυρίστηκε μια ταινία στην οποία εργαζόμενοι/ες, εκλεγμένοι/ες αντιπρόσωποι, καθώς επίσης και ερασιτέχνες/τριες ηθοποιοί υποδύθηκαν ποικίλες σκηνές διακρίσεων στις οποίες οι γυναίκες ήταν συχνά τα θύματα στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Πηγή: Οδηγός ένταξης της ισότητας των φύλων σε τοπικές πολιτικές

Ιστοσελίδα: www.vaxjo.se

Βερολίνο (Γερμανία)

Καθοδήγηση για δημοτικούς/ές δημοσίους/ες υπαλλήλους:

Με τη βοήθεια του οργανισμού Ευρωπαϊκή Ακαδημία για Γυναίκες του Βερολίνου, η πόλη του Βερολίνου ανέπτυξε ένα σχέδιο για τις γυναίκες υπαλλήλους του Δήμου, ώστε να ενισχύσουν τη συμμετοχή τους στη δημοτική διοίκηση και να πάρουν προαγωγή στις υψηλότερες θέσεις.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Ακαδημία για Γυναίκες στην Πολιτική και Οικονομία (EAF-Berlin)

Ιστοσελίδα: www.eaf-berlin.de

Ρεν (Γαλλία)

Βοήθεια στις εργαζόμενες γυναίκες του Δήμου:

Το 1990 έρευνα κατέδειξε ότι στις δημοτικές υπηρεσίες, μόνο το 6% των ανώτερων στελεχών ήταν γυναίκες. Ο Δήμος ήταν ο δεύτερος μεγαλύτερος εργοδότης της πόλης και η Διοίκηση θέλησε να ενεργήσει ώστε αλλάξει την κατάσταση. Για το σκοπό αυτό, δημιουργήθηκε μια ομάδα αποτελούμενη από γυναίκες ανώτερα στελέχη του οργανισμού με επικεφαλής τον αρμόδιο αντιδήμαρχο για τις ίσες ευκαιρίες, προκειμένου διαμορφώσει προτάσεις στον τομέα της επαγγελματικής ισότητας, των συνθηκών εργασίας (αναδιοργάνωση ωραρίου), των προσλήψεων, της εκπαίδευσης και της επικοινωνίας.

Πηγή: Δήμος Ρεν

Ιστοσελίδα: <http://www.rennes.fr/accueil/action-municipale/solidarite/egalite-femmes-hommes.html>

ΑΝΑΘΕΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΑΨΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Άρθρο 12

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει ότι, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων και των υποχρεώσεων της αναφορικά με τις δημόσιες συμβάσεις, συμπεριλαμβανομένων των συμβάσεων για τη διάθεση προϊόντων, την παροχή υπηρεσιών, ή την εκτέλεση έργων, έχει ευθύνη για την προώθηση της Ισότητας ανδρών και γυναικών.

(2) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει ότι η εν λόγω ευθύνη είναι ιδιαίτερης σημασίας σε περίπτωση κατά την οποία προτείνει τη σύναψη σύμβασης με άλλο νομικό πρόσωπο για την παροχή κάποιας σημαντικής υπηρεσίας στο κοινό, για την οποία είναι εκ του νόμου υπεύθυνη η Υπογράφουσα Αρχή. Σε αυτήν την περίπτωση, η Υπογράφουσα Αρχή θα διασφαλίζει ότι το νομικό πρόσωπο στο οποίο θα ανατίθεται η σύμβαση (ανεξάρτητα από το είδος της ιδιοκτησίας) έχει τις ίδιες ευθύνες για τη διασφάλιση ή την προώθηση της ισότητας ανδρών και γυναικών με εκείνες που θα είχε η Υπογράφουσα Αρχή αν παρείχε απευθείας την υπηρεσία.

(3) Η Υπογράφουσα Αρχή δεσμεύεται περαιτέρω να εφαρμόζει, όποτε το θεωρεί σωστό, τα εξής βήματα:

(α) για κάθε σημαντική σύμβαση που προτείνει να συνάψει, θα εξετάζει τις σχετικές επιπτώσεις σχετικά με το φύλο και τις ευκαιρίες για νόμιμη προώθηση της Ισότητας των Φύλων,

(β) θα διασφαλίζει ότι στη συγγραφή συμβατικών υποχρεώσεων θα λαμβάνονται υπόψη οι στόχοι αναφορικά με την Ισότητα των Φύλων για τη σύμβαση,

(γ) θα διασφαλίζει ότι στους λοιπούς συμβατικούς όρους για τη συγκεκριμένη σύμβαση θα λαμβάνονται υπόψη και θα αντανακλώνται αυτοί οι στόχοι,

(δ) θα χρησιμοποιεί την εξουσία της στο πλαίσιο της κοινοτικής νομοθεσίας για τις δημόσιες συμβάσεις για να καθορίζει τους όρους καλής εκτέλεσης λαμβάνοντας υπόψη τις κοινωνικές αναγκαιότητες,

(ε) θα ενημερώνει το προσωπικό ή τους/τις συμβούλους της που είναι υπεύθυνοι/ες για τις κρατικές προμήθειες και τις δημόσιες συμβάσεις σχετικά με τη διάσταση της Ισότητας των Φύλων, συμπεριλαμβανομένης και της εκπαίδευσης για αυτόν το σκοπό,

(στ) θα διασφαλίζει ότι οι όροι μίας κύριας σύμβασης περιλαμβάνουν την απαίτηση για συμμόρφωση και των υπεργολάβων με τις σχετικές υποχρεώσεις για την προώθηση της Ισότητας των Φύλων.

Νομικό Πλαίσιο

Οι προμήθειες υλικών, τα έργα, οι μελέτες, οι υπηρεσίες και οι εργασίες δημοπρατούνται και εκτελούνται κυρίως με βάση τρία νομοθετήματα: τον Ενιαίο Κανονισμό Προμηθειών Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΕΚΠΟΤΑ), τον Ν. 3316/2005 (Α' 42), και το ΠΔ 28/1980 (Α' 11).

Σε Εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο, τα τελευταία χρόνια, έχει αναπτυχθεί και γίνεται προσπάθεια να θεσμοθετηθεί η έννοια της **«Κοινωνικά Υπεύθυνης Σύμβασης»**. Ως «Κοινωνικά Υπεύθυνες Δημόσιες Συμβάσεις» νοούνται οι πράξεις σύναψης συμβάσεων που λαμβάνουν υπόψη μία ή περισσότερες κοινωνικές πτυχές όπως: ευκαιρίες απασχόλησης, αξιοπρεπής εργασία, συμμόρφωση με κοινωνικά και εργασιακά δικαιώματα, κοινωνική ένταξη, ίσες ευκαιρίες, σχεδιασμός της προσβασιμότητας για όλους/ες, συνεκτίμηση των κριτηρίων αειφορίας, περιλαμβανομένων της ευρύτερης εκούσιας συμμόρφωσης με την εταιρική κοινωνική ευθύνη (ΕΚΕ), ενώ παράλληλα τηρούνται οι αρχές που εμπεριέχονται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στις Οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις. Η νομική βάση για τις δημόσιες συμβάσεις παρέχεται από τις Οδηγίες 2004/17/ΕΚ και 2004/18/ΕΚ, οι οποίες προσφέρουν το πλαίσιο για τη **συνεκτίμηση των κοινωνικών πτυχών**, υπό τον όρο ότι συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης και εφόσον τηρούνται οι αρχές της καλύτερης σχέσης ποιότητας/τιμής και της ίσης πρόσβασης για όλους τους προμηθευτές.¹⁴

Οι Κοινωνικά Υπεύθυνες Δημόσιες Συμβάσεις μπορούν να είναι ένα ισχυρό εργαλείο για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών πτυχών.

¹⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2011), Κοινωνικές Αγορές-Οδηγός για τη συνεκτίμηση κοινωνικών πτυχών στις δημοσιές συμβάσεις, Λουξεμβούργο.

Σε **εθνικό επίπεδο** επιχειρείται η σύνδεση των «Κοινωνικά Υπεύθυνων Συμβάσεων» με την προσπάθεια θεσμοθέτησης της Κοινωνικής Οικονομίας και της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας. Με πρωτοβουλία του Υπουργείου Εργασίας τέθηκε σε διαβούλευση στις 16/03/2011 το **Σχέδιο Νόμου «Θεσμοθέτηση της Κοινωνικής Οικονομίας και της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας»¹⁵** με σκοπό την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών επιχειρηματικής δράσης σε δραστηριότητες συλλογικού και κοινωνικού σκοπού, για την προαγωγή της βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης, την ενίσχυση της απασχόλησης και ένταξης ευπαθών ομάδων στην αγορά εργασίας, την προαγωγή κοινωνικών αγαθών και υπηρεσιών και την ενίσχυση συμμετοχικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών.

Στο άρθρο 3 του σχεδίου νόμου αναφέρεται: «Κοινωνικώς Υπεύθυνες Δημόσιες Συμβάσεις, είναι αυτές κατά τις οποίες οι αναθέτουσες αρχές στο στάδιο ανάθεσης λαμβάνουν υπόψη σημαντικές κοινωνικές πτυχές ως κριτήρια ανάθεσης. Ενδεικτικά ως τέτοια κριτήρια, νοούνται: α) οι ευκαιρίες απασχόλησης, β) η κοινωνική ένταξη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, γ) οι ίσες ευκαιρίες, δ) ο σχεδιασμός της προσβασιμότητας για όλους/ες, ε) η συνεκτίμηση των κριτηρίων αειφορίας περιλαμβανομένων θεμάτων ηθικού εμπορίου, και ζ) η ευρύτερη εκούσια συμμόρφωση με την εταιρική κοινωνική ευθύνη (ΕΚΕ)».

Προβληματισμοί-Αναγκαιότητες

Σημαντικό μέρος αρμοδιοτήτων, δραστηριότητας και πόρων των Δήμων αποτελεί η προμήθεια προϊόντων και υπηρεσιών και η εκτέλεση έργων για την υλοποίηση των στόχων και των λειτουργιών τους. Σε αυτή τη λειτουργία των Δήμων, εμπεριέχεται ευθύνη για την προώθηση της ισότητας ανδρών και γυναικών. Διευρύνοντας λίγο περισσότερο αυτήν την «ευθύνη» μπορούμε να μιλήσουμε για τις κοινωνικά υπεύθυνες δημόσιες συμβάσεις που επιδιώκουν να δώσουν το παράδειγμα και να επηρεάσουν την αγορά.

Προάγοντας τις κοινωνικά υπεύθυνες δημόσιες συμβάσεις, οι Δήμοι μπορούν να δώσουν στον ιδιωτικό τομέα, πραγματικά κίνητρα να αναπτύξουν κοινωνικά υπεύθυνη διαχείριση. Κάνοντας προμήθειες με σύνεση, μπορούν να προάγουν τις ευκαιρίες απασχόλησης, την αξιοπρεπή εργασία, την κοινωνική ένταξη, την προσβασιμότητα, το σχεδιασμό για όλους/ες, το ηθικό εμπόριο, και να επιδιώκουν ευρύτερη συμμόρφωση με κοινωνικά πρότυπα.

Ενδεικτικές δράσεις

Για να υποστηρίξουν τις κοινωνικές πολιτικές τους, οι Δήμοι διαθέτουν πολλούς τρόπους για να λάβουν υπόψη τις κοινωνικές πτυχές στις δημόσιες συμβάσεις. Στο Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη της Ισότητας των Φύλων που σκοπεύει να εκπονήσει ο Δήμος, λαμβάνοντας υπόψη και το ισχύον θεσμικό πλαίσιο για την ανάθεση εκτέλεσης προμηθειών/υπηρεσιών/τεχνικών έργων, μπορεί να προταθεί η διερεύνηση της δυνατότητας καταγραφής μέτρων και προδιαγραφών που ενισχύουν την «κοινωνική διάσταση» μιας σύμβασης. Ένας μη διεξοδικός κατάλογος παραδειγμάτων («ρητρών») κοινωνικών πτυχών που ενδεχομένως θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν είναι:¹⁶

Προώθηση «ευκαιριών απασχόλησης»:

- προώθηση της απασχόλησης των νέων,
- προώθηση της ισόρροπης εκπροσώπησης ανδρών και γυναικών (π.χ. εξισορρόπηση επαγγελματικής/οικογενειακής ζωής, καταπολέμηση του τομεακού και επαγγελματικού διαχωρισμού κ.λπ.),
- πολιτικές διαφορετικότητας και ευκαιρίες απασχόλησης για πρόσωπα από ομάδες που μειονεκτούν ιδιαίτερα (π.χ. μετανάστες/τριες, μειονότητες, μακροχρόνια άνεργοι/ες κ.λπ.),
- προώθηση ευκαιριών απασχόλησης για άτομα με αναπηρίες.

¹⁵ <http://www.opengov.gr/minlab/?p=1765>

¹⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2011), Κοινωνικές Αγορές-Οδηγός για τη Συνεκτίμηση Κοινωνικών Πτυχών στις Δημόσιες Συμβάσεις, Λουξεμβούργο.

Προώθηση της «αξιοπρεπούς εργασίας»:

- συμμόρφωση με βασικούς κανόνες εργασίας και αξιοπρεπής αμοιβή,
- υγεία και ασφάλεια στο χώρο εργασίας,
- πρόσβαση στην εκπαίδευση,
- ισόρροπη εκπροσώπηση ανδρών και γυναικών και αποφυγή των διακρίσεων.

Προώθηση της συμμόρφωσης με «κοινωνικά και εργασιακά δικαιώματα»:

- συμμόρφωση με εθνικούς νόμους και συλλογικές συμβάσεις,
- συμμόρφωση με την αρχή της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών, περιλαμβανομένης της αρχής της ίσης αμοιβής για εργασία ίσης αξίας, και προώθησης της ισότητας των φύλων,
- καταπολέμηση των διακρίσεων για άλλες αιτίες και δημιουργία ίσων ευκαιριών.

Υποστήριξη της «κοινωνικής ένταξης» και προώθηση των οργανισμών κοινωνικής οικονομίας, όπως:

- ίση πρόσβαση σε ευκαιρίες σύναψης συμβάσεων σε κοινωνικές επιχειρήσεις και μη κερδοσκοπικές οργανώσεις,
- ενίσχυση σχεδίων δράσεων στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας για τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης. Ενίσχυση οικονομικών δραστηριοτήτων κοινωνικού χαρακτήρα, όπως για παράδειγμα η σύσταση Κοινωνικών Συνεταιρισμών που αφορούν στην επιχειρηματική δραστηριότητα ευάλωτων κοινωνικά ομάδων.

Προώθηση της «προσβασιμότητας και του σχεδιασμού για όλους/ες», όπως υποχρεωτικές διατάξεις σε τεχνικές προδιαγραφές για να εξασφαλιστεί η πρόσβαση των ατόμων με αναπηρίες.

Επιδίωξη της επίτευξης ευρύτερης εκούσιας δέσμευσης για την «εταιρική κοινωνική ευθύνη». Για παράδειγμα, θα μπορούσε να επιδιωχθεί η προώθηση του Σχεδίου Δράσης για την Ένταξη της Ισότητας των Φύλων μέσα από τους δικτυακούς τόπους ή τα προγράμματα επικοινωνίας των αναδόχων/συμβαλλομένων των Δήμων.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΑΡΟΧΟΥ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Άρθρο 13-Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει το δικαίωμα στην εκπαίδευση για όλους και όλες και περαιτέρω αναγνωρίζει το δικαίωμα πρόσβασης για το σύνολο της επαγγελματικής και της συνεχούς κατάρτισης. Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει το ζωτικό ρόλο της εκπαίδευσης, σε όλα τα στάδια του βίου, στην εξασφάλιση ουσιαστικής ισότητας ευκαιριών, στην παροχή επαγγελματικών δεξιοτήτων και στην απελευθέρωση νέων δυνατοτήτων για την επαγγελματική και τη συνεχή ανάπτυξη.

(2) Η Υπογράφουσα Αρχή αναλαμβάνει, μέσα στο φάσμα των αρμοδιοτήτων της, να διασφαλίζει ή να προωθεί την επί ίσοις όροις πρόσβαση στην εκπαίδευση και στην επαγγελματική και συνεχή κατάρτιση ανδρών και γυναικών, αγοριών και κοριτσιών.

(3) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει την ανάγκη εξάλειψης τυχόν στερεότυπων ιδεών για τους ρόλους των ανδρών και των γυναικών σε όλες τις μορφές της εκπαίδευσης. Για να το επιτύχει αυτό, αναλαμβάνει να διεκπεραιώσει ή να προωθήσει, ανάλογα με την περίπτωση, τα εξής μέτρα:

- Την αναθεώρηση των εκπαιδευτικών υλικών, του σχολείου και των λοιπών εκπαιδευτικών προγραμμάτων και μεθόδων διδασκαλίας, ώστε να διασφαλίζεται ότι καταπολεμούν τις στερεότυπες νοοτροπίες και πρακτικές
- Την ανάληψη ειδικών δράσεων για την ενθάρρυνση μη παραδοσιακών επιλογών σταδιοδρομίας
- Την ειδική συμπερίληψη σε μαθήματα αγωγής του πολίτη, στοιχείων που υπογραμμίζουν τη σημασία της ίσης συμμετοχής ανδρών και γυναικών στις δημοκρατικές διαδικασίες.

(4) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει ότι ο τρόπος διοίκησης των σχολείων και των λοιπών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων λειτουργεί ως καθοριστικό πρότυπο για τα παιδιά και τους/τις νέους/ες. Αναλαμβάνει συνεπώς να προωθεί την ισότιμη εκπροσώπηση ανδρών και γυναικών σε όλα τα επίπεδα σχολικής διοίκησης.

Νομικό Πλαίσιο

Ν. 3852/2010 (ΦΕΚ 87/Α'/2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα Καλλικράτης».

Με την εφαρμογή του Ν. 3852/2010 (άρθρο 94) οι Δήμοι καθίστανται αρμόδιοι, κυρίως, για την εκπόνηση και εκτέλεση προγραμμάτων διά βίου μάθησης στο πλαίσιο του αντίστοιχου εθνικού και περιφερειακού σχεδιασμού, για τη στέγαση των δημόσιων σχολικών μονάδων, για θέματα σχετικά με τη λειτουργία των σχολείων, τη μεταφορά των μαθητών /τριών, την οργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων για μαθητές /τριες, την κατανομή πιστώσεων στις Σχολικές Επιτροπές για την επισκευή και συντήρηση σχολικών κτιρίων, τον καθορισμό κοινωφελούς χρήσης σχολικών κτιρίων σε περίπτωση παύσης της λειτουργίας τους, καθώς και το διορισμό διοικήσεων ιδρυμάτων που χορηγούν υποτροφίες.

Προβληματισμοί-Αναγκαιότητες

Η εκπαίδευση είναι ένα δημόσιο, κοινωνικό αγαθό, η απόκτηση του οποίου βελτιώνει τη δυνατότητα του ατόμου να διεκδικήσει άλλους κοινωνικούς «πόρους», όπως απασχόληση, οικονομική άνεση, κοινωνικό κύρος κ.λπ. Η έλλειψη επαρκούς εκπαίδευσης και κατάρτισης, κατά συνέπεια, αυξάνει τις πιθανότητες κοινωνικού αποκλεισμού.

Όλες οι μορφές σχολικής αποτυχίας, όπως η ελλιπής φοίτηση, η υποεπίδοση ή η μαθητική «διαρροή», συσχετίζονται, άμεσα ή έμμεσα, με τον παράγοντα του φύλου.

Το αδιαμφισβήτητο δικαίωμα για ίση πρόσβαση όλων στην εκπαίδευση, στη δια βίου μάθηση και στην επαγγελματική κατάρτιση είναι απαραίτητο να συνδυάζεται με την εξάλειψη τυχόν στερεότυπων ιδεών για τους ρόλους των ανδρών και των γυναικών.

Ο στόχος των δράσεων ισότητας στην εκπαίδευση έχει αυξημένη σημασία, γιατί μέσω αυτής διαμορφώνονται κοινωνικοί ρόλοι και καλλιεργούνται στερεότυπα. Η καταπολέμηση των στερεότυπων αντιλήψεων για το ρόλο των φύλων ξεκινά από την οικογένεια και την εκπαιδευτική διαδικασία ήδη από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Σε αυτήν τη σφαίρα ανήκουν και αναπτύσσονται τα φαινόμενα της βίας.

Έχει, επίσης, διαπιστωθεί ότι ο έμφυλος επαγγελματικός διαχωρισμός έχει άμεση σχέση και με τις εκπαιδευτικές επιλογές των ανδρών και των γυναικών. Μολονότι το εκπαιδευτικό επίπεδο γυναικών και ανδρών έχει σχεδόν εξισωθεί, οι διαφορετικές εκπαιδευτικές επιλογές των δύο φύλων ως προς τον τύπο της εκπαίδευσης ή της ειδίκευσης επηρεάζουν άμεσα και τις επαγγελματικές τους επιλογές, με αποτέλεσμα ο επαγγελματικός προσανατολισμός να έχει ζωτική σημασία για τη διαιώνιση ή όχι του έμφυλου επαγγελματικού χάσματος.

Ενδεικτικές δράσεις

Ενίσχυση, βελτίωση και επέκταση παροχών ή/και δομών

- Υπηρεσίες υποστήριξης μαθητών/τριών με μαθησιακά προβλήματα και προβλήματα λόγου και ομιλίας.
- Ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων στα σχολεία, αντισταθμιστικά των έμφυλων στερεοτύπων (π.χ. εξοικείωση των αγοριών με υπηρεσίες φροντίδας παιδιών μέσω κατάλληλων παιχνιδιών και δραστηριοτήτων κ.λπ.).
- Υποστήριξη φοιτητριών και σπουδαστριών στο πλαίσιο της πρακτικής τους άσκησης σε τομείς εκπαίδευσης ή κατάρτισης που υπο-εκπροσωπούνται.
- Επιμόρφωση μεταναστριών και γυναικών που ανήκουν σε ειδικές πολιτισμικές/μειονοτικές ομάδες, ώστε να ωφεληθούν σε ατομικό επίπεδο και να υπάρξει πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα στο περιβάλλον τους.
- Υπηρεσίες φύλαξης παιδιών για γυναίκες που επιθυμούν να συνεχίσουν την εκπαίδευση.
- Ανάπτυξη στο διαδίκτυο εφαρμογών ενημέρωσης υποστήριξης των αναγκών των γυναικών και των οικογενειών τους (υπηρεσίες φροντίδας παιδιών, ηλικιωμένων και εξαρτώμενων ατόμων).

Στρατηγικές και μέτρα για την αλλαγή νοοτροπίας

- Υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων για παιδιά και νέους/ες, που θα καταπολεμούν τις στερεότυπες νοοτροπίες και πρακτικές.
- Πρόγραμμα ενθάρρυνσης των κοριτσιών για αυξημένη συμμετοχή στην τεχνική εκπαίδευση και στη χρήση νέων τεχνολογιών.
- Πρόγραμμα ενημέρωσης αγοριών και κοριτσιών για την επιλογή μη ανδρικών και γυναικείων επαγγελμάτων αντίστοιχα.
- Εκστρατεία σε σχολεία για την προαγωγή της πολιτισμικής συνύπαρξης και την καταπολέμηση του αναλφαριθμητισμού σε συγκεκριμένες ομάδες.
- Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης εκπαιδευτικών, μαθητών/τριών και γονιών σε θέματα ισότητας φύλων και εκπαίδευση.
- Ανάπτυξη προγραμμάτων ενημέρωσης για τη διάσταση του φύλου στο βοηθητικό προσωπικό των σχολικών κοινοτήτων (επιστάτες, προσωπικό καθαριότητας κ.λπ.).
- Οργάνωση Σχολών Γονέων με θεματολογία την ισότητα των φύλων και την εξάλειψη των στερεοτύπων και διακρίσεων μέσα στην οικογένεια.
- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση καθηγητών/τριών και μαθητών/τριών για τα ζητήματα που προκύπτουν στο ψηφιακό περιβάλλον σχετικά με τη σεξιστική κουλτούρα του κυβερνοχώρου, που αφορούν στην ιδιωτικότητα, τη σεξουαλική κακοποίηση μέσω του διαδικτύου και την ψηφιακή πορνογραφία.

Προγράμματα επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης στα στελέχη του Δήμου

Υλοποίηση προγραμμάτων επιμόρφωσης των στελεχών, με θεματολογίες που υπογραμμίζουν τη σχέση φύλου και εκπαίδευσης και καταπολεμούν τις στερεότυπες νοοτροπίες και πρακτικές.

Δημιουργία δικτύων και ανάπτυξη συνεργασιών με την κοινωνία των πολιτών

Συμμετοχή των συλλόγων γυναικών, ΜΚΟ, οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών για την ανάπτυξη πολυεπίπεδων δράσεων που αφορούν στην εκπαίδευση και τη συμμετοχή της στη δημιουργία ή όχι έμφυλων στερεοτύπων.

Ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων

Πρωώθηση ισόρροπης εκπροσώπησης ανδρών και γυναικών σε όλα τα επίπεδα σχολικής διοίκησης και διακυβέρνησης (π.χ. Σχολικές Επιτροπές).

Καλές Πρακτικές/Παραδείγματα

Γαβλε (Σουηδία)

Εκπαίδευση στην ισότητα όσο το δυνατόν νωρίτερα:

Ο Δήμος Gavle ίδρυσε έναν παιδικό σταθμό για παιδιά ηλικίας ενός έως έξι ετών και όρισε την ισότητα των φύλων ως έναν από τους εκπαιδευτικούς στόχους. Κάθε παιδί πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μεμονωμένο άτομο όχι μέσα από φυλετικά στερεότυπα, καθώς επίσης και να μπορεί να αναπτύξει τις δικές του ικανότητες. Το παιδί πρέπει να ενθαρρύνεται να ξεπερνά τα δυνατά και αδύνατα σημεία που παραδοσιακά συνδέονται με το κάθε φύλο, ενώ ταυτόχρονα μαθαίνει να είναι υπερήφανο για το φύλο στο οποίο ανήκει. Το προσωπικό δημιούργησε μια ταινία για το πώς να λειτουργήσουν ανάλογες δομές προς την ισότητα των φύλων.

Ιστοσελίδα: <http://www.gavle.se/Utbildning--barnomsorg/Forskola/>

Βιέννη (Αυστρία)

Εκπαίδευση Επικεντρωμένη στα Φύλα:

Το 1999 δημιουργήθηκε ένα ειδικό νηπιαγωγείο, στο οποίο δόθηκε έμφαση στην ευαισθητοποίηση για την ισότητα των φύλων κατά την εκπαιδευτική διαδικασία των μικρών παιδιών. Εξαιτίας της αναπάντεχης επιτυχίας αυτού του μοντέλου –η αξιολόγηση επέφερε θετικά αποτελέσματα– σχέδια βρίσκονται σε εξέλιξη για την εφαρμογή αυτού του μοντέλου σε άλλες δομές φροντίδας παιδιών και σχολεία, επικεντρώνοντας και σε άλλα σημαντικά θέματα της ευαισθητοποιημένης σε θέματα φύλων διδασκαλίας.

Πηγή: Τμήμα Γυναικών του Δήμου Βιέννης

Ιστοσελίδα: <http://www.wien.gv.at/menschen/frauen/>

Άρθρο 14-Υγεία

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει το δικαίωμα όλων να απολαμβάνουν υψηλό επίπεδο φυσικής και ψυχικής υγείας, και υπογραμμίζει ότι η πρόσβαση σε καλής ποιότητας ιατρική φροντίδα και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, καθώς και σε προληπτική υγειονομική φροντίδα για άνδρες και γυναίκες είναι ουσιώδης για την υλοποίηση του εν λόγω δικαιώματος.

(2) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει ότι για τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών για άνδρες και γυναίκες στην πρόσβαση στον τομέα της υγείας και σε ιατροφαρμακευτικές υπηρεσίες, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και οι διαφορετικές τους ανάγκες. Αναγνωρίζεται περαιτέρω, ότι οι ανάγκες αυτές δεν προκύπτουν μόνο από βιολογικές διαφορές, αλλά και από διαφορές στις συνθήκες διαβίωσης και εργασίας, καθώς και από στερεότυπες νοοτροπίες και αντιλήψεις.

(3) Η Υπογράφουσα Αρχή δεσμεύεται να λαμβάνει όλα τα εύλογα μέτρα, μέσα στο φάσμα των αρμοδιοτήτων της, για να προωθεί και να διασφαλίζει τα ανώτερα επίπεδα καλής υγείας για τους πολίτες της. Για το σκοπό αυτόν, η Υπογράφουσα Αρχή αναλαμβάνει να διεκπεραιώσει ή να προωθήσει, ανάλογα με την περίπτωση, τα εξής μέτρα:

- Ενσωμάτωση μιας προσέγγισης με βάση το φύλο, όσον αφορά στο σχεδιασμό, τη διάθεση των πόρων και την παροχή των ιατρικών και φαρμακευτικών υπηρεσιών
- Διασφάλιση ότι οι δραστηριότητες που προάγουν την υγεία, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αποσκοπούν στην εφαρμογή ενός υγιεινού διαιτολογίου και στην επισήμανση της σημασίας της άσκησης, περιλαμβάνουν την αναγνώριση των διαφορετικών αναγκών ανδρών και γυναικών
- Διασφάλιση ότι οι εργαζόμενοι/ες στον τομέα της υγείας, συμπεριλαμβανομένων όσων απασχολούνται στην προαγωγή της υγείας, αναγνωρίζουν τους τρόπους κατά τους οποίους το φύλο επιδρά στην ιατροφαρμακευτική φροντίδα, και λαμβάνουν υπόψη τις διαφορετικές εμπειρίες ανδρών και γυναικών
- Διασφάλιση ότι άνδρες και γυναίκες έχουν πρόσβαση στην κατάλληλη πληροφόρηση για την υγεία.

Νομικό πλαίσιο

N. 3463/2006 (ΦΕΚ 114/Α'/2006) «Κύρωση Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων».

Στις αρμοδιότητες των Δήμων (Άρθρο 75) περιλαμβάνονται: η εφαρμογή πολιτικών ή η συμμετοχή σε δράσεις και προγράμματα, που στοχεύουν στη μέριμνα, υποστήριξη και φροντίδα ευπαθών κοινωνικών ομάδων με την παροχή υπηρεσιών υγείας και την προαγωγή ψυχικής υγείας, όπως δημιουργία δημοτικών και κοινοτικών ιατρείων, κέντρων αγωγής υγείας κ.λπ.

N. 3852/2010 (ΦΕΚ 87/Α'/2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα Καλλικράτης».

Στις αρμοδιότητες των Δήμων (Άρθρο 94) περιλαμβάνονται:

Η υλοποίηση: α) προγραμμάτων δημόσιας υγιεινής που οργανώνονται από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης ή από άλλα Υπουργεία, το κόστος των οποίων βαρύνει απευθείας τον προϋπολογισμό του αντίστοιχου Υπουργείου, β) εκτάκτων προγραμμάτων δημόσιας υγείας, τα οποία εκτελούνται με έκτακτη χρηματοδότηση, και γ) προγραμμάτων δημόσιας υγείας που χρηματοδοτούνται από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η πληροφόρηση των δημοτών και δημοτισσών για θέματα δημόσιας υγείας.

Η οργάνωση αυτοτελώς ή σε συνεργασία με τις αντίστοιχες περιφερειακές υπηρεσίες ειδικών προγραμμάτων για την προστασία και προαγωγή της Δημόσιας Υγείας στην περιοχή αρμοδιότητάς τους, κατά τις ρυθμίσεις της παρ. 7 του άρθρου 14 του **N. 3172/2003 (ΦΕΚ 197 Α')**.

Επιπλέον, μεταβιβάζονται στους Δήμους αρμοδιότητες που ασκούνται από τις ΔΥΠΕ περιλαμβανομένων και αρμοδιοτήτων των Μονάδων Πρωτοβάθμιας Υγείας (ΜΠΥ), καθώς και αρμοδιότητες τοπικού χαρακτήρα του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Προβληματισμοί-Αναγκαιότητες

Ορίζοντας την υγεία ως την ικανότητα του οργανισμού να προσαρμόζεται και να ευημερεί σε αντίξοες περιβαλλοντικές και κοινωνικές συνθήκες (WHO) γίνεται αντιληπτό ότι εξαρτάται από το οικονομικό, κοινωνικό, και πολιτικό σύστημα μέσα στο οποίο ζούμε. Ως θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα η κατάκτηση και η κατοχύρωση της υγείας για όλους/ες αντανάκλα το κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό και πολιτισμικό επίπεδο της κοινωνίας.¹⁷

Η οικονομική και κοινωνική θέση των γυναικών κατά μέσο όρο είναι υποδεέστερη των ανδρών, καθώς πολλές γυναίκες εξαρτώνται οικονομικά από τους άνδρες ή από τις ελλιπέστερες κοινωνικές παροχές και πλήττονται συχνότερα από τη φτώχεια. Οι συνθήκες αυτές περιορίζουν τις επιλογές για δραστική και αποτελεσματική ανάληψη υγιεινών τρόπων ζωής με αποτέλεσμα να επέρχονται δυσμενείς επιπτώσεις στην υγεία τους.

Οι γυναίκες αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα υγείας τόσο λόγω της αναπαραγωγικής τους λειτουργίας, όσο και λόγω της όξυνσης των φαινομένων σωματικής βίας σε βάρος τους με τη μορφή της ενδοοικογενειακής βίας. Η ανάπτυξη δομών με στόχο την προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων σωματικής ακεραιότητας και αξιοπρέπειας καθώς επίσης και η αρωγή των γυναικών που είναι θύματα βίας αποτελεί προϋπόθεση για την ισότιμη κοινωνικοοικονομική ένταξή τους.

Ενδεικτικές δράσεις

Ενίσχυση, βελτίωση και επέκταση παροχών ή/και δομών

- Προσανατολισμός των δημοτικών ιατρικών μονάδων προς την κατεύθυνση αντιμετώπισης των προβλημάτων των γυναικών σε πιο εξειδικευμένο επίπεδο.
- Δωρεάν τακτική εξέταση Μαστογραφίας, Κλινικής Εξέτασης και Υπερηχογραφήματος μαστού καθώς και Test-Pap για όλο το γυναικείο πληθυσμό στον Δήμο.
- Προγράμματα εκπαίδευσης γυναικών, ώστε να πραγματοποιούν σωστά την αυτοψηλάφηση μαστού.
- Το εμβόλιο κατά του τραχήλου της μήτρας να γίνεται δωρεάν σε πανελλαδικό επίπεδο και για όλες τις γυναίκες.
- Δωρεάν προγράμματα μέτρησης της οστεοπόρωσης στις γυναίκες ηλικίας πάνω από 45 χρόνων. Επέκταση του προγράμματος ελέγχου οστεοπόρωσης και σε όλες τις γυναίκες που εμφανίζουν κλιμακτηριακή φάση ανεξαρτήτως ηλικίας.
- Σχεδιασμό και εφαρμογή πολιτικών υγείας και φροντίδας και στο επίπεδο των δομών της τοπικής αυτοδιοίκησης (υπηρεσίες για βρέφη, παιδιά, ηλικιωμένους, γυναίκες θύματα βίας, αναβάθμιση των ΚΑΠΗ κ.λπ.).
- Λειτουργία υπηρεσιών Υγείας Εφήβων, που θα προσανατολίζει τη δραστηριότητά του στην παροχή συμβουλών κυρίως σε έφηβες και νεαρές γυναίκες, και σε ζευγάρια εφήβων, σε θέματα σχετικά με την ανάπτυξη, τη σεξουαλική αγωγή, τον οικογενειακό προγραμματισμό και, γενικότερα, τη διασφάλιση της σωματικής και ψυχικής υγείας.
- Ενίσχυση και ενδυνάμωση γυναικών-φορέων χρόνιων παθήσεων, με αυξημένες οικογενειακές υποχρεώσεις.
- Αναβάθμιση των δημοτικών μαιευτηρίων και δημιουργία νέων.
- Παροχή ιατρικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών ειδικά σε γυναίκες απομακρυσμένων περιοχών μέσω κινητών μονάδων υποστήριξης.
- Τηλεματικές υπηρεσίες άμεσης βοήθειας σε περιπτώσεις γυναικών σε κατάσταση κίνδυνου της ζωής τους και της σωματικής τους ακεραιότητας, βία-κακοποίηση.

¹⁷ Medical Women's International Association, (2002) *Training Manual for Gender Mainstreaming in Health*, text at: mwia.webtop.de/mddload.htm?id=2037

- Ειδικές δικτυακές πύλες και ψηφιακό περιεχόμενο για την υγεία των γυναικών, με σκοπό: α) την υποστήριξη των γυναικών σε σχέση με την «κοινωνική» ευθύνη που επωμίζονται από την κατανομή των έμφυλων ρόλων για τη φροντίδα ασθενών και εξαρτώμενων ατόμων, β) την αντιμετώπιση ειδικών προβλημάτων υγείας των γυναικών ανά ηλικιακή ομάδα, γ) την ενημέρωση – πρόληψη – πληροφόρηση για τις παρεχόμενες υπηρεσίες.

Στρατηγικές και μέτρα για την αλλαγή νοοτροπίας

- Προγράμματα ενημέρωσης για τη συμβολή της σωματικής άσκησης στην πρόληψη και τον έλεγχο της οστεοπόρωσης, καθώς και εφαρμογή προγραμμάτων φυσικής δραστηριότητας με ευθύνη του Δήμου.
- Εκστρατείες ενημέρωσης/ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης σχετικά με τα αναπαραγωγικά δικαιώματα των γυναικών και τη σημασία της αντισύλληψης και του οικογενειακού προγραμματισμού.
- Συνεχή ενημέρωση και πληροφόρηση του γυναικείου πληθυσμού για την πρόληψη, αξιοποιώντας τις υπηρεσίες του Δήμου.

Προγράμματα επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης στα στελέχη του Δήμου

- Υλοποίηση προγραμμάτων επιμόρφωσης των στελεχών για τη σχέση φύλου και υγείας, την ευαισθητοποίησή τους, αλλά και την ανάπτυξη των ικανοτήτων τους στην ανάληψη απαραίτητων μέτρων, όπως: κινητές μονάδες, «ανοιχτή πόρτα» για την υγεία των γυναικών κ.ά.
- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού (ανδρών και γυναικών) των δημοτικών μονάδων υγείας σε όλα τα θέματα και με την οπτική του φύλου.

Δημιουργία δικτύων και ανάπτυξη συνεργασιών με την κοινωνία των πολιτών

- Δημιουργία δημοτικού δικτύου παροχής ιατρικών συμβουλών και μεθόδων πρόληψης.
- Συμμετοχή των εκπροσώπων των αυτοδημιούργητων συλλόγων ασθενών με χρόνια νοσήματα (καρκινοπαθείς, νεφροπαθείς κ.λπ.) στη συζήτηση για τις παρεχόμενες υπηρεσίες του δημοτικού συστήματος υγείας.

Ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων

Προώθηση ισόρροπης εκπροσώπησης ανδρών και γυναικών σε όλα τα επίπεδα της διοίκησης που ασχολούνται με θέματα υγείας.

Καλές Πρακτικές/Παραδείγματα

Σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες (π.χ. Ολλανδία) έχουν λειτουργήσει Κέντρα Υγείας Γυναικών/Εφήβων ανεξάρτητα από τα συνήθη Κέντρα Υγείας ή τα Νοσοκομεία, με ομάδα στόχο τις νεαρές έφηβες (ή και έφηβους), που παρέχουν υποστήριξη σε συνεργασία με τις ανάλογες, κατά περίπτωση, ιατρικές υπηρεσίες.

Επίσης, έχει δοκιμαστεί ως καλή πρακτική η πρόνοια για τη φροντίδα των παιδιών κατά τη διάρκεια της επίσκεψης ή της περίθαλψης εργαζόμενων γονέων στα μεγάλα νοσοκομεία. Σε άλλες χώρες έχουν δοκιμαστεί πρακτικές κατάρτισης άνεργων γυναικών (χωρίς να αποκλείονται και άνδρες), συνήθως μεγάλης ηλικίας, σε δραστηριότητες κοινοτικής φροντίδας.

Φιλανδία

Στη Φιλανδία οι Δήμοι είναι υπεύθυνοι για τη βασική φροντίδα υγείας. Οι υγειονομικές υπηρεσίες είναι προσβάσιμες σε όλους τους/τις πολίτες. Ως παράδειγμα ένταξης της διάστασης του φύλου είναι η πραγματοποίηση μαστογραφίας για την καταπολέμηση καρκίνου του μαστού για όλες τις ηλικίες. Σύμφωνα με το νόμο, γυναίκες ηλικίας 55-59 ετών έχουν δικαίωμα σε αυτήν την έρευνα. Μερικοί Δήμοι ξεκινούν από χαμηλότερες ηλικίες. Η έρευνα του τραχήλου της μήτρας για την καταπολέμηση του καρκίνου πραγματοποιείται για γυναίκες 30-60 ετών. Αυτές οι υπηρεσίες είναι δωρεάν για τους/τις πολίτες.

Πηγή: Ένωση Φιλανδικών Επαρχιών και Τοπικές Αρχές

Ιστοσελίδα: www.kunnat.net

Άρθρο 15-Κοινωνική Περιθάλαψη και Υπηρεσίες

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει ότι ο καθένας και η καθεμία έχει το δικαίωμα πρόσβασης στις απαραίτητες κοινωνικές υπηρεσίες και πρέπει να μπορεί να επωφεληθεί από την κοινωνική πρόνοια σε περίπτωση ανάγκης.

(2) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει ότι άνδρες και γυναίκες έχουν διαφορετικές ανάγκες, οι οποίες μπορεί να προκύπτουν από διαφορές στην κοινωνική και οικονομική τους κατάσταση ή και άλλους παράγοντες. Για να διασφαλίσει ότι άνδρες και γυναίκες θα έχουν πρόσβαση επί ίσους όρους στην κοινωνική πρόνοια και στις κοινωνικές υπηρεσίες, η Υπογράφουσα Αρχή θα λαμβάνει όλα τα εύλογα μέτρα για:

- Ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου, όσον αφορά στο σχεδιασμό, τη διάθεση των πόρων και την παροχή των κοινωνικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας
- Διασφάλιση ότι οι εμπλεκόμενοι/ες στη διάθεση των κοινωνικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας αναγνωρίζουν τους τρόπους κατά τους οποίους το φύλο επηρεάζει αυτές τις υπηρεσίες, και λαμβάνουν υπόψη τις διαφορετικές εμπειρίες ανδρών και γυναικών.

Νομικό πλαίσιο

N. 3463/2006 (ΦΕΚ 114/Α'/2006) «Κύρωση Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων».

Στις αρμοδιότητες των Δήμων (Άρθρο 75) περιλαμβάνονται η εφαρμογή πολιτικών ή η συμμετοχή σε δράσεις και προγράμματα, που στοχεύουν στη μέριμνα, υποστήριξη και φροντίδα ευπαθών κοινωνικών ομάδων με την παροχή υπηρεσιών υγείας και την προαγωγή ψυχικής υγείας, όπως δημιουργία δημοτικών και κοινοτικών ιατρείων, κέντρων αγωγής υγείας, υποστήριξης και αποκατάστασης ατόμων με αναπηρία, κέντρων ψυχικής υγείας, συμβουλευτικής στήριξης των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας και βίας κατά συνοικούντων προσώπων και κέντρων πρόληψης κατά εξαρτησιογόνων ουσιών.

Προβληματισμοί-Αναγκαιότητες

Η άτυπη απασχόληση και οι χαμηλού κύρους εργασίες, που πλήττουν κυρίως τις γυναίκες, αυξάνουν την αστάθεια και την ανασφάλεια και υψώνουν εμπόδια στην πρόσβασή τους σε υπηρεσίες πρόνοιας. Για το λόγο αυτό, είναι απαραίτητο οι υπηρεσίες προς τη χρήστρια και το χρήστη να προσανατολιστούν με βάση τις ανάγκες τους, παρέχοντας περισσότερες δυνατότητες. Παράλληλα, απαιτείται να βελτιωθεί η πρόσβαση στα κοινωνικά δικαιώματα ιδιαίτερα των μειονεκτούντων ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των ανύπαντρων μητέρων, των γυναικών με αναπηρία, των γυναικών θυμάτων βίας, των μεταναστριών, των γυναικών που ανήκουν σε μειονότητες, των γυναικών με χαμηλά επαγγελματικά προσόντα και των ηλικιωμένων. Αυτές οι ευάλωτες ομάδες διατρέχουν το μεγαλύτερο κίνδυνο φτώχειας, σε μια εποχή κατά την οποία η ανάγκη για υπηρεσίες γίνεται ολοένα και πιο εξελιγμένη και περίπλοκη.

Σημαντικό, επίσης, είναι να διασφαλιστεί η καθολικότητα και η διαθεσιμότητα προσβάσιμων, οικονομικά προσιτών και υψηλού επιπέδου υπηρεσιών και η ισότιμη πρόσβαση όλων των πολιτών στις κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφελείας ανεξάρτητα από το φύλο, το εισόδημα ή τις οικονομικές εισφορές.

Κατά το σχεδιασμό και την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών πρέπει να χρησιμοποιούνται στρατηγικές καταπολέμησης των πολλαπλών διακρίσεων λαμβάνοντας υπόψη τις εξειδικευμένες, ως προς το φύλο, υπηρεσίες.

Η αξιολόγηση των προτεινόμενων κοινωνικών δράσεων από την άποψη της ισότητας των φύλων πρέπει να αποτελεί μια τακτική και διαφανή διαδικασία με απτά αποτελέσματα, και να περιλαμβάνεται η συνεκτίμηση της ισότητας των φύλων κατά την κατάρτιση του προϋπολογισμού όλων των δράσεων του Δήμου στο συγκεκριμένο τομέα.

Ένας άλλος παράγοντας που αξίζει να σημειωθεί είναι ότι η μέριμνα και οι κοινωνικές υπηρεσίες γενικότερα αποτελούν έναν τομέα ανάπτυξης για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης τόσο για τις γυναίκες όσο και για τους άνδρες. Η επέκταση των κοινωνικών υπηρεσιών αποτέλεσε την κινητήρι δύναμη για την προσέλκυση περισσότερων γυναικών στην αγορά εργασίας, σύμφωνα με την έρευνα εργατικού δυναμικού του 2008, όπου καταδεικνύεται ότι το 79% του εργατικού δυναμικού στις υπηρεσίες υγείας, το 81% στις υπηρεσίες φροντίδας κατ' οίκον και το 83% στις δραστηριότητες κοινωνικής μέριμνας χωρίς παροχή καταλύματος ήταν γυναίκες. Ο διαχωρισμός με βάση το φύλο στις κοινωνικές υπηρεσίες, τόσο ο τομεακός όσο και ο επαγγελματικός, έχει αρνητικό αντίκτυπο στις συνθήκες εργασίας και στα επίπεδα μισθών των εργαζομένων που είναι κυρίως γυναίκες.

Ενδεικτικές δράσεις

Ενίσχυση, βελτίωση και επέκταση παροχών ή/και δομών

- Σύσταση «Μονάδας Άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής και Πολιτικών Ισότητας των Φύλων» στους Δήμους.
- Εκπόνηση και περιοδική αναπροσαρμογή ενός «Συμφώνου Κοινωνικής Πολιτικής» που θα αποτελείται από:
 - Εναλλακτικές προτάσεις για την αποστολή και το όραμα των αυτοδιοικητικών δομών, των δομών των ΜΚΟ και των δράσεων πολιτικής κοινωνικής φροντίδας σε επίπεδο Δήμου.
 - Εναλλακτικά σχέδια χρηματοδότησης (αναλογία αναδιανομής-ανταποδοτικότητας, πηγές κ.λπ.) για κάθε σενάριο.

Στρατηγικές και μέτρα για την αλλαγή νοοτροπίας

Ενημέρωση των πολιτών του Δήμου για τις νέες υπηρεσίες του.

Προγράμματα επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης στα στελέχη του Δήμου

Υλοποίηση προγραμμάτων επιμόρφωσης των στελεχών στις νέες απαιτήσεις που προκύπτουν από τη δημιουργία της «Μονάδας Άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής και Πολιτικών Ισότητας των Φύλων»

Δημιουργία δικτύων και ανάπτυξη συνεργασιών με την κοινωνία των πολιτών

- Προδιαγραφές και προτάσεις συνέργειας και δικτύωσης φορέων άσκησης πολιτικής κοινωνικής φροντίδας, όπως οι κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου, οι Δημοτικοί φορείς, οι ΜΚΟ, οι κρατικές υπηρεσίες, τα αντιπροσωπευτικά σώματα των ομάδων-χρηστών/τριών κ.ά.
- Συμμετοχή από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των εκπροσώπων των γυναικείων οργανώσεων, των μεταναστών/τριών, των μειονοτήτων, των αναπήρων, των ηλικιωμένων και εκείνων που ασχολούνται με τα δικαιώματα του παιδιού, σε διάλογο για τις πολιτικές κοινωνικής φροντίδας.

Ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων

Πρωώθηση ισόρροπης εκπροσώπησης ανδρών και γυναικών σε όλα τα επίπεδα της διοίκησης που ασχολούνται με θέματα κοινωνικής φροντίδας.

Καλές Πρακτικές/Παραδείγματα

Παρίσι (Γαλλία)

Κέντρο παρακολούθησης για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών:

Σκοπός του κέντρου παρακολούθησης είναι να επιτρέψει στους Παριζιάνους, γυναίκες και άνδρες, να έχουν καλύτερη ποιότητα ζωής σε καθημερινή βάση σε όλους τους τομείς: κοινωνικούς, εργασιακούς, επαγγελματικής ισότητας, οικογένειας, κουλτούρας, μεταφοράς κ.τ.λ.

Ακόμη και αν το Παρίσι θεωρείται «γυναικεία» πόλη (οι γυναίκες αποτελούν το 53% του πληθυσμού και το 50% του διοικητικού προσωπικού), υπάρχουν ακόμα πολύ τομείς στους οποίους οι ανισότητες εξακολουθούν να υπάρχουν.

Προκειμένου να μειωθούν αυτές οι ανισότητες, το κέντρο παρακολούθησης ενεργεί ώστε:

- να εγγυάται και να διασφαλίζει τα δικαιώματα των γυναικών του Παρισιού,
- να στηρίζει και να παρακολουθεί τις δραστηριότητες, την εργασιακή και επαγγελματική ισότητα των γυναικών, καθώς επίσης και για εκείνες που εργάζονται στο Δήμο Παρισιού,
- να επιτυγχάνει την αναγνώριση και να ενισχύσει την παρουσία γυναικών σε όλους τους τομείς,
- να βοηθά και να συνεργάζεται με γυναικείες οργανώσεις και ΜΚΟ.

Πηγή: Δήμος Παρισιού

Ιστοσελίδα: <http://www.paris.fr/politiques/citoyennete/egalite-femmes-hommes/p4990>

Dudelange (Λουξεμβούργο)

Ένα περίπτερο πληροφοριών για γυναίκες:

Συστήθηκε ένα περίπτερο πληροφοριών με γραμμή επικοινωνίας και με την αποστολή να προσφέρει συμβουλευτική σε γυναίκες, να τις προσανατολίζει στις κατάλληλες υπηρεσίες και να τις βοηθήσει με τις διοικητικές διαδικασίες.

Ιστοσελίδα: <http://www.dudelange.lu/la-ville-se-presente/services-communaux/egalite-des-chances-entre-femmes-et-hommes>

Σουηδία

«Παράδεισος» για παιδιά και γονείς!

Η Σουηδία έχει ένα ευρύ δίκτυο υπηρεσιών για παιδιά, το οποίο θεωρείται η καρδιά του Σουηδικού «Κράτους Πρόνοιας». Από τη στιγμή που ένα παιδί γεννιέται, η γονική άδεια χρηματοδοτείται αποκλειστικά από δημόσιες πηγές και εξασφαλίζεται για περίοδο 18 μηνών. Υψηλής ποιότητας βρεφικοί σταθμοί, νηπιαγωγεία κ.τ.λ. επίσης εξασφαλίζονται. Αυτή η προσέγγιση οικογενειακής πολιτικής έχει συμβάλει, μεταξύ άλλων, στο να είναι εξίσου υψηλός ο δείκτης εργασίας γυναικών και ανδρών. Αυτές οι υπηρεσίες παρέχονται από τους Δήμους οι οποίοι παίζουν ουσιαστικό ρόλο στο Σουηδικό κράτος πρόνοιας.

Πηγή: Σουηδική Ένωση των Τοπικών Αρχών

Ιστοσελίδα: www.svekom.se

Άρθρο 16-Παιδική Φροντίδα

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει τον ουσιώδη ρόλο που διαδραματίζει η καλής ποιότητας, προσιτή παιδική φροντίδα, η οποία είναι διαθέσιμη σε όλους τους γονείς και κηδεμόνες, ανεξάρτητα από την οικονομική τους κατάσταση, στην προαγωγή της ουσιαστικής ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών, και στη διευκόλυνσή τους να εξισορροπήσουν την εργασιακή, τη δημόσια και την ιδιωτική τους ζωή. Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει περαιτέρω τη συμβολή της παιδικής φροντίδας στον οικονομικό και κοινωνικό βίο και ιστό της τοπικής κοινότητας και κατ' επέκταση της κοινωνίας.

(2) Η Υπογράφουσα Αρχή δεσμεύεται να θέσει την άμεση ή μέσω τρίτων διάθεση και προώθηση των υπηρεσιών παιδικής φροντίδας, ως μία από τις προτεραιότητές της. Δεσμεύεται δε περαιτέρω, να ενθαρρύνει τη διάθεση υπηρεσιών παιδικής φροντίδας από άλλους, συμπεριλαμβανομένης της διάθεσης ή της παροχής υποστήριξης για παιδική φροντίδα από τους τοπικούς εργοδότες.

(3) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει περαιτέρω ότι η ανατροφή παιδιών απαιτεί τον καταμερισμό της ευθύνης μεταξύ ανδρών και γυναικών και της κοινωνίας ως σύνολο, και αναλαμβάνει να καταπολεμήσει τα έμφυλα στερεότυπα, σύμφωνα με τα οποία η παιδική φροντίδα θεωρείται ότι αποτελεί κυρίως καθήκον ή ευθύνη των γυναικών.

Νομικό πλαίσιο

N. 3463/2006 (ΦΕΚ 114/Α'/2006) «Κύρωση Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων»

Στις αρμοδιότητες των Δήμων περιλαμβάνονται η εφαρμογή πολιτικών ή η συμμετοχή σε δράσεις που αποσκοπούν στην υποστήριξη και κοινωνική φροντίδα της βρεφικής και παιδικής ηλικίας και της τρίτης ηλικίας, με την ίδρυση και λειτουργία νομικών προσώπων και ιδρυμάτων όπως: παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών, βρεφοκομείων, ορφανοτροφείων, κέντρων ανοικτής περίθαλψης και ημερήσιας φροντίδας, ψυχαγωγίας και αναψυχής ηλικιωμένων, γηροκομείων κ.λπ. και τη μελέτη και εφαρμογή σχετικών κοινωνικών προγραμμάτων.

N. 3852/2010 (ΦΕΚ 87/Α'/2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα Καλλικράτης»

Στην αρμοδιότητα των Δήμων περιλαμβάνεται ο σχεδιασμός και η υλοποίηση των πολιτικών κοινωνικής φροντίδας σε τοπικό (δημοτικό) επίπεδο. Οι αρμοδιότητες αυτές υλοποιούνται από τη «Μονάδα Άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής και Πολιτικών Ισότητας των Φύλων» (άρθρο 97), η οποία απαιτείται να προβλεφθεί στους υπό σύσταση Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας των νέων Δήμων. Παράλληλα στο **άρθρο 103**, προβλέπεται η συγχώνευση νομικών προσώπων, έτσι ώστε κάθε Δήμος να μπορεί να έχει έως δύο νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, ένα για τους τομείς αρμοδιοτήτων κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης και παιδείας και ένα για τους τομείς πολιτισμού, αθλητισμού και περιβάλλοντος.

Στο **Άρθρο 94** στην αρμοδιότητα των Δήμων περιλήφθηκαν: η χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας ιδρυμάτων παιδικής πρόνοιας σε ιδιώτες, καθώς και σε συλλόγους ή σωματεία, που επιδιώκουν φιλανθρωπικούς σκοπούς, η άσκηση ελέγχου και εποπτείας στα ιδρύματα παιδικής προστασίας ιδιωτικού δικαίου (ιδιωτικοί παιδικοί σταθμοί) και η ευθύνη λειτουργίας των παιδικών εξοχών και η χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας δημοτικών και ιδιωτικών παιδικών ή βρεφονηπιακών σταθμών.

Βρεφονηπιακοί Σταθμοί

Σύμφωνα με το άρθρο 7 του **ΠΔ 193/1988 (ΦΕΚ 84/Α'/6-5-1988)**, οι δημόσιες υπηρεσίες, τα ΝΠΔΔ και οι Δήμοι που απασχολούν πάνω από τριακόσια (300) άτομα, σε περίπτωση ανέγερσης κτιρίου για τη στέγαση των Υπηρεσιών τους θα πρέπει να προβλέπουν επαρκή και κατάλληλο χώρο για τη στέγαση βρεφοπαιδοκομικού σταθμού, που να καλύπτει τις ανάγκες των απασχολούμενων σε αυτές.

Προβληματισμοί-Αναγκαιότητες

Στην Ελλάδα, η ανεπάρκεια των δομών παιδικής φροντίδας εκφράζεται τόσο σε γεωγραφική κλίμακα όσο και στα ωράρια λειτουργίας τους. Οι δημοτικοί σταθμοί παιδικής φροντίδας (που είναι και οι πλέον προσιτοί για τους/τις εργαζόμενους/ες) έχουν περιορισμένα ωράρια λειτουργίας, τα οποία συνήθως δεν είναι συμβατά με τα ωράρια απασχόλησης των εργαζομένων. Ταυτόχρονα οι θέσεις σε δημόσιες δομές παιδικής φροντίδας είναι περιορισμένες ιδιαίτερα σε περιοχές με συνεχή αύξηση πληθυσμού, όπου ο κρατικός μηχανισμός δυσκολεύεται να «προλάβει» να συστήσει νέες δομές, όπου αυτό απαιτείται.

Ενδεικτική είναι η έλλειψη ή και η ασυμβατότητα του ωραρίου λειτουργίας των βρεφονηπιακών σταθμών, γεγονός που ωθεί τα νεαρά ζευγάρια να μείνουν κοντά ή να εγκαταλείψουν με την ευρύτερη οικογένεια. Υπάρχουν, βέβαια, οι ευέλικτες μορφές εργασίας με τις οποίες μπορούν να εξασφαλιστούν φιλικές, προς την οικογένεια, ρυθμίσεις. Ωστόσο, αυτές δεν καταφέρνουν να ανταποκριθούν στις οικογενειακές αλλά και εργασιακές ανάγκες των εργαζομένων, ιδιαίτερα των γυναικών.

Όλα αυτά συγκροτούν ένα πλέγμα ασάφειας και ανισορροπίας, όσον αφορά στη φροντίδα των παιδιών εργαζόμενων οικογενειών (μονογονεϊκών και μη). Κατά συνέπεια, γίνεται αντιληπτή η ανεπάρκεια πολιτικών οι οποίες διευκολύνουν τα άτομα, άνδρες και γυναίκες, να συνδυάζουν επιτυχώς την αμειβόμενη απασχόληση και την απρόσκοπτη επαγγελματική τους εξέλιξη με τη φροντίδα της οικογένειας και την ανατροφή των παιδιών τους. Οι συχνά αλληλο-αναιρούμενοι στόχοι της εργασίας και της οικογένειας αναγκάζουν σημαντικό αριθμό γυναικών-μητέρων να παραμένουν εκτός αγοράς εργασίας, με αποτέλεσμα να στερείται η αγορά εργασίας τις δεξιότητες και τις ικανότητες ενός σημαντικού μέρους του εργατικού δυναμικού.

Η ύπαρξη εύκολα προσβάσιμων, προσιτών, ποιοτικών και διαφοροποιημένων υπηρεσιών παροχής παιδικής μέριμνας είναι απαραίτητη, δεδομένου ότι αυτό συνιστά ουσιαστικό βήμα προς τις ίσες ευκαιρίες στην απασχόληση για τις γυναίκες και τους άνδρες, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι υπηρεσίες παιδικής μέριμνας δεν διευκολύνουν μόνο τη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας, αλλά προσφέρουν, επίσης, ευκαιρίες απασχόλησης. Επιπλέον, είναι σημαντική η αναγνώριση της μη αμειβόμενης οικιακής εργασίας των ατόμων (κυρίως των γυναικών) που προσφέρουν φροντίδα στα παιδιά και τους/τις ηλικιωμένους/ες και παίζουν σημαντικό ρόλο στη βιωσιμότητα των κοινωνικών συστημάτων.

Ενδεικτικές δράσεις

Ενίσχυση, βελτίωση και επέκταση παροχών ή/και δομών

- Ενίσχυση υποδομών πρόνοιας για τη βρεφική, νηπιακή και παιδική ηλικία.
- Υποστήριξη της εξισορρόπησης επαγγελματικού και ιδιωτικού βίου μέσω: α) καθιέρωσης πολιτικών που να επιτρέπουν προσαρμογές των ωραρίων εργασίας και ρυθμίσεις για τη φροντίδα παιδιών, β) προσαρμογής των ωραρίων λειτουργίας των δομών στις ανάγκες των εργαζομένων γονέων, και γ) λειτουργίας εποχιακών βρεφονηπιακών σταθμών σε αγροτικές ή/και σε τουριστικές περιοχές.
- Ανάπτυξη στο διαδίκτυο εφαρμογών ενημέρωσης και υποστήριξης των γυναικών και των οικογενειών τους.

Στρατηγικές και μέτρα για την αλλαγή νοοτροπίας

Ενημέρωση-ευαισθητοποίηση για την άρση στερεοτύπων, σύμφωνα με τα οποία η φροντίδα των παιδιών αποτελεί ευθύνη των γυναικών.

Προγράμματα επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης στα στελέχη του Δήμου

Υλοποίηση προγραμμάτων επιμόρφωσης των στελεχών και του προσωπικού που απασχολείται σε αντίστοιχες δομές, σχετικά με τις έμφυλες διακρίσεις.

Δημιουργία δικτύων και ανάπτυξη συνεργασιών με την κοινωνία των πολιτών

Δημιουργία «χώρου» και ανάπτυξη διαδικασιών που διασφαλίζουν το δικαίωμα των χρηστών/τριών, να αρθρώνουν οι ίδιοι/ες λόγο για τις ανάγκες τους, ώστε να εξασφαλίζεται μεγαλύτερη συμμετοχή τους στις υπηρεσίες.

Καλές Πρακτικές/Παραδείγματα

Φιλανδία

Στη Φιλανδία οι Δήμοι είναι υπεύθυνοι για σχεδόν όλες τις υπηρεσίες που παρέχονται στους/στις πολίτες, όπως κοινωνική και υγειονομική φροντίδα, φροντίδα παιδιών, φροντίδα ηλικιωμένων, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, υγειονομική περίθαλψη και υποδομή της πόλης.

Η οικογενειακή πολιτική στοχεύει στο να παρέχει στους γονείς ίσες ευκαιρίες συμμετοχής στην ανατροφή και φροντίδα των παιδιών τους. Οι γονείς μπορούν να έχουν μητρικές, πατρικές και γονικές άδειες (με περίπου τη λήψη του 70% του μισθού τους) έως το παιδί γίνει 10 μηνών.

Κάθε παιδί έχει αντικειμενικό δικαίωμα στο δημοτικό παιδικό σταθμό μέχρι να πάει σχολείο. Οι γονείς πληρώνουν τον παιδικό σταθμό ανάλογα με το εισόδημα τους. Ευέλικτα ωράρια εργασίας χρησιμοποιούνται σε νηπιαγωγεία για παιδιά των οποίων οι γονείς έχουν ακανόνιστα ωράρια εργασίας ή βάρδιες.

Οι Δήμοι παρέχουν δωρεάν γεύματα στα παιδιά στους παιδικούς σταθμούς, στους βρεφικούς σταθμούς, στα σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, στην επαγγελματική εκπαίδευση και τα κολέγια. Οι Δήμοι μαζί με ΜΚΟ οργανώνουν απογευματινή φροντίδα μετά το σχολείο για παιδιά ηλικίας 7-8 ετών.

Ιστοσελίδα: www.kunnat.net

Παρίσι (Γαλλία)

Παιδικές δομές προσαρμοσμένες στις ανάγκες και τους οικονομικούς πόρους των οικογενειών:

Ο Δήμος Παρισιού παρέχει διαφορετικά κέντρα φροντίδας για παιδιά, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών με ειδικές ανάγκες, καθώς επίσης δημοτικούς βρεφικούς σταθμούς, νηπιαγωγεία, βρεφοκομεία, προσωρινή κατ' οίκον φροντίδα σε περιπτώσεις ανάγκης κ.τ.λ. Οποιοδήποτε και αν είναι το πρόβλημα, οι δομές που έχουν συσταθεί επιτρέπουν σε κάποιον/α την επιτυχή διαχείριση του νοικοκυριού και της εργασίας, και την αντιμετώπιση θεμάτων όπως ασφάλεια, ευημερία και υγεία των παιδιών. Υπάρχει, επίσης, η δυνατότητα παροχής οικονομικής βοήθειας από την πόλη, η οποία εξαρτάται από την κατάσταση της κάθε οικογένειας.

Πηγή: Δήμος Παρισιού

Ιστοσελίδα: www.paris.fr

Άρθρο 17-Φροντίδα άλλων Εξαρτώμενων Ατόμων

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει ότι άνδρες και γυναίκες έχουν ευθύνες για τη φροντίδα άλλων εξαρτημένων ατόμων, πέραν των παιδιών και ότι αυτή η ευθύνη μπορεί να επηρεάζει τη δυνατότητά τους να διαδραματίζουν πλήρη ρόλο στον οικονομικό και τον κοινωνικό βίο.

(2) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει περαιτέρω ότι αυτές οι ευθύνες φροντίδας επιβαρύνουν δυσανάλογα περισσότερο τις γυναίκες και αποτελούν κατά συνέπεια εμπόδιο στην ισότητα ανδρών και γυναικών.

(3) Η Υπογράφουσα Αρχή δεσμεύεται να καταπολεμήσει αυτήν την ανισότητα, κατά περίπτωση:

- Θέτοντας την άμεση ή μέσω τρίτων διάθεση και προώθηση υψηλής ποιότητας, προσιτών υπηρεσιών φροντίδας εξαρτημένων ατόμων, ως μία από τις προτεραιότητές της
- Παρέχοντας υποστήριξη και προωθώντας ευκαιρίες για όσους/-ες υφίστανται κοινωνικό αποκλεισμό λόγω των ευθυνών φροντίδας που έχουν
- Πραγματοποιώντας εκστρατεία κατά των έμφυλων στερεοτύπων, σύμφωνα με τα οποία η φροντίδα για εξαρτώμενα άτομα αποτελεί κυρίως ευθύνη των γυναικών.

Νομικό πλαίσιο

N. 3463/2006 (ΦΕΚ 114/Α'/2006) «Κύρωση Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων»

Στις αρμοδιότητες των Δήμων περιλαμβάνονται η εφαρμογή πολιτικών ή η συμμετοχή σε δράσεις που αποσκοπούν στην υποστήριξη και κοινωνική φροντίδα της βρεφικής και παιδικής ηλικίας και της τρίτης ηλικίας, με την ίδρυση και λειτουργία νομικών προσώπων και ιδρυμάτων όπως: παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών, βρεφοκομείων, ορφανοτροφείων, κέντρων ανοικτής περίθαλψης και ημερήσιας φροντίδας, ψυχαγωγίας και αναψυχής ηλικιωμένων, γηροκομείων κ.λπ. και τη μελέτη και εφαρμογή σχετικών κοινωνικών προγραμμάτων.

N. 3852/2010 (ΦΕΚ 87/Α'/2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα Καλλικράτης»

Στην αρμοδιότητα των Δήμων περιλαμβάνεται ο σχεδιασμός και η υλοποίηση των πολιτικών κοινωνικής φροντίδας σε τοπικό (δημοτικό) επίπεδο. Οι αρμοδιότητες αυτές υλοποιούνται από τη «Μονάδα Άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής και Πολιτικών Ισότητας» (άρθρο 97), η οποία απαιτείται να προβλεφθεί στους υπό σύσταση Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας των Δήμων. Παράλληλα στο άρθρο 103, προβλέπεται η συγχώνευση νομικών προσώπων, έτσι ώστε κάθε Δήμος να μπορεί να έχει έως δύο νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, ένα για τους τομείς αρμοδιοτήτων κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης και παιδείας και ένα για τους τομείς πολιτισμού, αθλητισμού και περιβάλλοντος.

Προβληματισμοί-Αναγκαιότητες

Η φροντίδα για τους/τις ηλικιωμένους/ες και τα άλλα εξαρτώμενα άτομα από τις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου, είναι θεμελιώδους σημασίας, δεδομένου ότι από κοινού με τις υπηρεσίες υγείας και παιδικής μέριμνας, αποτελούν έναν από τους κύριους παράγοντες αύξησης της συμμετοχής των γυναικών στην απασχόληση και γενικότερα στην επίτευξη ισότητας ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες. Για αυτό είναι σημαντικό να διασφαλιστεί η πρόσβαση όλων στις υπηρεσίες αυτές, ανεξαρτήτως φύλου ή εισοδήματος.

Επίσης, είναι απαραίτητη η καλύτερη προσαρμογή των υπηρεσιών στις ατομικές ανάγκες των χρηστών/τριών και η βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών φροντίδας ηλικιωμένων (π.χ. ΚΑΠΗ, ΚΗΦΗ, «Βοήθεια στο σπίτι»).

Αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία για την προστασία των ηλικιωμένων είναι η παραμονή τους στην κοινότητα, στο οικείο περιβάλλον της οικογένειας, της γειτονιάς, του φιλικού περιγύρου και η αποφυγή της ιδρυματικής κλειστής περίθαλψης και άλλης μορφής ασύλων, καθώς και η εναρμόνιση της οικογενειακής και εργασιακής ζωής των μελών της οικογένειας με το ηλικιωμένο άτομο, η αποφυγή της ιδρυματικής περίθαλψης και κοινωνικού αποκλεισμού και η υποστήριξή τους, ώστε να διατηρήσουν την αυτονομία τους.

Όσοι και κυρίως οι γυναίκες που αναλαμβάνουν την υποχρέωση για τη φροντίδα εξαρτημένων ατόμων εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες στην εύρεση μιας σταθερής, ικανοποιητικής θέσης εργασίας.

Ενδεικτικές δράσεις

Ενίσχυση, βελτίωση και επέκταση παροχών ή/και δομών

- Αναβάθμιση δομών (π.χ. ΚΑΠΗ) ή άλλων δομών φροντίδας ατόμων που έχουν ανάγκη.
- Στήριξη και βιωσιμότητα των κοινωνικών προγραμμάτων (π.χ. «Βοήθεια στο Σπίτι», ΚΗΦΗ).
- Υποστήριξη της οικογένειας, και ιδίως των γυναικών, κατά την ενσωμάτωση ψυχικά ασθενών σε «προστατευμένα» διαμερίσματα ή/και επανένταξή τους στο κοινωνικό σύνολο.
- Επανένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην κοινωνική-οικονομική ζωή, με τέτοιο τρόπο που να διευκολύνει τις υποχρεώσεις των εργαζόμενων γυναικών και να τις υποστηρίζει, καθώς επωμίζονται πρόσθετες ευθύνες.
- Ανάπτυξη εφαρμογών στο διαδίκτυο για την ενημέρωση και υποστήριξη των αναγκών των γυναικών και των οικογενειών τους.

Στρατηγικές και μέτρα για την αλλαγή νοοτροπίας

Ενημέρωση-ευαισθητοποίηση για την άρση στερεοτύπων, σύμφωνα με τα οποία η φροντίδα των εξαρτημένων ατόμων αποτελεί ευθύνη των γυναικών.

Προγράμματα επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης στα στελέχη του Δήμου

Υλοποίηση προγραμμάτων επιμόρφωσης των στελεχών και του προσωπικού που απασχολείται σε αντίστοιχες δομές, σχετικά με τις έμφυλες διακρίσεις.

Δημιουργία δικτύων και ανάπτυξη συνεργασιών με την κοινωνία των πολιτών

Δημιουργία «χώρου» και ανάπτυξη διαδικασιών που διασφαλίζουν το δικαίωμα των χρηστών/τριών, να αρθρώνουν οι ίδιοι/ες λόγο για τις ανάγκες τους, ώστε να εξασφαλίζεται μεγαλύτερη συμμετοχή τους στις υπηρεσίες.

Άρθρο 18-Κοινωνική Ένταξη

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει ότι ο καθένας και η καθεμία έχει δικαίωμα στην προστασία από τον κοινωνικό αποκλεισμό και, επιπλέον ότι οι γυναίκες, ειδικότερα, είναι πιο πιθανό να υφίστανται κοινωνικό αποκλεισμό λόγω της μειωμένης πρόσβασης που έχουν σε πόρους, αγαθά, υπηρεσίες και ευκαιρίες, σε σχέση με τους άνδρες.

(2) Η Υπογράφουσα Αρχή αναλαμβάνει, σε ολόκληρο το φάσμα των υπηρεσιών και των δραστηριοτήτων της, και σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους, να λάβει μέτρα, στο πλαίσιο μιας συνολικά συντονισμένης προσέγγισης, για:

- Την προώθηση της αποτελεσματικής πρόσβασης όλων εκείνων που ζουν ή κινδυνεύουν να ζήσουν σε κατάσταση κοινωνικού αποκλεισμού ή φτώχειας, στην απασχόληση, στην κατοικία, στην κατάρτιση, στην εκπαίδευση, στον πολιτισμό, στις τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας, στην κοινωνική πρόνοια και στην ιατρική αρωγή
- Την αναγνώριση των ιδιαίτερων αναγκών και της κατάστασης των γυναικών που υφίστανται κοινωνικό αποκλεισμό
- Την προώθηση της ενσωμάτωσης των μεταναστών ανδρών και γυναικών, λαμβάνοντας υπόψη τις συγκεκριμένες ανάγκες τους.

Νομικό πλαίσιο

N. 3463/2006 (ΦΕΚ 114/Α'/2006) «Κύρωση Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων»

Στις αρμοδιότητες των Δήμων (άρθρο 75) περιλαμβάνονται: α) η εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού, β) η υλοποίηση ή η συμμετοχή σε ολοκληρωμένα τοπικά σχέδια και προγράμματα δράσης και πρωτοβουλίες για την εφαρμογή και ανάπτυξη πολιτικών προώθησης της απασχόλησης και της κοινωνικής ενσωμάτωσης, γ) η προώθηση και ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης, προσαρμοσμένα στις τοπικές ανάγκες, δ) η συμβολή στην απορρόφηση του εργατικού δυναμικού με την ανάπτυξη συμβουλευτικών δράσεων, με στόχο την υποστήριξη και την ενθάρρυνσή τους για την εξεύρεση απασχόλησης, καθώς και στην προώθηση ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας, με τη δημιουργία Δημοτικών και Κοινοτικών Γραφείων Ενημέρωσης για την Απασχόληση, ε) ο σχεδιασμός και εφαρμογή προγραμμάτων ή συμμετοχή σε προγράμματα και δράσεις για την ένταξη Ρομά, παλιννοστούντων ομογενών, μεταναστών/τριών και προσφύγων στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή της τοπικής κοινωνίας, και στ) η προώθηση και ανάπτυξη του εθελοντισμού και της κοινωνικής αλληλεγγύης με τη δημιουργία τοπικών δικτύων κοινωνικής αλληλεγγύης, εθελοντικών οργανώσεων και ομάδων εθελοντών/τριών.

Επιπλέον, στο **άρθρο 85**, αναφέρεται η δυνατότητα λειτουργίας **Δημοτικών Γραφείων Ενημέρωσης για την Απασχόληση με τη συνεργασία και το συντονισμό της δράσης τους** με τα κατά τόπους γραφεία του ΟΑΕΔ, τα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης και άλλους αρμόδιους φορείς, καθώς και με τις επιχειρήσεις που λειτουργούν στην περιφέρεια του Δήμου.

N. 3852/2010 (ΦΕΚ 87/Α'/2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα Καλλικράτης»

Στην αρμοδιότητα των Δήμων περιλαμβάνεται ο σχεδιασμός και η υλοποίηση των πολιτικών κοινωνικής φροντίδας σε τοπικό (δημοτικό) επίπεδο. Οι αρμοδιότητες αυτές υλοποιούνται από τη «Μονάδα Άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής και Πολιτικών Ισότητας» (άρθρο 97), η οποία απαιτείται να προβλεφθεί στους υπό σύσταση Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας των νέων Δήμων.

Προβληματισμοί-Αναγκαιότητες

Οι γυναίκες είναι πιθανότερο να εργάζονται σε θέσεις μερικής απασχόλησης και να διακόπτουν τη σταδιοδρομία τους για οικογενειακούς λόγους. Επομένως, είναι πιθανό να αντιμετωπίζουν αρνητικές συνέπειες όσον αφορά στις αμοιβές, την εξέλιξη της σταδιοδρομίας τους και τα αποκτηθέντα συνταξιοδοτικά δικαιώματα. Αυτό συμβάλλει στην υποβάθμιση του βιοτικού επιπέδου και στη σταδιακή φτώχεια, ιδίως για τις γυναίκες μονογονείς (το ποσοστό των γυναικών που βρίσκονται στο όριο της φτώχειας είναι 32%), καθώς και για τις γυναίκες άνω των 65 ετών (το ποσοστό των γυναικών που βρίσκονται στο όριο της φτώχειας είναι 21%, δηλαδή, 5 μονάδες υψηλότερο σε σχέση με αυτό των ανδρών). Σε περιόδους αύξησης της ανεργίας, οι γυναίκες διατρέχουν, μεγαλύτερο κίνδυνο να απομακρυνθούν από την εργασία τους, δεδομένου ότι εργάζονται συχνότερα σε καθεστώς συμβάσεων ορισμένου χρόνου σε σχέση με τους άνδρες (15% σε σχέση με 13,9%).¹⁸ Θέματα που αφορούν στην κοινωνική ένταξη των κατοίκων στο Δήμο μπορούν να είναι:

- Οι παροχές επιδομάτων και υπηρεσιών να μην αναπαράγουν τις έμφυλες ανισότητες και να διευκολύνουν τη φροντίδα του νοικοκυριού και των εξαρτημένων μελών της οικογένειας και από άνδρες και από γυναίκες.
- Οι τρόποι σεβασμού της διαφορετικότητας χωρίς άσκηση διακριτικής μεταχείρισης.
- Η αποδοχή όσων γυναικών απειλούνται από αποκλεισμό ως ίσων πολιτών και φορέων δράσης.

Ο τρόπος με τον οποίο η εμπειρία των γυναικών από τις κοινωνικές υπηρεσίες και ο ορισμός των αναγκών τους αποκτούν κεντρική σημασία στην οργάνωση και παροχή των υπηρεσιών, είναι δείκτης της ποιότητας των υπηρεσιών στο Δήμο.

Ενδεικτικές δράσεις

Ενίσχυση, βελτίωση και επέκταση παροχών ή/και δομών

- Ενίσχυση υπαρχουσών δομών για την ψυχοκοινωνική στήριξη γυναικών που απειλούνται από κοινωνικό αποκλεισμό.
- Παρεμβάσεις σε τοπικό επίπεδο που να δίνουν τη δυνατότητα σε γυναίκες που βρίσκονται ή απειλούνται από κοινωνικό αποκλεισμό να αναδείξουν ιδιαίτερες δεξιότητες, ικανότητες ή να μεταφέρουν γνώσεις και κουλτούρα που οι ίδιες φέρουν.
- Παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών πληροφόρησης και συμβουλευτικής γυναικών στην προοπτική της ένταξής τους στην απασχόληση και την ψυχοκοινωνική και νομική τους στήριξη.
- Συμβουλευτική υποστήριξη (κοινωνική, ψυχολογική, νομική, συμβουλευτική απασχόλησης) για την επανένταξη αποφυλακισμένων γυναικών.
- Υιοθέτηση μεθόδων και εργαλείων για την εξατομικευμένη προσέγγιση με την οπτική του φύλου.
- Επαγγελματικός προσανατολισμός και ανίχνευση-ανάδειξη γνώσεων, κλίσεων, δεξιοτήτων και εμπειριών γυναικών, με σκοπό τη δημιουργία επαγγελματικού προφίλ, έτσι ώστε –όταν απαιτείται- να παραπέμπονται σε πρόγραμμα κατάρτισης.
- Προώθηση της συμμετοχής των γυναικών σε προγράμματα κατάρτισης για την απόκτηση βασικών δεξιοτήτων χειρισμού υπολογιστών, τη χρήση νέων τεχνολογιών, και σε κατάρτιση που σχετίζεται με παραδοσιακά ανδροκρατούμενα επαγγέλματα και σε προγράμματα με τεχνικά και τεχνολογικά προηγμένα αντικείμενα που έχουν υψηλή ζήτηση στην αγορά εργασίας και υψηλές αμοιβές.
- Παροχή χώρων του Δήμου για τη στέγαση συναντήσεων, εκδηλώσεων με γυναίκες που αντιμετωπίζουν θέματα κοινωνικού αποκλεισμού.
- Αξιοποίηση κινητών μονάδων που αποτελούνται από στελέχη εξειδικευμένα σε τεχνικές συμβουλευτικής με την οπτική του φύλου, έτσι ώστε να μπορούν να προσεγγίσουν γυναίκες που απειλούνται από κοινωνικό αποκλεισμό.
- Ανάπτυξη στο διαδίκτυο εφαρμογών ενημέρωσης και υποστήριξης για θέματα απασχόλησης και κατάρτισης.

¹⁸ Έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών (2009), *Ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών* — 2009.

Στρατηγικές και μέτρα για την αλλαγή νοοτροπίας

- Ενέργειες ευαισθητοποίησης που να αναδεικνύουν την έννοια της διαφορετικότητας.
- Ενέργειες δημοσιότητας που να προβάλλουν δραστηριότητες και προϊόντα γυναικών που απειλούνται από τον κοινωνικό αποκλεισμό.
- Ευρεία δημοσιότητα (ανακοινώσεις σε σχολεία και παιδικούς σταθμούς, ΚΕΠ κ.λπ.) των προγραμμάτων κατάρτισης, απασχόλησης με στόχο να ενημερωθούν όλες οι άνεργες γυναίκες.
- Συνεργασία με τις τοπικές υπηρεσίες του ΟΑΕΔ.

Προγράμματα επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης στα στελέχη του Δήμου

- Επιμόρφωση στα στελέχη του Δήμου για την προσαρμογή των διοικητικών και κοινωνικών υπηρεσιών στις ανάγκες των κοινωνικά αποκλεισμένων γυναικών, ώστε να διασφαλίζεται ότι το προσωπικό που απασχολείται στην «πρώτη γραμμή» είναι ευαισθητοποιημένο σε σχέση με αυτές τις ανάγκες.
- Εκπαίδευση στελεχών των υπηρεσιών απασχόλησης, με έμφαση στην αναγνώριση και άρση των έμφυλων στερεοτύπων.
- Επιμόρφωση υπαλλήλων της Μονάδας Κοινωνικής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων του Δήμου για θέματα κοινωνικού αποκλεισμού και φύλο.

Δημιουργία δικτύων και ανάπτυξη συνεργασιών με την κοινωνία των πολιτών

- Προώθηση του διαλόγου και της εταιρικότητας μεταξύ των συναφών φορέων (δημοτικών, ιδιωτικών, κοινωνικών εταίρων, ΜΚΟ, παρόχων κοινωνικών υπηρεσιών κ.λπ.)
- Δημιουργία δικτύου στελεχών με εμπειρία στην υποστήριξη ανέργων και επανεντασσόμενων γυναικών στην αγορά εργασίας για τη διάχυση τεχνογνωσίας και Καλών Πρακτικών.
- Ενθάρρυνση της κοινωνικής ευθύνης και της ενεργητικής συμμετοχής του συνόλου των πολιτών στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης των επιχειρήσεων μέσα από ενέργειες διαβούλευσης και άτυπων δικτύων.
- Ευαισθητοποίηση των εργοδοτών/τριών ως προς την ισότητα ευκαιριών και τα οφέλη από την αξιοποίηση του γυναικείου στελεχειακού δυναμικού.
- Θέσπιση κινήτρων για τους/τις επιχειρηματίες, βραβεία επιχειρήσεων για την υιοθέτηση πρακτικών προώθησης (στην κατάρτιση, στην άρση του επαγγελματικού διαχωρισμού και στην ίση αμοιβή).
- Καμπάνια ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για την προώθηση της ισότητας των φύλων στο δημόσιο τομέα, που θα απευθύνεται στους/στις διευθυντές/τριες, τους/τις υπεύθυνους/ες προσωπικού, τα συνδικαλιστικά στελέχη αλλά και τους/τις εργαζομένους/ες δημόσιου τομέα.
- Ενίσχυση της συμμετοχής και ενδυνάμωση για αυτοέκφραση των γυναικών που βιώνουν αποκλεισμό. Συγκεκριμένα, ο Δήμος μπορεί να διοργανώνει σε μηνιαία βάση «ανοιχτές πόρτες» με τη συμμετοχή συλλόγου γυναικών και άλλων φορέων που δραστηριοποιούνται στην αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού με όρους ισονομίας και όχι προνοιακούς ή φιλανθρωπίας.

Ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων

Προώθηση ισόρροπης εκπροσώπησης ανδρών και γυναικών σε όλα τα επίπεδα της διοίκησης που ασχολείται με την κοινωνική πολιτική και τον κοινωνικό αποκλεισμό αλλά και οργάνων που ασχολούνται με αντίστοιχα θέματα.

Καλές Πρακτικές/Παραδείγματα

Κοπεγχάγη (Δανία)

Πρωώθηση μεταναστριών στην αγορά εργασίας:

Ο Δήμος Κοπεγχάγης ανέπτυξε μία σειρά προγραμμάτων, ώστε να προωθήσει τις μετανάστριες στην τοπική αγορά εργασίας. Μία από τις δυσκολίες που παρατηρήθηκαν κατά την προσέγγιση αυτών των γυναικών ήταν η άρση της απομόνωσης στην οποία ζούσαν, έτσι ώστε να τις ενεργοποιήσει για μεγαλύτερη συμμετοχή στη δανέζικη κοινωνία. Μία ενδιαφέρουσα μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε ήταν να κάνουν τα παιδιά να συμμετέχουν στις δραστηριότητες της πόλης και έτσι οι γυναίκες να έχουν περισσότερο ελεύθερο χρόνο για να αναζητήσουν εργασία.

Πηγή: Δήμος Κοπεγχάγης

Ιστοσελίδα: www.copenhagencity.dk

Βιέννη (Αυστρία)

Φυλλάδιο: «Δωρεάν Συμβουλευτικές Υπηρεσίες για Μετανάστριες στη Μητρική τους Γλώσσα»

Στη Βιέννη, για τους/τις μετανάστες/τριες και τους συγγενείς τους, προσφέρεται δωρεάν συμβουλευτική και πληροφόρηση σχετικά με τα οικογενειακά θέματα, την εκπαίδευση, την εργασία, την κατοικία, την υγεία και τα θέματα βίας στη μητρική τους γλώσσα από περίπου είκοσι συμβουλευτικά κέντρα.

Το φυλλάδιο «Δωρεάν Συμβουλευτικές Υπηρεσίες για Μετανάστριες στη Μητρική τους Γλώσσα» έχει συνταχθεί από το Τμήμα Γυναικών του Δήμου Βιέννης σε συνεργασία με τα συμβουλευτικά κέντρα της Βιέννης για μετανάστες/τριες και είναι διαθέσιμο στα Γερμανικά, Αγγλικά, Γαλλικά, Ισπανικά, Τούρκικα, Σέρβικα, Κροατικά και Ρωσικά. Το φυλλάδιο περιλαμβάνει πληροφορίες για τις προσφερόμενες υπηρεσίες, αριθμούς τηλεφώνων, διευθύνσεις, οδηγίες πρόσβασης και ώρες λειτουργίας.

Πηγή: Τμήμα Γυναικών Δήμου Βιέννης

Ιστοσελίδα: <http://www.wien.gv.at/menschen/integration/>

Άρθρο 19-Στέγαση

- (1) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει το δικαίωμα στη στέγαση και υπογραμμίζει ότι η πρόσβαση σε κατοικίες καλής ποιότητας συνιστά μια από τις σημαντικότερες ανθρώπινες ανάγκες, η οποία είναι ζωτικής σημασίας για το άτομο και την οικογένειά του.
- (2) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει περαιτέρω ότι άνδρες και γυναίκες έχουν συχνά συγκεκριμένες και διακριτές ανάγκες όσον αφορά στη στέγαση, οι οποίες πρέπει να λαμβάνονται πλήρως υπόψη, συμπεριλαμβανομένου του ότι:
- (α) Κατά μέσο όρο, οι γυναίκες έχουν χαμηλότερο εισόδημα και λιγότερους πόρους από τους άνδρες, και επομένως, αναζητούν στέγη, η οποία θα είναι προσιτή σε αυτές,
- (β) Οι γυναίκες αποτελούν την κεφαλή στις περισσότερες μονογονεϊκές οικογένειες, με επακόλουθες ανάγκες πρόσβασης σε κοινωνική στέγαση,
- (γ) Το μεγαλύτερο ποσοστό των αστέγων αποτελείται από άνδρες που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες.
- (3) Η Υπογράφουσα Αρχή δεσμεύεται, ανάλογα με την περίπτωση:
- (α) Να παρέχει ή να προωθεί πρόσβαση σε στέγαση κατάλληλη, ώστε να εξασφαλίζει ένα ευπρεπές βιοτικό περιβάλλον για όλους και όλες, καθώς και σε στοιχειώδεις υπηρεσίες,
- (β) Να λαμβάνει μέτρα για να εμποδίζει την έλλειψη στέγης και ιδιαίτερα για να παρέχει βοήθεια στους/στις αστέγους/ες, βασιζόμενη στα κριτήρια της ανάγκης, του βαθμού ευπάθειας και της μη-διάκρισης,
- (γ) Να παρέχει βοήθεια, ανάλογα με τις εξουσίες της, στη διαμόρφωση τιμών στέγασης προσιτών στους/στις μη έχοντες/ουσες επαρκείς πόρους.
- (4) Η Υπογράφουσα Αρχή αναλαμβάνει επίσης να διασφαλίζει ή να προωθεί το ισότιμο δικαίωμα ανδρών και γυναικών να έχουν την ιδιότητα του/της μισθωτή/τριας, του/της ιδιοκτήτη/τριας ή να έχουν με άλλον τρόπο στην κατοχή τους την κατοικία τους, και επίσης, γι' αυτόν το σκοπό, να χρησιμοποιεί την εξουσία ή την επιρροή της για να διασφαλίζει ότι οι γυναίκες θα έχουν ισότιμη πρόσβαση σε στεγαστικά δάνεια και άλλες μορφές πιστώσεων για την απόκτηση κατοικίας.

Νομικό πλαίσιο

Ν. 3852/2010 (ΦΕΚ 87/Α'/2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα Καλλικράτης»

Στις αρμοδιότητες των Δήμων (άρθρο 94) περιλαμβάνονται: η οικονομική ενίσχυση αυτοστεγαζόμενων, η μίσθωση ακινήτων, η ρύθμιση διαφόρων θεμάτων κοινωνικής κατοικίας, η επιβολή κυρώσεων για παραβάσεις της οικείας νομοθεσίας, καθώς και η δωρεάν παραχώρηση της χρήσης οικημάτων λόγω απορίας ή για άλλους σοβαρούς λόγους.

Προβληματισμοί-Αναγκαιότητες

Οι δυνατότητες πρόσβασης των γυναικών στη στέγαση διαφοροποιείται από αυτήν των ανδρών. Το χαμηλό ποσοστό ιδιοκτησίας από γυναίκες σε σχέση με τα ζευγάρια και τους άνδρες και η μειωμένη δυνατότητα πρόσβασης των γυναικών σε κοινωνική κατοικία τεκμηριώνει τη μειονεκτική θέση των γυναικών στην αγορά κατοικίας. Κατά μέσο όρο, οι γυναίκες έχουν χαμηλότερο εισόδημα και πόρους από τους άνδρες ή είναι άνεργες ή συντηρούν μόνες τους την οικογένεια τους είτε έχουν μερική ή χαμηλά αμειβόμενη απασχόληση και επομένως, αναζητούν στέγη, η οποία θα είναι προσιτή σε αυτές. Οι γυναίκες έχουν την ευθύνη στις περισσότερες μονογονεϊκές οικογένειες, με επακόλουθες ανάγκες πρόσβασης σε κοινωνική στέγαση. Για όλους αυτούς τους λόγους είναι αναγκαία η εξασφάλιση από τις τοπικές αρχές της πρόσβασης σε κοινωνική στέγαση για τις γυναίκες που βρίσκονται σε δύσκολη θέση ή που διατρέχουν κίνδυνο αποκλεισμού, καθώς και για τις γυναίκες που είναι θύματα βίας, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις όπου υπάρχουν εξαρτώμενα παιδιά.

Ενδεικτικές δράσεις

Ενίσχυση, βελτίωση και επέκταση παροχών ή/και δομών

Στήριξη πολιτικών στέγασης, που λαμβάνει υπόψη τις συγκεκριμένες συνθήκες των γυναικών της περιοχής (π.χ. ποσοστό απασχόλησης και ανεργίας, φροντίδα παιδιών και ηλικιωμένων) και ύπαρξη υποδομών που να στηρίζουν την οικογένεια.

Στρατηγικές και μέτρα για την αλλαγή νοοτροπίας

Ενέργειες ευαισθητοποίησης για μια άλλη κουλτούρα στα θέματα στέγασης που θα έχει περισσότερο συλλογικό χαρακτήρα και δεν θα είναι αυστηρά προσωπική υπόθεση.

Προγράμματα επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης στα στελέχη του Δήμου

Εκπαίδευση των στελεχών των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου με εξειδικευμένη γνώση που αφορά: α) στην ορολογία βασικών εννοιών, β) στην ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στο θέμα της στέγασης, γ) στην εκτίμηση των επιπτώσεων μιας πολιτικής κατά φύλο, δ) στις ειδικές τεχνικές για την προσέγγιση ατόμων που είναι άστεγοι/ες ή αναζητούν στέγη (όπως δουλειά στο δρόμο(street work), πόρτα-πόρτα, κινητές μονάδες κ.ά.).

Δημιουργία δικτύων και ανάπτυξη συνεργασιών με την κοινωνία των πολιτών

Συνεργασία με ΜΚΟ και συλλόγους πολιτών για τη στήριξη ατόμων που αντιμετωπίζουν προβλήματα στέγασης, καθώς και με τα Συμβουλευτικά Κέντρα της ΓΓΠΦ.

Ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων

Πρωτόκληση ισόρροπης εκπροσώπηση ανδρών και γυναικών σε όλα τα επίπεδα της διοίκησης που ασχολούνται με αντίστοιχα θέματα.

Καλές Πρακτικές/Παραδείγματα

Βιέννη (Αυστρία)

Γυναίκεια συνεισφορά στο σχεδιασμό στέγασης:

Το «Frauen-Werk-Stadt» ήταν ένα πειραματικό πρόγραμμα με πρόθεση να λάβει υπόψη τις ανάγκες των γυναικών στο σχεδιασμό αστικών πλάνων και στέγασης. Μέρος της πόλης επιλέχθηκε για να ξανασχεδιαστεί αποκλειστικά από γυναίκες αρχιτέκτονες. Λόγω της μεγάλης επιτυχίας του σχεδίου, η πόλη ξεκίνησε το Φεβρουάριο 2000 ένα πρόγραμμα παρακολούθησης. Πέρα των γενικών στόχων στέγασης που εστίαζαν σε συγκεκριμένες ανάγκες των γυναικών, 42 διαμερίσματα (από τα 140) χτίστηκαν ειδικά για ηλικιωμένους/ες πολίτες. Το πρόγραμμα Frauen-Werk-Stadt II ολοκληρώθηκε τον Αύγουστο 2004.

Ιστοσελίδα: http://www.bestpractices.at/main.php?page=vienna/best_practices/gender/frauen_werk_stadt&lang=en

Μπρίστολ (Ηνωμένο Βασίλειο)

Οι νεαρές ανύπανδρες γυναίκες με παιδιά έχουν προνομιακή μεταχείριση στην κοινωνική στέγαση.

Ιστοσελίδα: <http://www.bristol.gov.uk/ccm/content/Housing/tenant-support/teenage-parents-support-service.en>

Άρθρο 20-Πολιτισμός, Αθλητισμός και Ψυχαγωγία

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει το δικαίωμα του καθενός και της καθεμίας να συμμετέχει στην πολιτιστική ζωή και να απολαμβάνει τις τέχνες.

(2) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει περαιτέρω το ρόλο του αθλητισμού στη συνεισφορά του στη ζωή της κοινότητας και στη διασφάλιση των δικαιωμάτων της υγείας όπως περιγράφονται στο Άρθρο 14. Αναγνωρίζει, επίσης, ότι οι άνδρες και οι γυναίκες έχουν το δικαίωμα ισότιμης πρόσβασης σε πολιτιστικές, ψυχαγωγικές και αθλητικές δραστηριότητες και εγκαταστάσεις.

(3) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει ότι άνδρες και γυναίκες μπορεί να έχουν διαφορετικές εμπειρίες και ενδιαφέροντα σε σχέση με τον πολιτισμό, τον αθλητισμό και την ψυχαγωγία και ότι αυτό μπορεί να οφείλεται σε στερεότυπες νοοτροπίες και ενέργειες, και κατά συνέπεια δεσμεύεται να λαμβάνει ή να προωθεί μέτρα συμπεριλαμβανομένων, ανάλογα με την περίπτωση:

- Της διασφάλισης, στο βαθμό που αυτό είναι εύλογα εφικτό, ότι άνδρες και γυναίκες, αγόρια και κορίτσια, θα έχουν ισότιμη πρόσβαση σε αθλητικές, ψυχαγωγικές και πολιτιστικές εγκαταστάσεις και δραστηριότητες
- Της ενθάρρυνσης της ισότιμης συμμετοχής ανδρών και γυναικών, αγοριών και κοριτσιών, σε αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που παραδοσιακά θεωρούνται ως κυρίως «ανδρικές» ή «γυναικείες»
- Της ενθάρρυνσης καλλιτεχνών και πολιτιστικών και αθλητικών ενώσεων για την προώθηση πολιτιστικών και αθλητικών δραστηριοτήτων, οι οποίες αμφισβητούν τις έμφυλες στερεότυπες απόψεις
- Της ενθάρρυνσης δημοσίων υπηρεσιών βιβλιοθηκών να αμφισβητούν και να καταρρίπτουν στερεότυπα σχετικά με το φύλο, τόσο στις συλλογές των βιβλίων ή άλλων υλικών, όσο και στις προωθητικές τους δραστηριότητες.

Νομικό πλαίσιο

N. 3463/2006 (ΦΕΚ 114/Α'/2006) «Κύρωση Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων»

Στο άρθρο 75 περιγράφονται οι εξής αρμοδιότητες των Δήμων:

- Η ίδρυση και λειτουργία βιβλιοθηκών.
- Η ίδρυση και λειτουργία κέντρων δημιουργικής απασχόλησης παιδιών.
- Η εφαρμογή πολιτικών για την ανάδειξη και προστασία του τοπικού πολιτισμού, η προβολή των πολιτιστικών αγαθών και των σύγχρονων πολιτιστικών έργων που παράγονται σε τοπικό επίπεδο, με τη δημιουργία πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, μουσείων, πινακοθηκών, κινηματογράφων και θεάτρων, φιλαρμονικών και σχολών μουσικής, χορού, ζωγραφικής, γλυπτικής κ.λπ., καθώς και η μελέτη και εφαρμογή πολιτιστικών προγραμμάτων.
- Η διοργάνωση συναυλιών, θεατρικών παραστάσεων και άλλων πολιτιστικών εκδηλώσεων ή η συμμετοχή τους σε αυτά.
- Η προώθηση πολιτιστικών ανταλλαγών, σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.
- Η ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού.
- Η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση αθλητικών εγκαταστάσεων, όπως δημοτικών γυμναστηρίων, αθλητικών κέντρων και χώρων άθλησης.
- Η προώθηση και εφαρμογή προγραμμάτων ενίσχυσης μαζικού αθλητισμού και διοργάνωση αθλητικών εκδηλώσεων.

N. 2725/1999 (ΦΕΚ 121/Α'/1999) «Ερασιτεχνικός και επαγγελματικός αθλητισμός και άλλες διατάξεις»

Στο άρθρο 24 παρ. 9 υπάρχει η πρόβλεψη στις αθλητικές ομοσπονδίες, στις οποίες καλλιεργούνται αθλήματα ή κλάδοι άθλησης, στους οποίους συμμετέχουν αθλητές και των δύο φύλων, ποσοστό τουλάχιστον είκοσι τοις εκατό (20%), από τον αριθμό των εκλεγόμενων μελών του ΔΣ αυτών, να καταλαμβάνουν υποψήφιοι του ενός από τα δύο φύλα και με την προϋπόθεση ότι ο αριθμός των υποψηφίων κάθε φύλου είναι τουλάχιστον διπλάσιος του ελάχιστου αριθμού των κατά το ποσοστό είκοσι τοις εκατό (20%) εκλεγόμενων.

Προβληματισμοί-Αναγκαιότητες

Ο πολιτισμός σε πολύ μεγάλο βαθμό αναπαράγει την ανισότητα των φύλων που ισχύει στην κοινωνία μέσα από στερεότυπες αντιλήψεις για τις γυναίκες και τους άνδρες. Επιπλέον, πολλές φορές περιορίζεται στην παραγωγή και κατανάλωση «υψηλών» έργων τέχνης που απευθύνονται σε μια ελίτ. Μεγάλο μέρος των γυναικών παραμένει αποκλεισμένο όχι μόνο από την παρακολούθηση σημαντικών πολιτιστικών προϊόντων (π.χ. ένα θεατρικό ή κινηματογραφικό έργο), αλλά κυρίως από την ελεύθερη δημιουργική ανακάλυψη και έκφραση σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο.

Σε ότι αφορά τον αθλητισμό όλες οι διεθνείς έρευνες¹⁹ έχουν καταδείξει ότι η ενασχόληση των γυναικών σε όλα τα στάδια της ζωής με τις αθλητικές δραστηριότητες ενδυναμώνουν το σώμα, συμβάλλουν στην καλύτερη ψυχολογική κατάσταση και αυξάνουν το αίσθημα αυτοεκτίμησης.²⁰

Στο πλαίσιο αυτό είναι σημαντικό οι αθλητικές εγκαταστάσεις να είναι για τις γυναίκες ασφαλείς. Να έχει διασφαλιστεί επαρκής φωτισμός και οι αθλητικές εγκαταστάσεις να έχουν πρόσβαση με δημόσια συγκοινωνία.

Ενδεικτικές δράσεις

Ενίσχυση, βελτίωση και επέκταση παροχών ή/και δομών

- Ειδικά προγράμματα παρακολούθησης συναυλιών, μουσικών και θεατρικών παραστάσεων ή άλλων μορφών τέχνης για γυναίκες, καθώς επίσης και για γυναίκες με αναπηρία.
- Δημιουργία υποδομών και παροχή υπηρεσιών σε χώρους πολιτισμού που θα διευκολύνουν και θα αυξήσουν την επισκεψιμότητα όχι μόνο των γυναικών, αλλά γενικότερα όλων των μελών των οικογενειών (υπηρεσίες φύλαξης παιδιών, υγιεινή των βρεφών κ.λπ.).
- Ειδικά προγράμματα άθλησης γυναικών και γυναικών με αναπηρία στο Δήμο με παράλληλη δυναμότητα φύλαξης παιδιών.
- Παραγωγή οπτικοακουστικού υλικού με έμφαση στο φύλο, π.χ. έργα από γυναίκες δημιουργούς, γυναικεία οπτική στην καλλιτεχνική δημιουργία, γυναικεία παράδοση στη λαϊκή χειροτεχνία, τέχνη στην καθημερινή ζωή των γυναικών, η τέχνη ως εργαλείο εκπαίδευσης, κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής κινητοποίησης.
- Υλοποίηση Προγραμμάτων Κατάρτισης γυναικών σε θέματα σύγχρονου πολιτισμού και πολιτιστικού τουρισμού, αγροτικού πολιτισμού, λαϊκής τέχνης, αναβίωσης παραδοσιακών επαγγελματικών ειδικοτήτων με πολιτιστική αξία, με έμφαση στις ειδικότητες εκείνες στις οποίες οι γυναίκες υπο-εκπροσωπούνται.
- Δημιουργία δικτυακών τόπων Δήμων για την προβολή της παρουσίας και της συμβολής των γυναικών στον ελληνικό πολιτισμό.

Στρατηγικές και μέτρα για την αλλαγή νοοτροπίας

- Εκστρατεία ευαισθητοποίησης για την αύξηση της συμμετοχής των γυναικών σε αθλητικές δραστηριότητες, αξιοποιώντας γυναίκες που έχουν πετύχει στο χώρο αυτό.
- Εκδηλώσεις, δραστηριότητες, συλλογές εκθεμάτων κ.λπ., στις οποίες θα λαμβάνεται υπόψη η διάσταση του φύλου, τόσο στο σχεδιασμό όσο και στο περιεχόμενο των δραστηριοτήτων με πρότερη ανάλυση των αναγκών του γυναικείου κοινού ανάλογα με κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά, γεωγραφική περιοχή, οικονομικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται σε τοπικό επίπεδο.
- Η καθιέρωση ενός πολιτιστικού «Φεστιβάλ» που θα στοχεύει στην ανάδειξη της γυναικείας καλλιτεχνικής δημιουργίας, την ενθάρρυνση της παραπέρα ανάπτυξής της και της επικοινωνίας της με το ευρύτερο κοινό.
- Ειδικά Αφιερώματα που προωθούν και αναδεικνύουν, σύγχρονες ελληνίδες και ξένες καλλιτέχνιδες.
- Ενέργειες ευαισθητοποίησης που αναδεικνύουν την παρουσία γυναικών δημιουργών στο πολιτισμό, καθώς και τη διάσταση του φύλου σε όλα τα επίπεδα και μορφές τέχνης.

¹⁹ Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC) Federal Department of Foreign Affairs (DFA), Gender & Sport, text at: <http://www.oecd.org/dataoecd/47/42/44896326.pdf>

²⁰ Στο ίδιο.

- Η ύπαρξη προπονητριών στο Δήμο μπορεί να ενισχύσει την αλλαγή αντιλήψεων σχετικά με τη συμμετοχή των γυναικών στον αθλητισμό.
- Οργάνωση εκδηλώσεων που στοχεύουν στην προώθηση του τοπικού πολιτισμού.

Προγράμματα επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης στα στελέχη του Δήμου

Εκπαίδευση των στελεχών του Δήμου που ασχολούνται με τον αθλητισμό και τον πολιτισμό για ένταξη της οπτικής του φύλου στους τομείς δράσης τους.

Δημιουργία δικτύων και ανάπτυξη συνεργασιών με την κοινωνία των πολιτών

- Συνεργασία με ΜΚΟ και συλλόγους για τη στήριξη πολιτιστικών εκδηλώσεων, που θα έχουν ως στόχο την επαφή των γυναικών με το σύγχρονο πολιτισμό (παρακολούθηση εκδηλώσεων, θεατρικών έργων, ταινιών, συναυλιών κ.λπ.).
- Ανάπτυξη δράσεων που διευκολύνουν τις γυναίκες να έρθουν σε επαφή με τον αθλητισμό και την άσκηση γενικότερα μέσα από τρόπους που είναι φιλικόι για αυτές.
- Αξιοποίηση υφισταμένων και δημιουργία νέων πολιτιστικών δικτύων ή/και μητρών γυναικών καλλιτεχνών ανά είδος τέχνης σε συνάρτηση με τοπικές παραδόσεις.

Ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων

Συμμετοχή γυναικών στα διοικητικά συμβούλια των αθλητικών και πολιτιστικών συλλόγων του Δήμου. Στο πλαίσιο αυτό, μπορεί να αξιοποιηθεί η δυνατότητα της ποσόστωσης βάσει φύλου, που παρέχεται από τον νόμο (Ν. 2725/1999), ώστε να συμμετέχουν περισσότερες γυναίκες στη διοίκηση αθλητικών ομοσπονδιών.

Καλές Πρακτικές/Παραδείγματα

Βόννη (Γερμανία)

Το Μουσείο Frauen στη Βόννη, που λειτουργεί με εθελοντικές συνεισφορές και παραχωρήσεις της πόλης, με επιφάνεια 3,000 τετραγωνικών μέτρων, άνοιξε το 1981 και μέχρι σήμερα περισσότερες από 2.500 γυναίκες έχουν παρουσιάσει τα έργα τους.

Ιστοσελίδα: <http://www.frauenmuseum.de/en/ueber-uns.php>

Ουάσιγκτον (Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής)

Εθνικό Μουσείο Γυναικών στην Τέχνη:

Το Μουσείο ιδρύθηκε από την Wilhelmina Cole Holladay το 1987, στο οποίο παραχώρησε την προσωπική της συλλογή έργων τέχνης που διατηρούσε με τον άνδρα της. Εστιάζει σε έργα γυναικών καλλιτεχνών (το παλαιότερο χρονολογείται τον 16ο αιώνα). Το κέντρο έρευνάς του, περιέχει πληροφορίες για πάνω από 16.000 γυναίκες καλλιτέχνες.

Ιστοσελίδα: <http://www.nmwa.org/>

Άρθρο 21-Προστασία και Ασφάλεια

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει το δικαίωμα ανδρών και γυναικών στην ατομική ασφάλεια και στην ελευθερία της κίνησης, καθώς και ότι αυτά τα δικαιώματα δεν μπορούν να ασκούνται ελεύθερα ή επί ίσοις όροις αν οι άνδρες ή οι γυναίκες είναι απροστατέυτοι/ες ή ανασφαλείς, στον ιδιωτικό ή στο δημόσιο τομέα.

(2) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει περαιτέρω ότι άνδρες και γυναίκες, εν μέρει λόγω διαφορετικών υποχρεώσεων ή τρόπων διαβίωσης, αντιμετωπίζουν συχνά διαφορετικά προβλήματα προστασίας και ασφάλειας, τα οποία πρέπει να καταπολεμούνται.

(3) Η Υπογράφουσα Αρχή δεσμεύεται:

(α) να αναλύει με την οπτική του Φύλου, τις στατιστικές που αφορούν στο πλήθος και τη συχνότητα των περιστατικών (συμπεριλαμβανομένων σοβαρών εγκλημάτων κατά του ατόμου), τα οποία επηρεάζουν την ασφάλεια ή την προστασία ανδρών και γυναικών, και το κατά πόσο αυτές είναι κατάλληλες για την εκτίμηση του βαθμού και της αιτίας του φόβου για εγκλήματα ή άλλων πηγών ανασφάλειας,

(β) να αναπτύσσει και να εφαρμόζει στρατηγικές, πολιτικές και δράσεις, που θα οδηγούν στη βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης ή στη διαμόρφωση του τοπικού περιβάλλοντος (για παράδειγμα, συγκοινωνιακοί κόμβοι, σταθμοί αυτοκινήτων, φωτισμός δρόμων), ή στην αστυνόμευση και τις σχετικές υπηρεσίες, με σκοπό την ενίσχυση της ασφάλειας και προστασίας των ανδρών και των γυναικών, και τον περιορισμό της αντίστοιχης αίσθησης έλλειψης προστασίας και ασφάλειας που μπορεί να έχουν.

Νομικό πλαίσιο

N. 3731/2008 (ΦΕΚ 263/Α'/2008) «Αναδιοργάνωση της δημοτικής αστυνομίας και ρυθμίσεις λοιπών θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών»

N. 3463/2006 (ΦΕΚ 114/Α'/2006) «Κύρωση Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων»

Στο άρθρο 76 του Ν. 3463/2006 καθορίζεται ο τρόπος άσκησης των αρμοδιοτήτων των Δήμων στο πλαίσιο της έννομης τάξης, συμπεριλαμβανομένων και των κανονιστικών διατάξεων που οι ίδιοι θεσπίζουν. Παρέχεται μάλιστα η δυνατότητα στους Δήμους να ιδρύουν, ως αυτοτελή υπηρεσία, Δημοτική Αστυνομία, για την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους και προς όφελος του κοινωνικού συνόλου.

Στο άρθρο 84 προβλέπεται η σχεδίαση, η οργάνωση, ο συντονισμός και η εφαρμογή προγραμμάτων και πρωτοβουλιών για την πρόληψη της παραβατικότητας στην περιφέρειά τους, με τη δημιουργία Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης Παραβατικότητας.

Προβληματισμοί-Αναγκαιότητες

Το ζήτημα της ασφάλειας σχετίζεται άμεσα με τα αιτήματα των γυναικών, κυρίως σε ότι αφορά την ελευθερία κίνησης και της χρήσης του δημόσιου χώρου. Οι γυναίκες είναι σε μεγαλύτερο βαθμό εκτεθειμένες σε μη ασφαλή περιβάλλοντα στην καθημερινή ζωή. Αν και έχουν αλλάξει πολλά σε θεσμικό επίπεδο, πολλές είναι οι γυναίκες που είναι θύματα λεκτικής ή σωματικής βίας ή ζουν με το φόβο της εγκληματικότητας και της έλλειψης ασφάλειας. Σε πολλές περιπτώσεις, οι γυναίκες χαρτογραφούν περιοχές επικίνδυνες και αποφεύγουν τη χρήση τους. Για το λόγο αυτό, ως βασικός όρος της ποιότητας ζωής των δημοτισσών και δημοτών αναδεικνύεται η πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας και της εγκληματικότητας, καθώς και η αντιμετώπιση θεμάτων ρατσισμού και ξενοφοβίας.

Ενδεικτικές δράσεις

Ενίσχυση, βελτίωση και επέκταση παροχών ή/και δομών

- Μαθήματα αυτοπροστασίας στις δημότισσες και τεχνικές αντιμετώπισης πιθανών επιθέσεων.
- Αν στο Δήμο συστήνεται Τοπικό Συμβούλιο Πρόληψης για κοινές δράσεις της Ελληνικής Αστυνομίας με τις δημοτικές αστυνομίες και αστυνομικός της γειτονιάς στον επιχειρησιακό σχεδιασμό, να λαμβάνεται υπόψη η διάσταση του φύλου και να γίνεται συστηματική καταγραφή περιστατικών βίας σε βάρος των γυναικών.

- Δημιουργία συνθηκών ασφάλειας στο Δήμο με πιθανές ενέργειες τις διανοίξεις και το φωτισμό οδών, αύξηση του φωτισμού σε πλατείες, πάρκα, οδούς, καθαρισμό εγκαταλελειμμένων ιδιωτικών οικοπέδων και κοινοχρήστων χώρων, καθαρισμό και σφράγιση εγκαταλελειμμένων παλαιών οικιών και καταστημάτων, καθαρισμό αδιεξόδων και απόμερων σημείων του Δήμου.
- Τηλεματικές υπηρεσίες άμεσης βοήθειας σε περιπτώσεις γυναικών που βρίσκονται σε κατάσταση κίνδυνου.

Δημιουργία δικτύων και ανάπτυξη συνεργασιών με την κοινωνία των πολιτών

Δημιουργία άτυπων δικτύων μεταξύ δομών, οργανισμών του Δήμου, συλλόγων και άλλων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται στο Δήμο, με στόχο την αλληλεγγύη μεταξύ όλων των κοινωνικών φορέων και την αντιμετώπιση κρουσμάτων βίας, ρατσισμού και ξενοφοβίας.

Ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων

Προώθηση ισόρροπης εκπροσώπησης ανδρών και γυναικών σε όλα τα επίπεδα της διοίκησης της δημοτικής αστυνομίας.

Καλές Πρακτικές/Παραδείγματα

Μόντρεαλ (Καναδάς)

Κατά τη διάρκεια δημοσίων διαβουλεύσεων που πραγματοποιήθηκαν στο Μόντρεαλ το 1998, γυναίκες πολίτες και ομάδες γυναικών τόνισαν την ανάγκη να σχεδιαστεί πολιτική ασφάλειας. Ο Δήμος Μόντρεαλ καθιέρωσε το πρόγραμμα «Γυναίκες» και η ασφάλεια των γυναικών έγινε γρήγορα θέμα υψηλής προτεραιότητας. Αρχικά η πόλη ήθελε να εκτιμήσει την κατάσταση. Σημαντικές διαφορές αποκαλύφθηκαν: οι γυναίκες ήταν τέσσερις φορές πιο πιθανόν (60%) από ό,τι οι άνδρες (15%) να δηλώσουν ότι έχουν αισθανθεί φόβο στο να περπατήσουν μόνες τους στη γειτονιά τους το βράδυ. Η πόλη πήρε μια σειρά δεσμεύσεων για τη βελτίωση της ασφάλειας των γυναικών στην πόλη και σχεδίασε ένα πρόγραμμα δράσης.

Τα επιτεύγματα του Μόντρεαλ έγιναν θέμα αυξανόμενου ενδιαφέροντος σε διεθνές επίπεδο. Δραστηριότητες σχεδιασμένες στο μίσθασμα πληροφοριών και μεταφοράς πρακτικών οδήγησε στην προσαρμογή στρατηγικών που χρησιμοποιούνταν στο Μόντρεαλ από την Ευρώπη, ακόμα και από την Αφρική και τη Νότια Αμερική.

Πηγή: «Ένας Δήμος Προσαρμοσμένος στις Γυναίκες», Καναδική Ομοσπονδία Δήμων, 2004

Ιστοσελίδα: www.femmesetvilles.org

Βιέννη (Αυστρία)

24ωρη Γραμμή Βοήθειας για Γυναίκες:

Γυναίκες και κορίτσια που έχουν υποστεί σεξουαλική ή σωματική βία μπορούν να επικοινωνήσουν με το κέντρο κρίσεων 24 ώρες την ημέρα. Η γραμμή λειτουργεί υπό το Δημοτικό Τμήμα για Γυναίκα Θέματα. Η δυνατότητα χρήσης της συμβουλευτικής υπηρεσίας, ανώνυμα και δωρεάν, είναι ένα από τα κυριότερα πρωταρχικά μέτρα βοήθειας που αναπτύχθηκε από το Δήμο Βιέννης. Τα τελευταία εννιά χρόνια, πάνω από 40.000 άτομα επικοινωνήσαν με τη Γραμμή Βοήθειας είτε τηλεφωνικά είτε με ραντεβού.

Επιπλέον με τη Γραμμή Βοήθειας, το πρώτο καταφύγιο γυναικών της Αυστρίας ιδρύθηκε στη Βιέννη το 1978. Για πρώτη φορά οι κακοποιημένες γυναίκες και τα παιδιά τους είχαν την ευκαιρία να εγκαταλείψουν αυτόν που τις κακοποιούσε είτε προσωρινά είτε μόνιμα.

Πηγή: Τμήμα Γυναικών του Δήμου Βιέννης

Ιστοσελίδα: <http://www.wien.gv.at/menschen/frauen/themen/standpunkte-gegen-gewalt/hilfe.html>

Άρθρο 22-Βία που σχετίζεται με το Φύλο

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει ότι η έμφυλη βία, η οποία κατά κύριο λόγο αφορά στο γυναικείο φύλο, συνιστά παραβίαση θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αποτελεί προσβολή της αξιοπρέπειας.

(2) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει ότι η έμφυλη βία ξεκινά από τη στερεότυπη αντίληψη περί ανωτερότητας των ανδρών έναντι των γυναικών στο πλαίσιο άνισων σχέσεων εξουσίας.

(3) Η Υπογράφουσα Αρχή δεσμεύεται να θεσπίσει και να ενισχύσει πολιτικές και δράσεις ενάντια στην έμφυλη βία, συμπεριλαμβανομένων:

- Της διάθεσης ή ενίσχυσης συγκεκριμένων δομών υποστήριξης για τα θύματα
- Της δημόσιας ενημέρωσης, σε κάθε μία εκ των κύριων γλωσσών, σχετικά με τη διαθέσιμη βοήθεια στην περιοχή
- Της εκπαίδευσης επαγγελματικού προσωπικού στον εντοπισμό και την υποστήριξη των θυμάτων
- Της διασφάλισης αποτελεσματικού συντονισμού μεταξύ των σχετικών υπηρεσιών, όπως η αστυνομία, και οι δημόσιες αρχές υγείας και στέγασης
- Της προώθησης ενημερωτικών εκστρατειών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων που απευθύνονται σε πιθανά ή πραγματικά θύματα και δράστες.

Νομικό πλαίσιο

N. 3463/2006 (ΦΕΚ 114/Α'/2006) «Κύρωση Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων». Στις αρμοδιότητες των Δήμων (άρθρο 75, περ. ε') περιλαμβάνεται η εφαρμογή πολιτικών ή η συμμετοχή σε δράσεις και προγράμματα, που στοχεύουν εκτός άλλων στη συμβουλευτική στήριξη των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας και βίας κατά συνοικούντων προσώπων.

N. 3500/2006 (ΦΕΚ 232/Α'/2006) «Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλες διατάξεις». Με το νόμο αυτό ποινικοποιήθηκε η κακοποίηση των γυναικών και ο συζυγικός βιασμός.

N. 1419/1984 (ΦΕΚ Α' 28) «Τροποποίηση Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, Ποινικού Κώδικα και άλλες διατάξεις», βάσει του οποίου ορίζεται ως κακούργημα το έγκλημα του βιασμού και καθιερώνεται η αυτεπάγγελτη δίκωξη για το συγκεκριμένο έγκλημα.

Προβληματισμοί-Αναγκαιότητες

Το 1995, η Διάσκεψη του Πεκίνου αναγνώρισε τις διαστάσεις της έμφυλης βίας, όπως για παράδειγμα τη σωματική, τη σεξουαλική, την ψυχολογική και την οικονομική. Επιπλέον, τοποθέτησε μεταξύ των δραστών και το ίδιο το κράτος.

Το θέμα της ανάδειξης όλων των μορφών βίας σε βάρος των γυναικών είναι σημαντικό να αποτελεί κυρίαρχη πολιτική του Δήμου. Η έμφυλη βία εξακολουθεί να αναπαράγεται σε κάθε χώρα και πολιτισμό, προκαλώντας θανάτους γυναικών, καθώς και βαριές σωματικές και ψυχικές απώλειες στις ζωές των γυναικών, των οικογενειών τους και της κοινωνίας γενικότερα. Ενώ οι περισσότερες κοινωνίες απαγορεύουν τη βία, στην πραγματικότητα αυτή συχνά συγκαλύπτεται ή γίνεται ανεκτή. Ενώ, η βία αποτελεί σκληρή έκφραση της ανισότητας στην κοινωνία, η βία κατά των γυναικών είναι έμφυλη βία, αφού συναρτάται άμεσα με το φύλο των θυμάτων και το φύλο των δραστών.

Η ΓΠΦ, στο πλαίσιο της παροχής υπηρεσιών στήριξης των γυναικών θυμάτων βίας, από τις 11 Μαρτίου 2011, λειτουργεί **Τηλεφωνική Γραμμή SOS 15900**, η οποία είναι πανελλαδικής εμβέλειας, και λειτουργεί σε 24ωρη βάση, 365 μέρες το χρόνο.

Η Τηλεφωνική Γραμμή SOS στελεχώνεται από ψυχολόγους και κοινωνικούς/ές επιστήμονες που παρέχουν άμεση βοήθεια σε έκτακτα και επείγοντα περιστατικά βίας, καθώς και υπηρεσίες ενημέρωσης και τηλεφωνικής συμβουλευτικής σε θύματα όλων των μορφών έμφυλης βίας.

Ενδεικτικές δράσεις

Ενίσχυση, βελτίωση και επέκταση παροχών ή/και δομών

- Δημιουργία Ξενώνων από το Δήμο ή/και παραπομπή σε δομές της Πολιτείας.
- Ψυχολογική στήριξη και νομική βοήθεια (σε συνεργασία με Δικηγορικούς Συλλόγους, ΜΚΟ κ.λπ.) σε θύματα βιασμού, ενδοοικογενειακής βίας, σεξουαλικής παρενόχλησης στο χώρο εργασίας, και άλλες υπηρεσίες όπως π.χ. συνοδεία στον/στην ιατροδικαστή.
- Παροχή υποστήριξης και αρωγής από τις υπηρεσίες του Δήμου.
- Τηλεματικές υπηρεσίες άμεσης βοήθειας σε περιπτώσεις γυναικών σε κατάσταση κίνδυνου της ζωής τους και της σωματικής τους ακεραιότητας, βία-κακοποίηση.

Στρατηγικές και μέτρα για την αλλαγή νοοτροπίας

- Ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών.
- Καμπάνιες ενημέρωσης της κοινής γνώμης για την έμφυλη βία που θα απευθύνονται: α) σε γυναίκες ώστε να ενθαρρυνθούν να απευθυνθούν στα συμβουλευτικά κέντρα, και β) σε άνδρες για την ευαισθητοποίησή τους σε θέματα βίας γυναικών, ώστε να μην αναπαράγουν πράξεις βίας.

Προγράμματα επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης στα στελέχη του Δήμου

- Επιμόρφωση των στελεχών του Δήμου σε θέματα βίας κατά των γυναικών, έτσι ώστε να αντιμετωπίζουν με ευαισθησία και εξειδικευμένη γνώση τις γυναίκες-θύματα. Η επιμόρφωση, ενδεικτικά, μπορεί να περιλαμβάνει τις ακόλουθες θεματικές: α) ορολογία βασικών εννοιών (π.χ. διάσταση ισότητας, εκτίμηση των επιπτώσεων μιας πολιτικής ανάλογα με το φύλο, έμφυλη βία), β) θεσμικό πλαίσιο και θεσμικά όργανα εφαρμογής σχετικά με την καταπολέμηση της έμφυλης βίας, γ) απόκτηση δεξιοτήτων στην αναγνώριση των φαινομένων βίας, στην ουσιαστική στήριξη των θυμάτων (άμεση ή έμμεση με την ενημέρωση για τους κατάλληλους φορείς, που πρέπει να απευθυνθεί το θύμα βίας), στην αποτελεσματική συνεργασία με όλους τους συναρμόδιους φορείς.
- Επιμόρφωση δημοτικών υπαλλήλων για τη σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο εργασίας και στον έλεγχο τήρησης της υφιστάμενης νομοθεσίας.

Δημιουργία δικτύων και ανάπτυξη συνεργασιών με την κοινωνία των πολιτών

Δικτύωση με τις ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της προώθησης της ισότητας ανδρών και γυναικών και στην καταπολέμηση της έμφυλης βίας.

Καλές Πρακτικές/Παραδείγματα

Λονδίνο (Ηνωμένο Βασίλειο)

Στρατηγική για την Ενδοοικογενειακή Βία:

Η Στρατηγική του Λονδίνου για την ενδοοικογενειακή βία πρωτοεμφανίστηκε το 2001 και εστίασε

- στην αύξηση ασφαλών επιλογών για γυναίκες και παιδιά
- στο να είναι υπόλογα τα άτομα με καταχρηστική συμπεριφορά
- στην υπονόμηση της ανοχής ενδοοικογενειακής βίας και την αντιμετώπιση της αδράνειας είτε ατομικά είτε από οργανισμούς
- στην προσφορά, σε παιδιά και νέους/ες, γνώσεων και ικανοτήτων που χρειάζονται ώστε να αναπτύξουν σχέσεις βασισμένες στο σεβασμό και την αμοιβαία κατανόηση, με δέσμευση εναντίων της βίας.

Πηγή: Αρχή του Λονδίνου

Ιστοσελίδα: <http://www.london.gov.uk/priorities/crime-community-safety/tackling-priority-crimes/violence-against-women>

Άρθρο 23-Εμπορία Ανθρώπων

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει ότι το έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων, το οποίο αφορά δυσανάλογα περισσότερο το γυναικείο φύλο, συνιστά παραβίαση θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αποτελεί προσβολή της αξιοπρέπειας.

(2) Η Υπογράφουσα Αρχή αναλαμβάνει να θεσπίσει και να ενισχύσει πολιτικές και δράσεις για την αποτροπή της εμπορίας ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων ανάλογα με την περίπτωση:

- Πληροφοριακών και ενημερωτικών εκστρατειών
- Εκπαιδευτικών προγραμμάτων για την εκπαίδευση επαγγελματικού προσωπικού με αρμοδιότητα τον εντοπισμό και την υποστήριξη των θυμάτων
- Μέτρων για την αποθάρρυνση της ζήτησης
- Κατάλληλων μέτρων για την υποστήριξη των θυμάτων, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και ασφαλή στέγαση και μεταφραστική γλωσσική υποστήριξη.

Νομικό πλαίσιο

N. 3875/2010 (ΦΕΚ 158/Α'/2010) «Κύρωση και εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και των τριών Πρωτοκόλλων αυτής και συναφείς διατάξεις». Με το νόμο αυτό κυρώθηκε και τέθηκε σε ισχύ, η Σύμβαση κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος, που άνοιξε για υπογραφή στο Παλέρμιο Ιταλίας στις 12-15/12/2000 και τα τρία πρωτόκολλα αυτής.

Η **εμπορία ανθρώπων**, σύμφωνα με το Πρωτόκολλο των Ηνωμένων Εθνών «για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της διακίνησης προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών» ορίζεται ως «η στρατολόγηση, μεταφορά, υπόθαλψη ή αποδοχή προσώπων που γίνεται με απειλή ή άσκηση βίας ή άλλες μορφές εξαναγκασμού, απαγωγής, απάτης ή κατάχρησης εξουσίας ή εκμετάλλευση μιας ιδιαίτερα τρωτής θέσης, με σκοπό την επίτευξη συναίνεσης αυτών των προσώπων στην εκμετάλλευσή τους από ένα άλλο πρόσωπο». Στον όρο εκμετάλλευση περιλαμβάνεται τουλάχιστον η εκμετάλλευση της πορνείας άλλων ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης, η αναγκαστική εργασία, η δουλεία και οι παρεμφερείς πρακτικές, και η αφαίρεση οργάνων. Στη χώρα μας, όπως και στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης, η παράνομη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων είναι στενά συνδεδεμένη με τη σεξουαλική εκμετάλλευση.

N. 3386/2005 (ΦΕΚ 212/Α'/2005) «Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην ελληνική επικράτεια». Στα άρθρο 46-52 ορίζεται ότι, σε υπήκοο τρίτης χώρας, που έχει χαρακτηριστεί θύμα εμπορίας ανθρώπων με πράξη του αρμόδιου Εισαγγελέα, χορηγείται άδεια διαμονής διάρκειας δώδεκα μηνών, εφόσον συνεργάζεται στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Η άδεια διαμονής ανανεώνεται κάθε φορά για ισόχρονο διάστημα προς διευκόλυνση της διενεργούμενης έρευνας ή της ποινικής διαδικασίας και διασφαλίζει πρόσβαση στην αγορά εργασίας και στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Πριν τη χορήγηση άδειας διαμονής, παρέχεται, από την αρμόδια εισαγγελική αρχή, στα θύματα εμπορίας ανθρώπων, προθεσμία περίσκεψης μέχρι ένα μήνα (μπορεί να παραταθεί για τα ανήλικα θύματα), ώστε να συνέλθουν και να είναι σε θέση να διαφύγουν από την επιρροή των δραστών των σχετικών αδικημάτων για να μπορούν να λάβουν ανεπηρέαστη απόφαση σχετικά με τη συνεργασία τους με τις δικαστικές αρχές.

N. 3274/2004 (ΦΕΚ 195/Α'/2004) «Οργάνωση και λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού». Το άρθρο 34, παρ. 7 προβλέπει ότι η απέλαση αλλοδαπών, που βρίσκονται παράνομα στην Ελλάδα και καταγγέλλουν πράξης προαγωγής σε πορνεία, μπορεί, με διάταξη του εισαγγελέα πλημμελειοδικών και έγκριση του εισαγγελέα εφετών, να αναστέλλεται έως ότου εκδοθεί αμετάκλητη απόφαση για τις πράξεις που καταγγέθηκαν. Για όσο χρόνο διαρκεί η αναστολή της απέλασης χορηγείται, με απόφαση του/της Γενικού/ής Γραμματέα/ως Περιφέρειας,²¹ άδεια διαμονής, κατά παρέκκλιση των διατάξεων του Ν. 2910/2001. Η ανωτέρω άδεια παραμονής που επέχει και θέση άδειας εργασίας, χορηγείται για χρονικό διάστημα (6) μηνών και ανανεώνεται για ίσο χρονικό διάστημα ως την έκδοση της αμετάκλητης δικαστικής απόφασης. Οι παραπάνω διατάξεις εφαρμόζονται ανάλογα και για τις περιπτώσεις του άρθρου 12 του Ν. 3064/2002.

²¹Νυν Γενικού/ής Γραμματέα/ως της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης.

N. 3064/2002 (ΦΕΚ 248/A/15-10-2002) «Καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, των εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της πορνογραφίας ανηλίκων και γενικότερα της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής και αρωγή στα θύματα των πράξεων αυτών». Με το νόμο αυτό:

- Αντιμετωπίζονται πλέον, εκτός από το δουλεμπόριο, οι σύγχρονες μορφές εμπορίας ανθρώπων και συγκεκριμένα η διακίνηση με σκοπό: α) την εργασιακή, και β) τη σεξουαλική εκμετάλλευση των ανθρώπων. Τα περισσότερα από τα σχετικά αδικήματα χαρακτηρίζονται ως κακουργήματα.
- Καθιερώνονται αυστηρές ποινές, που σε ορισμένες περιπτώσεις φθάνουν και τα ισόβια δεσμά για τα αντίστοιχα αδικήματα. Εξασφαλίζεται η ίση προστασία μεταξύ των ανδρών και γυναικών στα θέματα αυτά.
- Ασκείται πλέον αυτεπαγγέλτως η ποινική δίωξη σοβαρών αξιόποινων πράξεων.
- Θεσπίζεται για πρώτη φορά το έγκλημα της πορνογραφίας ανηλίκων.
- Θεσπίζεται ως διακεκριμένη περίπτωση σε σχέση με την απλή αποπλάνηση, η ασέλγεια που διαπράττει ενήλικος σε βάρος ανηλίκου με αμοιβή ή άλλα υλικά ανταλλάγματα.
- Προστίθενται στο άρθρο 8 του Ποινικού Κώδικα (Ρυθμίσεις για παγκόσμια δικαιοσύνη) οι πράξεις της σωματεμπορίας και της ασέλγειας ώστε να τιμωρούνται και όταν τελούνται στην αλλοδαπή.
- Ποινικοποιείται η συνειδητή αποδοχή των υπηρεσιών που προέρχονται από θύματα της διακίνησης ανθρώπων.
- Προβλέπονται διατάξεις προστασίας των θυμάτων των εγκλημάτων αυτών. Όσον αφορά την αρωγή των θυμάτων των εγκλημάτων αυτών, εκδόθηκε το **ΠΔ 233/2003 (ΦΕΚ 204/A/2-9-2003)**.

Προβληματισμοί-Αναγκαιότητες

Ο επίσημος ορισμός της εμπορίας των ανθρώπων προέρχεται από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ). Η Ελλάδα υπέγραψε τη Σύμβαση και το Πρωτόκολλο για την Παράνομη Διακίνηση Προσώπων στις 13 Δεκεμβρίου 2000.

Α) «Παράνομη Διακίνηση Προσώπων με σκοπό τη Σεξουαλική-Οικονομική Εκμετάλλευση» θα εννοείται η στρατολόγηση, η μεταφορά, η μετακίνηση, η εγκατάσταση (στέγαση, μέριμνα για τη συνέχιση της παραμονής) ή η παραλαβή προσώπων μέσω της απειλής, της χρήσης βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, της απαγωγής, του δόλου, της εξαπάτησης, της κατάχρησης της δύναμης, της κατάχρησης μιας ευάλωτης ή τρωτής θέσης, της προσφοράς ή της αποδοχής οικονομικού ή άλλου οφέλους για την επίτευξη της σύμφωνης γνώμης ενός προσώπου, το οποίο ασκεί έλεγχο ή εξουσία επί άλλου προσώπου για το σκοπό της εκμετάλλευσης. Η εκμετάλλευση θα περιλαμβάνει κατ' ελάχιστο: την εκμετάλλευση της πορνείας των άλλων ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης, την εξαναγκαστική εργασία ή παροχή υπηρεσιών, τη διαμόρφωση συνθηκών δουλείας (δεσμευτικής παροχής υπηρεσιών) ή τη λήψη σωματικών οργάνων.

Β) Η σύμφωνη γνώμη του θύματος της παράνομης διακίνησης στη σκοπούμενη εκμετάλλευση, έτσι όπως διατυπώνεται στην υποπαράγραφο (Α) αυτού του άρθρου, δεν θα λαμβάνεται υπόψη, εφόσον για την επίτευξή της έχει χρησιμοποιηθεί οποιοδήποτε άλλο από τα μέσα που αναφέρονται σε αυτήν. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι γυναίκες, αποτελούν την πλειονότητα του διακινούμενου πληθυσμού και ο όρος «άνθρωπος» δεν βοηθά στην ανάδειξη της ασυμμετρίας των έμφυλων σχέσεων και την ιδιαιτερότητα της γυναικείας μεταναστευτικής εμπειρίας. Από την άποψη αυτή, η εμπορία γυναικών προκύπτει ως μέρος της έμφυλης πολιτικής οικονομίας της μετανάστευσης στη Ευρώπη.²²

²² Δρούγα, Κ. & Παπαδοπούλου, Θ. (2008), *Οδηγός για συμβούλους: Trafficking – Παράνομη Διακίνηση και Εμπορία Γυναικών*, ΚΕΘΙ, Αθήνα.

Ενδεικτικές δράσεις

Ενίσχυση, βελτίωση και επέκταση παροχών ή/και δομών

- Δυνατότητα φιλοξενίας από γυναικείες οργανώσεις σε καταφύγια ή ειδικούς ξενώνες. Παροχή ψυχοκοινωνικής στήριξης και δωρεάν ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και νομικής αρωγής για τα θύματα.
- Τηλεματικές υπηρεσίες άμεσης βοήθειας σε περιπτώσεις γυναικών σε κατάσταση κίνδυνου της ζωής τους και της σωματικής τους ακεραιότητας.

Στρατηγικές και μέτρα για την αλλαγή νοοτροπίας

Ενέργειες ευαισθητοποίησης σε θέματα παράνομης διακίνησης και εμπορίας γυναικών με σκοπό την οικονομική/σεξουαλική εκμετάλλευση.

Προγράμματα επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης στα στελέχη του Δήμου

Επιμόρφωση των στελεχών του Δήμου σε θέματα εμπορίας ανθρώπων, ώστε όταν απευθύνονται τα θύματα βίας για να ζητήσουν βοήθεια να αντιμετωπίζονται με ευαισθησία και εξειδικευμένες γνώσεις.

Δημιουργία δικτύων και ανάπτυξη συνεργασιών με την κοινωνία των πολιτών

Συνεργασία με τις αρμόδιες γυναικείες οργανώσεις, αλλά και με άλλους φορείς που έχουν αναπτύξει δράση στην αντιμετώπιση του φαινομένου της εμπορίας των γυναικών.

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει ότι, στο πλαίσιο του χωροταξικού σχεδιασμού και της ανάπτυξης στρατηγικών για το μέλλον της περιοχής της, θα πρέπει να γίνονται απόλυτα σεβαστές οι αρχές της αειφόρου ανάπτυξης, που αφορά στην ισόρροπη ενσωμάτωση της οικονομικής, κοινωνικής, περιβαλλοντικής και πολιτιστικής διάστασης, και επίσης, ειδικότερα, περιλαμβάνει την ανάγκη προώθησης και επίτευξης της ισότητας ανδρών και γυναικών.

(2) Η Υπογράφουσα Αρχή δεσμεύεται να λαμβάνει υπόψη την αρχή της ισότητας ανδρών και γυναικών ως θεμελιώδη διάσταση για το σύνολο του χωροταξικού της σχεδιασμού, ή της ανάπτυξης στρατηγικών, για την αειφόρο ανάπτυξη της περιοχής της.

Νομικό πλαίσιο

N. 3463/2006 (ΦΕΚ 114/Α'/2006) «Κύρωση Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων»

Στις αρμοδιότητες των Δήμων και Κοινοτήτων στον τομέα «Ανάπτυξη», περιλαμβάνονται ενδεικτικά τα εξής:

- Η προστασία, η αξιοποίηση και η εκμετάλλευση των τοπικών φυσικών πόρων και περιοχών, των ιαματικών πηγών και των ήπιων ή ανανεώσιμων μορφών ενέργειας, καθώς και η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση των σχετικών έργων και εγκαταστάσεων.
- Η μελέτη, κατασκευή, συντήρηση, εκμετάλλευση και διαχείριση των δικτύων φυσικού αερίου.
- Ο εξηλεκτρισμός, η επέκταση ηλεκτρικών δικτύων και γενικότερα δικτύων ενέργειας, για κοινωφελείς σκοπούς, καθώς και για την τόνωση της ανάπτυξης της τοπικής οικονομίας.
- Η εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού, έρευνας και τεχνολογίας για την ανάπτυξη της περιοχής τους.
- Ο σχεδιασμός, η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση υποδομών για τη στήριξη της τοπικής οικονομίας, όπως έργων οδοποιίας, συστημάτων άρδευσης κ.λπ.
- Η εκπόνηση, υλοποίηση και η συμμετοχή σε προγράμματα για την τουριστική ανάπτυξη.

Προβληματισμοί-Αναγκαιότητες

Ος αειφόρος ανάπτυξη ορίζεται η «ανάπτυξη που καλύπτει τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να θέτει σε κίνδυνο τη δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες».²³ Αυτό σημαίνει ότι κάθε σύγχρονο κράτος οφείλει να εντάσσει στα αναπτυξιακά του προγράμματα και τη μέριμνα για τις μελλοντικές γενιές. Η Αειφόρος Ανάπτυξη αποσκοπεί στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των ατόμων, διαφυλάσσοντας παράλληλα το περιβάλλον τους σε βραχυπρόθεσμη, σε μεσοπρόθεσμη και κυρίως σε μακροπρόθεσμη βάση. Ο στόχος της Αειφόρου Ανάπτυξης είναι τριπλός: οικονομική ανάπτυξη, κοινωνικά δίκαιη ανάπτυξη, περιβαλλοντικά βιώσιμη ανάπτυξη.

Η Στρατηγική για την Αειφόρο Ανάπτυξη, που εγκρίθηκε το 2001 από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και αναθεωρήθηκε το 2005, συμπληρώνεται, μεταξύ άλλων, από την αρχή της ένταξης των περιβαλλοντικών προβληματισμών στις ευρωπαϊκές πολιτικές που έχουν αντίκτυπο στο περιβάλλον.

Η ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών ζητημάτων στον ορισμό και την εφαρμογή των άλλων πολιτικών έχει ουσιαστική σημασία για την επίτευξη του στόχου της Αειφόρου Ανάπτυξης. Η αρχή αυτή, η οποία επιβεβαιώθηκε στη συνθήκη του Μάαστριχτ και τη Σύνοδο Κορυφής του Κάρντιφ το 1998, έθεσε τα θεμέλια για μια συντονισμένη δράση σε κοινοτικό επίπεδο για την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών ζητημάτων στις πολιτικές της ΕΕ. Για να προωθηθεί η Αειφόρος Ανάπτυξη, οι δημόσιες αρχές πρέπει να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να μειώσουν τις δυσμενείς συνέπειες των μεταφορών και τους κινδύνους που συνδέονται με την υγεία, να βελτιώσουν τη διαχείριση των φυσικών πόρων και ιδίως την κατανάλωσή τους και να καταπολεμήσουν τον κοινωνικό αποκλεισμό και τη φτώχεια που πλήττει κυρίως τις γυναίκες.

²³Text at: http://europa.eu/legislation_summaries/environment/sustainable_development/index_el.htm

Οι αειφορικοί τρόποι ζωής και εργασίας είναι βασικοί για την αντιμετώπιση της φτώχειας και τη διατήρηση και προστασία των φυσικών πόρων για όλες τις μορφές ζωής. Σε αυτήν την ανάγκη μείωσης των επιπτώσεων του καταναλωτικού τρόπου ζωής στην κοινωνία και στους φυσικούς πόρους, για την εξασφάλιση των αποθεμάτων των φυσικών πόρων. Η εκπαίδευση και η εξάσκηση για αειφόρο παραγωγή και κατανάλωση οι γυναίκες παίζουν σημαντικό ρόλο στην επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης, δημιουργώντας μια πιο κριτική και υπεύθυνη στάση απέναντι στον καταναλωτισμό.

Η οικοδόμηση αξιών όπως οι σχέσεις στοργής και φροντίδας, ανάμεσα στον εαυτό και τους άλλους, αγάπη και σεβασμός για τη φύση, δηλ. αξίες που παραδοσιακά αποδίδονται στις γυναίκες, σήμερα κρίνονται αναγκαίες για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων. Άλλωστε οι αξίες αυτές ισχυροποιούν τον κοινωνικό ιστό θέτοντας στο επίκεντρο ζητήματα περιβαλλοντικής και κοινωνικής ηθικής.

Η επένδυση από πλευράς Δήμου σε ενέργειες, που αφορούν στο περιβάλλον, στηρίζουν την αειφορία, δίνουν διάρκεια και σταθερές βάσεις στην τοπική οικονομία, καθιστούν την περιοχή που ζει ο δημότης και η δημότισσα πιο βιώσιμη στηρίζοντας έτσι μια σειρά από επαγγέλματα, επιχειρηματικές δραστηριότητες μικρομεσαίας κλίμακας, που μπορούν να δώσουν σταθερούς δείκτες ανάπτυξης. Ο Δήμος όταν επενδύει στο περιβάλλον δημιουργεί προϋποθέσεις για μια άλλη κοινωνικοοικονομική δομή. Αντίθετα, ο Δήμος, που δεν επενδύει στο περιβάλλον, δημιουργεί κοινωνικό και οικονομικό αποκλεισμό σε μια σειρά από κοινωνικά στρώματα που είναι και τα πιο αδύναμα. Κυρίως, όμως, δεν διευκολύνει με καινοτομικές αντιλήψεις το ζήτημα της απασχόλησης και του γενικότερου κοινωνικού αποκλεισμού. Σε αυτό ακριβώς το πλαίσιο οι γυναίκες έχουν ένα σημαντικό ρόλο στη διατήρηση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, καθώς επίσης και στην προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης. Για παράδειγμα, οι γυναίκες συνεχίζουν να είναι οι κύριες υπεύθυνες για τις ανάγκες του σπιτιού και ως εκ τούτου αποτελούν το σημαντικότερο παράγοντα για τον καθορισμό των καταναλωτικών τάσεων. Γενικώς, οι γυναίκες παίζουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη βιώσιμων και οικολογικά συνετών προτύπων κατανάλωσης και παραγωγής.

Ενδεικτικές δράσεις

Ενίσχυση, βελτίωση και επέκταση παροχών ή/και δομών

Ενίσχυση δομών που στηρίζουν τις γυναίκες σε προσωπικό και επιχειρηματικό επίπεδο, καθώς επίσης και τη συμμετοχή τους στην τοπική ανάπτυξη.

Προγράμματα επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης στα στελέχη του Δήμου

Ενέργειες ευαισθητοποίησης προς τα στελέχη του Δήμου με στόχο τη δημιουργία ικανού στελεχιακού δυναμικού που να μπορεί να κατανοεί τις δυνατότητες που φέρουν οι γυναίκες ως προς την αειφόρο ανάπτυξη και να είναι σε θέση: α) να εξαλείψουν έμφυλες προκαταλήψεις και στερεότυπα, και β) να λειτουργήσουν οι ίδιοι/ες ως υποστηρικτικός μηχανισμός σε αυτή την κατεύθυνση.

Δημιουργία δικτύων και ανάπτυξη συνεργασιών με την κοινωνία των πολιτών

Δημιουργία δικτύων μεταξύ γυναικών, επιχειρηματικών φορέων πράσινης ανάπτυξης και κοινωνικής οικονομίας με στόχο την ανάδειξη νέων επιχειρηματικών ιδεών και την προώθηση όσων γυναικών ήδη δραστηριοποιούνται σε αυτή την κατεύθυνση.

Άρθρο 25-Πολοδομικός και Χωροταξικός Σχεδιασμός

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει τη σημασία των πολιτικών και σχεδίων της σχετικά με τη χωροταξία, τις συγκοινωνίες, την οικονομική ανάπτυξη και τη χρήση της γης, στη δημιουργία των συνθηκών στις οποίες διασφαλίζεται πληρέστερα το δικαίωμα στην Ισότητα ανδρών και γυναικών στις τοπικές κοινωνίες.

(2) Η Υπογράφουσα Αρχή δεσμεύεται να διασφαλίζει ότι, στην κατάρτιση, την υιοθέτηση και την εφαρμογή αυτών των πολιτικών και των σχεδιασμών

- λαμβάνεται πλήρως υπόψη η ανάγκη προώθησης ουσιαστικής ισότητας σε όλες τις απόψεις της τοπικής ζωής,
- λαμβάνονται καταλλήλως υπόψη οι συγκεκριμένες ανάγκες ανδρών και γυναικών, όσον αφορά για παράδειγμα στην απασχόληση, στην πρόσβαση σε υπηρεσίες και στην πολιτιστική ζωή, την εκπαίδευση και τις οικογενειακές υποχρεώσεις, με βάση σχετικά τοπικά και λοιπά στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων των αξιολογήσεων Υπογράφουσας Αρχής για την ισότητα των φύλων
- υιοθετούνται σχεδιαστικές λύσεις υψηλής ποιότητας, οι οποίες λαμβάνουν υπόψη τις συγκεκριμένες ανάγκες ανδρών και γυναικών.

Νομικό πλαίσιο

N. 3463/2006 (ΦΕΚ 114/Α'/2006) «Κύρωση Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων» Η εξασφάλιση και διαρκής βελτίωση των τεχνικών και κοινωνικών υποδομών στις πόλεις και τα χωριά αναφέρεται στο άρθρο 75 στον τομέα Ποιότητα Ζωής και Εύρυθμη Λειτουργία των Πόλεων και των Οικισμών.

N. 3852/2010 (ΦΕΚ 87/Α'/2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα Καλλικράτης»

Με το άρθρο 94 ο τομέας του Περιβάλλοντος εμπλουτίζεται με σειρά σημαντικών αρμοδιοτήτων άμεσης άσκησης, που επικεντρώνονται στην έκδοση οικοδομικών αδειών, στον έλεγχο εφαρμογής ρυμοτομικών σχεδίων στο έδαφος, στον έλεγχο τοπογραφικών διαγραμμάτων, στην επίβλεψη τοπογραφικών μελετών πράξεων εφαρμογής, στην προκαταρκτική ανάπλαση περιοχής και στην εφαρμογή πολεοδομικών σχεδίων.

Προβληματισμοί-Αναγκαιότητες

Ο πολεοδομικός σχεδιασμός του Δήμου είναι σημαντικό να μη στοχεύει γενικά στο κοινό καλό και να ομογενοποιεί τις διαφορετικές ανάγκες διαφορετικών ομάδων του Δήμου, αλλά να λαμβάνει υπόψη τις διαφορετικές ανάγκες των δημοτών και δημοτισσών. Ο βασικός σχεδιασμός του Δήμου βασίζεται συνήθως στο λειτουργικό μοντέλο της παραγωγικής διαδικασίας και στο διαχωρισμό ιδιωτικής και δημόσιας σφαίρας, επηρεάζοντας με αυτό τον τρόπο διαφορετικά τη ζωή των γυναικών, που αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες στην πρόσβασή τους στην απασχόληση και στη ζωή της πόλης γενικότερα. Τα τεχνικά έργα και οι υποδομές, γενικότερα, έχουν αντίκτυπο στην καθημερινή ζωή των πολιτών, ιδιαίτερα στη ζωή των γυναικών (π.χ. έλλειψη ελεύθερων χώρων πρασίνου, κυκλοφοριακά προβλήματα κ.ά.).

Ενδεικτικές δράσεις

Ενίσχυση, βελτίωση και επέκταση παροχών ή/και δομών

- Εντοπισμός και καταγραφή των αναγκών των γυναικών μέσα από τη συστηματική μελέτη της χρήσης του χώρου και του χρόνου της πόλης ή της περιοχής όπου ζουν, ώστε να αναδειχθούν και οι περιβαλλοντικές δεσμεύσεις που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες.
- Δημιουργία συστήματος ελεύθερων χώρων, καθώς και δικτύου πεζοδρομίων και ποδηλατοδρόμων, ώστε να διευκολυνθεί η καθημερινή ζωή και να αναπτυχθεί η κοινωνικότητα.
- Παρεμβάσεις σε επίπεδο γειτονιάς με χρηματοδότηση διαμόρφωσης ακάλυπτων κοινόχρηστων χώρων σε παιδοτόπους με εκ περιτροπής συμμετοχή γυναικών στην φύλαξη των παιδιών (ένταξη των γυναικών στην κοινωνική οικονομία).

Στρατηγικές και μέτρα για την αλλαγή νοοτροπίας

Ενέργειες ευαισθητοποίησης για μια νέα αντίληψη σε ότι αφορά τις ανάγκες όλων των δημοτών και δημοτισσών στο χώρο που ζουν και εργάζονται.

Προγράμματα επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης στα στελέχη του Δήμου

Εκπαίδευση των στελεχών του Δήμου, που ασκούν αρμοδιότητες σχεδιασμού και περιβάλλοντος, με τη διάσταση του φύλου στο σχεδιασμό του χώρου και του περιβάλλοντος και στις αντιλήψεις που διαχειρίζονται το χώρο και στηρίζονται στα παραδοσιακά έμφυλα στερεότυπα, καθώς επίσης και στους όρους πρόσβασης ανδρών και γυναικών στις λειτουργίες της πόλης.

Δημιουργία δικτύων και ανάπτυξη συνεργασιών με την κοινωνία των πολιτών

- Δημιουργία άτυπου δικτύου μεταξύ των τοπικών ομάδων του Δήμου, εκπαιδευτικών φορέων, συλλόγων γυναικών με στόχο τη θέσπιση συνεχούς διαλόγου για τις επιπτώσεις του παραδοσιακού σχεδιασμού σε ομάδες γυναικών και τους τρόπους αντιμετώπισης τους, αναδεικνύοντας με αυτό τον τρόπο το ρόλο των γυναικών στη διαχείριση περιβάλλοντος-γειτονιάς. Με τον τρόπο αυτό, μέσα από τις διαδικασίες του συμμετοχικού σχεδιασμού που μπορεί να λειτουργήσει μέσα από τις ενέργειες διαβούλευσης λαμβάνονται υπόψη οι διαφορετικές ανάγκες και επιθυμίες των δημοτών/ισσών, αναδεικνύοντας έτσι τη βαθιά γνώση των γυναικών για τα θέματα του χώρου τους και της γειτονιάς τους.
- Συγκρότηση επιστημονικής ομάδας ατόμων και φορέων που έχουν γνώσεις αλλά και θέσεις ευθύνης στον πολεοδομικό σχεδιασμό του.

Ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων

Ενίσχυση των γυναικών για να συμμετέχουν στα προγράμματα πολεοδομικού και οικιστικού σχεδιασμού.

Καλές Πρακτικές/Παραδείγματα

Ulm (Γερμανία)

«Μια παιδική χαρά προσαρμοσμένη σε κορίτσια»:

Ο Δήμος Ulm διεξήγαγε μια έρευνα σε μια γειτονιά, ώστε να καθορίσει τις ανάγκες των κοριτσιών σχετικά με τις παιδικές χαρές. Αυτή η έρευνα βοήθησε στο να αναδειχθεί ποιες ήταν οι ιδέες των κοριτσιών και οι επιθυμίες τους όσον αφορά στο είδος της παιδικής χαράς που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες τους. Στην έρευνα συμπεριλήφθηκαν και αγόρια, ώστε να αποφευχθούν οποιασδήποτε μορφής διαμάχες και να υπάρξει άμεση σύγκριση μεταξύ αγοριών και κοριτσιών. Η σπουδαία πτυχή της έρευνας ήταν η άμεση συμμετοχή των παιδιών, τα οποία θα ήταν οι ωφελούμενοι των νέων παιχνιδιών, του εξοπλισμού και των υλικών κατασκευής. Οι παιδαγωγοί έλαβαν υπόψη τους τις εμπειρίες, τις προτιμήσεις, τις συμπεριφορές και τα συγκεκριμένα παιχνίδια αγοριών και κοριτσιών. Με τη βοήθεια των πληροφοριών που αποκομίστηκαν από την έρευνα και τα πειράματα που διεξήγαγαν οι παιδαγωγοί, ένας σημαντικός αριθμός δεδομένων συγκεντρώθηκε που υπέδειξε τις διαφορετικές προτεραιότητες κοριτσιών και αγοριών. Το αποτέλεσμα ήταν η αναδιοργάνωση της παιδικής χαράς, ώστε να εξασφαλιστεί ότι οι προτεραιότητες των κοριτσιών λαμβάνονται υπόψη.

Ιστοσελίδα: www.staedtetag.de, www.ulm.de

Άρθρο 26-Κινητικότητα και Μεταφορές

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει ότι η κινητικότητα και η πρόσβαση σε μέσα μεταφοράς αποτελούν στοιχειώδεις όρους για να μπορούν άνδρες και γυναίκες να ασκούν πολλά από τα δικαιώματα, τα καθήκοντα και τις δραστηριότητές τους, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης στην εργασία, στην εκπαίδευση, τον πολιτισμό και σε απαραίτητες υπηρεσίες. Αναγνωρίζει, επίσης, ότι η αειφορία και η επιτυχία ενός Δήμου ή Περιφέρειας εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από την ανάπτυξη αποτελεσματικής, υψηλής ποιότητας συγκοινωνιακής υποδομής και υπηρεσίας δημοσίων μεταφορών.

(2) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει περαιτέρω ότι άνδρες και γυναίκες έχουν συχνά στην πράξη διαφορετικές ανάγκες όσον αφορά στις μετακινήσεις τους, καθώς και τη συχνότητα χρήσης των συγκοινωνιών όπου επιδρούν παράγοντες όπως το εισόδημα, οι ευθύνες φροντίδας ή οι ώρες εργασίας, και κατά συνέπεια, οι γυναίκες συχνά αποτελούν μεγαλύτερο ποσοστό του αριθμού των χρηστών των δημοσίων συγκοινωνιών από τους άνδρες.

(3) Η Υπογράφουσα Αρχή δεσμεύεται:

(α) να λαμβάνει υπόψη τις σχετικές ανάγκες κινητικότητας, και τη συχνότητα χρήσης των μέσων συγκοινωνίας, ανδρών και γυναικών αντίστοιχα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων από αστικές και αγροτικές κοινότητες,

(β) να διασφαλίζει ότι οι υπηρεσίες μεταφοράς που θα είναι διαθέσιμες στους πολίτες στην περιοχή της Υπογράφουσας Αρχής συμβάλλουν στην κάλυψη των συγκεκριμένων καθώς και των κοινών αναγκών ανδρών και γυναικών, και στην επίτευξη ουσιαστικής ισότητας ανδρών και γυναικών στην τοπική κοινωνία.

(4) Η Υπογράφουσα Αρχή δεσμεύεται περαιτέρω να προωθεί τη σταδιακή βελτίωση των υπηρεσιών δημοσίων μεταφορών στην περιοχή της, συμπεριλαμβανομένων διατοπικών συνδέσεων, για την κάλυψη των συγκεκριμένων και κοινών αναγκών ανδρών και γυναικών για τακτικές, προσιτές, ασφαλείς και προσβάσιμες μεταφορές, και να συμβάλει στην αειφόρο ανάπτυξή της.

Νομικό πλαίσιο

N. 3463/2006 (ΦΕΚ 114/Α'/2006) «Κύρωση Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων»

Δημοτική Συγκοινωνία (Άρθρο 83)

Οι Δήμοι μπορούν να ασκούν συγκοινωνιακό έργο για την εξυπηρέτηση της μετακίνησης των κατοίκων της Περιφέρειάς τους. Μπορούν, επίσης, να διενεργούν μεταφορές για τη μετακίνηση: α) κατοίκων που ανήκουν σε κοινωνικές ομάδες, όπως ατόμων με αναπηρία, ηλικιωμένων και παιδιών, στους/στις οποίους/ες παρέχουν υπηρεσίες, β) των εργαζομένων στους οικείους Δήμους και στα νομικά πρόσωπα αυτών, και γ) μαθητών/τριών στον τόπο που λειτουργεί το σχολείο, εφόσον η μετακίνησή τους δεν είναι δυνατή με μεταφορικά μέσα δημόσιας χρήσης.

Παράλληλα στο άρθρο 75, περιλαμβάνεται η ρύθμιση της κυκλοφορίας, ο καθορισμός πεζοδρομών, μονοδρομήσεων και κατευθύνσεων της κυκλοφορίας, και γενικότερα η λήψη μέτρων για την αποφυγή δυσμενών επιδράσεων στην ασφάλεια της κυκλοφορίας.

N. 3852/2010 (ΦΕΚ 87/Α'/2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα Καλλικράτης»

Με τον Ν. 3852/2010 προστέθηκαν στους Δήμους αρμοδιότητες, που αφορούν στην εκπόνηση κυκλοφοριακών μελετών, στην εκτέλεση εργασιών σήμανσης, σηματοδότησης και ηλεκτροφωτισμού του οδικού δικτύου του Δήμου.

Τέλος, αρμοδιότητα των Δήμων είναι ο καθορισμός των αστικών γραμμών λεωφορείων, της αφετηρίας, της διαδρομής, των στάσεων και του τέρματος των αντίστοιχων γραμμών, καθώς και ο καθορισμός των προδιαγραφών των στάσεων και των στεγάστρων αναμονής επιβατών αστικών και υπεραστικών γραμμών.

Προβληματισμοί-Αναγκαιότητες

Οι μετακινήσεις των δημοτών/ισσών σχετίζονται άμεσα με την οργάνωση της καθημερινής ζωής και με την πρόσβασή τους (ή τους περιορισμούς πρόσβασης) στις υπηρεσίες και τις δραστηριότητες της πόλης, στην απασχόληση και στο δημόσιο χώρο. Έχει παρατηρηθεί ότι τα δημόσια μέσα μεταφοράς εξυπηρετούν συνήθως καλύτερα το πρόγραμμα των ανδρών εργαζομένων και δεν καλύπτουν τις ανάγκες που ορίζουν οι μετακινήσεις των γυναικών.²⁴

Επίσης, υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες στον τρόπο χρήσης και την πρόσβαση στα δημόσια και ιδιωτικά μέσα μεταφοράς, με τις γυναίκες να χρησιμοποιούν περισσότερο τα δημόσια μέσα μεταφοράς. Συνεπώς, οι γυναίκες επωφελούνται περισσότερο από τις βελτιώσεις όσον αφορά στη διαθεσιμότητα και την εύρυθμη λειτουργία των δημοσίων μέσων μεταφοράς.

Ενδεικτικές δράσεις

Ενίσχυση, βελτίωση και επέκταση παροχών ή/και δομών

- Ενίσχυση των δρομολογίων καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας, δεδομένου ότι συχνά οι γυναίκες έχουν λιγότερη πρόσβαση σε ιδιωτικό μεταφορικό μέσο και άρα αυτό θα διευκολύνει τους όρους της ζωής τους με πολλούς τρόπους (πρόσβαση στην αγορά εργασίας, μεταφορά για λόγους ψυχαγωγίας και άλλες δραστηριότητες).
- Διευκόλυνση των γυναικών σε απομακρυσμένες περιοχές για τη μετακίνησή τους προς και από το κέντρο με κατάλληλη διαμόρφωση των δρομολογίων των μέσων μαζικής μεταφοράς.
- Διαμόρφωση των στάσεων και των στεγάστρων αναμονής επιβατών, προκειμένου να διευκολύνεται η πρόσβαση (ράμπες για τη διέλευση των καροτσιών, ειδικά διαμορφωμένοι χώροι για την υγιεινή των βρεφών).
- Δωρεάν μετακίνηση γυναικών ή ανδρών με παιδιά σε καροτσάκι. Αυτή η πολιτική βοηθά στην ενθάρρυνση των γονέων, ώστε να χρησιμοποιούν τις δημόσιες συγκοινωνίες.
- Εκπόνηση μελέτης αποτύπωσης των διαφορετικών τρόπων με τους οποίους χρησιμοποιούν τις συγκοινωνίες οι άνδρες και οι γυναίκες, καθώς επίσης και κατανόησης των αιτιών που επηρεάζουν τις διαφορές στη χρήση των μέσων μαζικής μεταφοράς.

Στρατηγικές και μέτρα για την αλλαγή νοοτροπίας

Στάση κοντά στο σπίτι. Πρόκειται για δράση που αποσκοπεί στην ευαισθητοποίηση των φορέων λειτουργίας Μέσων Μαζικής Μεταφοράς στη λογική της βέλτιστης εξυπηρέτησης των εργαζομένων τις ώρες μη αιχμής. Στόχος είναι, τα μέσα μαζικής μεταφοράς (κυρίως τα λεωφορεία) να σταματούν κοντά στο σπίτι των εργαζόμενων μητέρων ή γυναικών που επιστρέφουν με ψώνια, κατά τις ώρες μη αιχμής (απογευματινές-βραδινές ώρες) και όχι μόνο στις προγραμματισμένες στάσεις.

Προγράμματα επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης στα στελέχη του Δήμου

Ενέργειες ευαισθητοποίησης για μια νέα αντίληψη σε ότι αφορά τις ανάγκες όλων των δημοτών/ισσών στη χρήση των μαζικών μέσων μεταφοράς.

Δημιουργία δικτύων και ανάπτυξη συνεργασιών με την κοινωνία των πολιτών

Ανάπτυξη διαλόγου στο Δήμο με τη συμμετοχή φορέων της κοινωνίας των πολιτών για τις ανάγκες που έχουν ως προς τη μεταφορά και διατύπωση προτάσεων και ιδεών που θα υποστηρίξουν τη βελτίωσή τους.

²⁴ Κράλη, Ε. & Λυκογιάννη, Στ. (2001), Φύλο και χώρος – Μελέτη Επισκόπησης για το ΚΕΘΙ, ΚΕΘΙ, Αθήνα, text at: www.kethi.gr/attachments/175_FYLO_XOROS.pdf

Καλές Πρακτικές/Παραδείγματα

Ανόβερο (Γερμανία)

Αστικός σχεδιασμός ευαισθητοποιημένος στα θέματα της ισότητας των φύλων:

Η ένταξη της ισότητας των φύλων εισήχθη στις πολιτικές, στα προγράμματα και τα έργα που αφορούν στην αστική πολιτική και ιδιαίτερα στα δημόσια μέσα μεταφοράς. Τα μέλη της Επιτροπής Ισότητας έχουν αναπτύξει σε συνεργασία με ειδικούς/ές στον αστικό σχεδιασμό του Δήμου του Ανόβερο, ευαισθητοποιημένο σχέδιο στα θέματα ισότητας των φύλων.

Πηγή: GTZ Πιλοτικό Πρόγραμμα Φύλων

Ιστοσελίδα: http://www.hannover.de/de/buerger/pres_med/RH_pm-2008/RH_pm-2008-10/pm410.html

Ελσίνκι (Φιλανδία)

Άτομα με παιδιά σε καροτσάκι μετακινούνται δωρεάν:

Οι γυναίκες χρησιμοποιούν τα δημόσια μέσα μεταφοράς πιο συχνά από τους άνδρες. Άτομα με παιδιά σε καροτσάκι, στο δημόσιο σύστημα συγκοινωνιών της Μητροπολιτικής περιοχής του Ελσίνκι, έχουν τη δυνατότητα να το χρησιμοποιούν δωρεάν. Αυτή η πολιτική βοηθά στην ενθάρρυνση των μητέρων και πατέρων να χρησιμοποιούν τις δημόσιες συγκοινωνίες.

Ιστοσελίδα: www.helsinki.fi

Σουηδία

Στη δεκαετία του 1990 στη Σουηδία υπήρξε έντονο ενδιαφέρον για τη διενέργεια μελετών με στόχο την αποτύπωση του τρόπου χρήσης των μέσων μαζικής μεταφοράς του επιβατικού κοινού, λαμβάνοντας υπόψη τη διάσταση του φύλου. Ειδικότερα, στόχος της μελέτης ήταν η αποτύπωση των διαφορετικών τρόπων με τους οποίους χρησιμοποιούν τις συγκοινωνίες οι άνδρες και οι γυναίκες, καθώς επίσης και η κατανόηση των αιτιών που επηρεάζουν τις διαφορές στη χρήση των μέσων μαζικής μεταφοράς.

Άρθρο 27-Οικονομική Ανάπτυξη

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει ότι η επίτευξη ισόρροπης και αειφόρου οικονομικής ανάπτυξης αποτελεί ζωτικό στοιχείο ενός επιτυχημένου Δήμου ή περιφέρειας, και ότι οι δραστηριότητες και οι υπηρεσίες της στον τομέα μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην ισότητα ανδρών και γυναικών.

(2) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει την ανάγκη αύξησης του ποσοστού και της ποιότητας απασχόλησης των γυναικών, και αναγνωρίζει περαιτέρω ότι ο κίνδυνος της φτώχειας που συνδέεται με τη μακροπρόθεσμη ανεργία είναι ιδιαίτερα υψηλός για τις γυναίκες.

(3) Η Υπογράφουσα Αρχή δεσμεύεται, σε σχέση με τις δραστηριότητες και τις υπηρεσίες του στον τομέα της οικονομικής ανάπτυξης, να λάβει πλήρως υπόψη τις ανάγκες και τα συμφέροντα των γυναικών και των ανδρών, και τις ευκαιρίες για προώθηση της ισότητας μεταξύ τους, και να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για αυτόν τον σκοπό. Τέτοιες ενέργειες μπορεί να περιλαμβάνουν:

- Ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικότητας.
- Εξασφάλιση οικονομικής και άλλης υποστήριξης στις επιχειρήσεις σχετικά με την προώθηση της ισότητας των φύλων.
- Ενθάρρυνση των εκπαιδευομένων γυναικών για την εκμάθηση δεξιοτήτων και την απόκτηση προσόντων για εργασίες που παραδοσιακά θεωρούνται «ανδρικές» και αντίστροφα.
- Ενθάρρυνση των εργοδοτών/τριών να προσλαμβάνουν γυναίκες, μαθητευόμενες και εκπαιδευόμενες, σχετικά με τις δεξιότητες, τα προσόντα και τις θέσεις που θεωρούνται παραδοσιακά ως «ανδρικές», και αντίστροφα

Νομικό πλαίσιο

N. 3463/2006 (ΦΕΚ 114/Α'/2006) «Κύρωση Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων»

Στις αρμοδιότητες των Δήμων (άρθρο 75) περιλαμβάνονται:

- Η εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού.
- Η προώθηση και ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης, με την ίδρυση και λειτουργία Κέντρων Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης προσαρμοσμένα στις τοπικές ανάγκες.
- Η συμβολή στην απορρόφηση του εργατικού δυναμικού της περιοχής τους με την ανάπτυξη συμβουλευτικών δράσεων.

Δημοτικά-Κοινοτικά Γραφεία Ενημέρωσης για την Απασχόληση (άρθρ. 85)

Τα Δημοτικά και Κοινοτικά Γραφεία Ενημέρωσης για την Απασχόληση είναι συμβουλευτικά και γνωμοδοτικά όργανα που λειτουργούν στο πλαίσιο του Δήμου.

N. 3852/2010 (ΦΕΚ 87/Α'/2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα Καλλικράτης»

Με τον Ν. 3852/2010 προστίθεται στους Δήμους αυτοτελής τομέας αγροτικής ανάπτυξης, κτηνοτροφίας και αλιείας, στο πλαίσιο επιδίωξης αποτελεσματικότερης και ουσιαστικότερης σύνδεσης των Δήμων με τα προβλήματα των αγροτών της χωρικής τους αρμοδιότητας.

Προβληματισμοί-Αναγκαιότητες

Η αυξημένη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας αποτελεί εγγύηση της οικονομικής ανεξαρτησίας τους, αλλά και ουσιαστική συνεισφορά στην οικονομική ανάπτυξη και τη βιωσιμότητα των συστημάτων κοινωνικής προστασίας. Δεδομένου ότι οι γυναίκες απασχολούνται σε υπερβολικό αριθμό σε επισφαλείς θέσεις εργασίας βάσει βραχυπρόθεσμων συμβάσεων, είναι πολύ πιθανότερο να επηρεαστούν από την πτωτική τάση της οικονομικής δραστηριότητας στην αγορά εργασίας. Επομένως, είναι κρίσιμης σημασίας να επιδιωχθεί και να ενισχυθεί η ένταξη της διάστασης του φύλου στο πεδίο των πολιτικών των Δήμων, με στόχο την εξάλειψη των φραγμών όσον αφορά στην πλήρη συμμετοχή των γυναικών και των ανδρών στην αγορά εργασίας. Το υψηλό μορφωτικό επίπεδο των γυναικών δεν αντικατοπτρίζεται άμεσα στις θέσεις εργασίας που κατέχουν στην αγορά εργασίας. Οι γυναίκες απασχολούνται κυρίως σε «γυναικίους» τομείς και επαγγέλματα και παραμένουν σε κατηγορίες κατώτερων θέσεων εργασίας με μικρότερη πρόσβαση σε ανώτερες θέσεις.

Ο επαγγελματικός και τομεακός διαχωρισμός ως προς το φύλο παραμένει σχεδόν αμετάβλητος κατά τα τελευταία λίγα χρόνια, γεγονός που υποδεικνύει ότι η αύξηση της απασχόλησης των γυναικών πραγματοποιήθηκε σε τομείς στους οποίους επικρατούσαν ήδη οι γυναίκες.

Η προώθηση της ίσης πρόσβασης και εξέλιξης των δύο φύλων στην αγορά εργασίας εξασφαλίζει εν μέρει τη δικαιότερη κατανομή του πλούτου, αλλά και των ανθρωπίνων πόρων, συμβάλλοντας, παράλληλα, στην άμβλυνση του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας. Αλλά και η ανάπτυξη πολιτικών που διευκολύνουν την ένταξη στην αγορά εργασίας γυναικών που ανήκουν σε ειδικές πολιτισμικές ή μειονοτικές ομάδες, πέραν από το σεβασμό της διαφορετικότητας και της πολυπολιτισμικότητας, μειώνει τον κοινωνικό αποκλεισμό σε όφελος της κοινωνικής συνοχής. Η κοινωνική συνοχή είναι με τη σειρά της μοχλός οικονομικής ανάπτυξης. Έτσι, η ισότητα αποκτά και από αυτή την πλευρά οικονομικό, αλλά και πολιτικό ενδιαφέρον.

Ενδεικτικές δράσεις

Ενίσχυση, βελτίωση και επέκταση παροχών ή/και δομών

- Αξιοποίηση και ενίσχυση, των υφιστάμενων υποστηρικτικών δομών σε επίπεδο Δήμου.
- Δημιουργία ομάδων τοπικών εμψυχωτών/τριών οι οποίοι/ες να βρίσκονται όσο το δυνατό πιο κοντά στις γυναίκες.
- Κινητές συμβουλευτικές μονάδες, οι οποίες θα καλύπτουν τις απομακρυσμένες περιοχές.
- Δημιουργία Κέντρων Κοινωνικής Υποστήριξης για την εργαζόμενη μητέρα, τα οποία θα την υποστηρίζουν στο γονεϊκό της ρόλο μέσα από δραστηριότητες ενημέρωσης και συμβουλευτικής.
- Ενίσχυση και ενθάρρυνση της γυναικείας επιχειρηματικότητας και αυτοαπασχόλησης με χορήγηση διοικητικών, εκπαιδευτικών και οικονομικών κινήτρων και τη δημιουργία δομών επιχειρηματικής συμβουλευτικής.
- Υποστήριξη συλλογικής γυναικείας επιχειρηματικότητας (γυναικείων συνεταιρισμών).
- Στήριξη κοινωνικών δράσεων και κοινωνικής επιχειρηματικότητας, διοχετεύοντας μικροπιστώσεις-αναθέσεις, στο πλαίσιο της υφιστάμενης νομοθεσίας, (π.χ. ανάθεση διοργάνωσης catering σε γυναικείους συνεταιρισμούς).
- Πληροφόρηση και υποστήριξη για την υποβολή σχεδίων στο πρόγραμμα «Θυρίδες Νεανικής Επιχειρηματικότητας» της ΓΓ Νέας Γενιάς.
- Ενημέρωση για δυνατότητες ανάπτυξης και για τις διάφορες χρηματοδοτήσεις αγροτικών, τουριστικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων.
- Ενθάρρυνση της ανάπτυξης ή διαφοροποίησης επιχειρηματικών πρωτοβουλιών από γυναίκες (είτε αυτόνομα είτε συνεργαζόμενες μεταξύ τους) σε τομείς όπως: υφαντήρια, παραγωγή και διάθεση παραδοσιακών προϊόντων, κατασκευή κεραμικών ειδών και κατασκευή κοσμημάτων.
- Ανάπτυξη εφαρμογών υπηρεσιών πληροφόρησης και υποστήριξης σε θέματα απασχόλησης, κατάρτισης, δικτύωσης γυναικείων ενώσεων, ομάδων, συνεταιρισμών και επιχειρήσεων.

Στρατηγικές και μέτρα για την αλλαγή νοοτροπίας

- Διοργάνωση εκθέσεων και εκδηλώσεων για την προβολή των προϊόντων και δραστηριοτήτων των γυναικείων επιχειρήσεων και συνεταιρισμών.
- Ανάδειξη της τοπικής ανάπτυξης και της συμμετοχής των γυναικών.
- Εκστρατείες ενημέρωσης εργαζομένων και επιχειρήσεων με θέμα την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών.
- Θέσπιση κινήτρων για τους/τις επιχειρηματίες, βραβεία επιχειρήσεων για την υιοθέτηση πρακτικών προώθησης ισότητας των φύλων (στην κατάρτιση, στην άρση του επαγγελματικού διαχωρισμού και στην ίση αμοιβή).
- Ενημέρωση και παροχή πληροφοριών για θέματα Εργατικού Δικαίου.

Προγράμματα επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης στα στελέχη του Δήμου

Ενέργειες ευαισθητοποίησης προς τα στελέχη του Δήμου, με στόχο τη δημιουργία ικανού στελεχιακού δυναμικού που να μπορεί να κατανοεί τις δυνατότητες που φέρουν οι γυναίκες ως προς την ανάπτυξη, και να είναι σε θέση να εξαλείψουν έμφυλες προκαταλήψεις και στερεότυπα, αλλά και να λειτουργήσουν οι ίδιες ως υποστηρικτικός μηχανισμός σε αυτήν την κατεύθυνση.

Δημιουργία δικτύων και ανάπτυξη συνεργασιών με την κοινωνία των πολιτών

- Δημιουργία και ενίσχυση δικτύων γυναικών επιχειρηματιών και γυναικείων συνεταιρισμών για τη συνεργασία, την ανταλλαγή εμπειριών, την από κοινού προώθηση προϊόντων σε αγορές κ.ο.κ.
- Δημιουργία δικτύου για την αξιοποίηση επιτυχημένων γυναικών επιχειρηματιών ως μεντόρων για τις νέες επιχειρηματίες.
- Θεσμοθέτηση βραβείου γυναικείας επιχειρηματικότητας σε σχέση με δραστηριότητες που συμβάλλουν στην ανάπτυξη της υπαίθρου.

Καλές Πρακτικές/Παραδείγματα

Donostia – San Sebastian (Ισπανία)

Εκπαίδευση γυναικών για επαγγέλματα στα οποία δεν εκπροσωπούνται επαρκώς:

Το σχέδιο εστιάζει στην απόκτηση τεχνικών επαγγελματικών δεξιοτήτων, καθώς και κοινωνικών και επαγγελματικών ικανοτήτων σε επαγγέλματα που σχετίζονται με τις κατασκευές (ηλεκτρισμός, προκατασκευασμένα σπίτια, βάψιμο, ταπετσαρίες, συντήρηση επίπλων και φινιρίσμα κατασκευών).

Ιστοσελίδα: <http://www.donostia.org/taxo.nsf/fwNweb?ReadForm&idioma=cas&id=J448783&doc=Area>

Δήμος Pori (Φιλανδία)

Στη Φιλανδία οι Οργανισμοί Ανάπτυξης, οι οποίοι είναι κοινές δημοτικές επιχειρήσεις, παίζουν σημαντικό ρόλο στην υποστήριξη της γυναικείας επιχειρηματικότητας σε συνεργασία με τον Οργανισμό Γυναικείων Επιχειρήσεων.

Στις δραστηριότητες του Οργανισμού Ανάπτυξης του Δήμου Pori και των έντεκα γειτονικών Δήμων (60% ανήκει στους Δήμους) περιλαμβάνεται η υποστήριξη γυναικών επιχειρηματιών που αποτελεί μία από τις κύριες στρατηγικές. Στόχος είναι η αύξηση του ποσοστού των γυναικών επιχειρηματιών από 33% στο 40%.

Αυτή τη στιγμή υπάρχουν δύο σχέδια που οδηγούν σε αυτό το στόχο. Το ένα είναι να καταστήσουν υπηρεσίες για γυναίκες, οι οποίες σχεδιάζουν να ξεκινήσουν τη δική τους επιχείρηση (όπως νομικές συμβουλές, υποστήριξη επιχειρηματικού σχεδίου, εκπαίδευση). Το άλλο είναι η ανάπτυξη πρακτικών σε γυναίκες επιχειρηματίες σύμφωνα με το μοντέλο του Φιλανδικού Οργανισμού Γυναικών Επιχειρηματιών.

Αυτό το σχέδιο χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

Πηγή: Δήμος Pori, Οργανισμός Ανάπτυξης

Ιστοσελίδα: www.ypenter.fi

Πορτογαλία

Το βραβείο «Η ισότητα είναι ποιότητα», που δημιουργήθηκε το 1999 από την Επιτροπή για την Ισότητα στην Εργασία και στην Απασχόληση, έχει ως στόχο να βραβεύσει εταιρίες που ακολουθούν μια παραδειγματική πολιτική προώθησης της ισότητας των ευκαιριών μεταξύ γυναικών και ανδρών. Το βραβείο δόθηκε σε εταιρίες που παρουσίασαν Καλές Πρακτικές, ιδιαίτερα σε σχέση με την ενσωμάτωση της ισότητας στη διεύθυνση και στην κουλτούρα του οργανισμού.

Ισπανία

Στην Ισπανία, στο πλαίσιο ενός Πιλοτικού προγράμματος παράκτιας αλιείας μικρής κλίμακας, αναπτύχθηκε ένα πρόγραμμα με αντικείμενο την αναβάθμιση του οικονομικού ρόλου των γυναικών σε οικογένειες αλιέων. Μέσα από εξειδικευμένη κατάρτιση, γυναίκες που ασχολούνται με την αλιεία οστρακοειδών ανέπτυξαν δεξιότητες στο μάρκετινγκ, τη διοίκηση επιχειρήσεων και την ανάπτυξη προϊόντος, ενώ δέχθηκαν και συμβουλευτική υποστήριξη για προσωπική ανάπτυξη. Ως αποτέλεσμα, μπόρεσαν να αναβαθμίσουν τις τοπικές επιχειρήσεις αλιείας οστρακοειδών, να οργανώσουν τη δραστηριότητά τους αποτελεσματικότερα, να βελτιώσουν την εικόνα των τοπικών προϊόντων και να ανεβάσουν ποιοτικά την τοπική παραγωγή, ώστε να είναι σύμφωνη με τα πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (E.C.e, 2000, σ. 24-5).

Άρθρο 28-Περιβάλλον

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει την ευθύνη της να εργαστεί προς ένα υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος στην περιοχή της, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών πολιτικών σχετικά με τα απόβλητα, το θόρυβο, την ποιότητα του αέρα, τη βιοποικιλότητα και τις επιπτώσεις των κλιματικών αλλαγών. Αναγνωρίζει το ισότιμο δικαίωμα ανδρών και γυναικών να επωφελοούνται από τις υπηρεσίες της όσον αφορά στο περιβάλλον.

(2) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει ότι σε πολλά μέρη οι τρόποι διαβίωσης ανδρών και γυναικών διαφέρουν, και ότι άνδρες και γυναίκες τείνουν να συμπεριφέρονται διαφορετικά ως προς τη χρήση των τοπικών υπηρεσιών και των δημόσιων ή υπαίθριων χώρων, ή αντιμετωπίζουν διαφορετικά περιβαλλοντικά προβλήματα.

(3) Η Υπογράφουσα Αρχή δεσμεύεται αναλόγως, στο πλαίσιο ανάπτυξης των περιβαλλοντικών της πολιτικών και υπηρεσιών να εξετάζει πλήρως και επί ίσοις όροις τις συγκεκριμένες ανάγκες και τους τρόπους διαβίωσης ανδρών και γυναικών αντίστοιχα, καθώς και την αρχή της αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών.

Νομικό πλαίσιο

N. 3463/2006 (ΦΕΚ 114/Α'/2006) «Κύρωση Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων» Στο άρθρο 75 στον **τομέα του Περιβάλλοντος** περιλαμβάνονται εκτός της βασικής αρμοδιότητας περί καθαριότητας των κοινόχρηστων χώρων, τα εξής:

- Η υλοποίηση τοπικών προγραμμάτων για την προστασία και αναβάθμιση του φυσικού, αρχιτεκτονικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, στο πλαίσιο των εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών.
- Η προστασία και διαχείριση των υδάτινων πόρων, η προστασία του εδάφους και των εσωτερικών υδάτων από την αλιεία και η καταπολέμηση της ρύπανσης.
- Η λήψη προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων για την προστασία των κοινόχρηστων χώρων και ιδιαίτερα των χώρων διάθεσης απορριμμάτων από εκδήλωση πυρκαγιάς, σύμφωνα με την κείμενη σχετική νομοθεσία.
- Η μελέτη, διαχείριση και εκτέλεση προγραμμάτων οικιστικής και πολεοδομικής ανάπτυξης.
- Η λήψη μέτρων για την αποκατάσταση και ανάπλαση περιοχών.

Προβληματισμοί-Αναγκαιότητες

Σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο, βιώνουμε μια πρωτοφανή σε μέγεθος και διάρκεια οικολογική κρίση με αιχμή την κλιματική αλλαγή. Η εξάντληση των φυσικών πόρων, ο περιορισμός της βιοποικιλότητας, η εντεινόμενη αστικοποίηση, η αποψίλωση των δασών, η συρρίκνωση του αστικού πράσινου, η ρύπανση των εδαφών, των νερών και του αέρα, με όλες τις περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες είναι ήδη μια πραγματικότητα.

Η περιβαλλοντική κρίση, όμως, και η κλιματική αλλαγή δεν επιδρά το ίδιο και στα δύο φύλα. Ο ΟΗΕ σε έκθεσή του, που δόθηκε στη δημοσιότητα πριν από τη Διεθνή Διάσκεψη της Κοπεγχάγης, επισημαίνει ότι «οι διεθνείς συμφωνίες για το κλίμα θα είχαν μεγαλύτερη πιθανότητα επιτυχίας αν λάμβαναν υπόψη τους τη δυναμική του πληθυσμού, τη σχέση μεταξύ των φύλων και την ευημερία των γυναικών»,²⁵ καθώς επίσης τονίζει ότι η περιβαλλοντική κρίση και η κλιματική αλλαγή δεν επιδρά το ίδιο και στα δύο φύλα.

Η ευαισθητοποίηση του γυναικείου πληθυσμού για τη σωτηρία του πλανήτη είναι ιδιαίτερα αυξημένη, διότι οι γυναίκες ρυπαίνουν λιγότερο από τους άνδρες, αγοράζουν πιο συχνά βιολογικά προϊόντα και συμμετέχουν πιο ενεργά στα προγράμματα ανακύκλωσης.²⁶

²⁵ Ταμείο Ηνωμένων Εθνών για τον Πληθυσμό (UNFPA), State of World Population (2009), *Facing a Changing World: Women, Population and Climate*, UNFPA text at: http://www.unfpa.org/webdav/site/global/shared/documents/publications/2009/state_of_world_population_2009.pdf

²⁶ Στο ίδιο.

Οι γυναίκες στη χώρα μας παρουσιάζουν ιδιαίτερη ευαισθητοποίηση σε θέματα περιβάλλοντος και είναι ουσιαστική η συμμετοχή τους σε κοινωνικά κινήματα οικολογικού και περιβαλλοντικού χαρακτήρα, σε κινήματα για ελεύθερους χώρους, για προστασία περιαιστικών δασών, για ελεύθερες παραλίες. Σε νέες δράσεις όπως αυτή της ανακύκλωσης, οι γυναίκες συμβάλλουν ιδιαίτερα ως κατεξοχήν διαχειρίστριες του νοικοκυριού.

Η Ελληνίδα αγρότισσα θα βιώσει πρώτη τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής, διότι ο κίνδυνος ερημοποίησης στη Θεσσαλία, την Κρήτη, μέρη της Πελοποννήσου κ.ά., μαζί με τα προβλήματα στα υδατικά αποθέματα, είναι πλέον ορατός. Συγχρόνως, όμως, η Ελληνίδα αγρότισσα μπορεί να διαδραματίσει ενεργό ρόλο στην προσαρμογή του πληθυσμού σε συνθήκες κλιματικής αλλαγής και με συγκεκριμένα οικονομικά μέτρα και δράσεις να πρωτοστατήσει στις προσπάθειες μείωσης των αερίων του θερμοκηπίου.

Ενδεικτικές δράσεις

Ενίσχυση, βελτίωση και επέκταση παροχών ή/και δομών

- Κέντρα Περιβαλλοντικής Ευαισθητοποίησης με ενεργή συμμετοχή των γυναικών.
- Ένταξη της διάστασης του φύλου σε προγράμματα εξοικονόμησης ενέργειας, ευαισθητοποίησης για τη δημόσια υγεία από τη ρύπανση και βελτίωσης της ποιότητας ζωής.
- Υποστήριξη δράσεων προστασίας του περιβάλλοντος και συνεργασία με τοπικές γυναικείες οργανώσεις, εθελοντικές ομάδες και κινήσεις πολιτών.

Στρατηγικές και μέτρα για την αλλαγή νοοτροπίας

- Ενέργειες ευαισθητοποίησης για την προστασία του περιβάλλοντος αξιοποιώντας μηνύματα που εκφράζουν τη φροντίδα για το περιβάλλον, αλλά και τη μέριμνα για το αύριο των παιδιών.
- Ενθάρρυνση συμμετοχής των γυναικών σε οργανώσεις που ασχολούνται με την προστασία του περιβάλλοντος σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.
- Υλοποίηση δράσεων ενημέρωσης και προγραμμάτων εξοικονόμησης ενέργειας προσανατολισμένα στις γυναίκες, οι οποίες παίζουν σημαντικό ρόλο τόσο στη διαχείριση του σπιτιού όσο και στη διαπαιδαγώγηση των παιδιών σε περιβαλλοντολογικά πρότυπα.
- Δράσεις ενημέρωσης για τις επιπτώσεις της χρόνιας ρύπανσης (εδάφους, υδάτων, ατμόσφαιρας) στη δημόσια υγεία και τις επιπτώσεις στην αναπαραγωγική υγεία των γυναικών, καθώς και στους τρόπους πρόληψης και προφύλαξης.

Προγράμματα επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης στα στελέχη του Δήμου

Ενέργειες εκπαίδευσης προς τα στελέχη του Δήμου, με στόχο τη δημιουργία ικανού στελεχιακού δυναμικού που να μπορεί να κατανοεί τις δυνατότητες που φέρει η παρουσία των γυναικών σε δράσεις για το περιβάλλον είτε ως παραγωγοί ιδεών και προτάσεων, είτε ως βασική υποστηρικτική ομάδα δράσεων για την προστασία του περιβάλλοντος.

Δημιουργία δικτύων και ανάπτυξη συνεργασιών με την κοινωνία των πολιτών

Ενεργοποίηση φορέων για την προστασία του περιβάλλοντος, συλλόγων γυναικών και ΜΚΟ για τη διαμόρφωση προτάσεων πολιτικών προστασίας του περιβάλλοντος.

Ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων

Συμμετοχή γυναικών στο σχεδιασμό μηνυμάτων με τα οποία θα ευαισθητοποιήσουν την κοινή γνώμη για τα ζητήματα προστασίας του περιβάλλοντος και διατήρησης της φύσης.

ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Άρθρο 29-Οι Τοπικές Αρχές ως Κανονιστικός Παράγοντας

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή, στο πλαίσιο εκτέλεσης των καθηκόντων και των αρμοδιοτήτων της ως κανονιστικός παράγοντας σχετικών δραστηριοτήτων σε αυτόν τον τομέα, αναγνωρίζει το σημαντικό ρόλο της αποτελεσματικής θέσπισης ρυθμιστικών κανόνων και προστασίας των καταναλωτών στη διασφάλιση της προστασίας και της ευημερίας του τοπικού πληθυσμού της, και ότι άνδρες και γυναίκες μπορεί να επηρεάζονται διαφορετικά από τις σχετικές τοπικές κανονιστικές αποφάσεις.

(2) Η Υπογράφουσα Αρχή δεσμεύεται, στο πλαίσιο εκτέλεσης των κανονιστικών της αρμοδιοτήτων, να λαμβάνει υπόψη τις συγκεκριμένες ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις συνθήκες στις οποίες βρίσκονται άνδρες και γυναίκες.

Νομικό πλαίσιο

N. 3463/2006 (ΦΕΚ 114/Α'/2006) «Κύρωση Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων»

Οι αρμοδιότητες που περιλαμβάνονται στο Άρθρο 75 του Ν. 3463/2006, αφορούν τόσο στη διοίκηση τοπικών υποθέσεων, όσο και στη διοίκηση υποθέσεων που εντάσσονται στη σφαίρα των κρατικών αρμοδιοτήτων σε τοπικό επίπεδο.

Οι διατάξεις του άρθρου αυτού αναφέρονται όχι μόνο σε αρμοδιότητες, αλλά περιλαμβάνουν και ρυθμίσεις που αναφέρονται ρητά ως «νέες» αρμοδιότητες στο πλαίσιο της διοίκησης των τοπικών υποθέσεων. Έτσι, οι Δήμοι μπορούν να θέτουν με κανονιστικές τους πράξεις ειδικότερους όρους και προϋποθέσεις, π.χ. για την ίδρυση και εγκατάσταση επιχειρήσεων που επηρεάζουν το φυσικό, αρχιτεκτονικό κ.λπ. περιβάλλον, όπως επίσης την αισθητική και την εν γένει λειτουργία του χώρου τους.

Αναλυτικός κατάλογος των κανονιστικών αποφάσεων των Δήμων περιγράφονται στο **άρθρο 79**. Με τις κανονιστικές αποφάσεις μπορεί να καθορίζονται οι περιπτώσεις, για τις οποίες επιβάλλονται διοικητικά μέτρα και πρόστιμα, ορίζοντας το ύψος του προστίμου και τη διαδικασία επιβολής τους.

Ενδεικτικές δράσεις

Παραδείγματα Κανονιστικών Αποφάσεων:

- Καθορισμός δημοτικών τελών. Ορισμένοι Δήμοι χορηγούν έκπτωση επί των δημοτικών τελών που επιβάλλουν σε διάφορες ευάλωτες ομάδες (πολύτεκνες οικογένειες, άποροι/ες). Για να πραγματοποιηθεί η απόφαση του Δήμου, πρέπει να επακολουθήσει έλεγχος νομιμότητας από την Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας των Δήμων (άρθρο. 225 «Καλλικράτης») και έγκριση της Περιφέρειας. Άρα, σε ένα ευρύτερο περιφερειακό σχεδιασμό και με βάση συγκεκριμένα κοινωνικά κριτήρια θα μπορούσε να εξεταστεί η δυνατότητα έκπτωσης σε συγκεκριμένες ομάδες γυναικών (π.χ. αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών) ή σε νεοσύστατες γυναικείες επιχειρήσεις και κοινωνικούς συνεταιρισμούς.
- Καθορισμός προδιαγραφών των επιγραφών καταστημάτων προκειμένου να μην αναπαράγουν αρνητικά πρότυπα ή υποβιβάζουν το ένα από τα δύο φύλα.
- Κυκλοφοριακές ρυθμίσεις (πεζοδρομήσεις, μονοδρομήσεις, θέσεις στάθμευσης κ.λπ.), προκειμένου να εξυπηρετήσουν τις μετακινήσεις εντός της πόλης γυναικών, γονέων, ατόμων με αναπηρίες κ.ά.

ΑΔΕΛΦΟΠΟΙΗΣΗ ΠΟΛΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Άρθρο 30

(1) Η Υπογράφουσα Αρχή αναγνωρίζει την αξία και τη συμβολή της αδελφοποίησης καθώς και της ευρωπαϊκής και διεθνούς συνεργασίας των τοπικών και περιφερειακών αρχών, στην προσέγγιση των πολιτών μεταξύ τους, στην προώθηση της αμοιβαίας μάθησης και κατανόησης μεταξύ πέραν των εθνικών συνόρων.

(2) Η Υπογράφουσα Αρχή δεσμεύεται, στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της στο πεδίο της αδελφοποίησης πόλεων και της ευρωπαϊκής και διεθνούς συνεργασίας:

- να προωθεί τη συμμετοχή ανδρών και γυναικών από διαφορετικά υπόβαθρα σε αυτές τις δραστηριότητες
- να χρησιμοποιεί τις σχέσεις αδελφοποίησής της και τις ευρωπαϊκές και διεθνείς συνεργασίες της ως πεδίο για την ανταλλαγή εμπειριών και αμοιβαίας μάθησης σε ζητήματα ισότητας των ανδρών και των γυναικών
- να ενσωματώνει τη διάσταση της ισότητας των φύλων στις αποκεντρωμένες δράσεις συνεργασίας της.

Νομικό πλαίσιο

N. 3463/2006 (ΦΕΚ 114/Α'/2006) «Κύρωση Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων»

Με τα άρθρα 219 έως 221 διευρύνονται οι διεθνείς συνεργασίες των Δήμων και των Συνδέσμων τους, αφού δεν περιορίζονται στην πραγματοποίηση πολιτιστικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων και την ανταλλαγών αποστολών, αλλά καλύπτουν και την αντιμετώπιση θεμάτων κοινού ενδιαφέροντος για την προαγωγή των οικονομικών, πολιτιστικών, μορφωτικών και κοινωνικών σχέσεων. Ειδικότερα περιλαμβάνουν:

- Σε διεθνές επίπεδο, τη συμμετοχή τους σε δίκτυα πόλεων και ενώσεων για την προαγωγή της διαπεριφερειακής και συνοριακής συνεργασίας, καθώς και της προώθησης δραστηριοτήτων στους τομείς της κοινωνικής και αστικής ανάπτυξης.
- Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τη συμμετοχή τους σε προγράμματα, δίκτυα και πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Επιπλέον, εισήχθησαν νέα διαδικασία, νέοι τομείς δράσεων αλλά και νέοι τύποι αδελφοποιήσεων, αφού πλέον αυτές μπορεί να διενεργούνται, όχι μόνο με αλλοδαπούς οργανισμούς αντίστοιχου επιπέδου, αλλά και μεταξύ ημεδαπών Δήμων, για την προαγωγή οικονομικών, πολιτιστικών, μορφωτικών και κοινωνικών σχέσεων, ώστε να καθίσταται εφικτή η αξιοποίηση των ευκαιριών που δίνονται στους Δήμους της χώρας να συμμετέχουν σε διεθνή δίκτυα και προγράμματα.

Ενδεικτικές δράσεις

- Ανάπτυξη διακρατικών δράσεων στους τομείς της ισότητας των φύλων και της ενδυνάμωσης της θέσης των γυναικών στο πλαίσιο διμερών σχέσεων, προγραμμάτων ανταλλαγής ή άλλων διακρατικών εκδηλώσεων.
- Συμμετοχή στο πρόγραμμα «Ευρώπη για τους Πολίτες 2007-2013» με δράσεις για την προώθηση της ισότητας των φύλων.
- Ενθάρρυνση συμμετοχής και υποστήριξη σχεδίων με θέματα ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των προγραμμάτων της ΓΓ Νέας Γενιάς «Νεολαία σε Δράση» και «Ευρωπαϊκή Κάρτα Νέων».

Καλές Πρακτικές/Παραδείγματα

Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Δίκτυο-European Social Network (ESN)

<http://www.esn-eu.org>

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Δίκτυο φέρνει σε επαφή ανθρώπους που αποτελούν το κλειδί για το σχεδιασμό και την παροχή τοπικών δημοσίων κοινωνικών υπηρεσιών σε ολόκληρη την Ευρώπη για να γνωριστούν μεταξύ τους και να καταθέσουν την πείρα τους, την εμπειρία και την οικοδόμηση αποτελεσματικής κοινωνικής πολιτικής.

Δίκτυο Αδελφοποιημένων Πόλεων και Περιοχών Μεσογείου «ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΜΦΙΚΤΥΟΝΙΑ»

<http://www.amphictyony.gr/index.php>

Κύριος στόχος του ΕΟΕΣ ΑΜΦΙΚΤΥΟΝΙΑ είναι η διαβίωση των λαών της Μεσογείου σε περιβάλλον διαρκούς ειρήνης και αειφόρου ανάπτυξης, οικονομικά αποτελεσματικής, κοινωνικά δίκαιης και περιβαλλοντικά βιώσιμης, με συνοχή και ασφάλεια των περιοχών τους.

ALDA (ASSOCIATION OF LOCAL DEMOCRACY AGENCIES)

www.alda-europe.eu

Διεθνής ΜΚΟ που ιδρύθηκε το 1999 με την πρωτοβουλία του Κογκρέσου των Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Στόχος του δικτύου είναι ο συντονισμός οργανισμών Τοπικής Δημοκρατίας (LDAs) και τοπικών ΜΚΟ για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της τοπικής δημοκρατίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

I. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΦΥΛΟΥ ΣΤΙΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ²⁷

Η προσέγγιση της ένταξης της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές έχει: α) αναλυτική προοπτική, και β) προοπτική αλλαγής. Οι στόχοι της αναλυτικής προοπτικής είναι η τεκμηρίωση ενδεχόμενης έμφυλης διάκρισης σε ένα συγκεκριμένο τομέα, όπου επικεντρώνεται η ένταξη της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές, ενώ η προοπτική αλλαγής είναι η διαμόρφωση συγκεκριμένων δράσεων για την εφαρμογή της ισότητας των φύλων. Μια σημαντική πλευρά αυτής της διαδικασίας αλλαγής είναι ότι το ρόλο των ειδικευμένων φορέων σε θέματα ισότητας των φύλων τον έχουν αναλάβει πλέον δημοτικοί/ές υπάλληλοι, στελέχη και πολιτικοί. Για το σκοπό αυτό προτείνονται ενδεικτικά οι ακόλουθες φάσεις:

Στην **πρώτη φάση** της διαμόρφωσης και υλοποίησης μιας δράσης που εμπεριέχει την οπτική του φύλου είναι σημαντικό το ανώτατο επίπεδο διοίκησης του Δήμου και όλων των φορέων που εποπτεύει, να έχει δεσμευτεί ως προς την ισότητα μεταξύ των φύλων, δηλαδή να έχει εξασφαλιστεί η πολιτική βούληση σε ανώτατο επίπεδο. Η «Ευρωπαϊκή Χάρτα για την Ισότητα των Φύλων στις Τοπικές Κοινωνίες» αποτελεί σημαντικό εργαλείο που στηρίζει αυτήν την προσπάθεια και η πορεία εφαρμογής της είναι απαραίτητο να κατέχει θέση υπεροχής σε όλες τις συνεδριάσεις των συλλογικών και πολιτικών οργάνων, ώστε να παρακολουθείται η πορεία της υλοποίησης και να γίνονται εγκαίρως τυχόν αλλαγές.

Στο πλαίσιο αυτό, είναι απαραίτητο να υπάρχει κοινή αντίληψη της ισότητας των φύλων και να διερευνηθεί η υπάρχουσα αντίληψη σχετικά με τους όρους «ισότητα των φύλων» και «ένταξη της διάστασης του φύλου στις πολιτικές». Επομένως, είναι απαραίτητη η επιμόρφωση σε θέματα ισότητας των φύλων και η ανάπτυξη αντίστοιχων ικανοτήτων, για όσους/ες εμπλέκονται στις πολιτικές των Δήμων, με στόχο την αποτελεσματικότερη ένταξη της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές και δράσεις.

Στη **δεύτερη φάση** είναι απαραίτητο να γίνει καταγραφή των υπαλλήλων-στελεχών, εκπροσώπων φορέων, οι οποίοι/ες εμπλέκονται στις δράσεις που ο Δήμος σχεδιάζει να υλοποιήσει. Θέματα που διερευνώνται είναι η σύνθεση του προσωπικού (άνδρες-γυναίκες), η ικανότητα κατανόησης των θεμάτων ισότητας των φύλων, καθώς επίσης οι συνεδριάσεις των συλλογικών και πολιτικών οργάνων (σύνθεση, χρόνος ομιλίας και επίπεδα αρμοδιότητας κ.ά.) και οι συνεργασίες με οργανώσεις και ΜΚΟ για την ισότητα, των οποίων η εμπειρία μπορεί ουσιαστικά να ενισχύσει τις ενέργειες αυτές.

Η συμβολή και η συμμετοχή οργανώσεων που αντιπροσωπεύουν διάφορες ομάδες-στόχους των ενεργειών αυτών μπορεί να αποτελέσει σημαντική πηγή πληροφοριών. Οι μηχανισμοί διαβούλευσης που υπάρχουν μέσα στην παρούσα Χάρτα είναι απαραίτητοι ώστε να εξασφαλίζεται η συμμετοχή τους. Επίσης η πρόβλεψη και κατάρτιση κατάλληλου προϋπολογισμού για την κάλυψη του κόστους της ένταξης της διάστασης του φύλου στις εργασίες και υπηρεσίες της δράσης έχει ιδιαίτερη σημασία. Για παράδειγμα, μπορεί να υπάρξει ανάγκη για συνεργασία με εξωτερικό/ή εμπειρογνώμονα, ευαισθητοποίηση και κατάρτιση σε θέματα ισότητας των φύλων, μέσα για αναλύσεις ως προς το φύλο, ενέργειες διαβούλευσης και συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών.

Στην **τρίτη φάση** γίνεται ανάλυση των δράσεων που σκοπεύει ο Δήμος να υλοποιήσει. Το πιο σημαντικό βήμα σε αυτήν τη φάση είναι η ανάλυση και η εκτίμηση των επιπτώσεων των πολιτικών ισότητας κατά φύλο (gender impact assessment). Για την εν λόγω διαδικασία προτείνονται τα ακόλουθα στάδια:

Στάδιο 1-Εξέταση της εκπροσώπησης και της συμμετοχής:

Το στάδιο αυτό περιλαμβάνει μια ποσοτική απεικόνιση: το ερώτημα είναι πόσες γυναίκες και πόσοι άνδρες. Για παράδειγμα: Πώς επηρεάζουν οι πολιτικές/τα μέτρα την καθημερινή ζωή των γυναικών και ανδρών γενικά ή εντός ομάδων που χαρακτηρίζονται από την ηλικία, την εθνότητα προέλευση κ.λπ.;

²⁷ Το κεφάλαιο αντλεί πληροφορίες από: Sjørup, K. & Schmitz, C. (επιμ.) (2005), *Παραδείγματα Καλών Πρακτικών στην Επιμόρφωση. Εστιασείς και παγίδες. Εκπαίδευση και Επιμόρφωση του Πολίτη σε Θέματα σχετικά με την Ένταξη της Διάστασης του Φύλου σε όλες τις Πολιτικές*, ΚΕΘΙ, Αθήνα και ΚΠ EQUAL (2004), *Οδηγός της Κοινωνικής Πρωτοβουλίας EQUAL για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου*.

Στάδιο 2-Εξέταση της πρόσβασης σε πόρους:

Στο στάδιο αυτό εξετάζεται πώς οι πόροι ζωτικής σημασίας είναι κατανομημένοι μεταξύ γυναικών και ανδρών, ώστε να διαπιστωθεί εάν υπάρχουν σημαντικές διαφορές. Στους πόρους συμπεριλαμβάνονται τα εξής:

- **Χρόνος:** ο χρόνος που αφιερώνουν γυναίκες και άνδρες σε παραγωγικές δραστηριότητες (όπως αμειβόμενη και μη αμειβόμενη εργασία, διακοπή της σταδιοδρομίας), σε αναπαραγωγικές δραστηριότητες (παιδική φροντίδα και οικιακές εργασίες), σε κοινωνικά έργα (σωματεία, εργασία στον πολιτικό τομέα) και την προσωπική ζωή (άθληση, ελεύθερος χρόνος).
- **Πληροφορίες:** σχετικά με θέσεις εργασίας, την κατάρτιση, χρηματοοικονομικές δυνατότητες, τη δημιουργία επιχειρήσεων, το εργατικό δίκαιο και το δίκαιο περί ισότητας.
- **Χρήματα και οικονομική ισχύς:** οικονομική εξάρτηση και ανεξαρτησία, ιδιωτικό εισόδημα.
- Εκπαίδευση και κατάρτιση: οι βαθμοί και οι τομείς, καθώς και η συνάφειά τους με τις τάσεις της αγοράς εργασίας.
- **Εργασία και σταδιοδρομία:** η κατανομή των γυναικών και των ανδρών ανά τομέα, λειτουργία, επίπεδο, θέση ευθύνης και τύπο απασχόλησης (σύμβαση ορισμένου χρόνου, μερική απασχόληση, πλήρης απασχόληση), ποσοστό γυναικών και ανδρών που είναι άνεργοι/ες, μακροχρόνια άνεργοι/ες, έχουν διακόψει τη σταδιοδρομία τους, αναζητούν απασχόληση, είναι ανεξάρτητοι/ες επαγγελματίες ή βρίσκονται επικεφαλής επιχειρήσεων.
- **Τεχνολογίες των πληροφοριών και των επικοινωνιών:** πρόσβαση στο Διαδίκτυο, κατάρτιση για απόκτηση δεξιοτήτων σχετικών με Η/Υ, ποσοστό γυναικών και ανδρών που εργάζονται σε εταιρείες που λειτουργούν βάσει Η/Υ και ο αντίστοιχος αντίκτυπος αυτών των τεχνολογιών σε παραδοσιακά ανδρικές ή γυναικείες επιχειρήσεις και επαγγέλματα.
- **Κοινωνικές υπηρεσίες:** πρόσβαση των γυναικών και ανδρών σε κοινωνικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης, της στέγασης, της φροντίδας για τα παιδιά, της οικογενειακής βοηθητικής φροντίδας και της φροντίδας εξαρτώμενων ατόμων. Η καταλληλότητα των υπηρεσιών αυτών σε σύγκριση με τις ανάγκες.
- **Κινητικότητα:** ποσοστό των γυναικών και ανδρών που χρησιμοποιούν τις δημόσιες μεταφορές, πρόσβαση σε ιδιωτικά οχήματα, καταλληλότητα των σχετικών υπηρεσιών σε σύγκριση με τις ανάγκες.

Στάδιο 3-Εξέταση των δικαιωμάτων και των κοινωνικών προτύπων και αξιών:

Σε ότι αφορά τα δικαιώματα, εξετάζονται οι υφιστάμενες νομοθεσίες, κανονισμούς και κανόνες και μελετάται κατά πόσο το θεσμικό πλαίσιο περιλαμβάνει άμεσες ή έμμεσες έμφυλες διακρίσεις.

Στάδιο 4-Εξέταση εξωτερικών επιρροών:

Στο στάδιο αυτό εξετάζονται παράγοντες όπως: το γενικό οικονομικό και κοινωνικό κλίμα, οι δημογραφικές τάσεις και οι γενικοί νόμοι, οι οποίοι μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά ή θετικά αυτό που επιδιώκεται να επιτευχθεί.

Στάδιο 5-Εξέταση των αναγκών:

Στο συγκεκριμένο στάδιο διαπιστώνονται οι ιδιαίτερες ανάγκες γυναικών και ανδρών σε σχέση με το θεματικό πεδίο, όπως αυτές προκύπτουν από τα προηγούμενα στάδια, και εξετάζονται οι τρόποι κάλυψής τους. Σε αυτό το στάδιο είναι πιθανόν να πραγματοποιηθούν έρευνες και να συνταχθούν ερωτηματολόγια σε σχέση με την ομάδα-στόχο. Οι αναλυτικές στατιστικές κατά φύλο αποτελούν τις πλέον απτές και αναμφισβήτητες πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση των γυναικών και ανδρών. Η διερεύνηση της γνώμης γυναικών και ανδρών, που ενδέχεται να συμμετάσχουν στη δράση μπορεί να είναι βοηθητική, ώστε να εντοπιστούν τα πιο επείγοντα ζητήματα. Το ίδιο σημαντική μπορεί να είναι και η διεύρυνση του πεδίου διαβούλευσης, έτσι ώστε να διαμορφωθεί μια πιο ακριβή άποψη και να εξασφαλιστεί η στήριξη ευρύτερου κοινού από εκείνη των εταίρων του Δήμου μόνο.

Αφού ολοκληρωθεί η ανάλυση των δράσεων, ακολουθεί ο **προγραμματισμός των δράσεων (τέταρτη φάση)** κατά τον οποίο γίνεται ο προσδιορισμός των συγκεκριμένων στόχων, που καταδεικνύουν αυτό που είναι επιθυμητό να επιτευχθεί και τους τομείς στους οποίους δίνεται προτεραιότητα. Σε αυτή τη φάση πραγματοποιείται: α) διατύπωση συγκεκριμένων στόχων της δράσης, β) διατύπωση προβλεπόμενων αποτελεσμάτων, βελτιώσεων, αναμενόμενα οφέλη για τις ομάδες-στόχους, πρακτικά επιθυμητά αποτελέσματα, γ) προσδιορισμός προβλεπόμενων δράσεων και χρονοδιαγράμματος, δ) προσδιορισμός των ρόλων και των ευθυνών κάθε εμπλεκόμενου/ης, και ε) προσδιορισμός των πόρων (ανθρώπινων, χρηματοοικονομικών, υλικοτεχνικών και οργανωτικών). Χρειάζεται να προσδιοριστούν με ακρίβεια οι συγκεκριμένοι στόχοι σε σχέση με το φύλο και να αναπτυχθούν στόχοι και δείκτες. Οι στόχοι χρειάζεται να είναι συγκεκριμένοι, μετρήσιμοι, επιτεύξιμοι, ρεαλιστικοί και να έχουν ένα σαφές χρονικό όριο (SMART). Οι δείκτες μετρούν τα επιτεύγματα που έχουν τεθεί για τη συγκεκριμένη δράση. Μπορεί να είναι ποσοτικοί (συνολικά στοιχεία, ποσοστά) και ποιοτικοί (να βασίζονται σε ανθρώπινες κρίσεις και αντιλήψεις).

Η **υλοποίηση της δράσης** αποτελεί την **πέμπτη φάση** της διαδικασίας ένταξης της διάστασης του φύλου, κατά την οποία όλοι/ες οι εμπλεκόμενοι/ες είναι σημαντικό να διαθέτουν κατάλληλη εμπειρογνωμοσύνη σε θέματα φύλου, καθώς αν δεν υπάρχει κοινή αντίληψη της ένταξης της διάστασης του φύλου, είναι δύσκολο να διατηρηθεί η παράμετρος της ισότητας των φύλων καθ' όλη τη διάρκεια της υλοποίησης της δράσης.

Σε όλη τη διάρκεια υλοποίησης είναι απαραίτητη η **παρακολούθηση της δράσης (έκτη φάση)**. Η παρακολούθηση επιτρέπει να γίνεται εκτίμηση της προόδου της δράσης και επίτευξης των στόχων, ώστε να αποφασιστεί ό,τι χρειάζεται να τροποποιηθεί ή να βελτιωθεί. Για το σκοπό αυτό, είναι απαραίτητη η στελέχωση και η καθιέρωση συστημάτων για την ανάλυση στοιχείων και τελικά την ενσωμάτωση των αποτελεσμάτων στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Για παράδειγμα, μπορούν να εξακριβωθούν: ο βαθμός συμμετοχής ανδρών και γυναικών σε διάφορες δράσεις, οι λόγοι πιθανής ελλιπούς συμμετοχής, τα διορθωτικά μέτρα που μπορούν να ληφθούν, καθώς και η αξιολόγηση/σύγκριση των αποτελεσμάτων με βάση το φύλο.

Με την ολοκλήρωση της κάθε δράσης, η **αξιολόγησή της (έβδομη φάση)** προσφέρει την ευκαιρία για βελτιώσεις, βοηθά να αποτυπωθεί ο βαθμός επιτυχίας του έργου, καθώς και διερευνηθεί ο βαθμός μεταβολής της κατάστασης. Η αξιολόγηση πρέπει να καλύπτει τα εξής:

- **Συνάφεια:** Σε ποιο βαθμό ανταποκρίθηκε η δράση στις ανάγκες και προσδοκίες των συμμετεχόντων και των συμμετεχουσών;
- **Αποτελεσματικότητα:** Ποιος/α επωφελήθηκε από τη δράση; Μια διαφορετική ομάδα από τις αρχικές δικαιούχους; Αν ναι, πώς και γιατί; Μεταβλήθηκε η αναλογία των γυναικών και των ανδρών μεταξύ των δικαιούχων; Επωφελήθηκαν οι γυναίκες και οι άνδρες από τις δράσεις με ισότιμο τρόπο; Παρατηρήθηκαν αθέλητες αρνητικές επιπτώσεις; Αν ναι, σε ποιο βαθμό επηρέασαν τις γυναίκες και τους άνδρες;
- **Αντίκτυπος:** Ποιες σχετικές μεταβολές στην κατάσταση των γυναικών και των ανδρών μπορούν να παρατηρηθούν ως αποτέλεσμα της δράσης;
- **Αποδοτικότητα:** Αξιοποίησε η συγκεκριμένη δράση πλήρως το δυναμικό των γυναικών και των ανδρών; Κατανεμήθηκαν τα μέσα και τα αποτελέσματα ισότιμα μεταξύ γυναικών και ανδρών;
- **Βιωσιμότητα:** Θα διατηρηθούν τα αποτελέσματα μετά τη λήξη της συγκεκριμένης δράσης;

Άμεση Διάκριση: Πολιτικές, διαδικασίες ή κριτήρια που κάνουν ανοιχτά διάκριση απέναντι σε κάποιο από τα δύο φύλα και συνεπώς προκαλούν άνισα αποτελέσματα στο κάθε φύλο. Η άμεση διάκριση στηρίζεται και πηγάζει από υπάρχουσες ανισότητες στις στάσεις, στις συμπεριφορές και στις δομές της κοινωνίας.

Ανισότητες κατά φύλο: Οι ανισότητες ή ανομοιότητες σε οποιονδήποτε τομέα ανάμεσα στις γυναίκες και στους άνδρες όσον αφορά στο επίπεδο της συμμετοχής τους, της πρόσβασής τους στους πόρους, στα δικαιώματα, στις αμοιβές ή στα επιδόματα.

Αόρατα Εμπόδια: Στάσεις και υποβόσκουσες παραδοσιακές αντιλήψεις, πρότυπα, κανόνες και αξίες που εμποδίζουν την πλήρη και ελεύθερη συμμετοχή των γυναικών (ή των ανδρών) σε κάποιους τομείς της κοινωνικής και οικονομικής ζωής.

Γυάλινη οροφή: Το αόρατο φράγμα, το οποίο προκύπτει από ένα περίπλοκο σύνολο δομών σε οργανώσεις/επιχειρήσεις όπου κυριαρχούν οι άνδρες και έχει ως αποτέλεσμα να παρεμποδίζεται η ανάθεση ανώτερων θέσεων σε γυναίκες.

Διακρίσεις κατά των γυναικών: Κάθε διαχωρισμός, εξαίρεση ή περιορισμός που βασίζεται στο φύλο και έχει ως σκοπό ή/και αποτέλεσμα να διακυβεύσει ή να περιορίσει την απόλαυση ή την άσκηση από τις γυναίκες των ανθρώπινων δικαιωμάτων, των θεμελιωδών ελευθεριών στον πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, αστικό και κάθε άλλον τομέα.

Δείκτες Αποτελεσμάτων: Οι δείκτες αποτελεσμάτων αντιπροσωπεύουν τις άμεσες και έμμεσες επενέργειες και τα απευθείας αποτελέσματα που επιφέρουν οι ενέργειες ενός προγράμματος στους/στις άμεσα ωφελουμένους/ες. Κάτι θεωρείται άμεσο, όταν συμβαίνει κατά τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος ή/και στο τέλος της υλοποίησης. Παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις αλλαγές που παρουσιάζονται μετά από τις παρεμβάσεις. Μπορούν να μετρηθούν σε φυσικές ή νομισματικές μονάδες και εκφράζονται κατά κανόνα με αναλογία ή λόγο δύο αριθμών (αναγωγή), ώστε να επιτρέπουν την παρατήρηση της αλλαγής.

Δείκτες Επιπτώσεων: Οι δείκτες επιπτώσεων εκφράζουν τις συνέπειες των παρεμβάσεων πέρα των άμεσων αποτελεσμάτων στους/στις απευθείας επωφελουμένους/ες από αυτές. Εκφράζουν, με άλλα λόγια, τα μεσο- και τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα σε ευρύτερα πεδία των παρεμβάσεων από το ακριβές αντικείμενο της παρέμβασης.

Διαφορά στις αμοιβές των δύο φύλων: Οι υφιστάμενες διαφορές μεταξύ των αποδοχών των ανδρών και των γυναικών, εξαιτίας του επαγγελματικού διαχωρισμού και της άμεσης διάκρισης που οφείλονται στο φύλο και όχι στην αξία της εργασίας.

Διαφορές κατά φύλο: Οι κοινωνικές και πολιτισμικές διαφορές μεταξύ γυναικών και ανδρών, καθώς και οι διαφορετικές αξίες που αποδίδονται στη σφαίρα δραστηριοτήτων γυναικών και ανδρών. Οι διαφορές κατά φύλο ποικίλλουν σε κάθε κοινωνία και πολιτισμό και διαχρονικά αλλάζουν.

Διαχωρισμός στην αγορά εργασίας: Η συγκέντρωση των γυναικών και των ανδρών σε διαφορετικές μορφές και σε διαφορετικά επίπεδα οικονομικής δραστηριότητας και απασχόλησης, με τις γυναίκες να περιορίζονται σε ένα στενότερο πεδίο επαγγελματών σε σχέση με τους άνδρες (οριζόντιος διαχωρισμός), και σε εργασία χαμηλότερης βαθμίδας (κάθετος διαχωρισμός).

Εκτίμηση των επιπτώσεων μιας πολιτικής ανάλογα με το φύλο: Η εξέταση των προτάσεων μιας πολιτικής, προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσον θα επηρεάσουν τις γυναίκες και τους άνδρες με διαφορετικό τρόπο, με σκοπό την προσαρμογή τους, ώστε να εξασφαλίζεται η καταπολέμηση τυχόν περιπτώσεων διακριτικής μεταχείρισης και η προώθηση της ισότητας μεταξύ των φύλων.

Έλεγχος ως προς το φύλο: Η ανάλυση και αξιολόγηση πολιτικών, προγραμμάτων και θεσμών όσον αφορά στον τρόπο εφαρμογής κριτηρίων κατά φύλο.

²⁸ Το γλωσσάρι βασικών εννοιών έχει ως πηγές τα ακόλουθα: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1998), 100 λέξεις για την ισότητα. Γλωσσάριο όρων σχετικών με την ισότητα ανδρών και γυναικών, Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων & ΚΠ EQUAL (2004), Οδηγός της Κοινωνικής Πρωτοβουλίας EQUAL για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου.

Έμμεση Διάκριση: Πολιτικές, διαδικασίες ή κριτήρια που δεν κάνουν ανοιχτά διάκριση απέναντι στο ένα ή το άλλο φύλο, αλλά που έχουν άνισες επιπτώσεις στις γυναίκες ή στους άνδρες, ως συνέπεια των κατεστημένων κατά φύλο ανισοτήτων ή των αόρατων εμποδίων.

Ένταξη της Διάστασης του Φύλου: Η συστηματική ένταξη σε όλες τις πολιτικές, των συνθηκών, των προτεραιοτήτων και των αναγκών των γυναικών και των ανδρών, υπό το πρίσμα της προώθησης της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών. Η κινητοποίηση όλων των γενικών πολιτικών και μέτρων, ιδιαίτερα σκοπεύοντας στην επίτευξη της ισότητας λαμβάνοντας υπόψη ενεργά και ανοιχτά, στη φάση του σχεδιασμού, τις συνέπειές τους στις αντίστοιχες συνθήκες της ζωής των γυναικών και των ανδρών κατά την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση. Η αναδιοργάνωση, η βελτίωση, η εξέλιξη και εκτίμηση των διαδικασιών λήψης αποφάσεων με την οπτική της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών σε όλους τους τομείς και σε όλους τους εμπλεκόμενους συντελεστές στη χάραξη, την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των πολιτικών.

Ενδυνάμωση: Ο τρόπος για την απόκτηση πρόσβασης σε πόρους για την ανάπτυξη των ικανοτήτων ενός ατόμου με σκοπό την ενεργό συμμετοχή του στη διαμόρφωση των συνθηκών της ζωής του και της ζωής της κοινότητας στην οποία είναι ενταγμένο από οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής άποψης.

Έμφυλη Ανάλυση: Η μελέτη των σχέσεων γυναικών και ανδρών/αγοριών και κοριτσιών, η οποία αναλύει στατιστικές, το νομοθετικό πλαίσιο, τις κοινωνικές συνθήκες και άλλους παράγοντες που σχετίζονται ή αναφέρονται στα έμφυλα μειονεκτήματα.

Θετική Δράση/ Θετική Διάκριση/ Θετικά μέτρα υπέρ των γυναικών ή για την προώθηση της ισότητας: Μέτρα που στοχεύουν ειδικά σε μια κοινωνική ομάδα με πρόθεση να εξαλειφθεί και να εμποδιστεί η διάκριση σε βάρος τους ή να αντισταθμιστούν τα μειονεκτήματα που απορρέουν από υπάρχουσες στάσεις, συμπεριφορές και δομές της κοινωνίας.

Ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών/Ισότητα των Φύλων: Γυναίκες και άνδρες είναι ελεύθεροι/ες να αναπτύξουν τις προσωπικές τους δεξιότητες και επιλογές, χωρίς τους περιορισμούς που καθορίζονται από αυστηρούς έμφυλους ρόλους και συμβατικότητα. Οι διαφορετικές συμπεριφορές, φιλοδοξίες και ανάγκες των γυναικών και των ανδρών συνεκτιμώνται, αξιολογούνται και ευνοούνται ισότιμα.

Ίση αμοιβή για εργασία ίσης αξίας: Ίση αμοιβή για εργασία στην οποία αποδίδεται ίση αξία χωρίς διακρίσεις λόγω φύλου ή οικογενειακής κατάστασης σε σχέση με όλες τις πτυχές του ποσού και των συνθηκών της αμοιβής.

Ισόρροπη συμμετοχή γυναικών και ανδρών: Ο καταμερισμός των θέσεων εξουσίας και λήψης των αποφάσεων (40-60% εκπροσώπηση ανεξαρτήτως φύλου) μεταξύ ανδρών και γυναικών σε όλους τους τομείς της ζωής, ο οποίος αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών (Σύσταση 96/694/ΕΚ του Συμβουλίου της 2ας Δεκεμβρίου 1996, ΕΕ L 319).

Ισοτιμία των φύλων: Η έννοια της ισοτιμίας των φύλων υπερβαίνει το πλαίσιο των ατομικών δικαιωμάτων (ισότητα) ανδρών και γυναικών. Αφορά στην ισοτιμία και ισοδυναμία των προτύπων ζωής, των ικανοτήτων και δραστηριοτήτων των δύο φύλων. Η έννοια δεν εμπεριέχει καμία ιεράρχηση των φύλων, αλλά περιγράφει τις ικανότητες και τα χαρακτηριστικά που συνηθίζουμε να διακρίνουμε σε ανδρικά και γυναικεία. Η ισοτιμία αποτελεί στόχο που η πολιτεία οφείλει να προσεγγίζει διαρκώς στο πλαίσιο της λειτουργίας της δημοκρατίας. Για το λόγο αυτό, αποτελεί ζητούμενο, όπως άλλωστε και η ισότητα των φύλων και πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στη διαμόρφωση των εκπαιδευτικών, εργασιακών και κοινωνικών πολιτικών.

Οπτική του φύλου: Η εξέταση και η επισήμανση των διαφορών λόγω του φύλου, οι οποίες ενδέχεται να υπάρχουν σε οποιαδήποτε δεδομένη δραστηριότητα/τομέα άσκησης πολιτικής.

Ποσοστάσεις: Ο καθορισμός ποσοστού ή μεριδίου θέσεων, εδρών ή διαθέσιμων πόρων για να καλυφθεί από συγκεκριμένη ομάδα ή να χορηγηθεί σε αυτή, γενικά βάσει κάποιων ορισμένων κανόνων ή κριτηρίων με στόχο τη διόρθωση κάποιας προηγούμενης ανισότητας που εμφανίζεται συνήθως στις θέσεις λήψης αποφάσεων ή στην πρόσβαση σε ευκαιρίες κατάρτισης ή απασχόλησης.

Προνομιακή μεταχείριση: Η μεταχείριση ενός ατόμου ή μιας ομάδας ατόμων με τρόπο που ενδέχεται να οδηγήσει αυτό το άτομο ή την ομάδα σε καλύτερη θέση όσον αφορά στις παροχές, την πρόσβαση σε πόρους, τα δικαιώματα, τις ευκαιρίες ή το καθεστώς τους σε σχέση με άλλα άτομα ή ομάδες ατόμων.

Μπορεί να χρησιμοποιηθεί θετικά, όταν συνεπάγεται θετική δράση, η οποία αποσκοπεί στην εξάλειψη προηγούμενης διακριτικής μεταχείρισης, ή αρνητικά, όταν έχει στόχο τη διατήρηση διαφορών ή πλεονεκτημάτων για ένα άτομο ή μια ομάδα ατόμων έναντι ενός άλλου ατόμου ή μιας άλλης ομάδας ατόμων.

Προκατάληψη: Η προκατάληψη είναι η στάση που υιοθετούμε απέναντι σε μια ομάδα ανθρώπων και βασίζεται στο στερεότυπο που έχουμε για αυτήν. Είναι, δηλαδή, μια γνώμη ή άποψη η οποία έχει σχηματιστεί κατά έναν μη αντικειμενικό/επιστημονικό τρόπο. Συχνά σχηματίζεται ως έλλειψη πληροφόρησης ή μειωμένης αντίληψης. Μια κλασική πηγή προκατάληψης είναι η αντιμετώπιση ατόμων ως αντιπροσωπευτικών δειγμάτων των ομάδων στις οποίες ανήκουν (εθνικές, ηλικιακές, φύλου και άλλες).

Προσέγγιση ένταξης της διάστασης του φύλου στους προϋπολογισμούς: Η προσέγγιση που χρησιμοποιείται για να προωθήσει την ισότητα μεταξύ των φύλων διαμέσου της ένταξής της στην οικονομική διαδικασία και στην πολιτική κατανομής και διαχείρισης των χρηματοοικονομικών πόρων. Επαναπροσδιορισμός των εσόδων και εξόδων και ανασχεδιασμός της διαδικασίας των οικονομικών προϋπολογισμών των έργων, επανατοποθέτηση των πόρων κατά τρόπο συνυπολογισμού της διάστασης του φύλου όσον αφορά στους/στις ωφελουμένους/ες.

Συνδυασμός επαγγελματικής και οικογενειακής/ιδιωτικής ζωής: Η εισαγωγή συστημάτων γονικής άδειας ή άδειας για οικογενειακούς λόγους, ρυθμίσεων για τη φροντίδα των παιδιών και των ηλικιωμένων και η ανάπτυξη μιας δομής και μιας οργάνωσης του εργασιακού περιβάλλοντος που θα διευκολύνουν το συνδυασμό των επαγγελματικών υποχρεώσεων και των υποχρεώσεων που συνεπάγεται η ιδιωτική ζωή, η οικογένεια και το νοικοκυριό για τις γυναίκες και τους άνδρες.

Ρόλοι των φύλων: Ένα σύνολο στερεότυπων για τη δράση και τη συμπεριφορά των ανδρών και των γυναικών, το οποίο αποτυπώνεται και διατηρείται με τον τρόπο που περιγράφεται στον όρο «Κοινωνικό συμβόλαιο των φύλων».

Στατιστικές κατά φύλο: Η συλλογή και ο διαχωρισμός των δεδομένων και των στατιστικών στοιχείων κατά φύλο, ώστε να είναι δυνατή η συγκριτική ανάλυση (τα στοιχεία αναφέρονται ορισμένες φορές και ως δεδομένα κατά φύλο).

Στερεότυπο: Η λέξη στερεότυπο αναφέρεται στις αντιλήψεις που έχουμε ως αποτέλεσμα προκαταλήψεων απέναντι σε άτομα, ομάδες και ιδέες. Είναι, δηλαδή, ένα σύνολο πεποιθήσεων που αφορούν σε προσωπικά χαρακτηριστικά μιας ομάδας ανθρώπων, τα οποία, ωστόσο, δεν ανταποκρίνονται πάντα στην πραγματικότητα. Σε σχέση με το φύλο, τα στερεότυπα φύλου είναι οι αντιλήψεις που έχουμε και οι στάσεις που υιοθετούμε, αναφορικά με την ταυτότητα των ανδρών και γυναικών. Οι έννοιες «στερεότυπο» και «προκατάληψη», παίζουν σημαντικό ρόλο στη ζωή μας, αφού επηρεάζουν σε σημαντικό βαθμό τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο και τους γύρω μας, τον τρόπο που διαμορφώνουμε την κρίση και τη συμπεριφορά μας και, εν τέλει, τον τρόπο που συμπεριφερόμαστε σε άτομα που ανήκουν σε συγκεκριμένες ομάδες. Με δεδομένο ότι οι αποφάσεις που λαμβάνουμε σε σχέση με τα άτομα αυτά, επίσης επηρεάζονται, σημαίνει ότι οι δύο αυτές έννοιες, κατά την εφαρμογή τους, μπορούν να αποτελέσουν αφετηρία για διακριτική μεταχείριση.

Σεξουαλική παρενόχληση: Σεξουαλική παρενόχληση σημαίνει οποιαδήποτε ανεπιθύμητη από τον αποδέκτη της, συμπεριφορά σεξουαλικής φύσεως, που εκφράζεται με λόγια ή με πράξεις, και έχει ως σκοπό ή αποτέλεσμα την προσβολή της αξιοπρέπειας ενός προσώπου, ιδίως όταν δημιουργεί ένα εκφοβιστικό, εχθρικό, ταπεινωτικό ή επιθετικό περιβάλλον, κατά την απασχόληση ή την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση ή κατά την πρόσβαση σε απασχόληση ή την επαγγελματική εκπαίδευση ή κατάρτιση.

Φύλο (ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ): Πολιτισμικά προσδιορισμένος ορισμός της θηλυκότητας και του ανδρισμού (οι κοινωνικά κατασκευασμένες διαφορές που αποδίδονται και εμπεδώνονται από γυναίκες και άνδρες, αγόρια και κορίτσια) - οι διαφορές και οι ευθύνες των ατόμων μιας κοινωνίας που καθορίζονται από τις ερμηνείες σχετικά με τα καθήκοντα, δράσεις και υποχρεώσεις των γυναικών και ανδρών, αγοριών και κοριτσιών στη δημόσια και ιδιωτική ζωή. Κοινωνικά κατασκευασμένος ορισμός των σχέσεων μεταξύ των δύο φύλων σε μια κοινωνία.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

Διεθνείς Οργανισμοί

Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών	www.un.org
United Nations Entity for Gender Equality and Empowerment of Women (UNWomen)	www.unwomen.org
OECD Organisation for Economic Co-operation and Development	www.oecd.org

Ευρωπαϊκή Ένωση

Ευρωπαϊκή Επιτροπή	ec.europa.eu
European Database: Women in Decision-Making	www.db-decision.de
European Women's Lobby	www.womenlobby.org
European Parliament, Committee on Women's Rights and Gender Equality –FEMM	www.europarl.eu.int/committees/femm_home.htm
Council of Europe, Human Rights, Equality between Women and Men	www.coe.int/t/dghl/standardsetting/equality/default_en.asp
Επιτροπή των Περιφερειών	www.cor.europa.eu
Council of European Municipalities and Regions CEMR	www.ccre.org

Ελλάδα

Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (ΓΓΙΦ)	www.isotita.gr
Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ)	www.kethi.gr
Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων της ΓΓΙΦ	www.eyeisotita.gr
Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2007-2013	www.espa.gr
Πρόγραμμα Καλλικράτης	kallikratis.ypes.gr
Κεντρική Ένωση Δήμων (ΚΕΔΕ)	www.kedke.gr
Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ)	www.eetaa.gr
Πληροφόρηση–Επιμόρφωση–Τοπική Ανάπτυξη (ΠΕΤΑ)	www.info-peta.gr
Αιρετές στην Αυτοδιοίκηση	www.airetes.gr

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Abdela, L. (2005), *Εγχειρίδιο Εκπαιδευτών/-τριών: Επικοινωνιακές Δεξιότητες στην Πολιτική*, ΚΕΘΙ, Αθήνα.
- Αποστολάκη, Σ., Παρασκευά, Μ-Ι., Πρεπούδης, Χ., Ταταρίδης-Πάλλας, Γ. (2008), *Οδηγός για Γυναίκες Πρόσφυγες: Δικαιώματα και Υποχρεώσεις*, ΚΕΘΙ, Αθήνα.
- Βαρσάμης, Κ., Μοσχοβάκου, Ν., Μπαγινέτα, Α., Παρασκευά, Μ-Ι. (2008), *Οδηγός για Μετανάστριες: Δικαιώματα και Υποχρεώσεις*, ΚΕΘΙ, Αθήνα.
- Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (2010), *Εθνικό Πρόγραμμα για την Ουσιαστική Ισότητα των Φύλων 2010-2013*, Υπουργείο Εσωτερικών, Αθήνα.
- Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (2011), *7η Εθνική Έκθεση της Ελλάδας προς την Επιτροπή του ΟΗΕ για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών. Περίοδος 2005-2008*, Υπουργείο Εσωτερικών, Αθήνα.
- Παννακούρου, Σ. (2008), *Η Ίση Μεταχείριση Ανδρών και Γυναικών κατά το Κοινωνικό και το Ελληνικό Δίκαιο*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα.
- Γκερμότση, Β. & Σακελλαρίου, Ε. (2009), *Οδηγός Καλών Πρακτικών Εφαρμογής της Ένταξης της Διάστασης του Φύλου (Gender Mainstreaming) στη Δημόσια Διοίκηση*, ΚΕΘΙ, Αθήνα.
- Διεθνής Ιατρικός Οργανισμός Γυναικών (2002), *Εγχειρίδιο Κατάρτισης στον Τομέα της Υγείας*.
- Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (2003), *Εγχειρίδιο κατά των Διακρίσεων*.
- Δρούγα, Κ. & Παπαδοπούλου, Θ. (2008), *Οδηγός για Συμβούλους: Trafficking – Παράνομη διακίνηση και Εμπορία Γυναικών*, ΚΕΘΙ, Αθήνα.
- ΕΕΤΑΑ (2007), *Οδηγός Κατάρτισης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων ΟΤΑ*, Αθήνα.
- ΕΕΤΑΑ (2010), *Οδηγός Προσαρμογής των Πρότυπων Σχεδίων Οργανισμών Εσωτερικών Υπηρεσιών των Νέων Δήμων*, Αθήνα.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2011), *Κοινωνικές Αγορές-Οδηγός για τη Συνεκτίμηση Κοινωνικών Πτυχών στις Δημόσιες Συμβάσεις*, Λουξεμβούργο.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1998) *100 Λέξεις για την Ισότητα*. Γλωσσάριο Όρων σχετικών με την Ισότητα Ανδρών και Γυναικών, Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
- Κατσώρη, Κ. (2008), *Εγχειρίδιο Δικτύωσης*, ΚΕΘΙ, Αθήνα.
- Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (2005), *Από τη Θεωρία στην Πράξη: Για την Ισότητα Συνεργασία Γυναικών και Ανδρών στην Πολιτική*, Πρακτικά Ευρωπαϊκού Συνεδρίου, 3-5 Φεβρουαρίου 2005, Αθήνα.
- Κοιλαλού, Σ. (2008), *Οδηγός Καλών Πρακτικών Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων υπέρ των Γυναικών*, ΚΕΘΙ, Αθήνα.
- Κοντογεώργη, Χ. (2008), *Οδηγός Βήμα προς Βήμα για το Σχεδιασμό Δράσεων υπέρ των Γυναικών και της Απασχόλησης στην Πράξη*, ΚΕΘΙ, Αθήνα.
- ΚΠ EQUAL (2004), *Οδηγός της Κοινωνικής Πρωτοβουλίας EQUAL για την Ενσωμάτωση της Διάστασης του Φύλου*.
- ΚΠ EQUAL (2004), *Σχεδιασμός, Οργάνωση και Λειτουργία Δικτύων: Συμπεράσματα και Προτάσεις*.
- Λαμπρόπουλος, Π. (2008), *Οδηγός για Συμβούλους Επιχειρηματικότητας*. Επιχειρηματικό Σχέδιο για την Ίδρυση και Ανάπτυξης Επιχείρησης & Οργάνωση και Ανάπτυξη Γυναικείων Συνεταιρισμών, ΚΕΘΙ, Αθήνα.
- Μάρη, Ε. (2008), *Οδηγός Συνθετικού Μοντέλου Συμβουλευτικής με την Οπτική του Φύλου*, ΚΕΘΙ, Αθήνα.

- Μοντζίνι, Π. (2007), *Εμπόριο Γυναικών, Πορνεία, Μαστροπεία και Εκμετάλλευση*, Εκδόσεις Μελάι, Αθήνα.
- Μούσης, Ν. (2002), *Η Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
- Παντελίδου Μ. (2002), *Το Φύλο της Δημοκρατίας*, Εκδόσεις Σαββάλα, Αθήνα.
- Παντελίδου Μ. (2006), *Μισός Αιώνας Γυναικείας Ψήφου, Μισός Αιώνας Γυναίκες στη Βουλή*, Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα.
- Παπαδημητρίου, Γ. (2003), *Το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα- Το Σχέδιο της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης*, Εκδόσεις Σαββάλα, Αθήνα.
- Στρατηγάκη, Μ. (2006), *Το Φύλο της Κοινωνικής Πολιτικής*, Εκδόσεις Μεταίχιμο, Αθήνα.
- Στρατηγάκη, Μ. (επιμ.) (2008), *Πολιτικές Ισότητας των Φύλων: Ευρωπαϊκές Κατευθύνσεις και Εθνικές Πολιτικές*, Έκδοση ΚΕΚΜΟΚΟΠ-Gutenberg, Αθήνα.
- Sjørup, K. & Schmitz, C. (επιμ.) (2005), *Παραδείγματα Καλών Πρακτικών στην Επιμόρφωση. Εστιάζεις και παγίδες. Εκπαίδευση και Επιμόρφωση του Πολίτη σε Θέματα σχετικά με την Ένταξη της Διάστασης του Φύλου σε όλες τις Πολιτικές*, ΚΕΘΙ, Αθήνα.
- Medical Women's International Association (2002), *Training Manual for Gender Mainstreaming in Health*.
- Quinn, S. (2009), *Η Κατάρτιση Δημόσιων Προϋπολογισμών με την Οπτική του Φύλου (Gender budgeting): Πρακτική εφαρμογή*, Συμβούλιο της Ευρώπης (ελληνική έκδοση: Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων).

www.aires.gr

Υπουργείο Εσωτερικών
Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (ΓΓΙΦ)
Δραγατσανίου 8, Αθήνα 10559
info@isotita.gr, 213 1511102-103
www.isotita.gr

Πληροφόρηση-Επιμόρφωση-Τοπική Ανάπτυξη (ΠΕΤΑ)
3ης Σεπτεμβρίου & Ηπείρου 11, Αθήνα 104 33
peta@info-peta.gr, 213 215 56 00, 210 8252608
www.info-peta.gr

